

شاہین

نیشاپور

د

Ketabton.com

لیکوال:

قریب الرحمن سعید

د نیشاپور شاہین

لیکوال :
قریب الرحمن سعید

د کتاب ټول حقوق د لیکوال سره خوندي دي.

د کتاب پېژندنه

د کتاب نوم:

د نیشاپور شاهین

لیکوال:

قریب الرحمن سعید

کمپوز:

خپله لیکوال

د پښتۍ طرحه او انلاین چاري:

مختار احمد احسان - د لراوېر ډاټ کام برېښنایي کتابتون

www.Larawbar.com

سریزه

بسم الله الرحمن الرحيم

د نیشاپور د شاهین د لیکلو نه مخته مې د تاریخ دهغو پاڼو داړولو اراده کړې وه چې په کې په شلمه پېړۍ کې یو چنگیز خان د اسلامي فرهنگ مرکزی هیوادونه لکه سمرقند، بخارا، صفایان، ترمز، تاشقند، او نور ښارونه په خپله ولکه کې راوستلې و. خو د څو علتونو له مخې مې چې په کې په دې اړه د موادو د لاسته راوړلو ستونزې هم شاملې وې، په دې موضوع د لیکنې جرئت ونه شو کولې. خو بیا هم په گجرات کې د الحدید د اونیزې خپرونې د مدیر ښاغلي مسعود الرحمن نه ممنون یم چې هغه زه په دې موضوع باندې د لیکلو له پاره په پرلپسې توگه هڅولم. په هر صورت ما دهغه سره ژمنه کړې چې یوه ورځ به هرو مرو مو او سیهون د دریابونو په دغه کانال شکله لیکي باندې د قلم د راپورته کولو جرئت کوم.

د صلیب او حرم په اړه د لیکلو نه وروسته مې د کومې نوې موضوع د پیدا کیدو له پاره په تذبذب کې شپې او ورځې سبا کولې. کله کله به مې د پوره ته موضوع په اړه زړه غوښتل خو همت مې نه شو کولې. اخر مې خپله موضوع بدله کړه او دهغو حالاتو په څیرلو مې پیل وکړ چې د محمد غزنوي نه وروسته دیوې خلا په څیر په هندوستان کې راپیدا شوي وو. هر څومره مې چې په دې موضوع فکر کاوه همغومره مې یې په اړه دلچسپې زیاتیدې. ډیر وخت به مې په خوب کې د سرسوتي د دریاب په غاړه د تراوړي په میدان کې د تیرو شوو جنگونو منظر کوت. خو کله به مې چې سترگې پرانیستې نو همغه کوټه به وه چې د څو څپرو ورو تاریخي کتابونو څخه په کې اخوانور څه نه تر سترگو کیدل.

دا هغه وخت چې په هندوستان کې د محمود غزنوي د پرلپسې حملو له مخې د هند مسلمانانو د شودرانو یا (دهندوانو) د هغه قوم څخه چې هلته ډیر ذلیل او پست گڼل کېږي (څخه هم خراب ژوند درلود. دهغوې حال د اوبسانو دهغو گلو په څیر و چې څرونکې یې نه وي، هغوې دهغو وزو د گلي په څیر د هرې لورې څخه تر گواښ لاندې و چې چوپان او شپون یې نه وي، په داسې حال کې چې د نهروالا څخه تر نگر کوټ او د بتهنډا څخه تر ښارس پورې د هندوستان راجه گانو پتهورا او کهانډې رای، د دوو وینه زبېښونکو لیوانو په څیر هرې لورې ته ځعاستل دهیڅ مسلمان عزت

ترې خوندي نه وو... هیچا مذهبي ازادي نه درلوده... په همدې حالاتو کې په داسې وخت کې چې د کرشن مراري پرېوت د هند د خوشحالی په خاطر د انسانیت قرباني ورکول کیده، د شعوره ډک قدرت او ځواک په حرکت راغې او د غزني هغه کلې یو ځل بیا په لړزیدو شو او ترې داسې یو ستر او ویاړلې شخصیت او بُت ماتوونکې را ووت چې د کابل نه تر سومنات او د سیستان نه تر کشمیر پورې یې لړزه او خپله قهرمانې خپره کړه.

دا ځل د هندوستان د حالت د ښه کولو له پاره چې قدرت د کوم شخصیت انتخاب کړې و، هغه شهاب الدین غوری و، او دا هغه لمړنۍ مسلمان حکمران و چې په برخه یې په هندوستان کې د یوه مضبوط او مستحکم حکومت قیام لیکل شوې و.

نن یو ځل بیا اسلامي امت د همغسې حالاتو سره مخ دي، که له یوه اړخه مونږ د رنگ، نسل، ژبې او وطن په ترکیبې برخو باندې ویشل شوي او تنگ لمنې شوي یو، خو د بله اړخه مونږ د همدې کمزورتیا څخه د گټې اخستلو سره سم یو شمیر غرنی لیوان د افغانستان د خلکو ویني زیښې، هلته د سرو لمبو نڅا روانه ده. د تباڼې اور او د ناهیلیو تیاري هرې لورې ته خپرې شوې دي او د ښمن زموږ د سترگو تر مخه زموږ د قسمت ډیرې بدې کړنې لیکي.

اخر د افغانستان د ازادۍ د غورځنگ ننگیالي به تر څه وخته پورې په غارونو او تیارو سمخو کې پټ او د بې نومه مجاهدینو په څیر به د خپلې ازادۍ او ځان ځاری تاریخ لیکي... تر څو به د چنگیز خان د روح پیروان د خپل لیونتوب له مخې د جهان سوزولو او تباڼو لوبه لوبوي... تر څو به د اسلام په سرکښه څپو سکوت حاکم وي... تر څو به د یوه ستر قوم ملاکېږه شوي وي او تر څو به یو خالي خول د خپلې ملغلرې په لټه کې تیند کونه خوري... دا داسې یوه پوښتنه ده چې د فنا د غږ او تریخ دود په څیر هرې لورې ته خپریږي... خود اسلامي امت سره یې هیڅ ځواب نه شته!!

درنو لوستونکو! مونږ خود د لمر د ډوښو و منظر کتلې شو خو عبرت ترې نه شو اخستلې. مونږ (د وجد او سماع) د ذکر په یوه ډیر بې مفهومه دور کې ورپریوتې یو، مونږ په یخو ښایسته خوبونو کې خپل ځانونه ډوب کړي دي خو دغه ژوند بڅبونکې رنگین خوبونه به مونږ تر ډیره وخته پورې و نه شي ساتلې، راتلونکې ځوان نسلونه به یوه ورځ هرو مرو زموږ څخه پوښتنه کوي چې مونږ ولې د شاهینانو تر منځ د توتکیو او کارغانو په څیر ژوند تیراوه. ولې مو د لیوانو په ډله کې د

د نیشاپور شاهین

پتیدونکې اوبې وسه هوسی په خیر کړ چار تر سره کړې..... اخر به مونږ په کومه هیله ، د کوم طلايي سهار په امید خپل ځوان نسل ته ددې ویلو څخه ټینښته کوو چې دښمن ولې زموږ د کوپړیو څخه دخپل ځان له پاره گلدانونه جوړوي!

څرگنده نه ده چې هغه به څوک وی ، چیرې به وی چې داسلامي امت دغه ډوبیدونکې کشتۍ ساحل ته راوکارې ، خو زه ایمان لرم چې هغه وخت به هرو مرو راځي چې زموږ د مقدریو ساتونکې به را پورته کیږي ، په هغه ورځ به ملي ریښې یو د بل سره ټینګښت مومي . خوماته ډاګیزه نه ده چې دملت هغه مهمه دفاعي کلا به څوک وي . خوبیا هم د ژوندانه د لوټ کړل شوو کاروانونو د لارښوونو له پاره به قدرت هرو مرو وی څوک ټاکي ، هغه ورځ به انسانیت د نوي ژوند خاوند شي . او وینه زیښونکي لیوان به بیرته خپلو تیارو غارونو ته په ټینښته شي .

په اخر کې زه دمیرپور د ښارگوټي د کالګرې د سیمې دخپل هغه مربی ډیر زیات ممنون یم چې په خپلې مادي او اخلاقي مرستې یې زما له پاره داسې چاپیریال تیار کړ چې زه په کې د نیشاپور د شاهین کتاب دخپل ټاکل شوي وخت نه مخته په پوره بریالیتوب سره پای ته ورسوم ، زما دا محسن او مربی محمد رفیق العصري نومیږي .

اسلم راهي - ایم ، اې .

۴۲ / حیدر بلډنگ ، موهني روډ ، لاهور ، پاکستان

لومړۍ برخه

د سختې یخنۍ اوږدې شپې د تیارو د یخو دیوالونو د تېتر سره په ټکر کې خپل ټول اعضا او غړي له لاسه ورکړي و. په هره شپه به د نیشاپور په لور تلونکې، په غرونو کې کڼل شوې شاهراه د وخت په وخت د خپرې شوې زمانې په چټو او د اسرارو نه د ډکولمحو په ژورو نالو کې ډوبېده. هرې لورې ته خاموشي خپره وه. سکوت و. ددې غرنۍ شاهراه دواړو خواوو ته بنکلي بوټي ولاړ وو چې په ځینو ځایونو کې به د اوبانو کتارې او اغزن بوټي هم تر سترگو کیدل. یو ناڅاپه د کوهستان دغه وړانه ویجاړه لمن د آسونو د تیزو قدمونو د خړپار نه ډکه شوه. لږه شیبه وروسته په دې لاره درې کسان راڅرگند شول چې خپل آسونه یې په وهلو وهلو د هرات نه د نیشاپور په لور په غغاسته کړي وو.

د زړه وړونکې دغه بیابان هره زړه چې د خاموشۍ تر څادر لاندې یې ځان را نغاړلې و ددې آسونو د قدمونو د خړپار سره سم را پورته شوه. ټوله وادي د تیږو د یخو اهوونو څخه ډکه شوه. د شپې هیبت نور له منځه تلونکې او خپل اخر ته رسېدونکې و. درې واړو سپرو یو ځای خپل آسونه د کوهستان د یوې ویالې تر څنگ تم کړل. بیا دهغوی څخه یوه یې د شرق لورې ته وکتل او خپلو دواړو ملگرو ته یې وویل:

«ملگرو! د سهار د لمانځه وخت شوې دې، راځئ چې لمړۍ خپل لمونځ ادا کړو او بیا خپل سفر ته دوام ورکړو.» درې واړه سپاره د آسونو څخه را بنکته شول، خپل آسونه یې د تیږو سره وتړل او بیا د ویالې تر څنگ کیناستل او د لمانځه له پاره یې او د سونه کول پیل کړل.

د شرق له لورې د یلدا د شپې د سهار په خیر تباشیر شکله رڼا را ښکاره شوې وه. د البرز د کوهستان په لور د شمال غرب څخه را الوتونکې توپانې سیلیو د لیونتوب بڼه خپله کړې وه. په همدې خاطر دهوا یخوالي زیات شوې و. درې واړو سپرو د او د سونو کولو وروسته خپل آسونه پرانستل او د یوه غره سر ته وختل. هلته یې د خپلو آسونو څخه قیضې وویستلې او هغوی یې د خوراک او څرلو له پاره ازاد پریښوول. بیا ددوی د ډلې څخه هماغه چې خپلو نورو ملگرو ته یې د سهار د لمانځه له پاره ویلي وو په یوه تیږه ودرید او اذان یې وکړ، لهجه یې خالصه عربي وه او ددې څخه دا ډاگیزیده چې اذان ورکوونکې کوم عرب دې. د اذان د اواز د اوریدو سره سم د ځنگل مرغان هم را پورته شول او په فضا کې یې د نوې سهار د پیلیدو الهام ورکړ.

درې واړو یو ځای د سهار لمونځ ادا کړ ، بیا یی خپلو آسونو ته قیضې واچولې ، د شرق څخه د تیارو د له منځه تلو سره سم د سهار بادبان هم را څرگند شوې و. بیا لمر را وخوت ، چې شعلو یی یو په بل پسې پر ځمکه د راپریو تو سره سم د ویلي شوو سرو زرو د نڅا کونکو شعاعو ستر قمرزي جال خپور کړې و. اوس نو په دې نوي سهار کې توتکیو هم خپلې ځالې پریښې او د هوا په څپو کې یی الوت کاوه. د اوږدې شپې وږو مرغانو د درود او سلام نغمې په ډیرو ښکلو او زړه وړونکو اوازو سره زمزمه کولې او د خپلې روزی په لټه کې د نا معلومو زمکو په لور په الوت کې ډوبې وې. خپلو آسونو ته د قیضې د وراچولو په وخت کې دغو دریواړو ټکان وخور او په ډیره حیرانتیا او تعجب سره لاندې د ویالې په لور په ځیر شول ، هغوی کتل چې څو کسه آسپ سواره دهغوی په لور په ډیره بیړه وروان دي. د ویالې په دا بله خوا کې د شمال غرب له لورې د البرز د کوهستان تر ټولو ستر ، د واورو ډک ، غرونه را څرگند شوي و. هغه شاهراه چې لږه شیبه مخکې یی پرې خپل آسونه را ځغلول ، اوس بلکل په څرگنده توګه تر سترګو کیده ، دهغې دواړو خواو ته د صنوبر ډیرې پخوانۍ ونې داسې ولاړې وې لکه پهره داران چې تر لرې لرې پورې خپاره شوي او ددې ګونګې لارې د وړانو ویجاړو د واټن څارنه کوي .

ورځې ته د سهار د رڼا وړانګې ورسیدلې وې. د رڼا شعاعګانې تر ډیره لرې پورې خپرې شوې وې ، ونې د تیزو هواګانو په واسطه د زانګو په څیر زنگیدې ، او پانوی شراړې کولې ، هغوی درېواړه د غره په څوکه ودریدل او ددې راتلونکو آس سپورو د را رسیدو انتظار یی پیل کړ. د کومې ناڅاپې پېښې سره د مقابلې له پاره دریواړو خپلې تورې له تیکو را ویستلې وې ، لږه شیبه وروسته دغه آسپ سپاره د ځنګلي ګلونو او بوټو دهغې وړانو ویجاړو څخه را بیرون شول کومې چې د ویالې له لورې دې غرنیزې څوکې ته را تلې. دهغوی شمیره دولس کسان و ، او په ډیرو ښو جنګي وسایلو سنبال شوي و ، هغوی د را رسیدو سره سم ددې دریواړو تر منځ د خپلو آسونو څخه پیاده شول ، بیا دهغوی د ډلې څخه یوه یی ، چې دهغوی سرخیل او لارښود معلومیده ، دې دریواړو ته مخ کړ او ورته یی وویل:

«تاسې څوک یاست او کومې لورې ته ځئ؟»

هغه عرب چې ددې غره په سربې په یوه تېره د سهار اذان ویلي و ، څو قدمه ورمخته شو او ورته یی وویل: «مسافریو او د نیشاپور په لور روان یو.» هغه ترې یو ځل بیا وپوښتل چې: «د کومه ځایه راغلي یاست؟»

هغه عرب په داسې حال کې چې قدم په قدم بدلیدونکي حالات او خپل احساسات یی تر کنترول لاندې نیولي و د خپلې مضبوطې او مستحکمي لهجې له مخې وویل: «مونږ د نیشاپور د یوې

تجارتی قافلي سره یو ځای د هغوې د ساتونکو په څیر دهند په لور تللي وو. هغه تجارتی کاروان د خپلې گټې او راکړې ورکړې وروسته بیرته راستون وې دې. اوس هغه تجاران ټول هلته د هرات په ښار کې اوسېږي. هغوې به هلته یو څو ورځ تم کیږي، څرنگه چې هغوې مونږ ته خپل مزدوري راکړې، په دې خاطر مونږ اوس په نیشاپور کې د خپلو کورو په لور روان یو.»

د راغلیو وسلوالو کسانو مشر ترې یو ځل بیا وپوښتل: «ایا تاسو د نیشاپور اوسیدونکي یاست؟»

«عرب ورته دا ځل په ډیره ستومانه او بیزاره لهجې وویل: «د نیشاپور څخه څلور فرلانگه جنوب کې یو کلي دي چې د سمر اباد (دا د نیشاپور یوه ښایسته غرنې کلي دې چې اوس هم همغسې په خپل ځای پاته او اباد دې) نومېږي، مونږ دریواړه دهغه کلي اوسیدونکي یو.»

د څو لمحو د خاموشۍ نه وروسته د راغلي ډلې مشر یو ځل بیا وویل: «تاسو دریواړه زمونږ سره یو ځای د ناصرالدین ځای ته ولاړشئ، هغه تاسو دریواړه بللي یاست» (ناصرالدین د سلطان شهاب الدین غوری خورین او د هرات والي و)

دا ځل عرب لږ څه ناخوالې شو او ورته یی وویل: «ناصرالدین څوک دې او زمونږ سره څه کار لري، مونږ یی ولې ور بللي یو؟»

هغه مقابل لوري ورته په ډیره مینه وویل: «ناصرالدین د شهاب الدین غوري د خور زوی او د هرات والي دې، په دې ورځو کې هغه هلته د لک (د هرات سره نژدې یو ډیر ښایسته ښار گوټې و، د شهاب الدین غوري د مړینې وروسته، کله چې پرې جنگیز خان یرغل راوست نو دا ښاری په کنډ والو بدل کړ، اوس ددې ښار نښې نښانې هم نه تر سترگو کیږي) په ښار کې اوسېږي. دا ښار ددې ځایه دوه مایله لرې واټن کې پروت دې، د کومه ځایه چې تاسو همدا اوس راغلي یاست. هغه د یوه داسې ځوان په لټه کې دې چې بهادر، جرئتمنده، مېړنې او د سترې حوصلي خاوند وي، هغه غواړي دغه ځوان ته د سلطان له اړخه په هندوستان کې داسې یو کار و سپاري چې داسلامي امت خیر او ښیگنه په کې را نغښتي وي.»

دا ځل ورته هغه عرب په ماته لهجه او نښتي اواز سره وویل: «ایا دا کار د اسلام د خپرولو او ترویج سره هم اړیکې لري؟»

د هغه ډلې مشر ورته پرته له ځنډه وویل: «هو! ستاسې خبره او اټکل سهې دی»

د عرب لهجه نوره هم خوږه او خوشحالوونکې شوه «که چیرې همدا سي وي نو د لک ښار خو پرېږده چې مونږ د دنیا هغې سر ته هم د تللو لپاره تیار یو. ددې خبرې سره سم په خپل آس سپور شو، دهغه ملگرو هم دهغه په پیروي سره په خپلو آسونو پښې را واپولې، بیا دغه دریواړه

د نيشاپور شاهين

مسافر دهغو د ولسو کسانو سره يو ځای د هرات د ښار په لور بيرته ستانه او په لويه راغلي لاري
خپل آسونه ځغلول.

دوهمه برخه

د ټولګ د ښاره بیرون په کوهستانی لړۍ کې دننه په یوه پخوانی شکل د جوړه شوي حویلی تر مخې دغه ټول آسپ سپاره و دریدل. بیا ددوې څخه یو یی د خپله اسه را ښکته شو او په منډه دغه حویلی ته ورننوت. لږه شیبه وروسته د ساتونکو تر منځ یو کس په ډیره ښه بڼه د حویلی څخه را بیرون شو، دا د هرات والي ناصرالدین و. دهغه په کتلو سره ټول آسپ سپاره د خپلو آسونو څخه را ښکته شول او نیغ ودریدل، هغه عرب هم د خپلو دوو ملګرو سره یو ځای پیاده شوي و او ولاړ و. ناصرالدین نیغ په نیغه دهغه عرب په لور ورغې او دهغه سره یی روغبړ وکړ او ورته یی وویل: «زه د هرات والي ناصرالدین یم. که چیرې ستا د جسم او قواري څخه مې غلط اټکل نه وي کړې نو ته همغه ځوان یی چې زه یی په لټه کې یم. کیدې شی چې همته زما شرط پوره کړای شې. نوم دې څه دي؟»

دې عرب ترې د روغبړ لاس راښکود او ورته یی وویل: «حسن نومېږم، حسن بن خلدون، ایا راته ویلې شي چې څه شرط لري؟ او څه ډول کار راته سپارل غواړي؟» ناصرالدین دهغه ښيي لورې ته ورنژدې شو او ورته یی وویل: زما سره را ځه، زه به هر څه درته ووايم.

هغوی ټولو د آسونو واګې و نیولې او دهغه پسې روان شول. ناصرالدین هم په ویلو پیل وکړ. «واوره! زه د یوه داسې بهادر او میړني ځوان په لټه کې یم چې هندوستان ته ولاړ شي او هلته د سلطان شهاب الدین له پاره جاسوسی وکړای شي. سلطان غواړی ډیر ژر په هندوستان باندی حمله وکړي خو د حملي نه مخته هغه غواړي د خپلو جاسوسانو په واسطه دهند د مختلفو راجاګانو د عسکرو او ځواک د څرنګوالي په اړه معلومات ترلاسه کړي. په دې وخت کې هلته په هند کې زمونږ یو شمیر جاسوسان په کار کولو بوخت دي، خو میاشتي مخته مو د دې ځایه یو ځوان دهند د ټولو جاسوسانو دامیر په څیر وراستولې و چې په میړانه او بهادری کې یی نمونه نه وه. هغه ایلک خان نومیده او د کوهستان د البرز دیوه کلي او سیدونکې ترک نژاده و. تر شپږو میاشتو یی په ډیره ښه توګه خپله دنده ترسره کړه او ډیر مهم اطلاعات یی برابر او دلته را ولیږل خوبیا یو ناڅاپه غایب شو او زمونږ سره یی اړیکې و شلیدل. داسې څرګندېږي چې هغه به نیول شوي وي. اوس مونږ ته دهمغسې یو ځوان پیدا کول اړین دي چې هندوستان ته ولاړ شی او هلته د مسلمانو جاسوسانو امارت په غاړه واخلي او تر څنګ یی د ایلک خان د ځای ځیرې د پیدا کیدو

لتون هم وکړي ، همدا راز د هند د راجاگانو د ځواک او عسکرو په اړه هم ښه معلومات برابر او را وليږي ترڅو سلطان دهمغې اطلاعات له مخې په هندوستان باندې د حملې کولو له پاره ځان تيار کړي».

ناصرالدين په تلو تلو کې په غرونو کې د را چاپير کوچني ميدان ترمنځ ودرید . په دې ميدان کې دهغه تر مخه د صنوبر يوه ستره او اوږده ونه ولاړه وه . ددې ونې په ډډ باندې د سنډو يوه مضبوطه رسۍ تړل شوې وه . ناصرالدين ددغې ونې په ډډ باندې د را چاپيره تړل شوې رسۍ په لور اشاره وکړه او ويی ويل:

«د هندوستان د جاسوسانو دامير د ټاکلو له پاره د ايلک خان انتخاب هم ما پخپله کړې و . دهغه له پاره هم همدا سې يوه رسۍ د ونې څخه را تاوه کړل شوې وه ، هغه د زمري په خير ترک نژاده ځوان دا رسۍ رابښکوده او دوه ځايه يې کړه . اوس هم زه دهمدا سې يوه ځوان په لټه کې يم چې دايلک خان په خير دا رسۍ را کاږي او ويی شلوي . حسن بن خلدونه ، واوره ! ستا دا دوه نور ملگري کمزوري او نري وچ کلک دي ، خو ته ځواکمن ، غښتلی او زړه وړ ښکاري ، مخته ورشه او خپل قمست وازمايه».

حسن بن خلدون تر لږې شيبې پورې د ناصرالدين په لور په حيرانتيا سره وکتل ، بيا يې خپلو ملگرو ته هم په سرسري توگه وکتل او د لږ څه فکر کولو نه وروسته د صنوبر دهغې تنومندې ونې د ډډ په لور وروان شو چې د سنډو يو مضبوطه رسۍ ترې را تاوه شوې وه . د رسۍ يو سر په تيرلوړه زمکه پروت و خو بل سړی د ونې د ډډ سره تړل شوې و .

حسن مخته ورغې او دغه درنده رسۍ يې را واخسته ، څو ثاني يې هغې ته وکتل ، بيا يې خپل لستونې راپورته کړ او زور يې پيل کړ . حسن تر ډيره پورې زور واهه خو درسۍ په شلولو کې ناکامه شو ، رسۍ يې پرېښوده او خپل ځای ته راستون شو او سربښکته ودرید ، د ناصرالدين حالت هم د ناهيليو گواهي وبله . هغه په ژور فکر کې ډوب و ، کله چې حسن بيرته راغې او دهغه تر څنگ ودرید نو هغه ورته په غمښته لهجه وويل:

«زه افسوس کوم چې ماستا د قوت او ځواک په اړه غلطه انگيرنه کړي وه ، اې ځوانه ! تازه په ستونزو کې لتاړ کړم ، زړه مې وايي چې اجازه درکړم چې ولاړ شي ، ترڅو ستا څخه دبل کوم ښه ځوان په لټه کې شم ، خو دبله اړخه مې زړه وايي چې نه ، تا بايد همدلته له ځانه سره وساتم ، شونې ده چې ستا په خير بل داسې ځوان به راته تر لاسه نه شي چې دا رسۍ وشلوي . په هغه وخت کې به ته ماته ډير مناسب شخصيت اوسې . په دې خاطر چې».....

د حسن یو عرب ملگري ناصر الدین ته مخ کړ او ورته یی وویل: «دا ځوان پرېږده چې ولاړ شی او که نه دده مشر ورور که خبر شی نو توپان به جوړ کړي او په زوره به خپل ورور ددې ځایه بوځي، هغه داسې یو ځوان دې چې په خپل ژوند کې یی دهیچا نه ماتې نه ده خوړلې.»

ناصر الدین دهغه عرب په لور متوجه شو او سمدلاسه یی په حیرانوونکې لهجې سره وویل: «ایا دده مشر ورور په ځواک کې دده نه پورته او ارفع دې؟»

هغه عرب ورته سینه تانده کړه او ویی ویل: «هغه له ده څخه لس هومره ځواکمن او قوي دي، هغه د تیږي او فولادو په څیر دروند، د بلوط د ونې په څیر دقد خاوند، او زړه وړتیا او میرانه یی بې انتها او استقامت یی لا محدود دي. هغه د تقدیر جوړ کړل شوې موحد انسان دي، هغه د اسمان د هسکوالې او د زمکې د بنکته والي په څیر مضبوط او د نه تسخیریدو وړ شخصیت لري.»

ناصر الدین په خپل مخ باندې د راخپريدونکې خوشحالي د کنترول وروسته وویل: «ایا راته د ولس د دغه زمري انسان نوم ښوولې شې، چې تایی دومره ستاینه وکړه؟»

دغه عرب یو ځل بیا د پخوا په څیر په همغه لهجه وویل: «دهغه نوم حماد بن خلدون دي، او هغه داسې یو ځوان دې چې د سراب نا تالاب جوړوي او سمندر په څاڅکو کې ډوبوي.»

د ناصر الدین حالات بدلیدل، حسن ته را وړاندې شو او په ډیره حیرانوونکې توګه یی ورته وویل: «ایا هغه څه دي چې ملگري وویل هغه سهي دي؟ او یا دا چې ما به سهي نه وي اوریدلي؟»

حسن ورته په خندا وویل: «هو! هغه څه چې زما ملگري وویل هغه سهي دي. زما ورور هم داسې اوسپنه ماتوونکې دي، په ځواک او قوت کې یی هیڅوک د مقابلې نه شته. هغه زمونږه غراو زمونږ ځواکمن برج دي. دهغه پیژندونکې هغه ته د نیشاپور شاهین وایی، کله چې هغه په خپل دښمن باندې حمله کوي نو دهغه په زړه او ذهن باندې را پریوځي او د ګلال د لوبو په څیر یی ټوټې ټوټې کوي، تر اوسه چې چا ورسره ټکر کړې نو دهغه ښایست او عزت یی د هغه د ماتې غاړې غاړه کی ګرځولي.»

حسن څو لمحه تم شو او یو ځل بیا یی په خپل دروند اواز سره وویل: «ناصر الدینه، واوره چې! لکه څنګه چې د جهاز لاره په سمندر کې، د مار لاره په غرونو کې، او د شاهین لاره په فضا کې نه شي موندل کیدې، په همدې توګه زما د مشر ورور مقابل هم څوک نه شي پیدا کیدې، هغه دخپلو دوستانو او خپلوانو له پاره د چراغ او امصا په څیر دې خو د دښمنانو له پاره د برق، او هلاکت نه هم زیات تیز دي.»

ناصر الدین د حسن دواړو ملګرو ته وکتل او بیا یی په خپل غټ غږ په حکمانه ښې سره وویل: «ورشئ، تاسو دواړه نیشاپور ته ولاړ شئ او ددې ورور حماد بن خلدون ته ووايست چې

ناصرالدین یی وروړ نیولې ، نو که همت لري نو د توري په زور دې یی له ما څخه خلاص کړي ، هغه ته دا هم ووايست چې په دې وخت کې ناصرالدین د هراته لري د لک په ښار گوټي کې مقیم دې .
د حسن د غوډ واړو ملگرو په ډیره قهرجنه توگه د ناصرالدین په لور وکتل ، د حسرت نه په ډکو سترگو یی تر نظره تیر کړ ، بیا په خپلو آسونو سپاره شول او لږه شیبه وروسته د هرات څخه د نیشاپور په لور په لویه لاره یی خپل آسونه په ځغاسته کړي وو .

ناصرالدین د حسن په لور وکتل او ورته یی وویل : «لما سره راځه ،»
حسن خپل خټ را تاو کړ او د آس په لور یی لاس وراوړود کړ او دهغې واگې یی و نیولې ، دهغه په آس یوې لوري ته یو لوی تیر او بلې لوري ته قران پاک را ځوړند و . هغه کرار کرار د ناصرالدین او دهغه د ساتونکو سره یو ځای د هغه پخوانۍ حویلي لوري ته روان وو .
لږه شیبه وروسته هغوی ټول حویلی ته ورننوتل ، ساتونکو د ناصرالدین او حسن آسونه د آسونو د اصطبل په لور یوړل ، ناصرالدین حسن له ځانه سره یوې خوني ته یوړ او په یوه ناستځای کې یی خپل ځان ته مخامخ کیناوه . او ورته یی وویل :

«که ماته د خپل وروړ حماد بن خلدون په اړه لږ څه ووايي . زه غواړم په پوره تفصیل سره دهغه په اړه معلومات تر لاسه کړم . ایا هغه د هند د زمکو سره بلدتیا او اشنايي لري ؟»

حسن ورته لږ څه په اندیښنې سره وویل : «لمړۍ خو ماته زما د یوې پوښتنې ځواب راکړه»
ناصرالدین ورته په خندا وویل : «وایه څه پوښتنه لري ؟» ...

حسن ورته وویل : «ایا زه ریښتیا هم له تا سره بندي یم ؟ او زما وروړ به راځي او ما به د توري په زور له تا خلاصوي ؟»

ناصرالدین ورته په خندانې ژبه وویل : «ته بندي نه یی ، زما میلمه یی ، او کله چې هم وغواړې هیڅوک ستا مخه نه شي نیولې ، که چیرې ما ستا ملگرو ته داسې نه وو ویلي ، نو کیدې شي چې وروړ دې دلته نه و راغلې ، اوس چې ستا د بندې کیدو په اړه خبر واورې نو هرو مرو به دلته را ځي . نو که چیرې هغه زما د شرایطو په مطابق وخت نو دهغه څخه به د مذهب او ملت له پاره هغه کار واخلم چې دهغې په واسطه به یواځې دهغه د نیوي ژوند نه بلکه عاقبت هم ښایسته شي ، اوس نو چې ما دهغه په اړه له تا څخه څه پوښتلي ، ماته یی ځواب راکړه »

اوس نو حسن په ډاډه زړه سره خبرې پیل کړې «مونږ درې وروڼه یو ، زه یی تر ټولو کشر یم ، دوه نور زما نه ستر دي ، تر ټولو مشر حماد او دویم یی حارث نومېږي ، زما پلار خلدون نومېږي او د مور نوم مې زبیب دې . مور مې شله شوي ده . له آسپه لویدلې وه اوس یی یو پښه بیکاره شوې ده خو دامصا په مرسته تللې شي . حماد او حارث د نیشاپور د ښار په بیرون د چوڼي په تنورونو کې

ورځ مزدوري کوي ، پخوا هغه دواړه وروڼه هم زما په څير ، هند ته د تجارتي کاروانو د ساتونکو په څير تلل . هغوي دواړه د هند د زمکې په اړه پوره معلومات لري .

زما مور تر ټولو زياته مينه دخپل مشر زوي حماد سره کوي ، لمړۍ خو هغه دهغې مشر زوي دې او دويم داچې هغه زمونږ څخه زيات دخپلې مور خدمت کوي ، هره ورځ مور سره د اوداسه په کولو کې مرسته کوي ، دهغې پښې پرېمنځي . څرنگه چې زمونږ کور د يوې غونډۍ په سر پروت دې او ددې غونډۍ لاندې يوه چينه بهيرې ، نو حماد ورور هره ورځ مور را په شا کوي او دغونډۍ نه لاندې يې تر چيني پورې راوړي . هغه ددې چينې تر څنگ يو کوچنی شانته دځان پرېمنځلو ځاي او يو بې ديوالو جومات هم اباد کړې دې ، مور مو د اوداسه کولو وروسته د حماد سره يو ځاي همدلته لمونځ ادا کوي . دحماد ورور سره دمور دعا گانې هم شاملې دي ، په دې خاطر هر کار ته چې هغه لاس وروړی هغې کې ورته برياً په برخه کېږي .

يو ځل مې پلار ، په داسې حال کې چې ځوان و د يوې تجارتي قافلي سره هندوستان ته تللې و ، هغه وخت زه او حارث کوچنيان و خو حماد ورور مو د پوره پوهې خاوند و . بدقسمتۍ سره مو مور ډيره سخته ناروغه شوه ، ما او حارث به دمور د ناروغتيا حالت کوت او ژړل به مو . خو ورور مو مونږ ته دتسلۍ را کولو تر څنگ دمور خدمت هم کاوه . او د نيشاپور څخه به يې طبيب راغونښت او دهغې علاج به يې کاوه .

په همغو ورځو کې چې مور مې سخته ناروغه وه يوه ورځ دنيمي شپې په وخت کې ، په داسې حال کې چې زه او حارث په خواږه خوب ويده شوي و ، او ورور مو د مور د کت تر څنگ وينس ناست و ، مور مو د خوبه را بيداره شوه او اوبه يې وغوښتې ، زما ورور چې کله منډه کړه تر څو اوبه راوړي نو ويی کتل چې صراخي خالي ده ، صراخي يې را واخسته او د غره لاندې چيني ته يې منډه کړه ، صراخي يې را ډکه او سمدلاسه بيرته را ستون شو ، کله يې چې اوبه په پياله کې واچولې او مور ته يې ورژدې کړې نو ويی کتل چې مور بيرته ويده شوې ده .

هغه و نه غوښتل چې مور بيرته دخوبه را بيداره کړي ، په دې فکر کې و چې هسې نه چې دمور خوب مې خراب نه شي . بيا يې د اوبو هغه پياله په لاس کې ونيوله او هملته د مور د کت تر څنگ و دريد . مور تر سهاره پورې په خواږه خوب ويده وه او ورور مو د اوبو ډکه پياله په لاس تر سهاره پورې دهغه د کت څنگ ته ولاړ و . سهار چې دمور سترگې پرانستل شوې نو ويی کتل چې ورور مې ورته د اوبو نه ډکه پياله په لاس ولاړ دې او سترگې يې دخوبه ډکې وې ، مور مې د ورور ددې خدمت نه ډيره اغيزمنه شوه ، او دخپل رب په دربار کې يې په ډيره عاجزۍ سره د ورور حماد په

حق کې دعا وکړه. زه داسې گڼم چې دا به دمور د دعاو پايلې وي چې ورور مو په هر ميدان کې بريالي او کامران دې.»

حسن د لږ څه دمې وروسته يو ځل بيا وويل: «ورور مې د ټاټ لباس اغوندي»
 ناصرالدين يې خبرې ور پرې کړې او ترې ويې پوښتل: «ولې د ټاټ لباس اغوندي؟»
 حسن ورته په خدا کې وويل: «په پيل کې مې د مور او پلار اولاد نه پيدا کيده، حماد ورور مې ورته الله تعالی د ډيرو دعاگانو وروسته ورکړې دې، مور مې ورته په کوچنيوالي کې په دې خاطر د ټاټ کالي اغوستل چې د خلکو د بد نظر نه خوندي پاته وي. خو د ټاټ دغو کاليو دهغه ذهن دومره مانوس کړ او په هغه کې يې دومره عاجزي او نکسار راپيدا کړ چې اوس د ځوانۍ په وخت کې هم د ټاټ د کاليو پرته نور څه نه اغوندي. مور مې ورته په خپلو لاسو ډير ښه او ښايسته کالي جوړوي خو هغه په يوې نه يوې بهانې سره دمور خبره شاته غورځوي او درخت د کاليو د اغوستن څخه ډه ډه کوي. کله چې د کوره د کوم کار د انجامولو په خاطر بيرون ځي نو زمونږ پلار، په دې خاطر چې زوې يې د خلکو د بدو سترگو نه خوندي پاته وي دهغه خوله چوف کوي.
 حسن خاموشه شو، ناصرالدين تر څو لمحو پورې په ژور فکر کې ډوب ناست و، بيا دخپله ځايه را پورته شو او ويې ويل: «زه درته ډوډۍ را لېږم، دهغې نه وروسته ته ارام وکړه، ستا د ورور حماد بن خلدون تر راتلو پورې ته زما د ډير معزز او دروند ميلمه په خير همدلته اوسه»
 ناصرالدين پورته شو او بيرون ولاړ، او حسن په ناليدلي سوچونو کې ډوب پاته شو.

درېمه برخه

د نیشاپور د ښاره نژدې دوه فرلانگه لرې په یوه کوهستانی سیمه کې دننه تر لرې لرې پورې پراته د چوني تنورونو سرونه را پورته کړي و. په دوې کې د یو څو څخه دود خوت څو نور خاموشه وو ، خو په دوې کې هم تیرې ایښوول کیدې ، د یوې ډیرې پخوانۍ زمانې د تنور تر څنګ یو زوړ سپړی په تیرې ناست و او په ډیر غور او دقت سره یې دې تنور ته کتل. دا د حسن پلار خلدون و. دهغه ډیره او د سروینستان سپین شوي وو. دهغه ښې لورې ته د غره په لمن کې دوو ځوانانو کدالونه را خيستې و او د چوني له پاره یې سترې سترې گټې را پورته کولې او د غره نه به یې لاندې را رغړولې ، لاندې ولاړو دوه نورو ځوانانو به دا تیرې را اخستې او بتۍ ته به یې راوړې ، کله به هم چې دغو دواړو ځوانانو کومه تیرې د پورته نه ښکته لورې ته را ورغړوله نو په لوړ او اواز به یې د خبردار غږ کاوه ، دهغوی د غږ سره سم به د تیرو پورته کونکي دواړه ځوانان متوجه کیدل او ځانونه به یې خوندي کول.

د غره نه د تیرو را رغړوونکو دواړو ځوانانو یو ځل د تیرې د را رغړولو په وخت کې په پوره زور سره د خبردار غږ وکړ ، ځکه چې دا ځل هغوی یو ډیر ستر گټه را رغړاوه ، په تیرې ناست خلدون دخپله ځایه پورته شو ، کله چې دغه دروند گټه لاندې را ورغښت او تم شو نو یو ځوان یې د پورته کولو له پاره ور نژدې شو ، دا د حسن مشر ورور او د خلدون تکړه ځواکمن زوی حارث و. حارث د ډیر ښه قد و خال خاوند او ځواکمن انسان و ، ورښکته شو او غوښتل یې تیرې را پورته کړي ، خو ناهیلې شو ، ځکه گټه یې له ځایه پورته نه شو کړای. گټه ډیر ستر او دروند و. خلدون د حارث په لور وکتل او ورته یې په ډیره شفقت سره وویل:

«زویه ! په پلک یې دوه ځایه کړه ، بیا به یې په اسانۍ سره یو وړای شي»
حارث د پلک د را خستو او ددې گټه ددوه ځایه کولو په ځای په خپل څنګ کې ولاړ د بل ځوان په لور وکتل ، کیدې شي چې هغه به اشاره کوله چې را ځه چې دغه درنده تیرې دواړه یو ځای پورته کړو. هغه بل ځوان چې د حارث څخه لږ څه لوړ او د قوي غړو خاوند و ، د حارث په لور وکتل او په خدا شو ، هغه د ټاټ زوړ او رژیډلي لباس اغوستې و او هغه حماد بن خلدون و. د حسن تر ټولو مشر ورور او د خلدون ستر زوی. دهغه سترگې د اورد سکروټو په څیر تیزې او د لمبو ډکې وې ، وینستان یې تور او سترگې یې غټې او شریانونه یې د ویني څخه ډک و.

متې يې د ونو د مضبوطو تنو په څير وې او خپره او تانده سينه يې د تيرلوړې غره په څير پراخه وه. خهره يې د راختونکې لمر په څير ښايسته او سره ښښه وه. لاسونه يې د څيرونکو ځناورو په څير مضبوط او ګوتې يې د ونو د کلکو جرړو په څير سختې وې. په لاسو کې يې د اوسپنې يوه ستره او درنده امصا وه چې کيدې شي د تيرو د ماتولو له پاره به يې ترې کار اخست.

کله چې حارث دغه دروند کاني پورته نه کړاې شو، او د ډيرې بې وسۍ په حال کې يې د حماد په لور وکتل نو د حماد په مخ بې شميره جذبې او احساسات خپاره شول، مخ يې لکه د وينې په څير را روښانه شو، په لاس کې نيولې او سپينيزه درنده امصا يې و غورځوله، په دې وخت کې يې په جسم کې د برق په څير تيز والې راپيدا شو، د خوله اچونکې شغلې په څير مخته ورغې، وربښکته شو او هغه درنده تير به يې په خپلو دواړو لاسو کې و نيوله، بيا پښې کلکې کړې او د تيرې د پورته کولو هڅه يې پيل کړه، په دې وخت کې يې په خپل پوره ځواک سره غږ کړ چې: «الله». د غږ سره سم يې دخپل يوه ټکان سره هغه تير به را پورته کړه او اوږې ته يې ورسوله، د زوړ خلدون په مخ د خوشحالي څپې تلې راتلې، په منډه ورغې او د حماد په خوله يې چوف وکړ، ترڅو د نظره نه شي. حماد دا تير به را پورته کړه او د تنور په لور يې يوړه، خلدون او حارث دواړو هغه په ستايونکو سترگو کت.

حماد او حارث دواړو ورونو تيرې پورته کولې او د چوني تنورونو ته ورسولې، خو پلار يې په يوې تير به ناست او دخپلو دواړو زامنو دغه دروند کار ته يې په شفقت او محبت سره کتل. تر غرمې پورې هغوي دواړه هغه تنورونه ډک کړل او خپل کار يې پاې ته ورساوه، دواړه ورونه دخپل پلار خواته راغلل، دپلار کالي يې هم شليدلې او رښيدلې و. زوړ خلدون را پورته شو او د خپلې اوږې د استعمال يې را واخست او دخپلو دواړو زامنو دکاليو څخه يې د ګرد په څنډولو يې پيل وکړ. بيا دوي هر يو هلته پراته خپل خپل پوستينونه را واخستل او وايي غوستل. د حارث پوستين د اوښ د پوستکي څخه جوړ شوې و، خو د حماد پوستين هم د ټاټ څخه جوړ و. هغه د ټاټ په دواړو اړخونو کې وړې ايسودې وې او ورته يې د پوستين ښه ورکړې وه. حماد خپله د اوسپنې امصا راواخسته او دواړه دخپل پلار سره يو ځای د کور په لور روان شول. د هغوي سره يو ځای هغه دواړه ځوانان چې د غره څخه يې دکدالونو په مرسته تيرې را ويستلې او لاندي يې را رغړولې هم خپلو کورونو ته ولاړل.

درې واړه پلار او زامن خپل کلي سمر اباد ته راغلل. دا کلي د نيشاپور څخه جنوب لورې ته څلور فرلانګه لرې په يوې ښايسته کوهستانې سيمه کې پروت و. ددې د اوسيدونکو کورونه د غره په تيرو کې اويا هم د غره په لمن کې خواره واره پراته و. هغوي درې واړه د غره په لور به يو کوچني

نښایسته کور ته ورننوتل ، هلته یوې ښځې ډوډۍ پخوله. دا د خلدون ښځه او د حماد او حارث مور
 زبیب وه. ددوې کور ته د ورننوتلو سره سم زبیب د یوه لرګي په مرسته دخپله ځایه راپورته شوه
 مخته ورغله او د حماد او حارث مخونه یې ښکل کړل. دهغه یوه پښه بیکاره وه ، ګوډه ګوډه تله ،
 درې واړه یې په خپله کوټه کې کینول او بیا یې ورته غذا وروړه.
 د خوراک څښاک وروسته دوې ټولو د لرې شیبې لپاره ارام وکړ. بیا راپورته شول ، د ماسپښین د
 لمانځه وخت شوې و ، حارث او پلاری یې خلدون دواړو هملته په کور کې د لمانځه له پاره ځانونه
 تیار کړل او هملته یې لمونځونه ادا کړل ، حماد دخپلې مور خواته راغې ، مور یې همله په انګړ کې
 منتظره ناسته وه. هغه دخپلې مور زبیب خواته راغې او هملته ورسره په زمکه کیناست. زبیب
 خپل لاسونه دهغه په څټ کې را واچول او دهغه په ملا باندې سپره شوه ، حماد دهغه امصا هم له
 ځانه سره واخسته ، بیا دکوره ووتل او د غره لاندې برخې ته روان شول او د غره په لمن کې
 دبیدونکي چيني خواته ورغلل.
 دواړه مور او زوی لاندې راغلل ، دواړو اودسونه وکړل ، بیا حماد یوه تیره راپورته کړه ، اودخپلې
 مور پښې یې پرې و مښودې او پاکې یې کړې ، بیا دواړه مور او زوی راپورته شول او د چيني تر
 څنګ په بې دیوالو اودروازو جومات کې یې د ماسپښین لمونځونه ادا کړل.
 خلدون او حارث هم خپل لمونځونه ادا کړل او بیرون را ووتل او دخپل کور چار چاپیر شنو غنمو او
 اوربشو کې د ګوډاي کار پیل کړ. دهغوې دکور څلورو خواو کې ان د غره تر لمنې پورې په تدریجې
 نشیب او ناستې سره نژدې لس ستر کرنځایونه وه چې دهمدوې خپل ملکیت و. په دې کرنځایو کې
 غنم ، جیوار ، اوربشې ، وریجې او کرل کیدل. ددې کرنځایو په غاړو میوه لرونکي بوټي ،
 دګلاب ګلونه ، او نور ډول ډول بوټي او وني ولاړ وو ، د نري باد په لګیدو سره به ددوې څخه ډیر
 خوږ غږ را پورته کیده. دا وني او بوټي هم ددوې خپل ملکیت و. په میوه لرونکو ونو کې یې ګڼي د
 منو ، انځرو ، بادامو ، الوچو ، زیتون او لوکاتو شاملې وې.

څلورمه برخه

دواړه پلار او زوی د اسونو د قدمونو په غبرګا پورته شول ، دوی دواړو هلته په خپله زمکه کې کار کاوه. هغوی وکتل چې دوه آسپ سپاره په دغه نړۍ غاړه باندې خپل آسونه را ځغلي ، دالاره د هرات څخه د نیشاپور په لور د تللې لارې څخه را جدا شوې او ددوی د کور په لور راغلې وه. د هغوی تر سترگو لاندې دغه دواړه آس سپاره په غره را پورته شول او د هغوی زمکو ته را ورسیدل او هملته دخپلو آسونو څخه را کیوتل. خلدون او حارث دواړه ورمخته شو او د هغوی سره یی ډیر ښه روغبړ وکړ. داسې څرګندیده چې دغو پلار او زوی دا دواړه آس سپاره د پخوا څخه پیژندل. دا هماغه آس سپاره وو چې د حسن د نیولو خبری له ځانه سره راوړې و. پخوا له دې چې دا دواړه خپله خبره وکړي ، خلدون پرې را مخته شو او ورڅخه یی وپوښتل:

«زوی مې حسن چیرې دې ؟ ... ولې له تاسو سره یو ځای نه دې راغلې ؟»

د هغوی دواړو څخه یوه یی په ډیر ادب سره وویل: «حماد چیرې دې ؟»

خلدون یو ځل بیا په خپل نیولې اواز سره وویل: «هغه خپله مور لاندې چینی ته وړې ده ، هغوی دواړه هملته هره ورځ لمونځونه کوي ، اوس به بیرته راستانه شوي وي»

سپور ورته په زړه نیونکې اواز سره وویل: «مونږ تاسو ته یو خراب خبر له ځانه سره راوړې دې. د هرات حاکم ناصرالدین حسن له ځانه سره بندي کړې دې.» خلدون یی خبره پرې کړه او ورڅخه یی وپوښتل:

«ولي یی زما زوی نیولې او بندي کړې ؟»

سپور په ناهیلۍ سره ځواب ورکړ او ورته یی وویل: «مونږ ته یی علت نه دې ویلې ، داسې څرګند یږي چې هغه یوه زړه ور ، میړني او ځواکمن ځوان ته اړتیا لري. او غواړي هغه ته کوم ډیر مهم کار وسپاري ، حسن یی د همدې مقصد له پاره له ځانه سره بندي کړې دې ، مونږ ته یی ویلي دي چې: دهغه مشر ورور حماد بن خلدون ته ووايست چې که چیرې همت لری نو دلته دې راشی او خپل ورور دې له ما خلاص کړي»

دا ځل ترې خلدون په ډیر مدهم اواز سره وپوښتل: «ناصرالدین اوس چیرې قیام کړې ، او زما زوی یی په کوم ځای کې محبوس کړې دې»

هغه سپور ورته یو ځل بیا وویل: «هغه په دې ورځو کې د تولک د ښاره بیرون د شمال په لور په غرنۍ حویلی کې مقیم دې او حسن یی هم هملته له ځانه سره بندي کړې دې.»

دا ځل خلدون ورته په ډيره مينه وويل: «راځئ، دلته كينئ، زه به ستاسو د خوراك څښاك غم وكړم. خو حماد ته دا خبره مه كوئ چې حسن بندي كړل شوې دې. كه نه هغه به د اور لمبه شي او د ناصرالدين څخه به د بدلي په لور منډه كړي. او دا به زمونږ له پاره ډيره بده ثابته شي.»

دغه سپور په خپل اس د سپريدو په وخت كې وويل: «مونږ ستاسو مننه كوو، مونږ به هرو مرو دلته تم شوې واي، خو مونږ غواړو سمدلاسه خپلو كورونو ته ستانه شو. په دې خاطر دلته نه شو تم كيدې»

دواړو سپرو د خپلو آسونو مخونه را وڅرخول او غوښتل يې چې د هغه ځايه يې په ځغاسته كړي چې په همدې وخت كې حماد را څرگند شو. دهغه مور د هغه په شا باندې سپره وه، داسې معلوميدله چې هغه د ديوال تر څنگ ولاړ و او ټولې خبرې يې اوريدلې وې. او كله چې هغه دواړه سپاره بيرته روان شول نو هغه د ديوال د اړخ څخه را ښكاره شو او په خپل دروند اواز يې وويل:

«تم شئ، زما د يوې پوښتنې ځواب راكړئ بيا درځئ»، دواړه سپاره و دريدل، حماد ترې وپوښتل:

«ناصرالدين په كومه سيمه كې زما ورور بندي كړې دې؟»

هغه سپور ورته يو ځل بيا ځواب وركړ: «مونږ دريواره د خپلو كورو په لور را روان وو چې د ټولك د ښار نه بيرون په څو ميله واټن كې مو د غره د پاسه د سهار لمونځ ادا كړ او بيا مو غوښتل بيرته د خپلو كورونو په لور ولاړ شو چې د ناصرالدين دولس كسان سپاره په منډه منډه راغلل او مونږ دريواره يې ونيولو او د ټولك ښار ته يې بوتلو. هلته يې هغه حويلې ته يوړو چيرې چې ناصرالدين او سپرې، د حويلې نه بيرون د صنوبر د يوې تنومندې ونې د ډډ څخه يوه رسۍ تړلې وه، ناصرالدين حسن ته وويل چې كه چيرې دارسۍ دې را كش كړه او و دې شكوله نوزه به درته داسې يو كار وسپارم چې د مذهب او ملت دواړو له پاره به گټور وي، خو حسن هغه رسۍ ونه شوه شكولې، په دې خاطر ناصرالدين هغه له ځانه سره تم كړ او مونږ ته يې هغه پيغام را كړ چې تاسو ته مې ووايه.»

د دې خبرې د كولو څخه وروسته هغه دواړه سپاره روان شول، د غره څخه كيوتل او په هغه لاره يې خپل آسونه په ځغاسته كړل چې د نيشاپور او هرات د لوی لارې په منځ كې د سترې شاهراه سره يو ځای كيږي.

حماد ډير اندېښمن شوې و، هغه داسې حال ته راغلي و لكه د يو ډير شنيع اوبد كار پيلونكي چې وي. دهغه د مخ څخه داسې ډاگيزيده لكه چا يې چې په زړه كې د اور لمبې بلې كړي وي، هغه خپله مور پورته كړه او په پټه خوله كور ته ننوت. خلدون او حارث هم خپل كارونه پريښول او د

حماد تر شا کور ته ننوتل. حماد خپله مور د کور په انگرې کې کیوسته. کله چې هغه د خپلې امصا په مرسته ودریده نو حماد ورته په ډیر ادب سره وویل:

«اې زما مورجانې! اجازه راکړه چې دخپل ورور د خلاصون پسې ولاړ شم. هغه به د بندیتوب په حال کې ما غواړي، که زه ور نه شم نو څوک به دهغه مرسته وکړي، هغه زما ورور او زما د وجود یوه برخه ده.» زیږېدلی حماد په زمکه وهله او مخته ورغله، او په ډیره مینه یې د حماد په ملا لاس کش کړ او ورته یې وویل:

«هرو مرو ولاړ شه، زویه. خو حسن د سولې او امن له مخې خلاص کړه. د چاسره جنگ جگړه و نه کړې، که چیرې حسن کوم جرم نه وي کړې نو دهرات والي به یې هرو مرو را پرېږدي، اې زما زویه! ته زما د کور چراغ یی، ژر بیرته راستون شه، زه به ستا انتظار کوم. زویه! زما نصیحت له یاده و نه کارې، تا تل د خپلې مور د خوشحالولو هڅې کړي دي، الله تعالی به دې په هر میدان کې بریالي لري، او هیلې به دې تل د ښېگڼو ډکې وي»

حماد لا دهغه ځایه خوزیدلې نه و چې پلاری یې خلدون او ورور یې حارث هم انگرې ته را ننوتل او تر څنګ یې ودریدل. بیا زاړه خلدون ورته په ډیره ښه لهجه او مینې سره وویل:

«اې زما زوګیه! زه پوهیږم چې تا څه اراده کړې ده. ما خو ویل چې زه به پخپله حسن پسې ځم او راوړم به یې. خو اوس دې زه نه منعه کوم. ځکه زه پوهیږم چې زما د اقدام څخه به ته ناهیلې شې، خو ځانته دې نه پرېږدم. حارث به درسره یو ځای لیږم. بچیانو! تاسو ددې کور چراغ او روښنایی یاست. په کور کې زما او دزیږېدو سره نور هیڅ نه شته، یواځې همتاسو زموږ د سترګو رڼا او زموږ د زړونو راحت یاست. اوس ته او حارث دواړه دخپل منزل په لور وخوځېږئ، زه به په ډیره نا کراری ستاسو د درېواړو ورونو د بیرته راستنیدو انتظار کوم.»

حماد او حارث دواړه وروڼه د کور د ښیې برخې په لور ورغلل، هلته د آسونو په اخور درې آسونه ولاړه، دواړو ورونو په خپلو خپلو آسونو باندې زینونه و تړل، یو ځل دواړه وروڼه کوټې ته ورغلل، وسله یې را واخسته او بیرته بیرون را ووتل. حماد دخپل ټاټ کالیو د پاسه زړه اغوستې وه د زرې د پاسه دهغه د ټاټ نه جوړ شوي پوستین و او بیا یې د دې ټولو د پاسه د عربو روایتی چپنه واغوسته، چپنه هم د ټاټ څخه جوړه شوې وه. په سړی د او سپنې خولۍ، په مټوبی د او سپنو درانه بازو بندونه او په ملا یې توره را څوړنده شوې وه. په یوه لاس کې یې یو ستر ناقوس او په بل لاس کې یې جنگي تبر و او په آس یې خورجین را څړول شوې و.

د نيشاپور شاهين

هغه خپل جنگې وسایل په خپل آس باندې په ترتیب سره کینبول ، هملته په آخور یی خپل کمانونه او د غشو څخه ډکې خلطې د آسونو د زینونو سره وتړل ، بیا یی آسونه را پرانستل او د کوره بیرون راووتل.

هله په دروازه کې یی مور زیب دخپلې امصا سره ولاړه وه . په یوه لاس کې یی قران کریم پورته کړې و ، ترڅنگ یی زوړ خلدون هم ولاړ و ، چې په یوه لاس کې یی د نقدي پیسو کڅوړه او په بل کې یی دواړو ورونو ته د لارې توخه وه . کله چې دا دواړه ورته را نژدې شول نو هغه دغه دواړه شیان د حماد د آس په خورجین کې ورواچول ، مخته ورغې او د دواړو زامنو مخونه یی ښکل کړل او د سوبې او خیر دعا یی ورته وکړه . دواړه ورونه ور مخته شول او بیا بیا یی دخپلې مور زیب لاسونه او په لاسو کې نیولې قران کریم ښکل کړ . بیا زیب ورته په ډیره مینه او شفقت سره وویل :
ورشئ زامنو ! زه تاسو ته خدای پامانی وایم . دواړه ورونه په خپلو آسونو سپاره شول او دخپلې تنګې لارې څخه په وتلو د هرات په لورې په تللې لوی شاهراه کې ورننوتل ، هره لمحہ یی دخپلو آسونو ځغاسته زیاتوله او یی په پوره تیزی سره ځغلول ، هغوی اوس د تولک د ښار په لور روان وو ، چیرې یی چې کوچنې ورور حسن منتظر ناست و .

پنځمه برخه

يوه ورځ په داسې حال کې چې حسن د سهار د لمانځه د ادا کولو وروسته دعا کوله ، چې په همدې وخت کې څو کسه سپاره په تيزۍ سره د خپلو آسونو سره يو ځای دهغه حويلۍ ته ورننوتل . حسن په دغه حويلۍ کې د بندي په څير شپې سبا کولې ، هغه ته شک پيدا شو چې کيدې شي دهغه ورور حماد بن خلدون راغلي وي ، دعا يې ژر ژر خلاصه کړه او بيرون راووت . ويی کتل چې د حويلۍ په انگر کې څو کسه سپاره د ناصرالدين تر څنگ ولاړ دي او دهغه سره خبرې کوي ، حسن ډير ناهيلي شو ، ځکه هغه سپاره اجنبي خلک و او دهغه ورور حماد په کې نه تر سترگو کيده . هغه سپاره څو لحظې د ناصرالدين سره ولاړ وو او خبرې يې کولې بيا بيرته په خپلو آسونو سپاره شول او په کومه چې راغلي وو په همغې لاره بيرته ستانه شول . حسن وکتل چې دهغې سپرو دبیرته ستنيدو نه وروسته ناصرالدين لږ څه اندېښمن شوي غوندې ښکاري . کرار کرار راغې او د ناصرالدين تر څنگ ودرید . او په ډيره مينه يې ترې وپوښتل :

«ايا دې خلکو تاسو ته کوم بد خبر له ځانه سره درلود . ځکه ته ډير اندېښمن او غمگين ښکاري؟» ناصرالدين ورته په نښتي اواز وويل : «ستا اندازه سهي ده ، دا سپاره د جيحون د درياب د غاړو څخه راغلي و ، هلته په دې ورځو کې زمونږ د سلطان شهاب الدين او د خوارزم د حکمران سلطان شاه تر منځ د نه پاي ته رسيدونکې جنگونو يوه لړۍ روانه ده ، دې خلکو ماته د سلطان شهاب الدين له اړخه يو پيغام راوړې و . سلطان د يوه ډير بد خبر سره يو ځای د خوراکي او عسکري توکو مرسته هم غوښتې ده».....

حسن ترې په مينځ کې يو ځل بيا وپوښتل : «هغه بد خبر څه ډول دې؟» ناصرالدين ورته وويل : «چې په يوه جنگ کې د خوارزم حکمران سلطان شاه زمونږ يو جرنيل قطب الدين ايبک نيولې او هغه يې د اوسپنې په يوې پنجرې کې بندي کړې دې (۱) دا هغه قطب الدين ايبک دې چې قبر يې د لاهور په يوه سړک پروت دې . په هغو ورځو کې چې د سلطان شهاب الدين او د خوارزم د حکمران سلطان شاه تر منځ سرحدي نښتي روانې وې نو قطب الدين د سلطان شهاب الدين د آسونو د اصطبل ملازم و . د جنگ په ورځو کې يوه ورځ هغه دخپلو لښکرو د يوې ډلې سره د لښکرو د آسونو د خوراک له پاره د شنو وښو د راوستلو په خاطر ځنگل ته ولاړ . نو د خوارزم شاه د لښکرو ډلې پرې حمله وکړه ، قطب الدين په ډير جرئت سره دهغې مقابله وکړه خو څرنگه چې دملگرو شميره يې ډيره لږه وه نو ماتې يې وخوړه او دهغې په لاسو کې بندي

شو، هغه یی د خوارزم حکمران ته یوړ، خوارزم ورته د اوسپنې یوه پنجره جوړه کړه او قطب الدین یی په دې پنجره کې بندې کړه.

اوس هغه نوموتې جنریل چې د خوارزم په بند کې دې د پوره میرانې او بهادری څرگندونه یی کړې او ویلي یی و چې: «ایا دا به زموږ له پاره شرم نه وي چې دوه مسلمان حکمرانان یو د بل په مقابل کې د جنگ په لیکو کې ولاړ وي.» ریښتیا هم د غزني سلطان شهاب الدین او د خوارزم حکمران سلطان شاه په خپلو منځو کې جنگ کول همدا سې دي لکه یو ورور چې د بل په خلاف توره ویستلې وي»

ناصرالدین دخبرې د ختمولو په وخت کې وویل: «دا یوه معمولي سرحدي شخړه ده چې ډیره ژر به د دواړو مسلمانو حکمرانانو تر منځ هواره کړل شي، ددې وروسته به سلطان شهاب الدین خپل ټول ځواک د هندوستان په لور متوجه کوي، زه به نن تر ناوخته پورې ستا د ورور انتظار وکړم که چیرې هغه را ورسید نو زما اوستا د دواړه دخوښۍ ځای به وي او که چیرې هغه را نه غي نو زه به سبا سهار وختي د هرات په لور کوچ کوم او دهغه ځایه به د ډیرې زیاتې مرستې سره یو ځای د جیحون د دریاب په لور ورځم، هملته سلطان شهاب الدین په جنگ کې ښکیل دي، او ته به هم زما سره په دې جنگ کې د برخې د اخستو له پاره ورځي.»

حسن لږ څه فکر وکړ او بیا یی وویل: «ایا نن یو ځل بیا زه دهغې رسی د رابښکودو اوستا د شرط د پوره کولو موقع تر لاسه کولې شم؟ شوني ده چې زه به نن هغه رسی و شلوم. اوستا شرط به پوره کړم.»

ناصرالدین ورته په خوشحالی سره وویل: «ته همدلته تم شه، زه به ددې کار له پاره تیارې ونیسم.»

ناصرالدین حویلی ته ورننوت، لږه شیبه وروسته بیرته راووت. دا ځل یی خپله ساتونکې ډله هم له ځانه سره راوړې وه، ټولو د اصطبل څخه خپل آسونه را وویستل او سپاره شول او د حویلی شمال لورې تیرلورې غرنۍ سیمې ته چیرې چې د صنوبر هغه پخوانۍ او تنومنده ونه ولاړه وه روان شول، د همدې ونې سره د شرط هغه رسی هم تړلې وه.

د صنوبر د غي ونې ته د رارسیدو سره سم ټول دخپلو آسونو څخه رابښکته شول، ناصرالدین د همدې رسی تر څنګ ودرید او ویی ویل: «د خلدون زویو! که نن دې دا رسی و شلوله نو داسې و ګڼه چې د یوه ډیر ستر کار له پاره ستا ټاکنه پوره شوه.»

حسن ورمخته شو او څنګه یی چې رسی و نیوله او دهغې درابښکلو اراده یی وکړه، چې ټکان یی وخوړ، ناڅاپه یی رسی پرېښوده او دیوه اواز د اوریدو هڅه یی پیل کړه. د کوهستانو تر منځ

د ناقوس (بنکر چې په پوه کولو يې اواز تر لرې لرې پورې رسېږي) يو زهرناکه او تيز راغبرگيدونکې اواز يې تر غوږو شو. په داسې لهجې سره لکه يو څوک چې بل څوک په ډيره مينه او محبت رابولي. حسن ټکان وخور او د ناصرالدين په لوري وکتل او ويې ويل چې: «د ناقوس اواز په غور سره واوره، داسې وگڼه چې زما ورور حماد بن خلدون را رسيدونکې دې په خداي سوگند چې دا دهمغه د ناقوس اواز دې او ماته بلنه راکوي».

حسن خپله ساه ونيوله او يو ځل بيا يې وويل: «ناصرالدينه واوره! په غور سره د ناقوس اواز واوره. زما ورور رارسيدلې دې او هغه همدلته د کوم غره په سر ولاړ دې. د خپل ناقوس په غږولو سره ماته اواز کوي، پوهيږې چې هغه په ناقوس کې څه وايي؟ هغه ماته اواز کوي او وايي چې: اې زما وروره! ته چيرې يې؟ ناصرالدين او دهغه ساتونکې ډلې هم دغه اواز اوریده، د ناقوس دغه اغيز کونکې اواز په دې وادي کې راغبرگيده.

حسن د خپل آس په لور منډه کړه او ويې ويل: صبر وکړئ، زه هم د خپل ناقوس د غږولو په واسطه خپل ورور ته خبر ورکوم ترڅو هغه خبر شي چې زه د غلته يم. حسن د خپل آس څنگ ته ورغې، د آس د زين سره را څړول شوې ناقوس يې را خلاص کړ او هغه يې پوه کړ، کله يې چې ناقوس دخپلې خولې څخه لرې کړ نو ټوله وادي په پوره خاموشي کې ډوبه شوه ځکه چې دهغه بلې لورې هم ناقوس بند کړل شوې و. لږه شيبه وروسته د آسونو د قدمونو توپانې اواز تر غوږو کيده، او بيا د لږ ځنډ وروسته د دغه کوچني ميدان په هغه برخه کې چې د صنوبر ونه ولاړه او د تنې څخه يې رسي. تاوه شوې وه، حماد او حارث دواړه را څرگند شول.

دهغوې په کتلو سره د حسن مخ د خوشحالي نه وغوړيد، حماد چې کله دميدان منځته را ورسيد نو د خپل آس واگې يې را بنکودې، آس يې هم د خپل ځواک په غرور په دوو پښو ودرید او و شريد. حماد سمدلاسه د آسه را بنکته شو او د حسن په لوري وړ منډه کړه او هغه يې کلک په غيږ کې ونيوه. دهغه وروسته حارث هم د خپل ورور حسن په لور راغې او هغه يې په غيږه کې کلک کړ. کله چې د روغېر څخه خلاص شول نو حماد د ناصرالدين په لور اشاره وکړه او ويې ويل چې: «که زه غلط شوي نه وم نو دا به د هرات والي ناصرالدين وي چې ته يې له ځانه سره بندي کړې يې». حسن ورته په ډير لطافت سره وويل: «اې وروره! هغه زه نه بندي کړې او نه محبوس کړې يم. هغه داسې يوه ځوان ته اړتيا لري چې هندوستان ته ولاړ شي او د خپل مذهب او ملت خدمت وکړي، خو دهغه ځوان د انتخاب له پاره شرط دادې چې هغه به د صنوبر دوني د ډډ نه را تاو شوې پرې شلوي. اې زما ورور جانه! ددې ډول ځوان څخه چې ناصرالدين کوم ډول کار اخستل غواړي په هغې کې د اسلام خپرول او ترويجول هم شامل دي. ما يو ځل مخته په دې رسي باندې خپل زور

ازمایلي دې ، خو په شلولو یی نه یم توانیدلې . نن یو ځل بیا دخپل زور د ازمینست په خاطر راغلې یم ، ما رسی په لاس کې نیولې وه چې ستا دناقوس غږ مې واوړید ، اوس یو ځل بیا په دې رسی باندې خپل زور ازمایم ، کیدې شي په کې بریالی شم .»

حسن د رسی په لور ورغې ، ناصرالدین مخته راغې او حماد او حارث سره یی روغې وکړ او ویی ویل: «چې زه که غلط شوې نه وم نو تاسو دواړه به حماد او حارث یاست ، زه په دغه وادي کې تاسو دواړو ورونو ته ښه راغلاست وایم .»

ناصرالدین خاموشه شو ، ځکه چې حسن د رسی سره خپل زور ازمایي کوله . حسن ترډیره پورې خپل زور و ازمایه ، خو درسی په شلولو بریالی نه شو ، په دې خاطر یی رسی پرېښوده او بیرته ټیټ سر را وگرځید . شاته شو او دخپلو ورونو تر څنگ و درید او په ډیر رحم غوښتونکو سترگو یی هغوې ته وکتل .

دا ځل حارث ورمخته شو ، او په رسی یی خپل زور و ازمایه . هغه هم ترډیره پورې درسی د شلولو هڅې وکړې خو بریالی نه شو . بیرته راستون شو او د حماد په لوری په کتلو پیل وکړ . په دې وخت کې د حماد حالت دکتلو وړ و . دهغه مخ په ښایسته توگه ځلیده ، مخته راغې ، رسی ته ورتږدې شو ، خپله د ټاټ چپنه یی وویستله او په زمکه یی کیښوده ، بیا یی دسر نه خول لرې کړ ، دټاټ پوستین یی هم له ځانه لرې کړ او په زمکه یی کیښود . اوس نو دهغه د ټاټ په کالیو باندې دهغه زړه ځلیده . بیا یی دناصرالدین په لور وکتل او ورته یی وویل:

«ای د خدای بنده ! په دغه رسی خو زما دواړو ورونو خپل زور ازمایلي دي ، په دې خاطر دا کمزورې شوې ده . زما په لاسو به ډیره ژر وشلیږي . ایا بله نوې رسی نه لرې ، چې زه پرې زور و ازمایم او ته هم زما توان او طاقت ووينې .»

ناصرالدین ورته په ډیرې مینې او محبت وویل چې: «دا رسی کمزورې شوې نه ده ، همداسې ده ، که تا وشلوله نو زما شرط به دې پوره کړې وي .»

حماد ورته یو ځل بیا وویل: «نوبیا دا رسی دوه هومره کړه او بیا یی دصنوبر د ونې د ډډ څخه را تاوه کړه او بیا یی وینه . چې زه یی څه ډول شلوم .» د ناصرالدین په حکم دهغه سپاهیان ورمخته شول ، او رسی یی دوه هومره کړه او بیا یی دصنوبر د ونې د ډډ څخه راتاوه کړه او ویی ترله . حماد ورمخته شو ، دوه هومره شوې رسی یی په خپل مټ کې را ونغاړله او خپل دواړه لاسونه یی د اسمان په لور په دعاییه شکل پورته کړل ، بیا په دواړه زنگونو په زمکه کیناست او په ډیرې عاجزی سره یی په دعاو پیل وکړ .

ای زما پالونکیه! هر صفت او صمدیت همتا لره دې، ته د سهوې او خطا نه لاریب یی. ستا په حکمت کې دشکایت کولو مجال نه شته. ای جلیل ذاته! ته همغه ذات یی چې د تاج خاوندان په خاورو کینوې، ای زما ربه! زما دعا واوره، او دخپل نوم په برکت دې ما په دغه از مینست کې بریالي کړه. ای الله! ته زما محکم برج او زما مضبوطه تکیه گاه یی. په ما نظر وکړه او له ما سره مرسته. ما ته همت را، ترڅو په دې امتحان کې بریالی را ووخم» د دعا د پای ته درسیدو سره سم حماد نیغ ودرید. دهغه دمخ شغلې لمحہ په لمحہ په یوه توپان بدلیدې. داسې انگیرل کیده چې دغه زړه وړ انسان د زمکې درزونه پرانیځي. هغه دومره قهریدلې و لکه چې د غرونو د ټوټه ټوټه کیدو او زمکه د هلاکت په کندو کې د ورغورځولو له پاره پیدا شوي وي. بیا یی د تیرو په څیر د ځواکمن هوډ سره رسی په دواړو لاسو نیوله دهغه د اوسپنې په څیر متی بنه راپرسیدلې وې او دسترگو څخه یی د اور د سکورتو په څیر لمبې راختلې، بیا یی په خپل ټول توان سره غږ کړ چې:

(الله). دهغه دغه په غرونو باندې لږزه راوړونکې او ازهرې لورې ته خپور شوې و، ددې سره سم یی یو ځل زور وکړ او دخپل لمړني ټکان سره سم یی دوه هومره شوې رسی یی په منځ کې دوه ټوټې کړه

ناصرالدین ورمخته شو او هغه یی کلک په غیږ کې ونیوه او ورته یی وویل: «په خداي سوگند چې ته همغه یی چې ما یی لټه کوله. هغه بې عیبه ذات د ملت د یوه ډیر مهم کارد تر سره کولو په خاطر همته انتخاب کړې یی. لمړی مې اراده کړې وه چې سبا سهار به له دې ځایه کوچ کوم، اوس چې ته راغلې نو ما خپله اراده بدله کړه، زه به همدا نن شپه دهرات په لور روانیږم. او دهغه ځایه به له ځانه سره کومکې شيان اخلم او د جیحون د دریاب څنډو ته به ځان رسوم چیرې چې سلطان شهاب الدین خیمه وهلې. ته به هم له ما سره ولاړ شې، او په دې جنگ کې به برخه اخلي، دا دوه گټې لري، لمړی دا چې زه به ستا د جنگ کولو څارنه وکړم، او دویم دا چې تا به د سلطان سره معرفي کړم. په دې جنگ کې د برخې داخستلو وروسته به ته هندوستان ته ځي.

څه موده کیږي چې همستا په څیر یو ځوان مو هندوستان ته د کار کولو او هلته د مسلمانانو جاسو سانو د مشر په څیر لیږلې و. هغه هم د همدې ځایه هندوستان ته روان شوې و. هغه هلته یواځې څو میاشتې کار وکړ خو یو ناڅاپه تري تم شو. زه ویریزم چې هغه نیول شوې نه وي. هلته کارکوونکې مسلمان جاسوسان دهغه په لټه کې دي. هندوستان ته به د تللو سره سم ته د ایلک خان لټه کوي، که چیرې هغه درته په لاس درشي او ژوندې وی نو ته به یی امیر یی، او هغه به ستا تر لاس لاندې کار کوي، خو که چیرې هغه شهید کړل شوې وې نو بیا به په هندوستان کې کار کونکي ټولو مسلمان جاسوسان ستا تر لاس لاندې وي او ته به یی امیر یی. ته به هلته د

هندوستان د راجه گانو د فوځي ځواک اندازه معلوموي، د هغوې د عسکرو د نقل و حرکت څارنه به کوي او مونږ ته به يې په اړه خبر راکوي، ځکه سلطان هوډ لري چې ډير ژر په هندوستان باندې حمله وکړي، هلته به ستا د قومندې لاندې څو تيز تلونکې اسپ سپاره وي چې زما اوستا ترمنځ به د پيغام رسولو کارونه ترسره کوي. هغه لورې ته د تللو نه مخته به دې زه د ټولو تفصيلاتو نه خبر کړم. او درته به ډاگيزه کړم چې هندوستان ته د ورسيدو وروسته به ته د چا چا سره وينې، څوک څوک زمونږ باوري جاسوسان دي، او د هغوې د اوسيدو ځايونه چيرې دي».

کله چې ناصرالدين خاموشه شو نو حماد ورته وويل: «زما پلار زوړ او مور مې فلج شوې ده، زما خور نه شته چې د هغوې خدمت وکړي، همدا زه د هغوې څارنه او خدمت کوم. لمړۍ به زه کور ته ولاړ شم که چيرې زما پلار او مور ماته ددې کار کولو اجازه راکړي نو زه به هرو مرو ستا په خدمت کې حاضر شم. او که نه، زما مجبوريته به به گوري»

ناصرالدين ورته وويل چې زه لږه شيبه وروسته له دې ځايه د هرات په لور خوځېږم. دهغه ځايه مرستندويه مواد له ځانه سره اخلم او د جيحون په لور ورځم، په دې توگه نيشاپور زمونږ تر مخه دې، زه به ستا دمور او پلار نه ستا له پاره اجازه واخلم، زه هڅه کوم چې ستا په خير حارث او حسن هم په خپلو لښکرو کې شامل کړم».

کله چې ناصرالدين خاموشه شو، نو دهغه د وينا سره سم ټول خلک حويلۍ ته ولاړل، لږه شيبه وروسته ناصرالدين، حماد، حارث او حسن دخپلې ساتونکې ډلې سره يو ځاي واخستل او د هرات په لور روان شول.

شپږمه برخه

شپه شوې وه.... د شپې ناوې څلورو خواو ته دخپلې سپوږمکۍ وړانګې شیندلې وې، د اسمان په ځینو برخو کې سپینې وریځې خوزیدې، په کوهستانو کې دننه کږې وږې او نه تم کیدونکې لارې وړانې ویجاړې پرتې وې، سپوږمۍ اودهغې تر څنګ نژدې ستوري دواړه دخپلو هستوي مرکزونو سره نښتې کرار کرار د غرب په لورې په سفر بوخت و، داسې بریښیده چې دوه محبوبان یو دبل نه خوابدي او په جدا جدا لارو روان وي.

څلدون او زیب د ماخوستن د لمانځه څخه فارغه شوی و او ناست و، په دې وخت څلدون متوجه شو او خپلې ښځې ته یې وویل:

«زیب.... اورې! دا اواز په غور سره واوره».....!

د زیب په مخ د خوشحالیو څپې خورې شوې وې او په خندا یې وویل:

«زه د آسونو د قدمونو اواز اورم، دا اواز لمحہ په لمحہ زمونږ د حویلی په لور را نیژدې کیږي، زړه مې وایی چې حماد او حارث به حسن هم له ځانه سره را وړستې وي».

څلدون ودرید او ویی ویل: «لږ صبر وکړه، زه یې گورم چې څوک دي. که جیرې هغوی زما زامن وي نو زه به مخته ورشم او ښه راغلاست به ورته ووايم.» څلدون دخپله ځایه راپورته شو او په ډیره بیړه دکوره ووت.

لږه شیبه وروسته ویی کتل چې درې اسپ سپاره د غره د پاسه را خيژي، بیا هغوی د حویلی نه بیرون دخلدون تر مخه دخپلو آسونو څخه رابنکته او پیاده شول، هغوی حماد، حارث او حسن درې واړه و. څلدون ورمخته شو او بیا بیا یې درې واړه ته غاړه ورکړه. او بیا یې له ځانه سره دننه کور ته بوتلل. خپل آسونه یې هملته دانگر په منځ کې و تړل او بیا ټول د زیب په لور ورغلل. د زیب مخ د خوشحالیو نه غوړیدلې و. پورته شوه او دریواړه یې دمورني محبت په غیږ کې و نیول او بیا یې دخپله ځانه سره کینول. څلدون دخپله ځایه راپورته شو او ویی ویل:

«تاسو دریواړه دخپلې مور تر څنګ کښینۍ او خبرې کوئ زه به مو آسونه په اخور و تړم. او بیرته به راشم».

حماد سمدلاسه راپورته شو او خپل پلاری یې له لاسه و نیوه او او په خپل ځای یې کینوو. ورته یې وویل: «ته دلته کینه زه له تاسو څخه درخصت داختسو په خاطر راغلي يم».

زیب ترې په حیرانتیا سره وپوښتل: «درخصت اجازه؟»

خلدون ترې هم وپوښتل: «تاسو خو حسن له ځانه سره راوست، اوس تاسو چيرې تلل غواړئ؟»
حماد لمړۍ په ډير غور او دقت سره د حارث او حسن په لور وکتل او بيا يې وويل: ناصرالدين
غواړي ما د سلطان شهاب الدين په لښکرو کې شامل کړي او هندوستان ته مې واستوي، شهاب
الدين ډير ژر په هندوستان حمله کوي او زما کار به دا وي چې زه به هغه ته دهغه ځای د راجا گانو
د عسکري ځواک او دهغوې د عسکرو د نقل و حرکت په اړه معلومات رالېږم. هغوې غواړي حارث
او حسن هم په خپلو لښکرو کې شامل کړي.»

زور خلدون يې په خبرو کې ورپرېوت او ترې وې پوښتل: «ايا د کوم کار له پاره چې ته هندوستان
ته استول کيږي په هغې کې د اسلام خپراوي او رواجول هم شامل دي؟»
حماد ورته په خوشحالي سره وويل: «اې زما پلار جانه! شهاب الدين خود اسلام د خپرولو له
پاره په هندوستان حمله کوي،»

خلدون ورته دخپلې پريکړې د اعلانولو په وخت کې وويل: «که چيرې همداسې وي، نو بيا واورئ
چې: ته او حارث په لښکر کې د شمول په خاطر ور تلای شئ خو حسن به زمونږ سره دلته اوسي.
ستا په نشتوالي کې به دخپلې مور خدمت کوي او زما سره به په زمکو او کيله او کرهڼه کې مرسته
کوي.»

حماد د زيب په لور وکتل او ترې وې پوښتل: «مورجانې ته په دې اړه څه وايي؟»
زيب د حماد په سرلاس رانېکود او ورته يې وويل: «زه مو د پلار پريکړه تائيدوم.»
حماد دخپل پلار خلدون په لور وکتل او بيا يې وويل: «يا مهربانه پلاره! څه نصيحت راته وکړه»
خلدون د څو لمحو له پاره خاموشه وو، په ناسته ځای کې هم هرې لورې ته چپه چپتيا وه. بيا خلدون
کرار کرار خپل ټيټ سر را پورته کړ او په ډيره فقيرانه توگه يې د حماد په لور وکتل او ورته يې
وويل:

«اې زوی جانه! کله چې د اسلام د دښمنانو په مقابل کې د جنگ موقع او فرصت درته ترلاسه شي
نو په خپل ټول توان او ځواک سره دهغوې په خلاف و جنگيږه. د دښمن په مقابل کې د يوې لمحې
له پاره هم د پټ سترگۍ او يا کمزورتيا څرگندونه ونه کړې، که چيرې د لښکرو د کومې برخې
قوماندانې درته وسپارل شي نو دخپلو ملگرو له پاره دوستۍ د سهار په څير رڼا او دهغې ونې
په څير خوشگواره اوسه چې د ويالې په غاړه ولاړه وي او پانې يې هيڅکله هم نه مړژواندې کيږي

خلدون څو لمحې تم شو او بيا يې وويل: «زويه! شپې د خوب په واسطه نه را لنډېږي او نه ورځ يواځې د غلطو کارونو په کولو سرته رسېږي. په جنگ کې د (لايموت فيها ولا يحيي) په خير، او دخپلو گرمو نارو په زور او ځواک سره د کفارو په خلاف جهاد وکړه.

اې زما زويه! په ياد ساته، چيرې چې د نمرود د اور کړۍ شتون ولري هلته زمونږ الله تعالي د خليل گلزار هم جوړ کړي وي، که چيرې ته د اسلام په ترويج او خپراوي کې د کفارو په خلاف د اور د سکروټو او د اسماني تندري په خير ورو غورزېږې نو زما دې په هغه کور، چې خلک يې په چار چاپير کې طوافونه کوي، زما رب به ستا په پښو او قدمو کې کهکشان هم په گرد او غبار بدل کړي.

د څو لمحو د خاموشۍ وروسته خلدون يو ځل بيا وويل: يابنې (اې زما زويه!)، ډاډه زړه، د جسم قوت او روح وي، خو حسد او کينه انساني هډوکي وراسته کوي. خپل ضمير او احساس بيداره ساته، او خپلې دندې په پوره دقت سره سرته رسوه. ته ددې کور چراغ او رڼا يې، زه او زيب به د ورځې په رڼا کې او د وروستۍ شپې په ستورو کې ستاسو د دواړو ورونو د بري له پاره دعاگانې کوو. ايا تاسو دواړه وروڼه به ځانته د خوارزم د زمکو په لور روانېږئ؟»

حماد خپل ټيټ سر را پورته کړ او ورته يې وويل: «د هرات والي ناصرالدين، د سلطان د مرستې له پاره ددې ځايه د يوه لښکر سره روان دې مونږ دواړه وروڼه به د هماغه سره ځو، هغه دخپل لښکر سره يو ځای د غره په لاندې برخه کې ولاړ دې او په ډيره بې صبرۍ سره زمونږ انتظار کاږي. هغه مونږ ته ويلي و چې دخپل مور او پلار نه اجازه واخلي او ژر بيرته را ستانه شئ، که چيرې هغوي تاسو ته په جنگ کې د گډون د کولو اجازه درنه کړه نو زه به پخپله هغوي ته ورځم او ستاسو له پاره به ترې اجازه اخلم.

خلدون په حيرانتيا سره ورته وويل: «نوبيا ژر ورشئ او دهغه په لښکرو کې ورگډ شئ، ستاسو د ځنډيدو څخه هغه ته داسې څرگنده نه شي چې ووايي يو عرب خپل زوی د اسلام د خدمت د نيکبختيو څخه بې برخې کول غواړي.»

د حماد د ځواب د ورکولو څخه مخته زيب را پورته شوه او حماد ته يې وويل: «لږ څه تم شه زويه. زه همدا اوس بيرته راځم» هغې خپله امصا را واخسته او د يوې کوتې په لور روانه شوه.

حماد د حارث په لور وکتل او ورته يې وويل: «ولاړ شه زما او خپل آس دې را وکاره. زه همدا اوس درځم»

خلدون، حارث او حسن درې واړه بيرون راووتل. حماد هغه کوتې ته راغې چې د خوب له پاره يې استعمالوله. لمړۍ يې د ديوال څخه خپل دروند گرز را واخست او په زمکه يې کيښود. بيا يې

د او سپنې څخه جوړه شوي پنجه راواخسته ، ددې او سپنيزې پنجه گوتې ډيرې کلکې ، مضبوطې او د شاهين د پنجه په څير جوړې کړل شوې وې. بيا يې د ديوال څخه د مضبوطو رسيو يوه کړۍ هم راواخسته ، دا ټول شيان يې راواخستل او بيرون په حويلۍ کې يې دخپل آس د زين سره وتړل. لږه شيبه وروسته زيب هم خپله امصا په زمکه وهله او د کوټې څخه راووتله ، دهغه په لاسو کې يوه ټوکړۍ وه چې د حماد او حارث له پاره په کې غذا ايښوول شوې وه ، هغې هغه ټوکړۍ د حماد د آس د زين سره وتړله ، بيا يې خپله کړۍ په ملا سمه کړه او د حماد په لور د کتلو وروسته يې وويل: «زويه ! که په جنگ کې يو ځای واست نو د حارث خيال به ساتي ، د خداي نه وروسته يې همته محافظ او څارونکې يې. او زما زامنو غوړ شئ چې ! دخپل پلار نصيحت مو د زړه په ديوالو وليکئ او عمل پرې وکړئ»

زيب د لږ څه وخت له پاره خاموشه شوه ، بيا يې د بنديخاني د بندي په څير د سندريز او از په ويستلو په غمناکه توگه وويل: «اې زما زامنو ! تاسو زما د کور روښانه چراغ ياست. هسې خو به زه په ډيره ناکراري سره ستاسو د بيرته راستنيدو انتظار کوم. خوددې سره سره بيا هم زه له تاسو دا هيله لرم چې د اسلام د دښمنانو سره د جنگ کولو په وخت کې به هغوې ته شانه ورگرځوئ ، زما بچيانو ! په جنگ کې په دښمن باندې داسې گزار کوئ.. داسې گزار لکه د گردونو لاندې زمکه چې د چا څخه پوښتنه کوي. تاسو دواړه دخپلې سوبې په نعرو باندې د دښمن په پنځو واړو حواسو باندې د غم وريځې را ماتې کړئ ، که چيرې تاسو په خپل مقصد کې مخلص واست نو فطرت به پر تاسو باندې ټول رازونو الم نشرح کړي ، اوس تاسو روان شئ ، زه تاسو دواړو ته د الله پاماني وایم»

حماد او حارث دواړه په خپلو آسونو باندې کيناستل ، اود لاندې ولاړ ناصرالدين لښکرو ته يې ځان ورساوه. خلدون ، زيب ، او حسن درانه درانه او خراب طبيعت سره بيرته د حويلۍ په لور ستانه شول.

اوومه برخه

سلطان شهاب الدین د جیحون د دریاب په غاړه خپله خیمه وهلې وه ، او نژدې پنځه مایله واټن کې ورته د جیحون هغه غاړه او د (ارا) د بحیرې په غاړو د خوارزم شاه توپانې لښکرې پرتې وې. دوی د جنگ د پیلولو انتظار کاوه. خو د اوږو حکمرانانو یو په بل د جنگ د پیلامې څخه ډډه کوله. اما اوس د شهاب الدین له پاره دا جنگ ضروري گرځیدلې و. ځکه چې خوارزم شاه یی جرنیل قطب الدین ایبک نیولې و او هغه یی د اوسپنې په پنجره کې بندي کړې و. قطب الدین ایبک داسې یو جرنیل و چې شهاب الدین ته ډیر گران او دهغه د زوی حیثیت یی درلود (دا باید یاده وې چې سلطان شهاب الدین کوم زوی نه درلود ، یواځې یوه لوری وه چې هغه ته یی هم په خپل ژوند کې قبر تیار کړې و ، خو د قدرت کارونه داسې وو چې سلطان د شهادت وروسته په خپله په همغې قبر کې ښخ کړل شو. د زوی نه درلودلو له مخې سلطان شهاب الدین ، قطب الدین خپل زوی گرځولې و)

د شهاب الدین خیمه دلښکرو په مینځ کې پرته وه. دا د څرمنې څخه جوړه شوې ډیره ښایسته او پراخه خیمه وه ، ددې په مینځ کې د پردې په واسطه دوه کوچنۍ کوچنۍ کوتي جدا کیدې ، د خیمې په دروازې د اطللس پردې را ځوړول شوې وې او د څرمنې داخلي رنگ یی په ورینسمي ټوټې باندې پوښلې و. د کمري فرش د غبرگ ټاټ نه جوړ شوې و او په همدې ټاټ د سلطان بستره هم غوځیدلې وه..

یوه ورځ په داسې حال کې چې د یخنۍ لمر نور د غرب په لمنو کې ډو بیده دهرات حکمران ناصرالدین د حماد سره یو ځای د شهاب الدین د خیمې تر مخه د خپلو آسونو څخه را ښکته شول. ناصرالدین حماد ته هملته د تم کیدو اشاره وکړه او پخپله ښغ د سلطان شهاب الدین خیمې ته ورغې ، د ناصرالدین د کتلو سره سم د خیمې ساتونکو خپل سرونه ټیټ کړل او یوې لورې ته شول ، ناصرالدین خیمې ته ورننوت..... سلطان د سختو یخو بادونو څخه د خوندي پاته کیدو په خاطر په خپله بستره ناست و. د ناصرالدین د کتلو سره سم راپورته شو ، پرستن یی یوې لورې ته کړه او مخته راغې او د ناصرالدین سره یی کلک روغې وکړه.

«ته په ډیر ښه وخت کې راغلې یی ، ما نن شپه او یا سبا سهار د قطب الدین د راخلاصولو له پاره جنگ پیلاوه».

بیا شهاب الدین خپل خورین له لاسه و نیوه او په خپله بستره یی کیناوه. سمدلاسه یی ترې وپوښتل چې «د هراته دې څومره ځواک له ځانه سره راوړې دې؟»

ناصرالدین په خپلو پښو باندې د بړستۍ د را اچولو وروسته وویل: «ما له ځانه سره پنځه زره کسيز فوځ راوستې، چې همدا اوس یی ستا دمقدمة الجیش په اړخ کې پراو کړې دي». سلطان ترې یو ځل بیا وپوښتل چې: «ایا د هندوستان څخه دې دایلیک خان په اړه کوم خبر ترلاسه کړې؟»

ناصرالدین لږ څخه اندیښمن شو او په داسې حال کې چې خټ یی ټیټ کړې و وویل: «زه د ایلک خان په اړه ډیر اندیښمن یم. دهغه ورک کیدل ماته ډیر ستونزمن گرزیدلي دي اوزه یی په عذاب کړې یم».

شهاب الدین په داسې حال کې چې خلا ته یی کتل، په اندیښمنه توگه وویل: «دایلیک خان په خیر میړنې ځوان د ښه بختورومیندو په کورو کې پیدا کیږي. که چیرې هغه ته زیان ورسیري نو دا به زموږ له پاره ډیر دروند تمام شي، د ایلک خان په خیر ځوان باید د یوه لښکر قوماندان او او سالار په خیر کار وکړي، هغه ډیر میړنې او زړه وړ انسان و...».

ناصرالدین یی خبره ورپرې کړه او ورته یی وویل: «ما ددې زیان تلافي کړې ده...» شهاب الدین ترې په حیرانوونکې توگه وپوښتل چې: «د داسې زیان تلافي به څه ډول او څنګ وکولې شي...»

دا ځل ناصرالدین خپل سر راپورته کړ او سینه یی تانده کړه او ویی وویل: «ما داسې یو ځوان پیدا کړې چې دایلیک خان څخه هم زړه وړ، ځواکمن او میړنې دي...»

سلطان ترې په ناګراری سره وپوښتل «هغه اوس چیرې دي او څه نوم یې؟»

ناصرالدین د سلطان د ناګراری نه خوند واخست او ورته یی وویل: «هغه د نیشاپور اوسیدونکې دي، نوم یی حماد بن خلدون دي او خلک ورته د نیشاپور شاهین وایی... دغه پنځه زره لښکر مې چې له ځانه سره راوړې په هغې لښکر کې هغه او دهغه کوچني ورور هم شامل دي...»

«تاته لازم و چې هغه دې هم له ځانه سره دلته ماته راوړې و».

دا ځل ورته ناصرالدین په خندا کې وویل: «ته ناګراره کیږه مه، هغه همدا اوس ستا د ځیمې نه بیرون ولاړ دي، زه غواړم هغه له تاسره د پیژندګلوی وروسته هندوستان ته ولیرم، هغه زما درسی د پریکولو شرط هم پوره کړې دي...»

سلطان بړستنه یوې لورې ته کړه او دبسترې څخه راپورته شو او ویی وویل: «تا خو په هغه ظلم کړې چې د ځیمې څخه بیرون دې حیران او پریشانۀ منتظر درولې دي. په خداي سوګند چې په ملت کې داسې ځوانان هره ورځ نه ترلاسه کیږي، زه به دخپلې ځیمې څخه بیرون ورشم او دهغه ښه راغلاست به وکړم».

ناصرالدین سمد لاسه راپورته شو او دخیمي ددروازې په لور ورغې او ویی ویل: «ته کینه، زه یی له ځانه سره راوړم»

لږه شیبه وروسته، کله چې ناصرالدین بیرته راستون شو نو حماد یی هم له لاسه نیولې و. دخیمي ددروازې تر څنګ ورته سلطان خپل د روغې لاس ورو اړود کړ، په ډیره خوشحالی او روڼ تندی یی ورته وویل:

«زه په خپله خیمه کې د نیشاپور شاهین ته ښه راغلاست وایم»
حماد لږ څه خپل څټ ښکته کړ او په خپلو دواړو لاسو یی د سلطان د روغې لاس و نیوه په ډیر درنښت او احترام یی ورته وویل: «دا زما له پاره ډیر ستر سعادت دې چې زه ستا په خیمه کې ولاړ یم او له تاسره روغې کوم».

سلطان دوې دواړه دخیمې هغه بلې خونې ته له ځانه سره یوړل، او درې واړه په هغې بستري کیناستل چې په فرش باندې خپره شوې وه. بیا سلطان حماد ته وویل:
«ماته ستا په اړه ناصرالدین ډیر څه ویلي دي، ایا د هندوستان د زمکو سره اشنایی لرې؟»
حماد ورته په ډیره عاجزی سره وویل: «زه زیات وخت د تجارتي قافلو سره هندوستان ته ځم راځم، تاسو چې کوم کار ماته راسپاری، زه به هغه ستاسو د خوښې او هدایت په مطابق تر سره کوم، هیڅکله به تاسو ناهیلې نه کړم».

سلطان ورته په اوږه لاس کینښود او ورته یی وویل: «ته همدا نن شپه دخپل منزل په لور روان شه، ستا لمړۍ کار به هلته د ایلک خان لټون وي، که چیرې هغه دې وموند، نو په راتلونکې کې به هغه ستا تر لاس لاندې کار کوي. په دې اړه به ناصرالدین درته لیکلې لیک هم درکړي، ناصرالدین به درته دا هم ووايي چې هلته څوک څوک ستا دوست او دمصیبت په وخت کې د چا سره کتلې او مرسته ترې اخستلې شي، که چیرې ایلک خان ژوندې وې نو هغه په هر کار کې ستا مرسته کولې شي. هغه ډیر مخلص او نفیس انسان دې او ستا تر لاس لاندې په کار کولو به خوشحالي احساس کړي، خو که چیرې هغه د کومې حادثې ښکار شوې وي نو بیا هلته په رسیدو سره به ته خپله لار په خپله پیدا کوي»...

شهاب الدین د څو لمخو خاموشۍ وروسته بیا وویل: «هلته به د رسیدو سره سم د تجارت کارو بار پیلوې، د همدې دندې تر سیوري لاندې ته هر چیرې تللې شي او هر چیرې خپل کار پیلولې شي، هندوستان ته د ورننوتلو سره سم د ابو الفتح سره وینه، هغه د (سرسوتې) د دریاب په غاړه د (بهیم سین) په کلي کې اوسېږي، هغه هسې هندو ښکاري، (بدري ناتھ) نومېږي، خو هغه دهغه ظاهري ښه ده. هغه څه موده مخته د یوه مسلمان مبلغ په لاسو مسلمان شوې خو هیچا ته یی دا نه

د نیشاپور شاهین

دي ويلې چې مسلمان دي ، هغه د خپل لمړني مذهب په لباس کې اسلام او مسلمانانو ته جاسوسي کوي ، هغه دې په هر مصيبت کې په کار راتلې شي . ابو الفتح به پخپله هم د ايلک خان لتون کوي ، شوني ده چې ستاتر ورسيدو پورې به هغه د ايلک خان کوم درک څرک هم لږولې وي .»

کله چې شهاب الدين خاموشه شو نو حماد ورته وويل : «يا زه په دې جنگ کې چې همدا اوس ورته تاسو پړاو کړې دي د شريکيدو اعزاز نه شم ترلاسه کولې ؟ زه له تاسو سره ژمنه کوم چې په دې جنگ کې د گډون نه وروسته به زه خپل کور ته د تللو په ځاي نيغ د هندوستان په لور مخه کړم »

شهاب الدين ورته پرته له ځنډه وويل : « بلکل تاته اجازه ده »

ناصر الدين او حماد دواړه د سلطان د خيمي څخه بيرون ووتل او هغه ځاي ته راغلل چې دهراته راغلي لښکرو په کې پړاو کړې و . ناصر الدين د آسه ښکته شو او خپلې خيمي ته ولاړ ، دهغې د خيمي خوا ته وسله وال ساتونکي ولاړ وو . حماد د ناصر الدين د خيمي په ښي اړخ کې د خيمي د تنابونو سره خپل آس و تړه . او په خپله همغې خيمي ته ورننوت . هلته يې ورور حارث منتظر ناست و . د حماد په کتلو سره سم حارث ورمخته شو او ترې ويې وپوښتل : « وروره ! د سلطان سره دې وليدل ؟ »

حماد يې تر مخه کيناست او ورته يې وويل : « هو ! د سلطان سره مې وکتل ، زه به په دې جنگ کې د برخې اخستو وروسته د هندوستان په لور روانيږم . »

حارث ترې په حيرانتيا سره وپوښتل : « او زه ؟ »

حماد ورته په خدا شو او ويې ويل : « ته به همدلته د سلطان په لښکرو کې اوسې ، که چيرې ته په خلوص او ځان څارنې سره کار وکړې نو نوم به پيدا کړې .. »

حارث خاموشه شو ، بيا يې د خيمي په يوه ځاي کې خپله غذا را وويستله او دواړه وروڼه کيناستل او په مينه يې هغه وخوره . . .

اتمہ برخه

بله ورځ ماسپښين ناوخته د سلطان شهاب الدين او خوارزم شاه لښکرې يو بل ته مخ په مخ ولاړې وې ، ددوي دواړو ترمنځ يوه ډيره کوچنۍ سرحدۍ شخړه پيدا شوې وه خو د قطب الدين ايبيک د نيولو نه وروسته يې د يوه خطرناک جنگ بڼه خپله کړه . اوس نو په يوه ازاد ميدان کې ددواړو پادشاهانو لښکرې يو بل ته د جنگ او وينو تويولو له پاره ولاړې وې . شهاب الدين دخپلو لښکرو په ميمنه کې خپل کاکازوې ضياء الدين د لښکرو سالار وټاکه . او دميسره قومنده يې خپل وراره محمود ته او په مينځ کې يې پخپله سلطان دخپلو لښکرو سره ودرید . هغه لښکرې چې دهرات څخه دمرستي له پاره راغلې وې هغوي ته يې دمقدمة الجيش بڼه ورکړه او قوماندان يې پخپله د سلطان خورين او دهرات والي ناصرالدين وټاکل شو . حماد و حارث هم د لمړۍ ليکو په عسکرو کې ولاړ وول .

د سلطان او ناصرالدين ترمنځ دا ويل شوي و چې کله چې جنگ په قوت سره روان وي نو ناصرالدين دې په هغه ځای حمله وکړي چيرې چې خوارزم شاه خپل پړاو کړې دې او بيا دې دهمغه ځايه قطب الدين ايبيک ازاد کړي او يوه خوندي ځای ته دې يې ورسوي ، د جنگ د پيلامې نه مخته ناصرالدين درې زره تکړه ځوانان د حماد په قومنده کې ورکړل او هغوي ته يې دنده وسپارله چې په همغه ځای دې حمله وکړي چيرې چې قطب الدين ايبيک بندي دي ، هغه به ازادوي او له ځانه سره به يې راوړي . کله چې ددواړو حکمرانانو ترمنځ جنگ پيل شو ، ناصرالدين سمدلاسه په پړاو کې په پرتو عسکرو حمله وکړه او دهغوي توجه يې په خپلې لورې راواړوله . ددې سره سم حماد دخپلو درې زرو ملگرو سره يو ځای په هغه ځای يرغل وروست چيرې چې قطب الدين ايبيک بندي و .

قطب الدين ايبيک د خوراکې موادو دخيمو ترمنځ په ډير سخت تکليف اوستونزو کې په پنجره کې بند ژوند تيراوه . حماد دخپلو ملگرو سره هلته ورسيد او غوښتل يې قطب الدين دهغې شکنجې نه ازاد کړي خو هره هڅه يې ناکامه شوه ځکه چې پنجره د اوسپنې د داسې مستحکومو سيخانو څخه جوړه شوې وه چې ماتول يې اسانه کار نه و . د پنجرې ورپه او کوچنۍ دروازه هم په داسې اوسپنيز کلف باندي بنده شوي وه چې هلته يې ماتول شوني نه و .

حماد هغه د پنجرې سره يو ځای دهغه ځايه راپورته کړ ، په خپل آس يې له ځانه سره کيناوه شاو خوا يې ساتونکي وټاکل او په داسې حال کې چې ساتونکي يې په جنگ کې اخته و ، قطب الدين

د نیشاپور شاهین

یې دهغه ځایه وویست. کله چې ناصرالدین ته خبر ورسید چې قطب الدین ازاد کړل شوی دې نو په پړاو یې خپله حمله بنده کړه او د حماد سره یو ځای شو. بیا یې یوه اوږده پټۍ ووهله او دخپلو عسکرو شاته را ستون شو، هملته یې کلف مات کړ او قطب الدین یې د دې ازاره راویست. د پنجرې څخه د راوتلو او د حماد سره د پیژندګلوی وروسته قطب الدین د حماد سره غاړه غړۍ شو او دهغه ممنونیت یې ادا کړ.

«تا ماته نوې ژوند راکړ. که کله وخت راغې نو د دې احسان بدله به دې هرو مرو اداء کړم.» د دې خبرې وروسته قطب الدین دخپلو پیژندګلو خلکو لیکو ته ورغې. کله چې سلطان شهاب الدین ته د قطب الدین د ازادیدو خبر ورسید، سمدلاسه یې جنگ بند کړ او خپل پړاو یې دهغه ځایه پورته کړ او د شپې په تیاره کې دخپلو لښکرو سره یو ځای د غزنی په لور روان شو. خو حماد د سلطان او ناصرالدین د ویناو سره سم هندوستان په لور وخوځید.

نهمه برخه

سلطان شهاب الدین دخپلو لښکرو سره یو ځای د امو د دریا (د جیحون د دریا) غاړه پریښوده لمړۍ د مشهد په لور ولاړ ، بیا دهغه ځایه دهرات په لور وخوځید ، ناصرالدین یی دخپلو لښکرو سره هملته دهرات په ښار کې پریښود او هلته د یوې شپې د تم کیدو نه وروسته خپله برخه لښکریی له ځانه سره راواخست او د جنوب شرق په لور روان شو ، لمړۍ د هلمند د دریا څخه تیر شو (د هلمند دریا د کابل د غرنیو سیمو څخه پیلېږي او د جنوب په لور بهیږي ، دا دریا د خش د دشتې تر څنګ تیریږي او د ایران د سیستان ولایت خړوبه کوي).

بیا د ارغنداب د دریا څخه تیر شو (دا دریا د غزني د شاوخوا سیمو څخه پیلېږي او د قندهار څخه څو مایله تیت د هلمند د دریا سره یو ځای کیږي.) او په دې توګه خپل سلطنت غزني ته را ننوت.

حماد د امو د دریا په غاړه غاړه د شرق په لور سفر کوو ، د یخنی د واورو او بارانونو د پروا کولو پرته یی خپل سفر جاري ساته. د ترمنځ څخه را تیر شو او د کندوز سیمې ته را ورسید ، دلته د امو د دریا یو معاون خپل مخ د جنوب لوري ته بدلوي په دې خاطر هغه د دریا په غاړه غاړه د جنوب په لور روان شو او د بغلان کوهستانی ښار ته راننوت (بغلان ، په شمالي افغانستان کې یو مشهور ښار دی ، د دې ښار چار چاپیر اوږده غرنۍ لري. د امو د دریا د یوه معاون دریا سرچینه ګڼل کیږي). دلته یی یوه شپه او یوه ورځ ارام وکړ او دخپل ځان له پاره یی د خوراک څښاک شيان وپیرل او بیرته د شرق په لوري خپل منزل ته دوام ورکړ.

د دیر او سیدو د سیمو تر منځ هغه د هندو کش د کوهستانی سیمې ستره څوکه وو هله او د باجوړ سیمې ته را ورسید (دا سیمه د سوات او د کابل د دریا تر منځ منځنۍ سیمه ده). اوس نو دهغه تر منځه د کوهستانی لړیو لوړه سیمه پرته وه ، تر څنګ یی په ځینو ځایو کې په مایلو مایلو پراخه دشتې او میدانونه تر سترگو کیدل. په دې خاطر هغه په ډیره چټکتیا سره خپله مخه وهله ، خو د نیلاب د دریا غاړې ته د را رسیدو سره سم تم شو (د سند دریا پخواني نوم دی). د یخني د موسمي بارانونو په واسطه د نیلاب دریا سیلابونو توپانې کړې و. هلته تر لړې لړې واټن پورې کوم پل هم نه تر سترگو کیده ، ترڅو پرې د دریا څخه بلې لوري ته تیر شي ، د دې نه علاوه د دریا په غاړه ، کوم ځای چې هغه تم شوې و ګڼ ځنګلونه وو ، او ډیر زیات تم کیدل ورته د خطر او ګواښ نه خالي نه و. په دې خاطر یی د دې توپانې دریا څخه د تیریدو پریکړه وکړه.

حماد د آس د زین سره تړلې رسی را پرانسته ، او غوتي غوتي یی کړه . د رسی یو سړی د دریاب د غاړې دیوې تیرې سره و تړه او بل سړی د خپله خانه پورې و تړه . بیرته خپل آس ته راغې او د خورجین څخه یی خپله او سپنیزه پنجه را وویستله او د آس د زین څخه یی یوه رسی را پرانسته او د پنجه د لاندې برخې د یوې گوتې سره یی و تړله ، بیا د دریاب غاړې ته راغې او ودرید . او خپله او سپنیزه پنجه یی په پوره قوت سره و څرخوله او د دریاب منځته یی ورواچوله او بیا یی کرار کرار د خپل ځان لورې ته رانکوده ، او سپنیزه پنجه د دریاب په منځ کې د تیرېو تر منځ کلکه ونښته . حماد رسی په پوره قوت سره رانکوده او د پنجه نښتلی یی په خپل ځواک سره و ازمایل . بیا د نیلاب د دریاب څپو ته ورننوت او د او سپنیزې پنجه سره د تړلې رسی په مرسته هغې تیرې ته ورسید چې د او سپنې پنجه په کې نښتې وه . دهغې تیرې څخه یی د خپلې او سپنیزې پنجه د خلاصون وروسته یی دا پنجه یو ځل بیا د پخوا په څیر په پوره قوت سره و څرخوله او د دریاب په منځ کې یی ورویشته . دوه درې ځلې یی رسی د مختلفو خواو څخه کش را کش کړه او په یوې بلې تیرې کې د پنجه په ورنښلولو بریالی شو . په دې توگه د خپلې او سپنیزې پنجه په مرسته هغه کرار کرار د دریاب د توپانې څپو څخه دهغې بلې غاړې ته ورنژدې شو .

هلته یی یو ځل بیا همغسې خپله او سپنیزه پنجه استعمال کړه ، حماد د رسی په مرسته د دریاب څخه ووت او د دریاب غاړې ته وروخت . تر ټولو لمړی یی خپله پنجه له رسی پرانیسته ، او هغه یی د ملا پورې و تړله ، بیا یی د ملا پورې تړلې رسی دیوې ونې سره و تړله . اوس ددې د اوږدې رسی یو سر د دریاب دهغې غاړې د تیرې سره تړل شوې و او دې غاړې ته هم دیوې مضبوطې ونې د ډډ سره تړل شوې و او په دې توگه رسی د دریاب ددې غاړې څخه تر بلې غاړې پورې په پوره توگه غوڅیدلې وه .

حماد د پنجه رسی را پرانسته او د خپلې ملا پورې یی و تړله ، او د تړل شوې رسی په مرسته هغه د دریاب هغه بلې غاړې ته بیرته راستون شو . هلته یی آس تړلې و . د تیرې سره تړلې رسی یی را پرانسته او د خپل آس د زین سره یی و تړله او بیا په آس سپور شو او آس یی دریاب ته وروغورځاوه . څرنکه چې آس د رسی سره تړلې و ، په دې اساس په اسانۍ سره د دریاب په تیزو څپو کې په چټکۍ سره د دریاب بلې غاړې ته ورسید . او د دریاب په غاړه را پورته شو . هلته د ور رسیدو سره سم هغه د رسی هغه بله خوا هم د ونې څخه را پرانسته او بیرته یی د زین سره و تړله . د پنجه په گډون یی دهغې رسی او نور شیان ټول بیرته د زین سره و تړل او په خپل اوږد سفر روان شو .

د ټانگا پرېت د غرونو (ددې غره څو که ۳۲۲۰ فته لوړه ده) سترې او اوږدې کوهستانې لري. یی یو په بل پسې شاته پریښودې او په لاره کې د ډیر کم تم کیدو وروسته مخته ولاړ او د ولرد جهیل (دا جهیل د ټانگا پرېت او سرینگر په منځ کې پروت دې،) څخه د تیریدو وروسته یی خپل مخ د جنوب شرق لورې ته واړاوه. او پیرپنجال (د سرینگر په شمال غرب کې پروت دې) او جهیل دل (د سرینگر په شمال شرق کې پروت دې) څخه په تیریدو سره په توپانې شکل مخته روان و. په لاره کې یی د پېټ او چناب دریا بونه دخپلې او سپنیزې پنځې په مرسته همغسې ووهل لکه څنګه یی چې د نیلاب دریا ب وهلې و. اوس نو هغه د چمپا له لارې مدهیا پردیش ته ورننوتې و. بیا یی ددې ځایه د جنوب په لور حرکت وکړ او د کوهستانو څخه په تیریدو سره د سرسوتي د دریا په لور وروغوځید. هلته یی د سلطان شهاب الدین د لارښوونو سره سم لمړۍ د بهیم سین کلي ته ولاړ ترڅو بدري ناتھ سره وويني، ددې سړي نوم ابو الفتح و او د سلطان له پاره یی جاسوسی کوله. یوه ورځ د ماسپښین نه لږ څه مخته په داسې حال کې چې د سرسوتي د دریا په لور د کوهستانې لري ترمنځ د بهیم سین د کلي په لور په ګرندی توګه ورو روان و، یو ناڅاپه د خپل آس په درولو مجبور کړل شو. دلته کوهستانې لريو په لوړو ژورو کې د یوه انسان چيغې واوریدل شوې. داسې چغې لکه یو انسان چې د ګاډۍ د غوايي په څیر حلالوي.

حماد هلته تم شو او په فکر کې ډوب. دغه د اندېښنو او عواقبو نه ډک، ویروونکې او غمژنونکې اواز یی یو ځل بیا په غوږو شو. حماد خپل آس همغې لورې ته ورو ګرځاوه او دهغې په ځغاسته یی پیل وکړ. خو آس هملته ودرید او خپلې پښې یی هوا ته پورته کولې خو هغه لورې ته د تللو نه یی معذرت غوښت. په دې وخت کې یو ځل بیا هغه زړه داغونکې اواز واوریدل شو او بیا کرار کرار داسې ډوب شو لکه په چا چې ستومانیا او او خوب غلبه کړي وي. او یا دهغه مرغه په څیر چې دخپلې جالې په لټون کې سرگردانه او ستومانه شوي او چیري پریوتې وي.

حماد دخپل آس څټ وټپاوه او په محبت یی ورته وویل: بې زړه کیږه مه، حوصله وساته. مضبوط اوسه او ویره مه کوه. کیدې شې په دغه اجنبي زمکه باندې دا زما اوستا لمړنۍ ازمیښت وي.

حماد د هغه اواز په لور خپل آس وروغلاوه، لږه شیبه وروسته یی یو ځل بیا خپل آس ودراره. او سمدلاسه یی د آسه راټوپ کړ. په دې وادي کې دهغه تر مخه د یوه ځوان په وینو ککړ لاش پروت و. حماد ورمخته شو او ویی کتل، هغه یو ډیر توانمند او د ښه شکل هندو ځوان و، حماس یی ساه وکتله، هغه لا ژوندې و. کیدې شي چې هغه به بې هوشه شوې و، په ډیره ستونزمنه توګه یی ساه اخسته.

حماد خپل آس ته راغې د زین څخه یې د ابو پتک پرانست او لږې لږې اوبه یې دهغه ځوان په وجود ور وشیندلې. اوبیا هملته ودرید ترڅو دخپل کار عکس العمل وویني. څو ساعته وروسته هغه ځوان سترگې پرانیستې او د حماد په لور دکتلو سره سم یې وویل:

(اې منش «انسانه» ته څوک یې؟ د څهرې او کالیو څخه مسلمان معلومېږي)....

حماد یې خبره ورپرې کړه او ورته یې وویل: «لمړۍ ته ووايه چې څوک یې، او ولې په داسې حالت کې ککړ شوي یې؟»..

هغه په چغو سره وویل چې: «نوم مې پشپال دې... دخپلې خور سره مې د نگر ګوټ په لور تللم، خو زمونږ دښمنانو زمونږ لاره څارله او پرمونږ یې حمله وکړه. هغوي زما خور له مانه یوړه.... هغوي زه مړ و ګڼلم او را څخه ولاړل.... ته زما له پاره دیوتا وګرځیدلې، زه تاته ستا د خدای او ستا د رسول صلي الله عليه وسلم واسطه کوم او هیله درڅخه لرم چې زما د خور عزت را ته وساته»...

پشپال خاموشه شو. کیدې شي یو ځل بیا به هوشه شوې وې، حماد وکتل چې په کوم ځای کې چې پشپال پروت و هلته د آسونو د پښو نښې نښانې هم موجودې وې، حماد ورتیت شو او په ډیر غور سره یې دهغې قدمونو جایزه واخسته. په دې وخت کې یو ځل بیا دپشپال او زدهغه غوږو سره ټکر وکړ.

«ته خوماته د قواري او وجود څخه ډیر توانمند او تنومند انسان ښکاري، په ډاډمنه توګه به ته دهغوي څخه زما خور را خلاصه کړې. کیدې شي چې زه تر ډیره ژوندې پاته نه شم. خوزه درته د خپلې خور نښې نښانې وایم. هغه د لوړ قد خاونده او ښایسته پیغله ده. دهغې ښایستوالې دهغې اوزما دواړو له پاره مصیبت ګرځیدلې دې، ګوره دیوتا! دهغې په تندې ټیکه، په لاسو کې یې ښکړي، په غاړه یې غاړه کی، په غوږو کې یې غوږوالی، او.....

حماد یې خبره پرې کړه او ورته یې وویل: «زه به لمړۍ ستا ژوند خوندي کړم بیا به دې دخور د را خلاصون هڅې کوم. ته اندېښنه مه کوه، ما دهغوي د آسونو د قدمونو څارنه کړې اوس که هغوي د زمکې منځ ته ور کوز هم شی بیا به یې هم زه د لتون څخه لاس واخللم».

پشپال په لږ زیډلي او ازو وویل: «زما فکر مه کوه، زه اوس ډیر د پاتې نه یم. ولاړ شه او زما خور دهغوي څخه خوندي کړه، او که نه هغه خلک به یې».....

پشپال یو ځل بیا خاموشه شو، ځکه یو ځل بیا هغه بې هوشه شوې و. حماد سمدلاسه حرکت وکړ..... دخپلې خرچین څخه یې دملهمو او پتیو سامان را وویست، لمړۍ یې دهغه په ټولو زخمونو دوا ولګوله، او پتي یې پرې وتړلې، بیا یې پشپان را پورته کړ او په خپل آس یې کیناوه، پخپله هم سپور شو او هغې لورې ته ولاړ چیرې چې د آسونو د قدمونو نښې نښانې معلومیدې.

پنځه مایله واټن به یی وهلې و چې پشپال بیا په هوش کې راغې ، اود حماد څخه یی اوبه وغوښتې . د حماد مشکیزه (پتک) خالي شوې و ، د اوبو د لټون له پاره یی دخپل آس په تلو کې نوره هم چټکتیا راوسته . نژدې یونیم میل واټن وهلو وروسته یی د یوه مندر طلايي مناره وکتله ، په دې خاطر یی خپل آس همغې لورې ته وروگرځاوه .

لږه شیبه وروسته هغه د یوه ستر مندر تر مخه ولاړ و . د غرونو په لمن کې جوړ شوې دا مندر ډیر پراخه او دښه عمارت خاوند و . تر مخه یی د اوبو یو ستر ډنډ و ، په غاړو کې یی کوچنۍ لارې وې ، د مندر سره څنګ کې یو بل عمارت ولاړ و چې کیدې شی هغه د پند تاتو داوسیدو ځای و . د تالاب په غاړه یو پندت ناست و ، حماد دهغه سره نژدې دخپله آسه را کیوت ، کله یی چې خپل پتک واخست او د حوض په لور وروان شو نو پشپال ورته په زګیروي شکله اواز وویل :

«دیو تا ! زه ستومانه شوې یم ، ما هم له آسه ښکته کړه ، تر څو لږ څه ارام وکړم ..»

حماد هغه په دواړو لاسو ونيو اولاندې یی رانښکته کړ . اودیو تیرې د پاسه یی کیناوه . هغه دوباره خپل پتک راواخست او د حوض غاړې ته راغې او هڅه یی وکړه ترڅو یی د اوبو ډک کړي ، یو ناڅاپه پرې د حوض په غاړه دناست پندت سترګې وښتې او پرې نارې یی کړې چې :

«ای ځناوره ! صبر وکړه ، ولې ټول ډنډ مردار وې ، » حماد یی په لور هیڅ توجه ونه کړه او دخپل پتک ډکولو ته یی دوام ورکړ . پندت د غصې او قهر نه خوتیدلې راپورته شو او نژدې راغې او حماد یی د پښې په زنگون باندې په سختۍ سره وواهه او ورته یی وویل :

«ته څوک یی مرداره ! ته نه پوهیږې چې دا حوض یواځې او یواځې د پندتانو له پاره دې »
پخوا ددې چې حماد څه ووايي ، پشپال پرې دقهر او غصې نه ډک اواز کې وویل : «مهراجه ! ولی دلارې د ډنډ له پاره جګړه کوي ...»

حماد خپل پتک د اوبو ډک کړ او راپورته شو او هغه پندت ته یی په قهرجنو سترګو وکتل . پندت هم په قهرجن او لږزیدلي اواز وویل :

(ای ذلیل انسانه ! ماته مسلمان ښکاري ، تا څه فکر کړې ؟ زه به درته ددې گناه په مقابل کې سخته سزا درکړم)

پشپال په داسې حال کې چې د پندت د کنټرولو هلي ځلي یی کولې وویل : «ستا کار خو امن ته وده ورکول دي . مهراجه ! دهر انسان روح او فکریو شان اوسي ، توپیر یواځې په عبادت او یوګ کې راپیدا کیږي . همدغه شیان دې چې یو انسان دبل څخه جداکوي ، ددې نه اخوا هر انساني بیلټون هسې دوکه اوفریب دې »

پنډت د غوايي په خير تاو راتاو شو او پشپال ته يې وويل: «نجسه! ته خو هندو يې، تا هم خپل هندويت له لاسه ورکړې، ايا ته هم د مندر د اصولو په خلاف روان يې؟»
اوس نو د حماد غصه اخر ته رسيدلې وه، په يوه درز سره يې خپله خليدلي توره راويستله، او په ډير قهر سره يې وويل:

«ته څه څنگه پنډت يې، چې دانسانيت بوي هم نه لرې. ايا ستا مذهب تاته همدا درنښي چې د کوم اړمند اړتياوې مه پوره کوه. يو تيږې پريږده چې ومري، خو اوبه مه ورکوه. زه به دې اوس دا هر څه د خاورو سره خاورې کړم. ايا نه پوهيږې چې الله تعالي دغه ټول شيان دانسانانو د گټو له پاره پيدا کړې او ټول انسانان ترې يو شان گټه اخستلې شي. اې گنهگاره انسانه! ته نه وينې چې داو بود نم، داوړ د خليدا، د لمر د گرمۍ، او د هوا د لمسولو څخه هر انسان دخپلې خوښې په مطابق گټه اخلي. بيا تاسو پنډتانو دا حق چا ورکړې چې بنسکته او پورته طبقات پيدا کړئ، حماد په خپلو شونډو باندې ژبه رابنسکوده او ويې ويل:

«دا گنگا، جمن، دجله، سرسوتي، سرجو.... راوي، نيلا ب... دريا بونه دانسانانو له پاره د عظيم او ستر خداي له اړخه تحفي دي. تاسو پنډتانو هسې په هسې خپل هندو قوم په څلور ډلو ويشلې، (پنډت منو په خپل کتاب هرم شاستر کې هندوان په څلورو طبقو ويشلي: براهمن، کشتري، ويش او شودر. دهغه د وينا له مخې برهمنې زوې جنتي وي، درياضت له پاره کشتراڼيا جنتي دي ځکه چې هغوي د جنگ په ميدان کې تر مرگه پورې جنگيږي. ويشاني جنتيان دي ځکه چې هغوي حيوانات خروي او ساتي يې. او د شودرو بچيان به ددې پورته درې ډلو خدمت کوي.» ايا ته اچهو تان مردار او کثيف گني، هغوي انسانان نه دي، ان تردې چې تاسو يې د گنگا درياب ته هم نژدې نه ور پريږدئ. گنگا خو د چا ملکيت نه دې، هغه يو درياب دې چې هر انسان ترې دخپل ضرورت په اندازه گټه اخستلې شي»...

حماد خپله توره په هوا کې خوځوله او مخته راغې او په ډيره غصه يې پنډت ته وويل: «خپل کوم ديوتا يا بگوان را ياد کړه ځکه چې زما توره به دې اوس دوه نيمه کړي»
پنډت د سر نه تر پښو پورې په لږزان و. د يخنۍ سره سره دهغه وجود دخولو نه ډک شو. په دې وخت کې پشپال حماد ته راغږ کړ چې: «ديوتا! گناه د انسان څخه کيږي، ددې څخه هم خطا شوې ده، غصه د گناه جرړه ده. لرې يې وغورځوه، تويي کړه او دې بيچاره ته بنسټه وکړه»...
هغه پنډت ناڅاپه رامخته شو او د حماد په پښو کې ور وغورځيد. راجن (راجه) ته په ريښتيا هم ديوتا يې.... ماته بنسټه وکړه، اوس به کله هم داسې خطا نه کوم»

د حماد په شونډو خندا راغله ، کیدې شي چې هغه به هغه پندت هسې ویراوه . هغه یی په وړانه وواهه او ورته یی وویل : « پورته شه او زما دخبرې ځواب راکړه . یاد ساته که درواغ دې وویل نو خټ به دې همدلته پرې کړم » .

پندت ورته په لږزانده اواز وویل : « ووايه مهاراجه !
حماد ورته په سختې لهجې وویل : « ایا ددې ځایه دې داسې تلونکي څلور کسه سپاره کتلې چې یوه پیغله یی هم له ځانه سره وړی وي »

پندت ورته سمدلاسه وویل : « ستاسو د راتلونو نه څو لحظې مخته هغوی ددې ځایه ولاړل . خو هغوی چې په کوم رفتار سره تلل که په همغه رفتار سره روان وي نو هغوی به ډیر تر ډیره یو میل واټن وهلي وي » .

حماد سمدلاسه پشپال ته ورغې ، اوبه یی ورکړې ، پندت هم دهغوی څنگ ته راغې او دپشپال په لوری اشاره کولو سره وویل : « شاید چې دا ډیر زخمي شوي وي ، دا ستا څه کیږی ؟ »
حماد په غور سره د پندت په لور وکتل او ورته یی وویل : « همغسې لکه یو انسان یی چې د بل سره لري »

پندت په اندینمنې لهجې یو ځل بیا وپوښتل : « ته مسلمان یی ، دا هندو دې ، ستاسې ددواړو عقیده او فکریو دبل سره نه لگي ، بیا تاسو دواړه څه ډول ملګري شوي یاست » .
حماد په خفګان سره ورته وویل : « ایا د انسان د ذات په نسبت دهر انسان د بل انسان سره څه اړیکې نه شته » بیا حماد پشپال پورته کړ او په خپل آس یی کیناوه او پندت ته یی وویل :
« ته زموږ وخت ضایع کوي ، ... ورځه او په مندر کې دې عبادت کوه . زه دوخت د ضایع کیدو پرته د یو چا په تعقیب پسې روان یم ... »

حماد په آس سپور شو او هغه بیچاره پندت ورته په حیرانه سترګو کتل .
حماد خپل آس مخته ځغلاوه ، په دې وخت کې دهغه مخته ناست پشپال ترې وپوښتل :
« دیوتا ! تراوسه دې را ته خپل نوم ونه ښوده ؟ »
حماد یی په اوږدو لاس کیښود او ورته یی وویل : « زما نوم حماد دې ، حماد ابن خلدون »
« ایا عرب یی ؟ »
« هو ! »

« د کومه ځایه راغلې یی ؟ »
« د نیشاپور څخه »
« د څه له پاره ؟ »

«تجارت کوم»

دلبر وخت د چیتیا وروسته پشپال وویل: «د حوض په غاړه دهغه پنډت سره ستا خبرو زما روح ته ارام ورکړي».

حماد ورته په خدا وویل: «زه داسې وپوهیدم چې ته خفه او ناراضه شوې یی»
پشپال ورته په ډاډ او اطمینان سره وویل چې «که څه هم زه کشتري یم، خو ماته د مسلمانانو تر منځ د اوسیدو لوی پوره وخت تر لاسه شوې، ماته ستاسو نظریه او عقیده ډیره محبوبه ده، دا چې خداي هر ځای موجود دي او زوال نه لري»

حماد یی تائید وکړ او ویی وویل: «هو! الله تعالی هر ځای موجود دي، او هغه دازل څخه تر ابدې پورې دي، هغه ته فنا او زوال نه شته»

حماد یو ناڅاپه متوجه شو او په حیرانتیا سره یی وویل: «پشپاله، مخته وگوره، څلور کسه آس سپاره روان دي، هغه پیژني، ایا هغوی خو همغه نه دی چې ته یی زخمې کړې یی او خور یی در څخه وړې ده»

د پشپال په منځ د خوشحالی نښې را څرگندې شوې او په ډیره خوشحالی یی وویل: «هو! دوی همغه مجرمین دي، هغه گوره، تر ټولو مخکې یی زما خور له ځانه سره کینولې ده».
حماد خپل آس نور هم تیز کړ او هغوی ته په ورنژدې کیدو سره یی په خپل لور غږ وویل: «و درېږئ!»

هغوی څلور واړه و دریدل او په ډیره بده یی حماد او دهغه سره سپور پشپال ته وکتل، بیا دهغوی څخه یی یوه، چا چې د پشپال خور له ځانه سره کینولې وه د پشپال په لور په حیرانتیا سره وکتل او ویی وویل:

«ته تراوسه ژوندې یی؟»...

پشپال ورته په ډیر قهر او غضب وویل: «هو! زه د بگوان په مرسته او ددې دیوتا د په وخت د رارسیدو سره ژوندې یم. تاسو خوزه مې وشمیرلم او راڅخه ولاړئ، خو مرگ او ژوند د بگوان په لاسو کې دي»...

حماد د آسه راکیوت، پشپال یی هم د آسه راکیوست او په یوه تیره یی کیناوه. بیرته په خپل آس سپور شو او خپله توره او ډال یی واخستل او دهغوی مخې کې ودرید او ورته یی وویل:

«د کوهستانې لړۍ په دې ځای کې تاسو څلور واړه دخپل مرگ له پاره تیار شئ»

په ځواب کې هغوی هم خپلې تورې را وویستلې، د پشپال خور ته موقع تر لاسه شوه او د آسه را کیوته، ځکه هغه چا چې هغه له ځانه سره سپره کړې وه هغه خپله توره او ډال راخیستی و او دغه

پیغله یی د پنجو څخه ازاده شوي وه. هغه نیغه را غله او دخپل ورور پشپال تر څنگ کیناسته دهغه سربیی په خپله غیږ کې کینود او پوښتنه ایکنه یی ترې وکړه.

کوم ځوان چې د پشپال خور له ځانه سره کینولې وه، هغه خپل آس څو قدمه د حماد په لور ورنژدې کړ او په خپل لور غږ یی ورته وویل:

«بې عقله! زموږ په کار کې خنډونه را پیدا کوي، زه به دې روح او جسم دواړه ټوټې ټوټې کړم او لاش به دې همدلته په دې وادي کې ښخ کړم. بدبخته! تاته زموږ د لارې د بندیدو هیڅ اختیار نه شته. زموږ د لارې څخه لرې شه او که نه زه به په ځانته ځان ستا مقابله وکړم او ژوند به دې نشت سره مخ کړم. دلته به ستا څوک مرستندویه هم پیدا نه شي. یاد ساته. موږ کشتربان یو او په جنگ کې د مرگ نه وروسته کشتري ته جنت ورکول کېږي»

کله چې هغه خاموشه شو نو حماد خپله درنه توره په لاس کې اړوله را اړوله، او ورته یی وویل: «رامخته شه او پر ما حمله وکړه، زه تاسو څلورو واړو ته په یوه ځل د جنگ بلنه درکوم. خو یاد ساتئ چې ددې کوهستانی سیمې په داخل کې له تاسو سره زما مقابله به زما د ټول عمر د ریاضت ازمیښت وي، یاد ساتئ: لکه څنګه چې اسپ دخپل مالک او غوايي خپل څرونکي پیژني په دې توګه زه هم د جنگ په فن پوهیږم. زه به ستاسو ټوله بدې پریمینځم او ستاسې موجوده به سر نیغ کړم. زما تر مخه به ستاسو هیڅ فریاد اوریدونکي نه وی، زه تاسو ته ډاډ درکوم چې ستاسو هیڅ واړه پر ما اغیزونه وکړي، او زه به دې د تورې په زور د خاورو په څیر خپل مطیع او فرمانبرداره وګرځوم او د تیارو په څیر به دې ږوند کړم. کله چې زما توره په تاسو را پریوځي نو بیا به تاسو د څرونکي د سپي په څیر احمق او ګونګیان وګرځئ، راشئ، اوس پر ما باندي یرغل وکړئ ترڅو زه پر تاسو باندي خپلې ټولې بدې پریمینځم».

هغه یواځې ورمخته شوي ورته یو ځل بیا وویل: «ته ځانته مسلمان یی، زموږ د څلورو سره یو ځای مقابله کول، زموږ د کشتربانو سپکاوي دې. ځان ټینگ کړه، زه درباندي حمله کوم، او بیا وینم چې ته د څومره توان او طاقت خاوند یی».

حماد هم خپل آس ورمخته کړ تر دې وخته پورې هغه مقابل کس خپل اس رامخته کړې و او په حمادي حمله کړې وه. خو حماد یی گذار په خپل ډال باندي واخیست او خپل ځان یی ترې خوندي کړ. په ځواب کې یی چې کله حماد خپل گذار وکړ نو هغه و نه توانید د حماد د گذار په مقابل کې تم شی، د حماد توره دهغه د خټ تر څنګ ولګیده او دهغه ټول جسم یی څیري کړ او د آس د ملا پورې ورسیده.

په فضا کې یوه ټولناکه چیغه پورته شوه. اوس نو دهغو لار و هونکو یو ملګري دخپل آس سره یو
 خای ددې نړۍ څخه تللې و. پاته درې کسان هم دحماد تر مخې ټینگ نه شول، حماد پرې د توپان په
 خیر حمله وکړه، څرنگه چې هغوی وار د مخه دخپل ملګري دمرګ پیښه کتلې وه نوپه دې اساس
 حماد یی دهمدې کمزورتیا څخه ګټه واخسته اوپه څو لمحو کې یی هغوی هم د تیغه تیر کړل.
 خپله توره یی وچه کړه او په نیام کې یی کیښوده او د پشپال څنگ ته راغې، پشپال ورته په خدا
 وویل: «دیوتا! ستا توان او طاقت په ریښتیا هم لامحدود دي» بیا یی دخپلې خور په لور اشاره
 وکړه او ویی ویل:

«دارتنا زما خور ده» په همدې وخت کې یی خپلې خور ته وویل:

«دا حماد بن خلدون دي، زما له پاره دیوتا ثابت شو. که دا نه و راغلې نو تر اوسه به زما روح له
 ماسره خدای پاماني کړې وه. اوس ما محسوس کړې ده چې زه به ژوندي پاته شم.»
 رتنا راپورته شوه او دحماد تر مخه یی احترام په ځای کړ، بیا یوې خواته شو او خاموشه ودریده.
 حماد د لمړي ځل له پاره هغې ته په غور سره وکتل. هغه د تازه شودو په خیر زړه وپوښکې، او په
 کوم بهار کې دیواځنې گل په خیر مېژواندي ولاړه وه. هغه دحماد تر مخه داسې ولاړه وه لکه په
 تیاره شپه کې چې سپوږمۍ را ختلې وي، حماد دهغې په دغې معجزه شکله څهه کې ورننوتې
 شاته و. خو سمدلاسه یی ځان سنبال کړ او د پشپال په لور دکتلو سره سم یی څه ویل غوښتل خو
 رتنا پرې را دمخه شوه او ورته یی وویل:

«تا چې زما د ورور سره کومه مرسته کړې ده دهغې په بدل کې خدای تا سربلنده وساتي. ستا
 کشتۍ دې لازواله اوسي، او ارمانونه دې پوره شه. زه درته ډاډ درکوم چې که کله هم کوم تکلیف
 درته پیدا شي نو مونږ خپل مرستندویه او دوستان وگڼه، د بګوان په مرسته به ستا هر کار پوره
 کړل شي.»

د رتنا اواز داسې خوږ و لکه دیخې شپې په دریمه اخري برخه کې چې د مرغابیو د افسوس ساز او
 اواز اوریدل کیږي. هغې دحماد په لور په کتلو سره د شرم احساس کاوه، دهغې رنگ د ګندن په
 خیر ځلانده و. او دګلاب په خیر بنایسته او غټې غټې سترګې یی تر لرې لرې پورې د شرم څخه
 ډکې اوښتي را اوښتې.

حماد د څو لمحو پورې رتنا ته کتل بیا یی خپلې سترګې داسمان په لور واړولې او پشپال ته یی
 مخ کړ او ویی ویل:

«پشپاله، پشپاله: داسمان په لور وینه، وریځي څومره ګڼې او خوځنده دي، مونږ باید ددې
 ځایه کوم خوندي ځای ته ولاړ شو او که نه دیځنی دا باران به زمونږ له پاره مصیبت و ګرځي.»

پشپال دهغې د خبرې سره خبره یوه کړه او ویی ویل: «ستا خبره سهې ده، خود تللو مخکې یوه کار کوو. ته گوري چې هغه خلور کسان چې تا ووژل دهغوې سره شپې آسونه و. خلور دهغوې خپل و او دوه یی زمونږ د خور او ورور و. زمونږ د آسونو په خور جینو کې د ډیر زیات شمیر نقدي رقم نه علاوه قیمتي زیورات، د خوراک څښاک شیان او د سرو زرو او سپین زرو څو لوښې پراته و.»

حماد یی خبره پرې کړه او ورته یی وویل: «ستا مقصد دادې چې لمړۍ هغه آسونه را ونیسو،»

پشپال چې دخپلو زخمونو درد په مشکله توگه هضم او وویل: «ستا خبره سهې ده»

حماد کرار کرار مخته ورغی، کرار کرار یی ټول آسونه را ونيول، او پشپال او رتنا خواته یی راوستل. لمړۍ یی د پشپال او رتنا د آسونو تر څنگ دوه نور آسونه هم دهغوې سره و تړل. اوس نو دوه آسونه پاته و، چې په یوه یی رتنا سپره کړه او په بل یی پشپال دخپل ځان سره سپور کړ او دهغه ځایه روان شول.

لږ څه مخکې تلو سره سم هغوې د پشپال نه پوښتنه وکړه: «په دې کې څه حکمت دې چې تا خلور آسونه دخپل آس پورې و تړل او پخپله د هغو لټیرانو په اس سپور شوي»

حماد ورته په خدا کې وویل: «څرگنده ده چې زمونږ او ستاسو آسونه زمونږ سره اموخته دي، هغوې به هرو مرو زمونږ سره را روان وي، په دې توگه هغه دوه آسونه چې دهغوې سره تړل شوي دي هغه به د تینبتي نه ووځي، او دغه دوه آسونه چې مونږ پرې سپاره یو ددوې د تینبتي خو پوښتنه هم نه را پیدا کیږي.»

پشپال د اطمینان ساه واخسته او ویی ویل: «ته ډیر زیات زړه ور او نیک انسان یی»

حماد د څو ساعتو د ځنډ نه وروسته ترې وپوښتل: «پشپاله: تا خو ماته و نه ویل چې کومو خلکو چې تاته زیان در رسولې و دهغوې سره دې څه ډول دښمني درلوده»

پشپال یوه سره ساه واخسته او ویی ویل: «ما هم همدا فکر کاوه چې ته به راڅخه دا پوښتنه هرو مرو کوي، مونږ د اجمیر او سیدونکي یو. زما د خور بنایست زما له پاره د مصیبتونو سبب گرځیدلې دې. دنن څخه څه موده مخته د اجمیر راجه (راي پتهورا) دخپلې مشرې لور سوئمبر لمانځه. په بد قسمتي سره هلته زما مور و پلار، زه او زما خور رتنا هم شریک وو. هلته د کرم پهوټن د راجه سترگې زما په خور ورسپې شوې او سمدستي پرې عاشق شو. د سوئمبر نه سمدلاسه وروسته هغه زما د مور و پلار سره اړیکې ونيول او درتنا سره یی د واده کولو غوښتنه وکړه. زما مور و پلار بانه جوړه کړه او دا خبره یی شاته و غورځوله او ورته یی وویل چې رتنا یی نه مني. هغوې پوهیدل چې راجه رای یو ذلیل او اوباش انسان دې، کومه بنایسته پیغله چې خونه کړي دهغې سره واده کوي او کله یی چې زړه سوړ شی نو وژني یی. دهغه هوس تر دې ځایه زیات

شوي دي چې د اجمير په راجمند کي چې کومې منجاورانې او عبادتکونکې ښځې دي دهغوې عزت ترې هم خوندي نه دي پاته شوي. هغه د ډير لالچ له مخې زما په مور او پلار فشار راوست تر څو د رتنا سره دواړه کولو هوکړه وکړي، خو هغوې ترې په څرگندو ټکو انکار وکړ. په دې وخت کي هغه زه او رتنا د يوه دوست کور ته واستولو، هلته مونږ په يوې تاخاني کي اوسيدو. زما مور او پلار راجه راي ته وويل چې پشپال او رتنا چيرې تښتيدلي دي.

راجه په دې خبره ډيره قهريدلې شو او زما مور و پلار يې دواړه ووژل او په ډيره بېړه يې زمونږ د دواړو د پيدا کيدو هڅې پيل کړې. لږه موده مخته زه او رتنا د اچھوتانو په کاليو کي د ښار نه را ووتلو او دې لورې ته را و تښتيدو. خو د راجه خلکو مونږ د سپيو په څير بوې کولو او زمونږ تر شا شا را روان وو. مونږ دخپلو ځانو دخلاصون له پاره ډيره هڅه وکړه خو بريالي نه شو، هغوې زه زخمي کړم او رتنا يې راڅخه و تښتوله. مخته چې څه وشول هغه ټول تا پخپله وکتل.»

حماد ترې يو ځل بيا وپوښتل: «هغوې دکومه ځايه ستاسو تعاقب پيل کړې و؟» پشپال په ستوني کي نښتې خبره را وويسته او ويې ويل: «هغوې د جمن او سرسوتي د دريابونو تر منځ د يوه کوهستاني کلي نه بيرون زمونږ تعقيب پيل کړې و، او دا تعقيب دومره اوږد شو چې مونږ يې پوره ستومانه کړو. اخر هغوې پر مونږ باندې راوختل. ددې تعقيب په جريان کي مونږ خپل اصلي منزل پريښود، ځکه مونږ غوښتل چې بهيم سين کلي ته ولاړ شو، خو د تعقيب نه مجبور شول لاره بدله کړو.»

حماد ترې يو دم بيا وپوښتل «د بهيم سين په کلي کي د چا خوا ته تللي؟» پشپال په زړيرونې غږ وويل: «هلته زما دوه ماماگان او سپري، د يوه نوم بدري نات او د بل نوم ليکھراج دي»

حماد په فکرونو کي ډوب شو ځکه چې هغه هم د سلطان شهاب الدين د هدايت له مخې د بدري نات سره کتل. پشپال يو ځل بيا دخپلو خبرو له مخې هغه په فکر کي ډوب کړ.

«ليکھراج زما مشر ماما دي، دهغه د زوي ارجن او رتنا تر منځ نکاح هم شوې ده. ارجن د هستناپور د راجه کهانډا راي په لښکرو کي جرنيل دي، په بهيم سيم کي هم مونږ دواړه ورور او خور په احتياط سره غواړو و اوسو. ځکه دا ټوله سيمه د هستناپور (د دهلي د ښار پخواني نوم دي) د راجه کهانډا راي په حکومت کي شامل دي. او دې د اجمير د راجه پتهوړاي سکه ورور دي. په دې خاطر مونږ ته دلته هم خطر هشته. خو مجبور يو، ددې نه اخوا بل کوم ځاي هم نه لرو. پشپال خاموشه شو، په فضا کي نرې نرې باران هم پيل شوې و، دوي د سرسوتي د درياب څخه تير شول اوس ددوي تر مخه د خامو کورونو او جونپړيو اباد يو کلي پروت و. ددې څخه بيرون په

لښتنيو او ويالو کې د سرسوتي د درياب اوبه بهيدي. حماد ددې ويالو څنگ ته را ورسيد او هلته يې د يوې نجلی څخه وپوښتل:

«خوږې! مونږ مسافريو، زما دا ملگري ډير سخت زخمي دي، باران وريږي. اوشپه هم را غله. ايا ستاسو په دې کلي کې به مونږ ته د سرد پټولو کوم ځای پيدا شي؟ کله چې باران تم شي نو مونږ به دوباره روانيږو.»

دغې نجلی ورته په غمښته لهجه وويل: «زه د رزبل او ټيټ قوم لوريم، شايد تا راته هسې په هسې د خور غږ کړې وي، زه شوده يم او د دې کلي اوسيدونکې ټول شود دي. په داسې حال کې چې ستا ملگري او دغه نجلی د کاليو څخه کهشتر يان معلومېږي، خو ته راته مسلمان ښکاري، زموږ په مسلک کې مونږ ته نجس او پليت ويل کېږي. حال دا چې تا ماته د خور غږ وکړ.»

حماد دهغې حوصله وزياته کړه او ورته يې وويل: «زه خو هغه دهرم او مسلک نه منم چې د انسانيت عظمت او وقار و نه پيژني. زه چې په کوم مذهب ايمان لرم په هغې کې د عزت خاوند هغه څوک دي چې پر الله تعالي ايمان راوړي، او نیک کارونه وکړي، ددې نه علاوه زما مذهب د نورو گروهو او عقيدو خاوندانو ته هم د عزت او درنښت په سترگو د کتلو درس ورکوي»

پخوا له دې چې هغه پيغله ځواب ورکړي، رتنا د غصې نه تاوه راتاوه شوه او په حماد يې ورغږ کړ او په ډيره کرکه او نفرت سره يې ورته وويل:

«تا ته چا دا واک درکړې چې زموږ د عقيدې او گروهې په خلاف خوله خلاصه کړې، ته پخپله نجس، ناولې، گنهگار او پليت يې. هغه څه دي چې زموږ د عقيدې او گروهې په خلاف وويل دهغې سزا به هرو مرو وينې. دهر چا عقیده دهغې خپله ده، يو انسان عبادت کوي، بل انسان معبد او مندر ته ځي، يو کليسا ته ځي بل جومات ته. څوک د بنو خلکو په خير نیک کارونه کوي او څوک د شيطان له ويرې د بگوان په لور پناه وړي.» رتنا تر ډيره پورې په غصې او قهر کې اوخته را وخته.

«ته پخپله بې شرمه يې، د کومه وخته چې برهما دغه پيدا کړې نو دهمغه وخته زموږ دهرم د وطن په هره برخه کې خپور شوې دي، که چيرې ستا په خپل ځان کې کوم کمي نه وي نو زموږ د عقيدې په غاړه چاره مه را کاږه. خو گوره يوه خبره ياده ساته. څوک چې پاک دي همغوي زموږ دهرم ښه پيژني، زه تاته څه نه وایم، خو داسې خبره چې زموږ دهرم په خلاف وي د بل چا سره يې که وکړې نو گردن به دې پرې کړل شي.»

حماد په ډيره سړه سينه رتنا ته وويل: «ته نه يې پوه شوې، ما ستاسو دهرم په خلاف هيڅ نه دي ويلي، ما دهغو رسمونو او رواجونو په خلاف خبره کړې چې خلک يې په زوره په خپل دهرم کې

راننباسي. او که نه زما مذهب هر بل مذهب ته په احترام او درنښت سره گوري او دهمدي درس راکوي.»

رتنا يو ځل بيا په قهرجنه لهجې سره وويل: «ستا مقصد څه دي، ايا زموږ په دهرم کې خلکو په خپله غلطې خبرې را ننويستي؟ واوره»....

رتنا مجبوره شوه چې خوله بنده کړي، ځکه پشپال چې تر اوسه يې په پوره صبر سره هر څه اوريدل په غصې او قهر کې رتتا ته مخ کړ او ورته يې وويل:

«ذليلي، کميني! خوله ونيسه، پوهيږي ته د چا په خلاف چاپيره يې. حماد زما محسن دي، نوموړي ډير نیک او نیک خويه انسان دي، زما له پاره ديوتا دي، هغه ديوتا چې خلک يې عبادت کوي، ته د مذهب په تعصب کې ړنده شوې يې. که چيرې داسې کومه خبره دي چې د حماد په خلاف وي د ژبې څخه را ووتله نو زه به دي د بيتي په خیر د غس تيزه ژبه په بيخ کې پرې کړم. بيا پشپال خپل دواړه لاسونه جوړه کړل او د حماد په لور يې وکتل او ورته يې وويل:

«مه راجه! ستا په مقابل کې د خپلې خور د ناروا سلوک په خاطر ستا نه بنسټه غواړم.»

حماد د پشپال جوړه شوي لاسونه په خپلو لاسو کې ونيول او ورته يې وويل: «ته په دي مه غمژن کيږه، ستا د خور خبرې ماته د زخم او ذلت سبب نه گرځي، که چيرې ماته په بدو سپکو ويلو دهغي زړه ته سکون پيدا کيږي نو دا زما له پاره د ثواب او نيکبختۍ سبب گرځي،» بيا حماد هغې بلې پيغلې ته وويل:

«خوږې! تا زما د خبرې ځواب را نه کړ. په داسې حال کې چې ته ويني چې باران هره شيبه زياتيږي او زما دغه ملگري زخمي هم دي»

هغې نجلی. ورته په ژرغوني اواز وويل: «مه راجه! تاسو اکاش ياست، او زه دهرتي يم. ماته دوباره د خور د ويلو په خاطر ته دا خبره هيروي، چې زه شودريم او شودريان د خدمت له پاره پيدا کيږي.»

حماد ورته د خوږې نغمې په څير وويل: «خپل ځان دومره بنکته مه گڼه، دا اسمان زما د خداي جلال اوزمکه او فضا دهغه صنعت ډاگيزوي، ټول انسانان د ادم اولاد دي او د ادم ضمير د حق او تعجيل څخه خلط جوړ شوي دي. د خاورو څخه په دغه جوړ شوي کالبد کې لغزش او سهو اخکل شوي ده. زه يو ځل بيا تاته د خور په نامه غږ کوم» هغه پيغله په ژړا شوه، دسترگو څخه يې د اوبسکو سيلاب را روان و، حماد ترې په ډيره غمژنه لهجه وپوښتل:

«خوږې، ته خو ژاړې. که چيرې ته موږ ته په خپل کور کې پناه نه شې راکولې نو خير دي، زما د خداي زمکه ډيره پراخه ده، همغه به زموږ له پاره هرو مرو يو نه يو پناهځاي راکړي،»

ددې خبرې سره سم حماد خپل اس ته لغته ورکړه او مخته ولاړ ، ویی ویل : « که چیرې زما په خبرو تاته کوم تکلیف در رسیدلې وي نو زه در څخه بښنه غواړم »

هغه پیغله په بیره ور مخته شوه ، په یوه لاس یی په سر ایښودې منگې و نیو ، او په بل لاس یی د حماد د آس واگې و نیولې او ورته یی وویل :

« صبر وکړه وروړه ! زه به دې هرو مرو خپل کور ته یو سم ، زما دا اوبښکې د خوشحالی دي ، په دې دنیا او په دې ځای کې هیڅوک دهیچا نه دي ، هر سړې د خپل ځان په غم کې دي ، زه وروړنه لرم ، تر ننه پورې ماته چا د خور غږ نه دې کړې ، ته لمړۍ انسان یی چې ماته دې دا عزت را و بښه . وروړه واوره ! زه وینا نومیرم . زما مور او پلار دواړه مړه شوي دي . زه په کور کې د خپل نیکه سره اوسیم . هغه ته زه بابو وایم . هغه به ستا په کتلو ډیر خوشحاله شي . لږه شیبه صبر وکړه زه دا منگې را ډک کړم بیا له تاسو سره یو ځای کور ته ځم . نورو شودریانو نجونو دا خبرې په ډیر غور او حیرانتیا سره اوریدلې خو هیچا څه ونه ویل .

کله چې وینا دریاب ته ولاړه تر څو منگې را ډک کړي ، نور تنه د مار په څیر په راتاوه بڼه پشپال ته وویل : « ستا دې دیوتا خو یوې ذلیلي نجلۍ ته خور وویله ، زموږ له نظره اوس دا هم ذلیله دي . ددې د لاسو هر شې پر مونږ حرام دي . زه به ددې شودرانو په کلي کې ونه اوسیم . وروړه ! ته د برهمنو په څیر زړه سواندي کیرې مه . کهشتریان تل بې رحمه وي ، که د برهمنو دهرم زړه سواندي دي نو د کهشتریانو دهرم قهرجن دي ، وروړه ! راځه چې دواړه وروړو او خور دغه ذلیله اوسپک مسلمان پرېږدو . او که نه هرې لورې ته به زموږ د ذلت او سپکاوي خبرې خبرې شی . او په دې توگه به زموږ دهرم دمرگ سره مخ شي . »

پشپال رتنه ته په خوړونکې لهجې وویل : « ذلیلي ، کمبختې ، ستا زړه د تیرې او کلیجې دې د اوسپنې جوړې دي . زه درته وایم چې د تفریق او بې اتفاقی خبرې مه کوئ ، زه به د حماد سره یو ځای ددې شودرانو کلي ته هرو مرو ور ځم . که چیرې ته بلې لورې ته تلل غواړې نور ور ځه ، ورکه شه ددې ځایه . دا ټول مصیبتونه او غمونه چې پر مونږ بار شوي همستا په خاطر دي ، خپله ژبه دې بنده کړه او که نه ستا په څیر سخت زړې به زه هیڅکله هم ونه بښم . ته د کوم دهرم خبرې کوي ، دهغې دهرم چې د ټیکدارانو په کورونو کې یی هم ستا عزت خوندي نه و . او زه دې کوڅه په کوڅه او ځای ځای د عزت د خوندي ساتلو په خاطر ستومانه کړې يم »

پشپال خاموشه کړل شو ، ځکه چې وینا خپل منگې را ډک کړې و او بیرته راستنه شوې وه . هغې د حماد په لور وکتل او ورته یی وویل : « را ځه وروړه چې څو »

حماد خپل آس ته لغته ورکړه اورتنا هم ورسره شوه. خالي آسونه چې يو دبل سره تړل شوي وو دهغوي ترشاشا روان و.

لږه شيبه وروسته دوي د شودرانو هغه کلي ته ورننوتل چې درې خواو ته يې د سړسوتي د درياب ترڅنگ ډير زيات ځنگلونه خپاره پراته و. ددې ځنگل تر مخه د کلي نه دوه مايله لرې واټن کې د يوه ستر غره په سريو مندر و چې دخپل عمارت او جوړښت له مخې ډير زيات پخوانې ښکاريده. د شودرانو دا کلي چې سدانير نومیده ډير سترو، ترلرې لرې ځايو پورې د لرگيو کورونه خپاره پراته وو. په دې کورونو کې څه يې دوه منزله هم وو. په ځينو ځايو کې يې د لرگيو ستر ستر ديوالونه تاو کړي و او د کورونو انگرڼونه يې پرې خپل کړي و. په دې انگرڼونو کې به وزې، ميري او نور حيوانات اوسيدل.

ځايي اوسيدونکو به د هغه ځاي د حکومت په معاش ددې ځنگلونو څخه لرگي پريکول او خپل ژوند به يې پرې تيراوه.

حماد، پشپال اورتنا درې واړه د وينا سره يو ځاي د لرگيو يو ډير ښکلي کور ته ورننوتل. کور ډير ستر انگرې هم درلود. په يوې خوا کې يې يوه غوا تړلې وه، حماد د رتنا او پشپال سره يو ځاي د کوره بيرون تم شو، وينا دننه ولاړه، د سرد پاسه يې داوبو ډک منگې د لرگيو په گړونجې باندې کيښود، او د دروازې په لوري مخ کړ او حماد ته يې وويل:

«وروره! بيرون ولې تم شوي، دننه راشئ دا ستاسو خپل کور دې.» حماد دخپلو ملگرو سره يو ځاي دننه ورننوت. څرنگه چې باران نور هم تيز شوې و په دې اساس وينا دهغوي آسونه او خپله غوا او خوسکې ټول يوې خونې ته ورننويستل او هملته يې وتړل. بيا يې دوي يوې پاکې کوټې ته يوړل. حماد پشپال په خپلو لاسو را پورته کړ، وينا د يوه کټ په لور اشاره وکړه ترڅو حماد پشپال هملته ځملي.

د کوټې په منځ کې يو بل کټ هم و. پر هغې باندې رتنا کيناسته. حماد وينا ته وويل: «زه به د آسونو څخه زينونه او خورجينونه را کيباسم. ستا بابو چيرې دې» وينا ډيره زياته خوشحاله شوه او ورته يې وويل: «مونږ څلور وزې هم لرو، وروره، باپو هغه څرلو ته بوتلې دي. څرنگه چې باران اوري په دې اساس به ډير ژر را ستون شي».

حماد هغه کوټې ته راغې چيرې يې چې آسونه تړلي و. د ټولو آسونو څخه زينونه او قيضي لرې کړي او لاندې يې کيښودې، په همدې وخت کې رتنا هم دغې کوټې ته راننوتله. او دخپل او پشپال د آسونو څخه يې خپلې تړلې بستري را پرانيستي او خورجينونه يې هم له ځانه سره

واخستل ، په دې وخت کې هغې ته دا احساس شوه چې د وینا باپو هم را ورسید. ځکه په انگرې کې د کوم نارینه دروند اواز اوریدل کیده چې د وینا سره یی خبرې کولې.

بیرون په انگرې کې وینا تر لږې شیبې پورې دخپل باپو سره خبرې کولې ، هغې ورته د حماد سره دمخکیدو ټول حالات وویل. کله چې هغوی دواړه خاموشه شول نو حماد را پورته شو او بیرون را ووت ځکه هغه اوس دخپل کاره فارغ شوې و. خود کوټې څخه د راوتلو په وخت کې هغه یو ځل بیا وپښه نیولې شو. ځکه چې د وینا د باپو اواز اوریدل کیده ، هغه د دخپلې لمسی وینا څخه وپوښتل: «په کور کې د خوراک څښاک څه شته او که نه؟» وینا په ډیره بې وسۍ سره په ډوب شوي اواز کې وویل: «په مټکې کې لږ څه اوږه شته ، او په ډبلي کې لږ څه غوړي هم شته»

هغه زوړ دهغې د حوصلې په خاطر وویل: ته همدلته اوسه زه به له چا څخه لږ څه قرض راوړم. که چیرې چا راکړل خوښه به وي او که نه د وزو څخه به یوه وپلورم. ته مه ویریرېږه لورجانې. که هغه ستا ورور دې نو زه به دهغه په خدمت کولو کې هیڅ کمې ونه کړم. کله چې هغه زوړ بیرون وتلو ته چمتو شو حماد په منډه راغې او د وینا په نیکه باپو یی غږ کړ چې:

«صبر وکړه...»

هغه زوړ ودرید او بیا د حماد په لور ورمخته شو او خپل دواړه لاسونه یی جوړه کړل او په ډیره عاجزی او انکسار سره یی ورته وویل: «رام رام مهاراج»

حماد مخته ورغې او د زوړ سپرې پښی یی و نیولې او ورته یی وویل «ته زما دمشرانو په ځای یی ، ولي زما تر مخه په دومره عاجزی سره دواړه لاسونه جوړه کوي؟ هغه زوړ دوباره خپل لاسونه جوړه کړل او په خپل لږزنده اواز یی وویل: مونږ شودران خوشتاسو نوکران یو، مهاراجه زمونږ کار ستاسو خدمت کول دي ، ته ولي زما پښې لمس کوي؟»

حماد خبره بدله کړه او ورته یی وویل: «زما نوم حماد دې ، زه د وینا ورور یم ،»

زاړه په ډیره خوشحالی سره وویل: «زما نوم سیوارام دې ، د وینا نیکه یم ، خودا ماته باپو وایی ، تاسو کینی زه ستاسو د خوراک څښاک غم کوم.»

حماد د سیوارام مخه و نیوله او ورته یی وویل: «ما ستا او د وینا ټولې خبرې واوریدلې ، تا ته دخپلو وزو او یا دهغې د بچیانو د پلورلو ضرورت نه شته ، له ماسره پوره نقدی رقم شته»

وینا سمدلاسه مداخله وکړه او ورته یی وویل: «نه وروره ! ته به ولي مصرف ورکوي»

حماد ورته په سختۍ سره وویل «ته چپ شه. کوچنی خویندې د ورونو تر مخه خبرې نه کوي ،»

هغه یو ځل بیا سیوارام ته وویل:

«تم شه ، زه په خپله له تاسره بیرون ځم ،» حماد هغه کوتي ته ورننوت چیرې یې چې آسونه تړلي و ، هغه دخپل آس د زین څخه یوه بورۍ او یو لوی ټاټ راواخست . سیورام ترې په ډیره مینه وپوښتل :
«په دې بورۍ او ټاټ کې به څه راوړې ؟»

حماد ورنژدې شو او ورته یې وویل : «په بورۍ کې د آسونو له پاره دانه ، او په ټاټ کې ورته وابنه او گیاه راوړم .»

سیورام ورته په خدا شو او ورته یې وویل : په کور کې وچ بوس شته ، هو ! دانه به راوستل غواړي . حماد د څه فکر کولو وروسته ورته وویل : ایا په کلی کې کوم بازار شته ؟
«هو ډیر ستر بازار دې د ضرورت هر شې په کې تر لاسه کیږي»
«له ماسره څلور فالتو آسونه دي ، که چیرې زه هغه پلورل وغواړم ، نو ایا څوک اخستونکې به یې پیدا شي»

سیورام ورمخته شو او د حماد د لاسه یې بورۍ او ټاټ واخست او ورته یې وویل «دا دواړه شیان ماته راکړه ، ته آسونه له ځانه سره را وړه ، که چیرې ستا آسونه بڼه او په غوښه پټ وي نو هلته به د رسیدو سره سم وپلورل شي» .

د آسونو د راوستلو نه مخته حماد یو ځل بیا د سیورام څخه وپوښتل : «وینا به تاته ویلي وي چې زما یو ملګري سخت زخمي دي ، ایا دهغه د علاج له پاره به کوم حکیم پیدا شي ؟»
«ته آسونه راوړه ، دهر څه بند و بست به وکړل شی» .

حماد چې د رتنا د عزت د خوندي ساتلو په خاطر هغه څلور کسان وژلي و ، دهغوې څلورو واړو آسونه حماد را پرانستل او د سیورام سره بیرون ووت .
اوس نو باران نور هم تیز شوې و . اوس یې د پرېنک په ځای په پوره ځواک سره اورښت پیل کړې و . وینا کوتي ته ولاړه او دغوا او وزو څخه یې د شیدو لوشلو کار پیل کړ . رتنا چې دخپلو آسونو د خورجینو څخه سامان را ویستلې و دغه ټول حال په سترگو کوت . هغې د پشپال په لور وکتل او ورته یې وویل :

«وروره ! ته به وږې شوې یې ، ایا څه خورې ؟»

که څه هم پشپال ترې خفه شوې و خو بیا یې هم په ډیره نرمۍ سره ورته وویل : «حماد بیرون تللې ترڅو هغه بیرته را ستون نه شي غذا ته زمونږ د دواړو لاس وروړل هم ګناه ده . هغه چې راشی نو بیا به ټول یو ځای ډوډۍ و خورو . رتنا خاموشه شوه او نژدې راغله او د پشپال په خوا کې کیناسته .
کرار کرار یې دهغه سرزور کاوه او بیا یې په مینه کې د ضد کولو په بڼه وویل :

«وروره! زه خو دهغوي ډوډي اودهغوي لوبنو ته لاس هم نه وروړم. زمونږ سره د خوراک کافي شيان اولوبني شته دي.»

پشپال ورته دا ځل په نرمۍ سره وويل: «هر هغه څه چې ته غواړې ويی کړه. زه پوهيږم چې ته د دهرم په اړه ډيره سخته یی. خو بیا هم یوه خبره یاده ساته. کله چې زه د حماد تر څنگ کینم او غذا خورم نو ته به خاموشه اوسې. دخولي نه یو بد لفظ هم را ونه کاږې، او که نه زما اوستا ترمنځ به جنگ وشي.»

رتنا کوم ځواب ورنه کړ، هغه خاموشه وه او کرار کراری دخپل ورور سرزور کاوه. لږه شیبه وروسته دواړه ورور او خور په حیرانتیا سره بیرون وکتل چې حماد کور ته را ننوتې دي، دهغې په یوه اوږده دانو ډکه بوجۍ ده او په بله اوږه یی په تړلي ټاټ کې د یوه ستره گنډه ده. انگر ته د راننوتلو سره سم دهغه پنبه وخویده او په ډیره خرابه توگه په خټو کې ککړ شو. هلته په کوټه کې پشپال یو ناڅاپه چیغه کړه.

«حماده... حماده... کوم ځای خو به دي زخمي شوي نه وي؟» رتنا بې حسه او بې حرکت په خپل ځای کې ناسته وه. د بلې کوټې څخه وینا هم په یوه منډه بیرون راووتله، په دې وخت کې حماد بیرته راپورته شوې و خو د ټاټ کالي یی په خټو کې لیت پیت شوې و، وینا ترې په اندیښنې سره وپوښتل.

«وروره! څه درپښ شول؟» حماد ورته په خندا شو او ویی وويل:

«د پنبې په خویدو باندې لاندې را پریوتم، باران خو خټې جوړې کړې دي،» د وینا تر سترگو یی هغه درنه بورۍ په یوې جټکې سره اوږې ته واچوله او هغې کوټې ته ولاړ چیرې چې آسونه تړلي وو. وینا ورمخته شاو اوپه ټاټ کې یی تړلې گنډې ته وکتل، حیرانه شوه چې په هغې کې د خوراک څښاک ډیر زیات شيان تړل شوي دي. حماد بیا بیرون راووت او وینا ته یی وويل:

«دا ستاسو له پاره د خوراک څښاک سامان دي، دا چیرې کیږم؟»

وینا د یوې کوچنۍ کمرې په لور اشاره وکړه او ورته یی وويل: «هلته یی په پخلنځي کې کیږده.»

حماد هغه گنډه را واخسته او پخلنځي ته یی راوسته، وینا یی هم تر شا را روانه وه. په زمکه باندې د گنډې د ایښوولو وروسته کله چې حماد خپله ملا نیغه کړه نو وینا ورته په ډیره بې وسه احساس سره وويل:

«وروره! دا دومره سامان دي د څه له پاره اخستې دي، په دې خو به تا ډیرې زیاتې پیسې مصرف کړي وي. زمونږ کار ستاسو خدمت کول و، خو برعکس تاسو پر مونږ احسان بار کړ»

حماد ورته په خدا وویل: «ته بهې عقله یی، په خویندو به د ورونو احسان لاهه وي. ته خو زما خور یی ستا د هر ضرورت پوره کول زما په غاړه دي»

وینا ورته په ډوب شوي اواز کې وویل: «تاسو خو د اسمان ستوري یاست، وروره! څوک به د چا داسې خیال وساتي».

حماد غوښتل څه ووايي چې په دې وخت کې سیوارام کورته راننوت. دهغه سره یو حکیم هم و چې په لاسو کې یې د پوستکي څخه جوړه شوې یوه خلطه نیولې وه. سیوارام هغه حکیم له ځانه هغه خوني ته یو چیرې چې پشپال اورتنا دواړه پراته و. حماد هم وینا ته د څه ویلو پرته دهغوې تر شاشا ورغې، وینا په پخلنځي کې کیناسته په ډوډۍ پښلولو یې پیل وکړ.

کله چې سیوارام، حکیم، او حماد ټول هغه کمرې ته ورننوتل نورتنا دخپل ورورد کټ نه پورته شوه او له څه شاته ولاړه او هملته ودریده. حکیم د پشپال په لور په اشارې کولو سره د سیوارام څخه وپوښتل:

«دا څه ډول زخمې شوې دي؟» پخوا له دې چې سیوارام څه ووايي حماد په خبرو پیل وکړ. او درتنا په لوري اشاره وکړه او ویی ویل:

«دغه مخته ولاړه پیغله ددې زخمې ځوان خور ده. دهغه څو پیژندونکو خلکو دهغه څخه دهغه د خور لاس و غوښت، خو دوی ونه منله، په همدې خاطر یې هغوې د بنمنان شول، د موقع او فرصت نه یې په گټې اخستو سره ددوی مور او پلار دواړه ووژل. خو دوی دخپله کوره په تېښته بريالي شول خو هغوې ددوی پسې لاره و نیوله. او دا ځوان یې زخمې کړ او خور یې ترې و تېښتوله. اتفاقاً چې زه هم دهمغې لارې څخه تیریدم. ما ددې زخمې پشپال سره مرسته وکړه او دهغه د بنمنانو سره و جنگیدم او دهغه خور مې ترې خوندي کړه. بس همدومره کیسه یې ده».

حکیم په ډیرې حیرانتیا سره د حماد په لور وکتل او په ډیرې خوشحالی سره یې ورته وویل «که زه غلط شوي نه یم نو ته راته مسلمان ښکاري»

حماد ورته په ډیره انکساري سره وویل: «ستا خبره سهی ده. زه مسلمان یم»

حکیم یو ځل بیا د روغې په خاطر د حماد په لور لاس وراوړود کړ او ورته یې وویل «السلام علیکم»

حماد په ډیره حیرانتیا سره د حکیم په لور لاس وراوړود کړ او دهغه لاس یې په خپلو لاسو کې و نیوه، پخوا له دې چې ددې دواړو څخه کوم یو څه ووايي، هلته ولاړ سیوارام حماد ته وویل: «حکیم صیب هم مسلمان دي، او ابوبکر نومېږي»

حماد یو ځل بیا د ابوبکر سره په ډیره مینه روغې وکړ او د پشپال د علاج هیله یې ورڅخه وکړه.

ابوبکر ورمخته شو ، رتنا ته یی یوې لورې ته د لرې کیدو وویل . بیا یی د پشپال د زخمونو پټۍ را پرانیستې او د حماد په لور د کتلو په وخت کې یی وویل:

«که زه غلط شوي نه یم نو دا پټۍ به همدا ترلې وي ، ځکه چې د جراحی او د مرهمو او پټۍ دغه ډول ترلو طریقه په منځني ختیځ کې مسلمانانو رواج کړې ده.»
حماد ورته په ځواب کې سر وځواوو .

ابوبکر ، اوبه را وغوښتې او لمړۍ یی ټول زخمونه په ښه توګه پریمینځل ، بیا یی په زخمونو باندې دوه ډوله سفوف وشیندل او هغه یی وچ کړل . بیا یی ټول زخمونه د مرهمو څخه ډک کړل او پټۍ یی پرې و ترلې ، بیا یی خپل سامان په خپله خلطه کې د ایښودو نه وروسته پشپال په اوږه و تپاوه او ورته یی وویل:

«که زما الله و غواړی نو لږه شیبه وروسته به دې د زخمونو درد راټول شي او په ډاډ سره به ویده شي . زه اوس ځم اوسبا بیا راځم»

حماد دخپلو کالیو څخه څو سیکې را وویستلې او د ابوبکر په لور یی لاس وروغځاوه او ورته یی وویل چې «دا له ځانه سره کیږده»...

ابوبکر یی خبره ونه منله او ورته یی وویل: «زما سره د الله تعالی له اړخه راکړل شوې هر څه شته ، زه دې ته اړتیا نه لرم ، په دې زمکه تاسو اجنبیان یاست ، ستاسو اړتیاوې زما څخه ډیرې اړینې دي ، زه دا نه اخلم»

حماد ورته په زوره هغه سکې په جیب کې واچولې او ورته یی وویل: «دا ستا حق دې ، ته په دې سخت باران کې دلته راغلې یی ، همدا ستا مهرباني ده»

ابوبکر پاڅید او د حماد لاس یی پوره زور کړ او ورته یی وویل «ته له ماسره بیرون راشه ، بیرون اوس تیاره شوې ده ، زه به ددې په اړه تاته احتیاطي تدابیر و ښایم» .

بیرون کوڅي ته د راوتلو سره سم ابوبکر یو ځل بیا د حماد لاس و نیوه او په راز داره توګه یی ورڅخه وپوښتل:

«د کومه ځایه راغلې یی؟»

حماد ورته په ډیره عاجزۍ سره وویل: «د نیشاپور څخه»

ابوبکر ترې یو ځل بیا وپوښتل: «د راتګ مقصد دې څه دې؟»

حماد خبره ګول مول کړه او ورته یی وویل: «زه د تجارت په سلسله کې ډیر ځم راځم . خو اوس مې منزل د سرسوتي د دریاب په غاړه د بهیم سیم کې دې ، هلته به دیوه سوداګر بدري نات سره ملازمت کوم ، هغه زما سره پیژندګلوي لری ، او زه هم پرې پوره باور او اعتماد لرم» .

ابوبکر په تیزو سترگو د حماد په لور وکتل او ورته یی وویل: «ستا د سترگو ژور والي او عقابۍ بڼه، ستا د جسم دغه توانایی او د مخ نښې نښانې دا هرڅه دا ډاگیزوي چې ته د تجارت له پاره نه یی پیدا شوې، که زه په غلطه نه اوسم نو قدرت ته د یوه خاص کار له پاره ټاکلې یی. او په ډاډ سره به په هغه کار کې زما د ملت او مذهب ارامتیا او اسودگي پټه وي» حماد ځواب ورنه کړ او خاموشه شو.

ابوبکر یو ځل بیا ورته وویل: «زه نه غواړم چې ته ماته کوم راز ووايي. خو دعا کوم چې د کوم مقصد له پاره دغو اجنبي زمکو ته راغلې یی، زما رب درته برې او کامیابي درکړي»
حماد او زور ابوبکر په خوشحالی سره مخته روان و. د لږڅه مخته تللو څخه وروسته ابوبکر یو ځل بیا حماد ته په غوږ کې وویل: «زما د ملت زړه ور بچیه! د عمر او تجربې له اړخه له تا څخه د زیاتوالي په خاطر یو نصیحت درته کوم، واوره یی! د دې زمکو خلک په طبقاتو ویشل شوي دي او خمیری د تزویر او فریب څخه ډک دي دلته به ته د دوی د هر ډول فریب، مکر او غدر سره مخ کیږي، دوی به د خپل باطني خباثت له مخې پر تا د تیارو په څیر د راخپريدو هڅې کوي»
ابوبکر لږ څه تم شو او بیا یی وویل: «ته به دلته هرې لورې ته مختلف ډول رنگونه ویني، خو د هر رنگ اغیز وپیژنه او په مقابل کې یی خپل عکس العمل څرگند کړه. د ضرورت په وختو کې ورته د مرغۍ ترانه او د بلبل اواز وگرځه، او په خرابو ورځو کې ورته سوځونکې شعله او بلونکې لمبه وگرځه، ترڅو دا خلک له تا څخه وویريږي او ستا عزت او احترام وکړي، که چیرې ته دلته ځانته د کار له پاره راغلې اوسې او کوم رهبر او رهنما ونه لرې، نو بیا زما د ملت بچیه، واوره چې! ملخان هیڅ پادشاه او لارښود نه لری خو بیا هم ټول یوه اړخ ته وزرونه ځنډي او الوزي، لکه څنگه چې کوچ د شودو د پریمینځلو څخه او وینه د پوزې د تاویدو له امله پید کیږي په همدې توگه به ته هم دلته د حکمت او تدبیر سره اوسې. زما زړه وایی چې ستاسو اړیکي به د غزني د حکمرانو سره وي، که چیرې همداسې وي نو هغه وخت به ډیر ژر راشی چې دغه بت پاله او شرک کونکې قوم، کوم چې نن مونږ مسلمانان د ذلیلو انسانانو څخه هم کم گڼي د مسلمانانو په لاسو فتحه شي او هغسې به له منځه ولاړ شي لکه څنگه چې بني اسرائیلو خداي پرېښود او دغویانو پاللی یی پیل کړل او په دې توگه تباہ او برباد کړل شول».

ابوبکر په یوه ځای کې تم شو او په خپل مخکې یوې دروازې ته یی اشاره وکړه او ویی ویل: «دا زما کور دي، نن شپه به زما سره دلته پاته شي او ماښامې به راسره تیر کړي، زه غواړم له تا څخه ډیر څه واورم».

حماد ورته د عذريه توگه وويل: «ماته د بيرته تللو اجازه راكړه، او كه نه هغوي به زما په اړه شك وكړي ځكه د بهيم سيم د كلي په لور چې د بدرنات سره د كتلو له پاره ورځم نو دغه دواړه هم دهغه خورين او خورزه دي او دوي هم هملته روان دي، زه به ستا د نصيحت په مطابق په دې زمكو كې محتاط اوسم».

دواړو يو دبله سره خداي پاماني وكړه او په باران او تيارو كې دواړه يو دبل سره جدا شول. ابوبكر دخپل كور په دروازه كې ودرید او تر لرې لرې يې حماد كې سترگي ټومبلې وې او څاره يې. كله يې چې هغه د سترگو څخه پناه شو نو د دعا په بڼه يې لاسونه پورته كړل او دخپلو او ښكو ډكو سترگو سره يې په ډيرې عاجزۍ سره دعا وكړه چې:

«اې زما ربه! ته كردگار او كريم يې. زما د ملت دغه پاسبان د سهار د تازه والي په خير تازه و ساته، او هره ورځ د شرق نه د راختونكې لمر په خير يې كامياب او كامران كړه» بيا زاړه ابوبكر دخپلې دروازي پله وټكوله.

كله چې حماد بيرته ستون شو نو رتندا دخپل ورور سره ناسته وه او خبرې يې كولې، او دهغه د زړه خوشحالولو هلې ځلې يې كولې، كله چې هغه د كوټې په لور ور روان و نو په دې وخت كې وينا د پخلنځي څخه را ووتله او ورته يې وويل: «وروره! ډوډۍ نه خوري؟» حماد د پشپال د كوټې په لور اشاره وكړه او ويې ويل:

«هلته يې راوړه»

حماد چار چاپير وكتل، كيدې شي چې سيوارام به يې كوت، ويې كتل چې هغه د وينا سره يوځاي هلته په پخلنځاي كې ناست دې، كيدې شي هغه ته څه را په ياد شوي وي نو په دې خاطر يې وينا ته وويل:

«وينا، وينا خوري! باپو دلته لږ راوليږه» پخپله هغه همغې كوټې ته ورننوت چې آسونه يې په كې تړلي و.

لږه شيبه وروسته سيوارام هم همغې خوني ته ورننوت او ويې ويل: «ما سره څه كار لري؟» حماد دخپل آس په شا باندې لاس راښكود او ويې ويل: «تا ويلي و چې په كور كې پروره شته» سيوارام ورته وويل: «پروره خو دلته ډيره ده. بيا يې د كمري كونج ته اشاره وكړه او ويې ويل: هلته د پروړې ډيرې پروت دي. اوس يې څه كوي يوځل ډوډۍ وخوره»..

حماد د تلل شوو چنو بوجۍ پرانيسته او ويې ويل: «لمړۍ به ددې بې ژبو د خوراك بندوبست وكړم بيا به يې په خپله وخورم»

سیوارام هم ورسره دهغه په کار کې مرسته وکړه. دواړو یو ځای آسونو، غوا، خوشکي، او وزو ته خوراکي شيان په اخورو کې ورواچول.

سیوارام بیرته پخلنځي ته ستون شو، حماد هم لاس و مخ پریمینځل او د پشپال خوني ته ورغې. حماد د پشپال په بستره کیناست، څولمچي په فکر کې ډوب ناست و بیا یی په ټیټ اواز سره پشپال ته وویل:

«پشپاله! که بده یی و نه گڼي نو یوه خبره درته وکړم»

پشپال ورته په خندا شو او ویی وویل: «څه چې وایی، زما څخه د پوښتنې پرته یی ووايه، که ښکښلې راته وکړې هم بده به یی و نه گڼم»

حماد خپل سرونیزدې کړ او په غوږ کې یی ورته وویل: «راځه چې نن شپه یو ځای د دهرم دغه گنډې ټوټې ټوټې کړو. راځه چې د لږې شیبې پورې د دغو رسیو د جال څخه ځان ازاد کړو چې انسان یی په طبقاتي جنگ کې رابښکیل کړي. زما دوسته! راځه چې د لږ وخت له پاره دا له یاده وکارو چې زموږ د ډلې څخه څوک کشته ري دی، څوک ملیچ او شودر دي او... نن شپه د دهرم ټول هغه اوزونو تر مخه خپل غوږونه بند کړه چې دا حکم درته کوي چې ملیچ، هندو په ټولنه کې د گلې (رمې) د تیریدو د گرد غبار دي او دا چې د پنډتانو د مقدسو سندرو اوریدل اړین دي. او نن شپه یو ځای خپلو میزبانانو ته دا احساس ورکړو چې موږ ټول یواځي انسانان یو ددې نه اخوا زموږ تر منځ هیڅ ډول طبقاتي ښکته پورته وجود نه لری. ددې ځایه د وتلو وروسته زما تگلاره به د مسلمانانو په څیر وي او تاسو دخپل دهرم په طبقاتي تیارو کې هر څه له یاده وکارئ. زما په مذهب کې کوم انسان زړه خفه کول ستره گناه گڼل کیږي، راځئ چې نن شپه دا ټول هر څه هیر کړو او خپل شودر میزبانان د ذهني او قلبي شقاوت نه خوندي وساتو».

حماد لږ څه نور هم په پشپال باندې زور راوست او ورته یی وویل: ایا په دې معامله کې له ماسره لاس را کولو ته تیار یی؟»

پشپال په خوشحاله زړه او خندا وویل: «ته خو د دهرم دروغ او د سهار د رڼا په څیر پاک انسان یی ستا خبرې او مرکې لکه د شهدو په څیر خوږې او ژوند بخښونکې دي.» بیا پشپال د حماد څنگ ته سرور نژدې کړ او په خوشحالوونکې اوازیی وویل:

«حماد، حماد! زه دخپل ماما بدري نات کور ته ډیر تگ راتگ کوم، هغه د مسلمانانو سره ډیر لین دین لری. ماته هلته د مسلمانانو سره دخبرو کولو ډیر فرصت تر لاسه کیږي. ماته ستا په مذهب د پوهیدو په اړه دهمغه ځآ په ډیر معلومات تر لاسه شوی دي. زه له تاسره ژمنه کوم چې د نن نه وروسته به د ذات پات په خلاف اواز پورته کوم. ماته ستا د مذهب دا فرمان ډیر محبوب دي

چې وایی: ټول انسانان یو ډول دي، د الله تعالي په وړاندې د عزت خاوند هغه څوک دې چې ډیر پرهیزگاره اوسي. حماده، واوره! ما ستاسو د صحرايي رسول صلي الله عليه وسلم هغه طلايي الفاظ هم لوستي چې د حجة الوداع په موقع يې فرمايلي و. زما زړه وایی چې ډیر ژر به هغه وخت راشي چې زه او ته لاس په لاس يو ځای په يوې لاره روان اوسو....

معلوم نه شوه چې پشپال کله خاموشه شو. بيا يې دخبرو مخه بدله کړه او ويی ويل: «زما ايمان دې چې د کوم انسان روح چې د خدای سره وړيو ځای شي همغه مصؤن دې او همغه ته د پيداينست او مړينې نه اخوا هغې لورې ته د تللو موقع او فرصت ورکول کيږي».

حماد او پشپال په خپلو کې خبرې اترې کولې او بل اړخ ته يې د کټ په سر ناسته رتنه د لنډي مار په څير د قهر او غضبه او بنسته را اوښته. په همدې وخت کې وينا هم دننه راغله. دهغې په لاسو کې يو ستر پتنوس و چې مختلف ډول سابه، ډوډۍ او د خوراکي نور شيان يې په کې دونو په پاڼو ايښودلي و. وينا هغه پتنوس د حماد تر مخه د پشپال د کټ د پاسته کيښود او ويی ويل:

«حماده وروره! داستاسو د دريو اړو له پاره ده.» بيا يې په ډيره همدردۍ سره وويل:

«وروره! کالي دې لاس ته شوي دي، په خټو ککړ دي، هغه وکاره او نور واغونده، که چيرې له تاسره نور کالي نه وي نوزه به د باپو اضافه کالي درته را واخلم».

حماد راپورته شو او ويی ويل «ته اوبه راوړه، زه به کالي بدل کړم»

حماد راپورته شو او هغه کوټي ته ولاړ چې اسونه په کې تړل شوي و. لږه شيبه کې يې کالي بدل کړل او بيرته راستون شو، هغه د ټاټ نوي کالي اغوستي و. وينا لا تر اوسه هملته ولاړه وه. د حماد په کتلو سره يې وويل:

«حماده وروره! ته ولي د ټاټ کالي اغوندي،... ايا د سونډو او يا د تار نورې کپړې نه لرې....؟»

حماد ورته په خندا وويل: «بس همدا سې يې وگڼه. زما په وجود هغه کالي ښه نه لگي. نو ته لا تر اوسه هملته ولاړه يې، اوبه نه راوړې؟»

وينا په غمژن غږ سره وويل: وروره! که له تاسره کوم لوبښې وي نورايې کړه په همغې کې به درته اوبه راوړم».

حماد ترې په حيرانتيا سره وپوښتل: «ايا له تاسو سره کوم لوبښې نه شته؟»

«لوبښې خوزيات دي وروره! ما داسې انگيرله چې کيدې شي تاسو زموږ په لوبښو کې خوراک څښاک ښه و نه گڼئ، په دې خاطر مې په پاڼو باندې سابه او نور خوراکي شيان کيښودل اورا مي وستل».

حماد د خوراک څخه ډک پتنوس بیرته وینا ته ورکړ او ورته یی وویل: دا ټول بیرته یوسه او هر شې په خپل خپل لوبڼي کي کیږده. ته زما خوری، او ددې نه اخوا بله ستره رشته به له کومه شي! وینا ولاړه او څو لمخې بیرته راستنه شوه، دا ځل یی په پتنوس کې د خوراک شیان ټول په خپلو خپلو لوبڼو کې ایښودي و، تر څنګ یی داوبو لوبڼې هم راوست. هغې دا ټول شیان د حماد تر مخه کیښول او پخپله بیرون ووتله. حماد رتتا ته د څه ویلو پرته پخپله هم په خوراک پیل وکړ او پشپال ته یی هم د خوړلو وویل. رتتا د خپل آس د زین څخه د خپل خوراک شیان را وویستل، هغه یی د سرو او سپینو زرو په لوبڼو کې کیښول او د اوبو پتک یی خپلې مخې ته کیښود او په خپل خوراک یی پیل وکړ.

وینا یو ځل بیا کمرې ته راننوتله، او د خوراک د خالي لوبڼو د پورته کولو په وخت کې یی حماد ته وویل: «تاته به هم په همدې کمره کې کټ واچوم».

حماد راپورته شو او ویی ویل: «نه، زه به په هغه کمره کې ویده کیږم چیرې چې آسونه ولاړ دي. او واوره! ماته کټ او بستره مه راوړه، ما له ځانه سره د ویدو کیدو پوره شیان راوړي دي». وینا ترې په خفګان سره وپوښتل: «هلته خو هیڅ نه شته نه بستره شته، نه کټ، تا له ځانه سره څه راوړي دي او هلته چیري ویده کیږي؟»

حماد په چینګه خوله ورته وویل: «هلته هر څه شته، له ماسره بستره شته، او هلته په کمره کې د وښو ډیر لوی ډیرې پروت دي ما دهغې ډیرې څخه واښه خواره کړي دي او دهغې د پاسه خپله بستره اواروم، اوس ماته نه د بستري ضرورت شته او نه د کټ».

وینا ورته په تروه توګه وویل: «نه وروره! زه به درته په وښو د ویده کیدو اجازه درنکړم. زه به په همدې کمرې کې ستا کټ او بستره هم جوړه کړم. ځکه د شپې له اړخه به ته د خپل زخمې ملګري خیال هم ساتي»

حماد دوینا په سرلاس رابښکود او ورته یی وویل: «زما د ملګري غم مه کوه، دهغه سره یی خور شته، همغه به یی د شپې خیال ساتي، تر څنګ یی د حکیم ملهمو دهغه د زخمونو درد راکم کړي دي، د شپې به هغه ته یو آڅي د اوبو اړتیا پیدا کیږي، خو دهغې له پاره رتتا شته، او درتتا سره مشکیزه هم شته. ددې سره سره بیا هم که چیرې اړتیا ورته پیدا شوه نو ماته په دې څنګ کوټه کې غږ کولې شي».

پشپال هم څه ویل غوښتل خو د حماد په اشارې سره خاموشه شو. وینا حماد ته گواښ وکړ چې که چیرې د وښو د پاسه ویده شو نو باپو ته به یی شکایت وکړي»

حماد ورته په ډیره نرمه توګه وویل «ښې خویندې د خپلو ورونو نه شکایت نه کوي»

د نیشاپور شاهین

حماد پشپال ته شپه په خیر وویلې او بیرون راووت. وینا هم ورسره وه. دواړه هغې خونې ته راغلل چېرې چې آسونه تړل شوي و، وینا وکتل چې حماد په ریښتیا هم د کوټې په کونج کې وایښه پراخه کړې دي او دهغې د پاسه یی خپله بستره اواره کړې ده. د وینو د پاسه غوړول شوې خادر هم د ټاټ و، او برستن یی هم د ټاټ څخه جوړه وه.

پخوا له دې چې وینا څه ووايي، حماد خپلې یوې لورې ایښودل شوو جامو ته چې لمدي او په خټو ککړې وې اشاره وکړه او ورته یی وویل:

وینا خورې! که چیرې ته دخپل ورور له پاره څه کول غواړې نو هغه دادي چې زما دا کالي واخله او پرې مینځه.

وینا کالي له ځانه سره راواخستل او چپ چاپ د کوټې څه راووتله. حماد اسونو، غوا، خوسکي، او وزو ته نوره گیاه هم ورواچوله او پخپله په بستره کې ورننوت. خو بیرون سخت او ویروونکي باران وریده.

لسمه برخه

د شپې غمجنې لمحې نورې له منځه تلونکې وې، د لمر راځلتو او د سهار غوټیو په خپلو کې سرونه نژدې کړې و. د ټولې شپې د اوریدلي باران او د یخې هوا نه ستومانه شوو مرغانو په خپلو ججوړو کې د سهار د بیدارۍ اعلان کاوه، سهار د بند صدف په څیر را څرگند شوې و او د کائیناتو د خالق دارادې او مقصود په څیر یې د انسان د جوهر د ازمینست کار پیل کړې و.

حماد هملته په وښو باندې په خپور کړې د ټاټ په څادر د سهار لمونځ ادا کړ. بیا را پورته شو او خپلو اسونو او نورو ولاړو حیواناتو ته یې نوره دانه او گیاه واچوله. په همدې وخت کې رتننا هم دغې کوتې ته راننوتله. د سهار په وخت کې هغه د خپل گلگون مخ او اوږد قد او اوږدو زاڅوړندو زلفو او د مخ په ښایست کې څه بل منگه معلومیده. هغه حماد ته نژدې راغله او خپلې شونډې یې پرانیستي او ویی ویل:

«له تا سره څه ویل غواړم»

حماد دهغې لورې ته د کتلو پرته د خپل آس تر مخه دانه او گیاه سره ګډوډوله او ورته یې وویل:

ووايه»

رتننا لږ څه فکر وکړ او بیا یې د یوې جاذبې پیغلې په څیر د شر او شوخی نه په ډکې لهجې باندې وویل:

«تا خو د خپل احسان تر چتر لاندې زما د ورور دهرم اخستې دې، تا دومره ستر کار کړې دې چې له پاره یې کومه بدله نه شته. تا زما د ورور دهرم دومره لاندې را پرېاسلې دي چې هغه دیوه کهشتري سره سره بیا هم ستا په خاطر ملیچ ګرځیدلې دې. ته چل بازه یې او زما ورور ته د لارښود او رهنما په څیر را څرگند شوې یې او هغه دې د خپل دهرم څخه بې لارې کړې دې. حال دا چې ته ښه پوهیږې چې ته مسلمان یې او مونږ هندوان یو. او په دې هم خبر یې چې ستاسو او زموږ تر منځ هیڅ ډول رسته هم نه پیدا کیږي. بیا دې ولې زما په ورور د شودرانو غذا دهغوې په لوبو کې وخوړله».

حماد درتننا په لور وروګرځید او دهغه خبره یې پرې کړه او ورته یې وویل: «ته یواځې د دیوتا ګانو او بتانو دسترګو نه ویني.» بیا یې درتننا په اوږدې لاس کینښود او ورته یې وویلوي:

«دیوي! واوره چې زه ستاسو دښمن نه یم».....

رتنا د حماد خبره پوره کیدو ته پرې نښوده. او د ډیر نفرت او کرکې څرگندونه یې وکړه او سمدلاسه یې دهغه لاس دخپلې اوږې څخه هیسته تیل واهه او ورته یې وویل: «ورځه، ورځه، زما په اوږې لاس مه ږده، ستا (دمسلمان) له خوا زما د وجود لمس کول زما د دهرم او عقیدې مرگ دي»

حماد ډیره خفه شو او په غوصې او قهر سره یې وویل: «تازه د محبت او شفقت په لباس کې کتلې یم، خو کله چې زما غصه او قهر ووينې نو خپل ژوند به له یاده وکارې، خپل ځان کنترول کړه او بیا له ماسره خبرې وکړه زه خو ستا غلام یو نو کر نه یم. ما ستا د ورور ژوند او ستا عزت خوندي ساتلې او پرتاسو مې احسان کړې خپل ځان مې په تاسو نه دې پلورلې»....

رتنا دخپلو کالیو څخه یوه لویه کڅوړه را وویسته، او په ډیر قهر او غضب یې وویل: «ووايه! زموږ ددواړو ورور او خور سره د کومک څومره بدله غواړې»...

حماد هم په غصې کې تاو راتاو شو او ویی ویل: دا انساني جذبې او احساسات دی چې هیڅوک یې نه شی اخستلای، څوک پلورونکې یې نه شته، ورځه او ددې ځایه لري شه او مادي نه اخوا نور مه په قهر وه».

رتنا یو ځل بیا په قهریزه توګه وویل: «ته خوماته یو معمولي او بد اخلاقه انسان معلومېږي، دلته که زما تر مخه ستا د مذهب او په خپل خداي او رسول صلي الله عليه وسلم باندي د پاخه یقین لرونکې هم وی نو دهغه ایمان به هم واخلم، ته خو هیڅ حیثیت نه لري»....

د حماد رنګ د غصې نه ټک سور شو، بیا یې ښې لاس پورته کړ او رتنا یې په خولې باندي په پوره قوت سره ووهله. هغه په هوا کې پورته شوه او لري پریوته. د تکلیف او درد له مخې یې دخولې څخه چیغه ووتله. او په نازکه او سرو و سپینو غومبرو باندي یې د حماد داوسپنیزو لاسونو د ګوتو نښې را ډاګیزه شوې داسې بریښیده لکه دهغې مخ چې د اوسپنې په ګرمو سیخانو داغل شوي وي.

ددې سره سم حماد په هغه کوټه کې په زوره ورغږ کړ چې:

«ای د حواد لوڼو ذلیلترینه روحه واوره! تا زما خداي او زما رسول صلي الله عليه وسلم ته سپکاوي کړې. زما خداي زما سپر او زما رسول صلي الله عليه وسلم زما فخر او سرفرازي ده. تا چې څه لغوه او چټیات دخولې نه وویستل په همغه اندازه زما دیني روح او زما انقلابي شعور را بیداره شوې، ته چې هر څومره زما څخه د کرکې څرګندونه وکړې په همغه اندازه زما د کرچار او وینا نیکې او ریښتونوالي او زما د ایمان ضد زیاتیري. ای ذلېلی نجلۍ واوره! زه دهغه قوم سره تړلې یم چې په هغوې کې نه د حوصلي کمښت او نه د همت قحت شتون لري، که چیرې بیا دې دخپلې ناولې ژبې څخه زما خداي، رسول صلي الله عليه وسلم او زما د مذهب او ملت په خلاف یوه خبره هم را وویسته نو خبره اوسه چې ژبه به دې پرې کړم. که چیرې ستا دهرم تاته د انسانانو

څخه د نفرت او کرکې درس درکوي نو زه د داسې دهرم څخه نفرت لرم چې انسانان په طبقاتو باندي ویشي او دهغوې ترمنځ د نفرت او بې اتفاقي تخم شیندي ، ورځه ، ددې ځایه ورکه شه ، اوبیا هیڅکله هم زما تر مخه په داسې موضوع د خبرو کولو هڅه او جرئت ونه کړې ، ته دخپل ورور ضد یی . هغه چې څومره شریف انسان دې ته همغومره شریره او ذلیله یی»

رتنا لږ زیده او راپورته شوه او د سرو گلونو د شاخ په څیر لږ زنده دهغې کوتې څخه را ووتله . حماد بیرته خپل کار ته دوام ورکړ . رتنا په خپل مخ باندي خپل لاس ایښودې و او خپلې کوتې ته ولاړه . هغې وکتل چې پشپال هم را وینس شوې دې ، دهغه د اوبنکو ډکې سترگې په چت نښتې وې ، کله یی چې رتنا د څنگه تیریدله نو پشپال ورته په سخت او ازو ویل:

«داسې بریښي چې حماد یواځې یوه خپیره په مخ وهلې یی . چې ته یی اوس د نښو د پتولو هڅه کوي ، رتنا ته ښځه نه یی بلکه شیطان نه یی . ما دلته په ملاسته ملاسته ستا او د حماد خبرې دهغې بلې کوتې څخه اوریدلې ، حماد او تار او فریبسته ده ، تا دهغه زړه مات کړې ، تا دهغه خداي ، دهغه رسول صلي الله عليه وسلم ، دهغه مذهب او دهغه د ملت سپکاوي کړې . تا غوښتل هغه په قیمت واخلي . تا دهغې د احساناتو د بدلې ورکولو هڅه کوله . تا دهغه تر مخه د خپل دهرم رازونه راپرانستل . ایا ته پوهیږې چې زموږ دهرم انسانانو ته د نفرت درس ورکوي . رتنا کاشکې چې زه دې ورور نه وې . اونه مې ته خور وې ، تا دخپل عمل له مخې زه هم د حماد تر مخه سپک او ذلیله کړم . زه به اوس څه ډول دهغه مخ ته ورځم .» د پشپال او از ډوب شو او خاموشه شو . رتنا په خپل کټ باندي کیناسته . او خپل سری په دواړو پښو کې ننویستې و او په سلگو سلگوي ژړل . بیرون لاتر اوسه هم سخت باران وریده . او دکمرې فضا ډیره درنده او غمښنه وه .

حیواناتو ته د گیاه او دانې د اچولو نه وروسته ، حماد دهغه کوتې څخه بیرون راووت . ویی کتل چې باران همغسې په زور سره اوري . په انگرې کې هم اوبه را جمع شوي دي ، د نغرې څخه دود پورته کیږي . هلته سیوارام او وینا دواړه ناست و . کیدې شي دواړو یو ځای ددې میلمنو له پاره د سهار غذا تیاروله . حماد د پشپال کوتې ته ورننوت او دهغه په تندې یی لاس کیښود او ترې ویی وپوښتل : «پشپاله څه حال دي دي؟»

رتنا کوتې ته د حماد په راننوتلو سمدلاسه ارامه شوه ، پشپال په ډیره مینه د حماد لاس په خپل لاس کې ونیوه او ورته یی وویل «تر هغې چې ستا په څیر همدرده او مهربان ملگرې ولرم د ټولې نړۍ ستونزې به هم ماته زیان ونه شي رسولې»

بیا پشپال د حماد لاس لږ زور کړ او ورته یی وویل : «حماده ! که بده یی نه گڼې نو یوه خبره درته وکړم»

حماد چې دهغه تر څنگ دهغه په کټ ناست وو ، ورته یی وویل: «وایه ، څه ویل غواړې»
پشپال اوږده ساه واخسته او ورته یی وویل: «دا خبره مې پروڼ په زړه کې وه چې تاته یی وکړم. خو
ستا د ستومانیا فکر را سره شو او پرې مې ښوده. حماده واوره! د راجه راي پتهورا دخلکو ډلې
یوه نه بلکه څو ډلگۍ زموږ په لټه بوخت دي ، موږ دهغوې د ډلې څخه یواځې یوه ډله له منځه
یوړه. خو دهغوې په څیر په سلگونو خلک زموږ لټون کوي ، دغه باران چې د پروڼ ورځي راهیسی
پیل شوې دې دې د جړیو بڼه یی نیولې ده او تر څو ورځو پورې به دوام پیدا کوی. دا زما د بگوان
او رب نعمت وگڼه چې دهغې له مخې موږ ته په ارام او امن سره دلته د را رسیدو او د بهیم سیم په
لور د تللو موقع تر لاسه شوې ده. زه اراده لرم چې همدا نن شپه ددې ځایه هغه لورې ته کوچ وکړم.
ددې ځایه د سرسوتي په غاړه غاړه به د بهیم سیم کلې درې څلور فرسانگه لرې وي. او موږ به په
شپه شپه کې هلته ورسېږو او ددې گوانونو او خطراتو څخه به خوندي پاته شو. که چیرې موږ
د باران د تم کیدو له پاره څو نورې ورځې هم انتظار وکارو او بیا د موسم د بڼه کیدو وروسته دخپل
منزل په لور روان شو نو موږ به په هر صورت ونیول شو. زه پوهیږم چې په دې باران او بادونو کې به
سفر لږ څه ستونزمن وی خو زه هیله من یم ، تا چې زموږ سره څومره احسان کړې دې نو دیوه بل
احسان په کولو به زموږ څخه مخ وانه ږوي».

حماد په ډیره مینه د پشپال په تندې لاس راښکود او ورته یی وویل: «ستا خبره بلکل سهې ده خو
په دې باران کې به سفر کول ستا زخمونو ته ډیر زیان ورسوي. خو بیا به هم زه د سیوارام سره
خبره وکړم. که چیرې د کوم غوايي گاډي پیدا کیدو امکانات وي نو همدا نن شپه به موږ ټول
ددې ځایه هغه لورې ته کوچ وکړو».

بیا حماد د راپورته کیدو په وخت کې وویل: «زه به همدا اوس د سیوارام سره خبره وکړم»
حماد پخلنځي ته ورننوت. دهغه په کتلو سره وینا په خوشحالي سره راپورته شوه او ویی وویل: «
راځه وروره!» بیا یی یو کټگي را واخست او دهغه تر مخه یی کیښود او ویی وویل:
«راځه کینه وروره!» حماد په هغه کټگي کیناست او د سیوارام په لور د کتلو سره یی وویل:
«زه یو تکلیف درکول غواړم»

سیوارام ورته وویل: «څومره به ښه وي چې زه له تاسره مرسته وکولې شم»
حماد ځان سنبال کړ او ورته یی وویل: «ایا ددې ځایه د کوم غوايي گاډي بندوبست کیدې شی.
زما ملگري غواړي نن د ماښام سره سم ددې ځایه حرکت وکړي خو دهغه له پاره یو چت لرونکې
دڅلورو پایو غوايي گاډي ته ضرورت دې. ځکه چې د باران په اساس په ښکاره گاډي کې دهغه
کیناستل دهغه زخم ته زیان ورسوي».

سیوارام دلبر څه فکر کولو نه وروسته وویل: «غوايي گادي خويو نه چې بې شمیره دي، ځکه چې ددې کلي خلک د همدې غوايي گادو په واسطه د ځنگله څخه لرگي او نور شيان را وړي، خو معلومه نه ده چې په دغه توپانې باران کې به کوم څوک تگ ته زړه ښه کړي او که نه. او بیا تاسو څی کومې لورې ته؟»

«مونږ د بهیم سیم د قصبې په لور ور ځو. که چیرې زمونږ د تللو وروسته زمونږ کوم دښمن دلته راشي او ستاسو څخه زمونږ په اړه پوښتنه وکړي نو ورته ووايست چې دنگر کوټ په لور تللي دي»

«ته دهغې په اړه فکر مه کوه، دا به زه سنبال کړم خو تاسو به په داسې موسم کې....»
وینا د سیوارام خبره غوڅه کړه او په ویره او اندښنه کې یې وویل: «حماده وروره! په دې سخت باراني موسم کې د بهیم سیم په لور سفر مه کوئ»
حماد ترې وپوښتل چې: «ایا په لاره کې کوم خطر شته؟»

وینا ورته په ویرې کې وویل: «هو وروره! ډیره خطر ده. د بهیم سیم په لور د تللو له پاره دوه لارې دي، یو خو د دریاب نه د تیریدو نه هغه لورې ته کومې څخه چې تاسو راغلي یاست. په دې لارې به تاسو یو اوږد چکر وهی او د غرونو دننه به د منزل کولو وروسته د بهیم سیم کلي ته رسیږئ، خو دا لاره به تاسو ته شپږ فرلانگه اوږده شي. تر څنګ یې دا لاره هم ډیره خرابه ده. د بارانونو په وخت کې په لاره کې ځاي ځاي د اوبو ګرنگونه درېږي چې د غوايي گادي تیریدل ترې شوني نه دي. بله لاره د دریاب د شرقي برخې څخه سره یو ځاي ځي. لږ څه ډیر مخته د تللو وروسته په دریاب باندي د لرگیو پل مخته راځي او ددې پل څخه د تیریدو وروسته تاسو بهیم سیم ته ور رسیږئ. ددې لارې ټول واټن نژدې درې فرلانگه جوړیږي، د څه مودې راهیسي دا لاره بنده ده او هیڅوک پرې د تللو جرئت نه کوي».

حماد په ډیر غور سره د وینا په لور وکتل او ورته یې وویل: «څنګه خطرناکه ده؟»
وینا په نیولې نیولې لهجې وویل: «په دې اړه به درته باپو څه ووايي»
حماد د سیوارام په لور وکتل او ورته یې وویل: «ووايه چې دا لاره ولي خطرناکه ده»
سیوارام لکه د ډوب شوي په خیر دلرې څخه وویل: «دایو پخواني او هولناکه داستان دي، ته یې ووايه، زه غواړم چې وای ورم».

سیوارام په خپلو شونډو ژبه را ښکوده او ویی وویل: «واوره! څو کاله مخته خبره ده چې زمونږ د کلي په جنوبي برخې او د دهلان د دریاب په لور د غره د پاسه یو ډیر ستر مندر دي چې تر اوسه هم همغسې ولاړ دي. ددې مندر تر څنګ یو ډیر ستر کلي و چې متهلا نومیده. هلته یو ځوان برهمن

اوسیده ، نوم يی منوهر لال و . منوهر لال ددې متهلا د کلي يوه پیغله خوښه شوه او غوښتل یی چې واده ورسره وکړي ، دا پیغله هم ډیره ښایسته او خپل سرې وه . هغې ددې برهمن د عشق او محبت ځواب په کرکې او نفرت سره ورکړ او دهغه سره یی د واده کولو څخه انکار وکړ .

دهمغې ورځي څخه وروسته هغه برهمن ددې مندر تر شا ځنگل ته ولاړ . د بگوان کار داسې پېښ شو چې هغه برهمن هملته په ځنگل کې و مړ . خو پخپل دویم پیداينست کې یی د زمري بڼه خپله کړه ، بیا یی د متهلا د کلي د اوسیدونکو څخه د انتقام اوبدلې اخستلو کار پیل کړ . او په دې کلي یی حملې پیل کړې هېڅ انسان او هېڅ ځناور یی د حملو څخه مصون پاته نه شو ، اوریدلي مي دي چې هغې د متهلا یوه ښایسته او ځوانه پیغله نجلۍ له ځانه سره وړې ده . خو هلته یی په ځنگل کې هغه وژلې ، هغه نجلۍ د همدې برهمن په قوت په خپل دویم پیداينست زمري گرځیدلې ده . او دهغه زمري سره یو ځای اوسېږي . د همدې زمري د حملو له ویرې د متهلا د کلي اوسیدونکې داسې خپاره واره شول چې کورونه یی لکه د ډیرانو په څیر په ملبو واوختل . ددې کلي گڼ شمیر خلک د سرسوتي د دریاب هغه غاړې ته کډه شول . او هلته یی یو نوې کلي اباد کړ . هلته د مندر تر څنگ اوس ددې کلي کنډرې پرته دي . او هېڅ انسان هغه لورې ته د تللو جرئت نه شی کولې . هغه زمري او زمري دواړه اوس هملته په دغه وران و یجاړ مندر کې اوسي او د دریاب په غاړه غاړه چې کومه لاره د دریاب سره یو ځای لاندې ځي دهغه ځایه څوک تیریدو ته نه پریرېدي .

حماد په طنز سره ورته په خندا کې وویل : «ته پرې هم یقین لرې ؟ او وایی چې هغه برهمن په دویم پیداينست کې زمري وگرځید ، او همغې د متهلا کلي وران او ویجاړ کړ ؟»

سیوارام ورته وویل : «دنه منلو څه خبره ده مه راجه ! دا خود هندو دهرم اعتقاد دې ، چې هر انسان د مرگ وروسته بیا را ژوندې کیږي»

حماد یی خبره غوڅه کړه او ورته یی وویل : «زما مذهب ددې نفي کوي چې انسان ددې دمرگ وروسته بیرته په دې نړۍ کې په بل شکل را ژوندې شي ... هغه زمري منوهر لال پندت نه دې ، اونه هغه زمري کومه انسانه ښځه ده چې په بیا را ژوندي کیدو کې په زمري بدله شوي . دا دواړه د ځنگله عام څیرونکې ځناور دي او په کوم علت به یی دا کلي وران کړي وي . کیدې شي چې ددې کلي کوم کس یی بچیانو ته زیان رسولي وي ، او یا یی کوم یو وژلې وي او دهغې نریا ښځې ددې کلي د اوسیدونکو څخه د خپلو بچیانو انتقام اخستې وي . په هر صورت هغه زمري منوهر لال پندت نه دې . دا زما د مذهب په ضد خبره ده . او زه یی هیڅکله هم نه منم . که پخوا په دې لاره نه تلم نو اوس به پرې هرو مرو ورځم . که چیرې مونږ سلامت تیر شو نو د خلکو دا عقیده به له منځه ولاړه شي او که چیرې هغه زمري یا زمري پر مونږ حمله وکړه نوزه به هغه ووژنم او دا به ثابته کړم چې

هغه د ځنگله عام ځناور دي. دا به دوه گټې ولري، لمړۍ دا چې هغو خلکو چې په خپلو زړونو کې یی دا غلطه عقیده ځای کړې ده، هغه به ترې لاره شي، دویم دا چې دلته به په خلکو کې د مذهب ریښتونوالي راپیدا شي. بس ته زمونږ سره یوه مرسته وکړه، د خپل کلي د کوم کس سره خبره وکړه ترڅو زمونږ له پاره د غوايي گاډي انتظام وکړي»

سیوارام څه ویل غوښتل چې په دې وخت کې د کور دروازه وټکیده. سیوارام په پورته کیدو کې وویل: زه به یی ووينم چې په دې سهار وختي څوک راغلي دي. «حماد هم ورسره ولاړ. کله چې سیوارام دروازه پرانستله، ویی کتل چې هلته ابوبکر ولاړ دي. سیوارام ورته په ډیره خوشحالی سره وویل: «راځه راځه، حکیم صیب».

ابوبکر د حماد په لور لاس ورواړود کړ او روغې یی ورسره وکړ او ورته یی وویل: چې پرون مې له تاسره د خبرو په دوران کې دومره اغیز اخستې و چې بیګاه ټوله شپه خوب رانه غې. فکر مې کاوه چې کله به سهار کیږي ترڅو ستا په څیر د یوه سترې سترې سره ووينم. ما د دوايانو کڅوړه هم له ځانه سره راوړې ده. فکر مې وکړ چې له تاسره د کتلو تر څنګ به ستا د ملګري پټۍ هم بدلې کړم. ایا هغه را وینس شوې دي؟»

حماد د پشپال د کمري په لور وروان شو او ورته یی وویل: «راځه، له ما سره راځه، پوره وخت وشو چې رابیداره شوې دي»

ابوبکر د حماد سره یو ځای هغه کمري ته ورننوت، هلته رتڼا په خپل کټ ناسته وه، د ابوبکر د کتلو سره سم پشپال خپل سر را پورته کړ د هغه بڼه راغلاست یی وکړ او بیا یی په ډیره همدردۍ سره د هغه په لور وکتل. ابوبکر د هغه پخوانۍ پټۍ را پرانیستې، د هغه زخمونه یی په مختلفو پوږو پریمینځل او بیا یی د هغه زخمونه په ملهمو ډک کړل او پټۍ یی پرې وټرلې، تر دې وخته پورې وینا هم د پخلنځي څخه راغلې وه او ولاړه وه. ابوبکر خپله کڅوړه را واخسته او د حماد په لور یی وکتل او ورته یی وویل:

«ته له ماسره ولاړ شه، زه دې له ځانه سره د بوتلو ته راغلي يم. د شپې مې په کور کې ستا دراتلو وینا وکړه، زما د کور لوی او واړه ټول غواړي تا وويني او ماته یی وویل چې هرو مرو دې له ځانه سره راوړم».

وینا ورته د خبرو په منځ کې ورتپو کړ او ورته یی وویل: «حکیم صیب! سهارنۍ تیاره ده، هغه وخورئ، بیا یې بې شکه له ځانه سره یوسه».

ابوبکر ورته په اصرار کولو سره وویل: «هلته هغوی هم دده سره یو ځای د ډوډۍ خوړلو انتظار کوي»

وینا یی خبره ونه منله. «نه حکیم صیب! اوس خوبه سهارنی همدلته وي، ته یی هم ددوی سره یو
 ځای و خوره بیا ورځی، زه یی همدا اوس بې له ځنډه راوړم».

وینا بیرون را وتله او بې له ځنډه ډیره ژر راستنه شوه. خوراک څښاک شیان یی هم له ځانه سره
 راوړل او ددوی مخې ته یی کیښوول. حماد، ابوبکر، سیوارام، او پشپال ټولو یو ځای ډوډۍ
 و خوره. ابوبکر درتنا په لور اشاره وکړه او ویی ویل:

«دې لور ته به مو هم د خوراک ویلي وي، تاسو دهغې سره داسې سلوک کوئ، چې گویا دهغې سره
 هیڅ ډول اړیکې نه لرئ...»

پخوا له دې چې بل څوک څه ووايي، پخپله پشپال دخپلې خور په لور وکتل او په طنز سره یی
 وویل: هغې دخبرو دنه کولو قسم خوړلې دې، دا به خپل ځای ته درسیدو سره سم خپله خوله
 خلاصوي» ټولو په پوره خاموشۍ سره ډوډۍ و خورله.

کله چې وینا خالي لوبڼې پورته کړل او روانه شوه نو حماد ابوبکر ته وویل: «زه درته یو تکلیف
 درکول غواړم»

ابوبکر ورته په خندان لهجه وویل: «ستا له اړخه تکلیف به ماته راحت او ډیر ستر سعادت وي.
 وایه څه امر دې چې په ځای یی کړم»

«له چا سره خبره وکړه چې زموږ له پاره دیوه غوايي گادې انتظام وکړي. زما ملگري اراده کړي
 چې نن ماښام ددې ځایه کوچ وکړي خو دهغه حالات داسې دي چې په ریښتیا هم په دې توپانې
 باران کې باید له دې ځایه ولاړ شي»

ابوبکر حماد ته ډاډ ورکړ او ورته یی وویل: «غوايي گادې والا خوبه دیوه په ځای څو کسان تیار
 شي، ته غم مه کوه».

حماد ورته وویل: «داسې کوم غوايي گادې وي چې ته پرې باور ولرې. چې د کوم چا د پوښتنې په
 وخت کې ورته ووايي چې مونږ د بهیم سیم په ځای نگر کوټ ته روان یو».

ابوبکر دخپله ځایه راپورته شو او ویی ویل: «راپورته شه او له ماسره راځه، دلته زما یو دوست او
 ډیر معتبر او باوري گادې چلوونکې شته، ته راشه او دهغه سره په خپله خبره وکړه، زه هیلمن یم
 چې دهغه سره په خبرو کولو به خوشحاله شي»

حماد هم راپورته شو او دواړه په هغه سخت وریدونکې باران کې بیرون ولاړل، ابوبکر چې د باران
 څخه دخوندي پاته کیدو له پاره د څرمنې کوم څادر له ځانه سره راوړې او په ځان یی اچولې و،
 اوس یی دهغې څادر نیمایی حماد ته په سرور واچوله، دواړه په خبرو خبرو کې هغې کوڅې ته را
 ورسیدل چې د بازار په لور ورگرځیدله.

یوې محلې ته د ورننوتلو سره سم ابوبکر حماد ته وویل «دا محله ټوله د مسلمانانو ده ، او په کومه کوڅه کې چې همدا اوس مونږ روان یو ددې په ښیې لورې کې زما کور هم پروت دې». حماد ترې په پلټونکې توګه وپوښتل: «په دې کلي کې به د مسلمانانو څومره کورونه شتون ولري؟»

ابوبکر ورته په فخر سره وویل: «پوره کورونه شته»
 «ایا د مسلمانیدو نه مخته.....» ابوبکر یې خبره په خوله کې واخسته او ویی ویل:
 «مونږ ټول شوروو. د محمود غزنوي د توپانې حملو په وخت کې د مسلمانانو کورنیو نیکونه او پلرونه مسلمانان شوي وو. اوس په دې کلي کې زموږ د هم مذهبو شمیره پوره زیاته شوې ده». حماد په ځواب کې څه ویل غوښتل چې په دې وخت کې دوی د یوه کور مخې ته تم شول. ابوبکر دروازه وټکوله او په لوړ اوازی ویل «اسماعيله... اسماعيله!»
 لږه شیبه کې یو ښایسته لوړ ځوان دروازه پرانیسته ، هغه ډیر ښه کالي اغوستې و او په سړۍ لونګۍ هم ښایسته او ښکلې وه. د ابوبکر په کتلو سره یې د ډیر عزت او درنښت نه کار واخست او ویی ویل:

«حکیم صیب ! ته بیرون ولې ولاړی ، دننه راځه.» بیا یې د حماد په لور اشاره وکړه او ویی پوښتل چې «دا څوک دې؟»

ابوبکر د حماد په لور په اشارې کولو سره وویل: «هو ! له ده سره اشنا شه ، دا مسلمان او زموږ مذهبي ورور دې. حماد نومېږي او د کوم مهم کار له پاره د نیشاپور څخه دلته راغلې دې. یاد ساته چې دا مهم کار هسې دې چې په هغې کې ستا او زما د ملت او مذهب دواړو خیر او ښیګڼه پټه ده. ته به نن شپه دوی په خپل غوايي گادي کې د بهیم سیمي کلي ته رسوي. که چیرې دې ځانته وې نو تر اوسه به وختي په خپل آس سپور هغه لورې ته خوځیدلې و. خو له ده سره دوه کسه نور ملګري هم شته ، چې یو یې نارینه اوبل یې ښځینه ده. نارینه ډیر سخت زخمی شوې دې. زه دهغې د زخمونو علاج معلاجه کوم. د هماغه زخمی په خاطر دوی په غوايي گادي کې تلل غواړي ، ځکه په باران کې به د سفر کولو له امله دهغه زخمونو ته نور هم زیان ورسېږي.

اسماعیل سینه تانده کړه او ویی ویل: «حکیم صیب ! دا خو زما مسلمان ورور دې ، بهیم سیم خو پرېږده چې د هستناپور (دهلي) په لور تلل هم وغواړي بیا به یې هم هلته ور ورسوم»...
 حماد ورته په منځ کې راټوپ کړ او ورته یې وویلې: «که چیرې زه درڅخه وغواړم چې غوايي گادي د سرسوتي د دریاب په غاړه غاړه په ښکته لورې بوځه نو ته خو به انکار نه کوي....؟»

اسماعیل لږ څه تم شو او بیا یی په تر تړه ژبه وویل: «دهغې پخوانۍ مصیبت وهلي مندر په لاره... چیرې چې هیڅوک سلامت نه شي وتلای».....

حماد یی ایماني جذبه را وپاروله او ورته یی وویلې: «ایا ته هم د هندوانو په څیر په دې باور یی چې په هغه مندر کې چې کوم زمري او سیري هغه پندت منوهر لال دې چې دویم ځلي په دې بڼه را ژوندې شوې دې، ایا تاسو په داسې حال کې چې مسلمانان یاست هم په داسې گمراه کونکو عقیدو ککړ شوي یاست؟»

اسماعیل خپل ختد نفي په توگه وخواوو، او ویی ویل: «نه، نه، هیڅکله هم نه، زموږ په مذهب دغه ډول گمراه کونکي عقیدو ته ځای نه شته».

حماد ورمخته شو او د اسماعیل په اوږو یی د محبت او مینې لاس کیښود او ورته یی وویل: «نو واوره! چې زه په همدې لاره ځم او غواړم چې د هندوانو دا عقیده غلطه ثابته کړم. که چیرې موږ په سلامتۍ سره دهغه ځایه تیر شو نو بیا به هم دهغوي دغه عقیده زیانمنه شي، او اسماعیل به دا هم واوره چې که چیرې هغې نریا بنسټي زمري پرمونږ حمله وکړه نو زه درته ډاډ درکوم چې زه به هغوي پخوا له دې چې تاته او یا ستا غوايانو ته زیان د ورسوي له منځه یوسم».

اسماعیل یو ځل بیا خپله سینه تانده کړه او ویی ویل: «ته په دې اړه اندیښنه مه کوه. زه به له تاسره یو ځای د هندوانو په دې عقیدې دروند گذار وکړم. زه له تاسره د همدې مندر په لارې سفر کولو ته تیاریم».

اوس نو حماد ډاډمن معلومیده. یو ځل بیا یی د اسماعیل څخه وپوښتل: «ایا ستا د گادی وروستی برخه چت لري؟»

اسماعیل ورته په خندا شو او ورته یی وویل: «اندیښنه مه کوه زه به داسې انتظام وکړم چې د باران اوبه دننه را نه شی».

داخل ابوبکر اسماعیل ته وویل: «نو بیا نن د ما بنام د لمانځه وروسته خپل غوايي گادي د سیوارام کورته را وړه»

اسماعیل ترې په حیرانتیا سره وپوښتل چې: «کوم سیوارام... ایا هغه زور څو نه دې چې لوری وینا زموږ د مسلمانانو په کورونو کې کار کوي؟»

ابوبکر دهغه د خبرې سره خپله خبره یو ځای کړه او ورته یی وویل: «هو! همغه - اوس نو موږ ته اجازه راکړه. موږ له دې ځایه ځو. زه حماد له ځانه سره کورته بوځم. او که نه ستاسو په کور کې به هرو مرو لږ څه ناست وو»

ابوبکر او حماد د اسماعیل سره مصافحه وکړه او دهغه ځایه روان شول.

کله چې ابوبکر د کوڅي بنیې لورې ته وگرځید نو حماد ترې وپوښتل: «ایا وینا دخلکو په کورونو کې کار کوي؟»

ابوبکر ورته په ډیره همدردۍ سره وویل: «هو! دهغې بې چاره خو څوک د گټلو نه شته، په دې خاطر هغه د مسلمانانو په کورونو کې د پاکۍ او نظافت کارونه کوي. او دخپل ځان او خپل باپو د ژوند د تأمین له پاره هلې ځلې کوي».

حماد د دې خبرې په اوریدو دروند شاته شو. بیا یې دخبرې مخ بدل کړ او ویی ویل: «ما دلته یو څه نور هم محسوس کړل چې دهندوانو او مسلمانانو په ژبو او خبرو کې توپیر شته».

ابوبکر ورته په خوشحالی سره وویل: «ستا خبره سهې ده، په حقیقت کې زموږ پلرونو او نیکونو د ترکانو په لاسو اسلام منلې دې، هغوی څه موده زموږ په کورنو کې اوسیدل. په دې خاطر زموږ خبرې اترې دهغوی د ژبې څخه اغیزمنې شوي دي».

حماد نور څه ونه ویل: ځکه چې ابوبکر اوس دخپل کور دروازه ورټکوله. لږه شیبه وروسته یو ځوان دروازه پرانیسته او ابوبکر او حماد دواړو ته یې د دننه د راتلو بلنه ورکړه. هغوی یې کوټې ته یوړل چې دروازه یې پرانیستې وه او دخپل شکل او بڼې نه یو میلستون معلومیده. د لږ ځنډ وروسته دوه ځوانان راننوتل او د حماد سره یې خپله پیژندگلوي وکړه. ابوبکر حماد ته مخ کړ او ورته یې وویل:

«دا ټول زما زامن دي. بیا دوی ټول په میلستون کې کیناستل او یوځای یې دخپل مذهب او خپلې عقیدې په اړه خبرې اترې پیل کړې».

۱۱ مه برخه

د مابنام د لمانځه وروسته اسماعیل دخپل کورڅخه د غوایانو گاهې را روان کړ..... پخپله یی ځان داسې په وسلې سنبال کړ لکه د غوایانو د گاهې د چلولو په ځای چې د جنگ ډگر ته روان وي. خپل وجود یی په زړه کې را ونغاړه ، خپله توره او ډال یی په بڼیې لورې کې را وځړول او په سربۍ د اوسپنې خولۍ کېښوده. په گاهې کې سپور شو او د سیوارام د کور په لور یی خپل گاهې روان کړ. باران اوس هم وریده. په دې خاطر د مابنام په همغه لمړیو شیبو کې شپه تیاره شوې وه. خلک د ورځي د باران د پرلپسې اورخت او د یخۍ له لاسه په خپلو کورنو کې خوندي ناست و. اسماعیل به چې کله خپلو غوایانو ته لښته خوځوله نو هغه د لویو لویو ښکرونو غوایانو به خپل ښکرونه او خټونه په زوره زوره یوې لورې ته غورځول او په تلو کې به یی بیرته کوله.

اسماعیل خپل گاهې د سیوارام د کور تر مخه د ودراره. په بیرته یی دخپل سره د پاسه د څرمي خادر راغبرگ کړ ، رانښکته شو او مخته ورغې او د سیوارام د کور د پړه یی وروټکوله. لږه شیبه کې سیوارام دروازه پرانیسته ، اسماعیل ورته وویل:

«څنگه باپو ! هغه ددې ځایه تلونکې میلمانه تللو ته تیار دي ؟ هغوی ته زما د راتلو خبر ورکړه»

سیوارام د دروازې دواړه د پړه پرانیستې او ورته یی وویل: «میلمانه خو تیار دي خو ته دننه راشه او کینه»

اسماعیل دننه ورننوت. او د سیوارام سره یو ځای دهغې کمرې په لور ولاړ ، چیرې چې پشپال پروت و. ویی کتل چې هلته هغه زوړ مسلمان حکیم ابوبکر هم ناست دې ، اسماعیل ورمخه شواو د ابوبکر او حماد سره یی روغې وکړ او دهغوی تر څنگ کیناست ، د حماد څخه یی وپوښتل چې

تاسو به کله کوچ کوئ ؟»

حماد د پشپال په لور وکتل او ورته یی وویل «مونږ خو تیار یو»

اسماعیل راپورته شو «نو بیا راځئ ولې وخت ضایع کوئ»

حماد راپورته شو ، اسماعیل وکتل چې حماد هم ډیر ښه جنگې کالي په ځان کړی دي. دخپل ټاټ د چپنې لاندې یی یوه درنه او سپنیزه زړه اغوستې ، په متانوی او سپنیز بازو بندونه راتاو کړی په اوږو او سربۍ هم د اوسپنې درانه خولونه پراته دي او دملا څخه یی درنه او تیزه توره را ځنګیري. تر ټولو دمخه رتنا او وینا یو ځای د گاهې په منځ کې د پشپال له پاره بستره هواره کړه ، هغه یی په بستره ځملاوه او د پاسه یی پرې بړستن را واچوله ، تردې وخته پورې سیوارام هم دهغوی درې

واړو آسونه د اخور څخه راپرانستې و او بیرون یی راوستل. آسونه یی د غوایانو د گاډی سره وتړل ،
رتنا هم گاډی ته ور وختله او دخپل ورور تر څنگ کیناسته.

ابوبکر د گاډۍ څنگ ته راغې او ودرید ، درې لوی لوی څراغونه یی په لاسو کې نیولی و ، حماد
د خپل آس د زین سره تړلې لوی او دروند تېر ، ډال او گرز درې واړه راپرانستل او اسماعیل ته یی
ورکړل.

«دا شیان دخپل گاډي په لمړۍ برخه کې کیږده.» اسماعیل درې واړه شیان راواخستل او سنبال
یی کړل. او په گاډۍ کې کیناست.

د گاډۍ خیمه ډوله چت د څرمنی څخه جوړ کړل شوې و ، څلورو خواو کې یی هم همغسې څرمنی را
تاوې شوې وې په دې خاطر د باران اوبه او څاڅکې دننه نه شو ورتلای ، د گاډۍ په لمړۍ برخه کې
یوه بنکته پرته چجه جوړه شوې وه چې ترلاندې یی د گاډۍ چلوونکې د بارانه خوندي پاته کیده.
ابوبکر د اسماعیل خواته راغې او درې واړه چراغونه یی ورکړل او ورته یی وویل: «دکلي نه دوتلو
سره سم یو چراغ روښانه کړه او خپلو دندو ته دې سخت متوجه اوسه»

اسماعیل ورته خپله سینه تانده کړه او ورته یی وویل: «حکیم صیب ! ته اندیښنه مه کوه ، درب په
مهربانۍ سره به دوی ته هیڅ ډول تکلیف ونه رسیږي»

ابوبکر د حماد خواته راغې او غوښتل یی څه ووايي چې په دې وخت کې وینا په ژړا شوه. د حماد
خواته راغله او په سلگیو سلگیو ژړا کي یی ورته وویل:

«وروره ! زه د یوه پست کورنجلۍ یم. تاته ماته د خور په ویلو عزت راکړ ، زه هیڅ ورور نه لرم ، ته
لمړۍ کس یی چې ماته دې د خور په نوم غږ وکړ. ایا داسې هیله ولرم چې بیا به هم کله دغه ورور
ددې خور په سر د محبت لاس راکاږي .»

حماد ورمخته شو او دوینا په سربۍ د شفقت او محبت لاس رابښکود او په ژړغوني او ازیی ورته
ووویل: «وینا...وینا ! لکه څنگه چې ته ورور نه لرې دغسې زه هم خور نه لرم ، زه له تاسره ژمنه کوم
چې زه به له تاسره هرو مرو تگ راتگ کوم.» بیا حماد ناڅاپه راتاو شو او د گاډۍ د وروستۍ
برخې څخه یی پرده پورته کړه او پشپال ته یی وویل:

«پشپاله ! ستاکوم څلور دښمنان چې ما وژلې وو ، ما دهغوې څلورو واړو آسونو پلورلي دي ،
ځکه چې په هغو آسونو ما حق درلود. دهغوې مالکان زما په لاسو وژل شوي و. خو ددې سره سره
بیا هم زه له تاڅخه اجازه اخلم چې کومې پیسې چې د هغې آسونو د پلورلو څخه ماته ترلاسه شوي
دي ایا هغه په کوم نیک کار کې خرڅ کولې شم؟»

پشپال خپل سر را پورته کړ او ویی ویل: «حماده ! له ما څخه په اجازې اخستلو ما شرمنده کوي. د هغې آسونو سره یو ځای زما او رتنا آسونه هم وپلوره او په کوم نیک کار کې یې پیسې مصرف کړه. په خداي سوگند، په دې به زما روح په سکون کې شي»

حماد را وگرزید او بیرته د وینا لورې ته راغې، دخپلو کالیو څخه یې دنقدو پیسو یوه غټه خلطه را وویسته او دوینا په لوری لاس وړاېود کړ او ورته یې وویل: «خوږې دا له ځانه سره کیږده. په بد وخت کې به دې دا په کار راشی»

وینا شاته شوه او ویی ویل: «نه وروره ! زه یې نه اخلم»

حماد نور هم ور مخته شو او ورته یې وویل: «خویندې دورونو په خبره کې ډیل نه کوي... زما سره نورې پیسې ډیرې دي، دا مې دخپلو مصارفو څخه اضافه کړې او تاته یې درکوم. که چیرې تا وانه خستې نو زه به داسې وانگیرم چې تا لا تر اوسه پورې زه ددې وړ نه یم بللې چې ورور دې واوسم.»

وینا سمدلاسه ور مخته شوه، هغه دنقدي پیسو کڅوړه یې راواخسته او په داسې حال کې چې خپلې اوبنکې یې وچولې وویل: «هیڅ داسې خبره نه شته، وروره»

حماد ورته یو ځل بیا تسلي ورکړه او ورته یې وویل: «زما په نشتوالي که ستا دخپل ځان او بابو د مصارفو له پاره څه اړتیا پیدا شوه نو د ابوبکر یا اسماعیل څخه به یې قرض واخلي، چې زه راشم نو قرض به یې ادا کړم.»

پخوا له دې چې وینا څه ووايي، زوړ او ډنگر سیوارام په خپل ژرغوني اواز وویل: «مه راجه ! ته انسان نه یی، پیغمبر یی، کاش....»

سیوارام په خپل ژرغوني اواز باندي کنترول پیدا نه کړ او الفاظ یې په حلق کې وچ پاته شول. حماد د ابوبکر سره خداي پاماني وکړه، اود اسماعیل سره یو ځای په بگۍ کې کیناست.

اسماعیل غوايانو ته لښته ورکړه. سیوارام په ډکو سترگو ورته کتل، «دا به څومره خوشبخته مور او پلار وي چې دومره نیک او بنکلی ځوان زوې یې په برخه شوې دې.» غوايي گادې په باران او تیارو کې ژر د سترگو څخه پناه شو، وینا سلگۍ وهلې او بیرته خپل کورته ورننوتله. زوړ سیوارام هم دخپل لنگ په پیڅکه خپلې سترگې وچې کړې، سربې بنکته کړ، کورته ننوت او دروازه یې وتړله. په درنو درنو قدمونو د پخلنځي په لور روان شو، هلته وینا ناسته وه او سلگۍ وهلې. د داسې یو انسان سره چې نه یې ورسره کومه رشته درلوده، نه یې ورسره عقیده او دهرم شریک و د لږ وخت د تیریدو او دهغه انسان د بنو اخلاقو پایلې وې چې دوی یې ټول تر خپل اغیز لاندې راوستي و او په بیلټون یې ټولو ژړا کوله.

۱۲ مه برخه

د کلي څخه دو تلو سمدلاسه وروسته اسماعیل خپله بگي د سړسوتي د درياب غاړو ته راوسته ، بيا يې دهغي مخ بښي لوري ته کړه او د درياب په غاړه غاړه د جنوب په لور روان شو . د اسماعیل تر څنگ حماد هم ناست و . د درياب غاړې ته په را رسيدو سره اسماعیل چراغ روښانه کړ ، د سخت باران په اساس ځاي ځاي د اوبو ډنډونه ولاړ و . خو په لاره کې د تيرو د شتون له مخې غوايانو ته د گاډۍ په رابښکودو کې دومره ستونزه نه وه .

د يوه ميل د واټن د وهلو وروسته د جنوب په لور تلونکې دغه تيرلوپه لاره ، په کومه چې گاډۍ روانه وه ، د سړسوتي د درياب څخه جدا او په گڼو ځنگلونو کې ورننوته . سفر همغسې په ارام سره روان و . اسماعیل په يوه لاس کې مشال او په بل کې يې د گاډۍ د غوايانو پرې نيولي و . او دوخت د تيرولو په خاطر يې د حماد څخه اخوا ديخوا پوښتنې گرويزنې کولې . د گاډۍ دننه ناستو پشپال او رتنه هم يو له بله سره په خبرو اترو کې مصروف و . ديځنۍ څخه د خوندي پاته کيدو په خاطر رتنه هم ځان په پرستن کې را نغاړلې و . او په ډيره ارامه توگه د پشپال تر څنگ ناسته وه .

اسماعيل د غوايانو تگ څه نور هم گړندې کړ ، اوس نو هغوي دهغه گڼو ځنگلو څه تيريدل چې په بښي لوري يې د غره د پاسه زوړ او کار لويديزې مندر پروت و ، تر څنگ يې د دې غره په لمن کې دهغي وران ويچار شوي کلي کنډرې پرته وې چې متهلا نوميده او تباه کړل شوې و . د مندر لاندې د دې کنډرو څخه د تيريدو په وخت کې حماد د اسماعیل څخه ، په تيارو کې د ډوب شوي دغه مصيبت وهلي مندر په لور په اشارې کولو څخه وپوښتل : « ايا هغه همدا مندر دې چې يو مصيبت گرځيدلې او د هندوانو او نورو کمزور عقيدو د خاوندانو په ذهنونو باندې سپور دې » د مندر تر څنگ د تيريدو نه وروسته يو ځل بيا دواړه خواو ته گڼ ځنگل پيل شو . گاډي هم په ډيره چټکتيا سره مخته روان و . په دې وخت کې حماد په خدا شو او د اسماعیل په لور د کتلو سره سم يې وويل :

« ما خودا سفر د مرگ او ژوند سفر گانه ، چيرته دې هغه ناولې روح ، چې له مخې يې دغه لاره د طاعون وهلي په خير ورانه ويچاره پرته ده . » اسماعیل هيڅ ځواب ور نه کړ بلکه د حماد په لوري يې په محبت سره کتل او خاموشه و .

په دغه گڼ ځنگله کې به هغوي يو ميل نور واټن هم وهلي و چې د غوايانو گاډي پخپله و دريد . حماد په پريشانۍ سره وپوښتل :

«اسماعیل! ولي دې گاډې و دراهه.» اسماعیل ورته په وار خطایی سره وویل: «ما گاډی نه دې درولي، بلکه گاډې پخپله ودرید.» بیا اسماعیل په خپل غمژن اواز سره وویل:

«حماده وروره! زما زړه وایی چې څه کیدونکې دي»

حماد خپله توره راویستلې وه. او په بل لاس کې یې خپل اوږود او قوي ډال نیولې و. په همدې وخت کې د گاډۍ دننه پشپال هم غږ راوکړ.

«حماد... حماد! څه چل وشو. گاډې ولې ودرید. خو نه حماد او نه اسماعیل د پشپال دخبرې ځوار ورکړ. په دې وخت کې رتتا هم د پردې نه سر را ښکاره کړ او د حماد څخه یې وپوښتل: «څه چل شوې چې گاډې ودرید»

حماد ورته د تسلي ورکولو په خاطر وویل: «تراوسه څه معلوم نه دي، گاډې پخپله دریدلې دي» اسماعیل مشال راواخست او مخته ورغې دخپلو غوایانو په ملایي لاس راښکود او بیا یې دهغوې غوږونه و مخل او بیا بیرته راغې په خپل ځای کیناست، او ویی وویل. «حماده وروره! دلته نژدې کوم ځناوردې،»

حماد په خپل توره او ډال باندې خپله ولکه ټینګه کړه او ویی پوښتل: «ته څنګه پوه شوې!» اسماعیل په لږزانده اواز وویل: که چیرې په وریځو اوبارانو کې د غوایانو ملاګانې لمدې شوې نه وای نو ما به درته ویلي و چې خبره څه ده. په دې خاطر ما د غوایانو د غوږونو دننه برخه و مخله. دواړه غوایان د ویرې څخه خولې خولې شوي دي. اودوې د کوم څیرونکې حیوان بوې درک کړې او پخپله دریدلې دي.»

د اسماعیل دخبرو په اوریدو سره د رتتا ښایسته او حسینه څهره د غریبانو د ماښام په څیر توره ګرځیدلې وه. دهغې شونډې لږزیدې، لږه شبیه مخته یې هغه معطره څهره اوس د کلونو کلونو د ناروغانو بڼه خپله کړې وه. د شپې چغې او سورې او بیا د ځنګل دیوه څیرونکې ځناړو دخبر په اوریدو سره رتتا د لمر د غروب په څیر تیاره کیده. داسې بریښیده چې د ویرې او ترهې له مخې لکه شمع په یوه ځای ناسته او ویلې کیده. په دې وخت کې یې همت وکړ او یو ځل بیا یې د حماد څخه وپوښتل:

«اوس تاسو دواړه څه کول غواړئ؟» د رتتا په خبرو کې ناهیلی او وحشت و. په دې وخت کې یې د حماد څخه خپله کرکه له یاده ویستلې وه. حماد دهغې د یوې خبرې ځواب هم ورنه کړ. رتتا هم په خپل ځای پټه خوله کیناسته.

د اسمان بریښنا او د وریځو توپاني باران په پوره قوت سره راوړیده. د ځنګل څخه تیریدونکې دغه ناهمواره لاره د کوم تللې کاروان د کیسې په څیر خاموشه او ورانه پرته وه. په بیابانو کې

د باران د وړښت له کبله ويالي چاوديدلې ، د شپې په فرش باندې د نم نه د ډکو هواگانو لمن خپره شوې وه . ځنگل په پوره توگه خاموشه او د سکوت نه ډک و . په همدې وخت کې د ځنگل څخه يوه وحشتناکه او ويروونکې چيغه راوخته ، اود ځنگل چاپيريال يې نور هم داسرارو نه ډک کړ . رتنا د يوې بندې مرغۍ په څير په پوره خاموشۍ سره پرده پورته کړه اود حماد په لوري کتل . دواړه غوايان داسې بې حرکت ولاړ وو لکه ميره چې دخپلو وينستو ماشينونکې ترمخه ولاړه وي . اسماعيل سخت ويرې اخستې و ، حماد په خپلو شونډو باندې ملکوتي خدا کوله او د اسماعيل لورې ته يې کتل اوبيا يې په خدا کې وويل :

«اسماعيله ... اسماعيله ! ونه ويريرې . زه کيوزم اود غوايانو مخته ځم ، ته مشال پورته کړه او زما تر شا غوايان را روان کړه . خو اسماعيله ياد ساته چې : دا زما او ستا عزم نه بلکه زما او ستا د عقيدې ، مذهب او ايمان امتحان هم دې . ځان سنبال کړه . ويريرې مه ، زه درسره يو ځای يم ، زما په موجوديت کې به هيڅ شې درته زيان ونه شی رسولاي . دا ځل پشپال هم خپل سرد پردې نه را وويست او ويې ويل : «حماده وروره ! ټولې خبرې مې ستا اوريدلې دي ، په احتياط سره لاندې کوز شه ، کاشکې چې زه زخمې نه وای او په دې وخت کې له تاسره څنگ کې وای ترڅو ستا په کار راغلې وم .»

کله چې حماد لاندې را کيوت نو اسماعيل ورسره ضد وکړ او ورته يې وويل چې ځانته دې نه پريرېدم ، حماد ورته په گواښه توگه وويل چې : «لکه څنگه چې زه درته وایم همغسې عمل وکړه اسماعيله . په دې کې زموږ د ټولو خبر دې . کيدې شې چې د ځناورو شميره دوه وي ، زما مقصد دې چې کيدې شي ښځه او نر دواړه وي . په گاډي کې ستا ناسته په دې خاطر اړينه ده چې زما په نه موجوديت کې به ته د پشپال او رتنا ساتنه هم وکړای شې .»

حماد د گاډي څخه لاندې رانښکته شو . ډال يې خپلې مخې ته کړ او په ښي لاس کې يې خپله توره په ټينگه توگه ونيوله .

د غوايانو مخې ته د راتلو سره سم لمړۍ هغه د غوايانو په سرو په مينه لاس رانښکود ، بيا دهغوي مخکې روان شو ، اسماعيل په خپلو لاسو کې مشال پورته کړ . او غوايانو ته يې د تللو حکم وکړ . غوايان د حماد تر شا روان شول . د غوايانو گاډي به ايله شل قدمه مخکې تللې و چې حماد په خپل ټول قوت سره غږ کړ چې :

«اسماعيله ... اسماعيله ! غوايان تم کړه .»

اسماعیل د حماد په اواز سره وارخطا شو. د غوايانو رسی یی رانښکودې او مشال یی پورته کړ او ترې ویی پوښتل: «حماده! څه شې دې وکوت»

حماد لاتر اوسه خبره نه وه کړې چې پشپال هم په ویریدلې اواز وویل: «حماده! څه دې وکتل...»
حماد څو قدمه مخته ورغې، او ورته یی وویل: «زمرې دې. خو ځانته دې، تاسو غمژن کیږئ مه.»
درتنا دخولي څخه لږ زیدلې اواز راووت. «های رام، مړه شومه.»

پشپال بې چاره خپلې خور رتنا ته تسلي ورکول پیل کړل، حماد وویل:
«اسماعيله... اسماعيله! مشال نور هم لږ څه پورته کړه. او څلورو خواو ته نظر کوه، زمرې زما تر مخه دې، کیدې شي چې ښځه یی هم همدلته چیرې پټه وي. او دخپل پتنځای څخه را ووځي او پرتاسو حمله وکړي.»

کله چې مشال پورته کړل شو نو اسماعیل، پشپال او رتنا درې واړو وکتل چې د غوايي گاهي څخه څو گزه واټن کې ستر زمرې دیوې ونې د ډډ سره ولاړې دي. اود باران په تیارو کې یی سترگې لکه د برقونو په څیر ځلېږي. په تیز باران او تیزه هوا کې د مشال رڼا هم نه شو کولای چې د زمري شاوخوا پوره روښانه کړي. په دې وخت کې د حماد اواز هم د ځنگل په خاموشه فضا کې را غبرگ شو.

«اسماعیل... پشپال... رتنا! تاسو درې واړه مه ویرېږئ، دا خو ځانته زمرې دي، په رب مې سوگند چې که ښځه یی هم ورسره وای نو زه به ددواړو تر مخه ولاړ وم. هغه د حملې کولو پریکړه کوي خو تاسو گورئ چې زه یی څنگه له منځه وړم.»

حماد ورمخه شو دهغه په چال کې ژوندې عزم او حوصله وه. اسماعیل داسې انگیرله چې څه ډول به دغه ټاټ اغوستونکې دغه عرب ددې درې واړو تر مخه (لاینام قلبي عیناني تنام) «زما سترگې ویدې دي خو زړه مې بیداره دي» په څیر دخپلو اعمالو جادو، ذوق او... دخپلو نیکونو د کیسو او حکایاتو د ژوندې کولو پیلامه کوي.

حماد کرار کرار د زمري لورې ته ورنژدې شو. اسماعیل، پشپال او رتنا ساه نیولې ولاړ وو، ځکه زمري په خپل ځای ولاړ او غریده، آسونه ډیر بد ویریدلې و، او هڅه یی کوله د تیښتې له پاره د گاهې سره تړلې پړي په زورو وشکوي. خو دواړه غوايان داسې ولاړ و تا به ویل چې سترگې یی پټې کړي دي.»

زمري په همغه ځای کې ولاړ او د حماد په لور ویني او غوږیږي، بیا یی خپل وجود و څنډه او رامنډه یی کړه او په حماد یی ورتپ کړ، رتنا یوه چیغه ووهله او په دواړو لاسو یی خپل مخ پټ کړ، زمري او حماد دواړه په زمکه را پریوتل. اسماعیل مشال پورته کړ تر څو هغوې و ویني، خو څه یی تر سترگو نه شول، زمري داسې غرا هت کاوه لکه کوم شې چې په پوره قوت سره زیښي،

اسماعيل داسې وپوهيده چې كيدې شي زمري حماد تر ځآن لاندې كړې وي او همغه زيبښي ، په دې اساس يې په زور چيغه كړه.

«حماد... حماد ! ته چيري يې ؟»

رتنا هم دخپلو سترگو څخه لاسونه لرې كړل او هغې لورې ته يې په كتلو پيل و كړ چيري چې زمري كوم شې زيبښه . په دې توگه د زمري او حماد تر منځ سخته مقابله روانه وه.

اسماعيل يو ځل بيا په ځنگله كې چيغه كړه : « حماده ... حماده ! ووايه ، چيري يې زه دې پريشانه كړې يم ، ... كه ته خبره ونه كړې نو زه هم لاندې راكيوزم » .

په دې وخت كې د حماد قهرجن اواز واوريدل شو . «هملته د گاډي د پاسه اوسه ، زه دومره كوچني او كمزوري نه يم چې داما په دومره اسانۍ سره تر ځآن لاندې كړي .

اسماعيل ، پشپال او رتنا وكتل ، حماد د غوايانو سره نژدې يوې لورې ته ولاړ و ، دهغه د سره خود لويديلې و او يوې خواته پروت و . او زمري هغه په خولې كې نيولې و او څنډه يې . حماد يو ځل بيا غږ و كړ .

اسماعيل ... ! زمري خپله حمله كړې ده اوس به پرې زه حمله كوم .

زمري په حماد باندې ټوپ وهلې و په همغه وخت كې حماد په زمري باندې دخپلې تورې دگزار كولو اراده كړې وه خو په دې گذار كولو نه و بريالې شوې . اود سر نه يې خولۍ را لويديلې او په زمكه پرته وه .

كله چې زمري خپل ځان څنډه حماد خپله توره خوځوله او په هغې يې د حملې له پاره ځآن تياراوه . زمري چې كله حماد دخپل ځان په لور راتلونكې و كوت نو دخپلې ناكامۍ غصه يې دهغه د اوسپنې په خولۍ دسړولو په ځاي يو ځل بيا پر هغې د حملې كولو هڅه وكړه ، هغه په پوره قوت سره په خپله پنجه حماد وواهه ، خو حماد د زمري پنجه په خپل ډال باندې ونيوله او كله چې زمري خپله خوله دهغه دسړ په لور ورنژدې كړه ، دحماد بښي لاس په حركت كې راغې او خپله درنه توره يې د زمري په خټه را خلاصه كړه ، تورې د زمري ملا ووهله او دوه ټوټې يې كړه ، يو ځل بيا په ځنگل كې د زمري چيغې او واويلا پورته شوه او بيا دا چيغې په مكملې خاموشۍ بدلې شوې . ددې چيغو په واسطه نژدې ونو كې ناست مرغان ټول والوتل او نامعلومه لورې ته ولاړل . حماد دهغه ځايه لرې شو او دخپل آس په لور راغې ، آسونو دحماد په كتلو سره خپله ويره او ترهه بنده كړه . حماد د زين څخه ناقوس را پرانست ، دا همغه ناقوس و چې د تولك دښار نه بيرون يې د غره په څوكه وواهه او ددې په واسطه يې خپل كوچني ورور حسن ته خبر ور كړ .

حماد خپل ناقوس له ځانه سره راواخست او د مړ زمري د جسد په لور راغې ، خپله چپه پنبه یې د زمري په سر کېښوده ، ناقوس یې په خوله کې ونيوه او مخ یې ورته اسمان ته کړ. او په ډیره غمگینه توګه یې دا ناقوس و غږاوه. کیدې شي چې دا به دهغه د سوبي او بري اعلان و. بیا حماد خپل ناقوس په بغل کې ونيوه او دواړه لاسونه یې د اسمان په لور پورته کړل او په ډیر عجز سره یې د الله تعالی په دربار کې دعا پیل کړه.

«اې پروردګاره ! ستا نوم څومره ستر او عظیم دې ، ستا شکر ادا کوم ، تازه په خپل مقصد کې بريالي کړم. ای زما خدایه ! ته د خپل الهامي تائید له مخې ماته د زمري او وزې د یو کولو توفیق را په برخه کړه»

حماد خپل خود را واخست او دغوايي ګاډي په لور را روان شو ، په دې وخت کې په فکرونو کې د ډوب اسماعیل د خیال بوتان ټوټې ټوټې شول او د حماد په لوري یې په کتلو سره په ډیرې مهرباني او شفقت سره وویل:

«اې زما د ملت زویه ! ستا په هیبت او زړه وړتیا افرین وایم. ستا جرئت او ستا شجاعت پریکونکې دلیل دي ، تا د خپل ژوند د خوشحالي ډیره ستره څرګندونه وکړه . کله چې حماد را نژدې شو نو اسماعیل د ګاډۍ څخه را ټوپ کړ او د حماد نه یې غیږه چاپیر کړه او ورته یې وویل:

«حماده ... حماده ! ته رینښتیا هم د خپلو دوستانو له پاره د سهار ستوري او د خپلو دښمنانو له پاره د ظلم ماتولو امسا یې. ته لمړۍ ځوان یې چې ما په خپل ژوند کې په دغسې زړه وړې او بریمندي څرګندونه کې کتلې». کله چې حماد په ګاډي کې کیناست نو پشپال ور غږ کړ: «حماده ! د لاس خودې لږ زما لوري ته را وغځوه»

حماد خپل ښي لاس دهغه لوري ته وروغځاوه نو پشپال یې لاس ښکل کړ او ورته یې وویل: «حماده ! ته انسان نه یې بلکه اوتاری یې. دیوتا او مهايلي یې. تا پرمونډ احسانونو بار بار کړې دي . که چیرې ته له مونږ سره نن نه وای نو مونږ دواړه ورور او خور به هلاک شوي وو. حماد ترې خپل لاس راټول کړ او ورته یې وویل: «دومره حساس کیږه مه پشپاله. دا زما فرض و چې ادا مې کړل»

اسماعیل د غوايانو رسی را کش کړې او هغوی یې په لاره ګړندي روان کړل ، هغه یو ځل بیا په دغه ویروونکي ځنگل او وړانې ویجاړې لارې دغه خطرناکه سفر پیل کړ. د لږ څه مخته تللو وروسته اسماعیل ورته وویل:

«حماد ولې خاموشه يې. لږ څه خو ووايه»
حماد ورته په خندا شو او ورته يې وويل «څه ووايم»
«کومه خبره خو وکړه»
«څه خبره وکړم؟»
«څه راته واوروه» اسماعيل ورڅخه په ډيرې درمندی سره وغوښتل:
«شپه او د ځنگل اوباران په دې هولناکه تيارو کې دخپل مقدس کتاب څخه راته يوه برخه واوروه»
،
ما په خپل ژوند کې د لمړي ځل له پاره د يوه عرب سره ليدنه کړې ، په دې اساس به له تانه د قران
کريم اوريدل د لطف او خوند نه ډک وي. تر څنگ يې د دې چاپيريال د ورانو ويجاړو نه به هم لږ څه
خلاصون را په برخه شي.»
حماد خپله غاړه خلاصه کړه او بيا يې اسماعيل ته د النزاع د سوري د يوې برخې تلاوت پيل کړ.

۱۳ مه برخه

نيمه شپه حماد دخپلو ملگرو سره يو ځای د سړسوتي د درياب د پاسه د ايسنول شوو لرگيو د پل څخه تيريده. د همدې ځايه او د ځنگله د تياره او تيرلو پرې کړې وږې لارې د وهلو وروسته د بهيم سيم کلي ته لاره ورسره شوې وه. هغه وخت چې غوايي گادي د پل څخه تير شو نو حماد د گادي پرده پورته کړه او دننه يې وکتل. پشپال په خواږه خوب ويده شوې و، خورتنا خپله درنه پرستن له ځانه را چاپيره کړې وه او د لرگيو د تختو په مرسته په ناسته وده وه. د دواړو ورور او خور په خهرو کې داسې ډاډ معلومېده، چې تابه ويل چې د حماد په مرسته د سفر کولو په دوران کې هغوي ته هيڅ ډول غم او اندېښنه نه شته.

حماد بيرته پرده پرېښوده او د اسماعيل په لور يې وکتل او ورته يې وويل: «اسماعيله! په بهيم سيم کې درته دبدري نات کور معلوم دې؟»

اسماعيل دهغه په خبرو کې دلچسپې واخسته او ورته يې وويل:

«ايا همغه بدري نات چې د بهيم سيم سپين ږيرې او ملک دې؟»

حماد ورته په ډير معصوميت سره وويل چې: «زه نه پوهېږم چې هغه څه او څه کار کوي، ايا هلته بل کوم بدري نات هم شته؟»

«هو! يو بل بدري نات هم شته.»

«هغه څه کاره دې؟»

«اهنگر دې»

حماد لږ څه فکر وکړ او بيا يې ترې وپوښتل: «نوبيا دا هغه کس نه دې، ايا هغه بل بدري نات د تجارت کاروبار کوي؟»

اسماعيل په ډير غور سره حماد ته وکتل او ورته يې وويل: «ستا خبره سهې ده، بل بدري نات چې ددې سمی مشري په غاړه لري هغه ډير لوی سوداگر دې، هيڅ داسې ښار او کلي نه شته چې دهغه نماندگان په کې کاروبار او راکړه ورکړه ونه لري. هغه دانساني اړتياود هر شي کاروبار کوي»

حماد ورته په پريکنده توگه وويل چې: «بس د همدغه بدري نات د کور لورې ته ولاړ شه»

حماد خاموشه شو. غوايان مخته تلل، لږه شيبه وروسته يې مخې ته د بهيم سيم کلي راغې، ددې کلي ستر ستر برجونه په تياره کې هم دلرې لرې څخه تر سترگو کيدل، کلي ته د ورننوتلو په

ځای اسماعیل خپل غوايي گادې بیرون دیوې لوې حویلي تر مخ و دراوه. او د حماد په لور د کتلو په وخت کې یی وویل:

«ته د بدري نات د حویلي تر مخه ولاړی»

حماد ورنښکته شو او د دروازي په لور ورغې او ویی ویل: «ته گادې همدلته و دروه زه د حویلي دروازه پرانیزم».

حماد مخته ورغې او د حویلي دروازه یی وروټکوله. هلته د سپي غپار او د دروازي په لوري د رامنډو وهلو اواز اوریدل کیده. څو لمحې وروسته سپي د دروازي تر شا په خطرناکه توگه غرمبیري.

بیا لږه شیبه وروسته په حویلي کې رڼا را څرگنده شوه، په تیز او توپاني باران کې یو چا په تحکمانه بڼه وویل «گیانه، گیانه! راپورته شه. وگوره چې په دروازه کې څوک ولاړ دي».... دیوه لرې ځایه د یوې کوتې نه دیوه چا غږ را پورته شو: «همدا اوس یی گورم مالکه»

دهغه لمړي کس اواز یو ځل بیا واوریدل شو: «لمړی سپي و تره بیا دروازه خلاصه کړه».

دا ځل یو څوک دخپلې کوتې څخه راووت او په ځواب کې یی وویل: «ښه! اوس به سپي و تړم»

دلږ ځنډ وروسته یو څوک دروازي ته راغې او په خپل لږزانده اوازی وویل: «څوک یاست»!

حماد د دروازي سره خوله یو ځای کړه او ورته یی وویل: دروازه پرانیزه، زما سره غوايي گادې دي اوزه ستا د مالک بدري نارت سره کتل غواړم».

داسې معلومیدل چې دروازي ته راتلونکې کس لمړی خپل سپي تړلې وي، لږه شیبه وروسته

یو تکړه ځوان دروازه پرانیسته، حماد یی په لور وکتل او ورته یی وویل:

«ته ما دخپل مالک ترڅنګ یوسه، گوره هغه زما غوايي گادې بیرون ولاړ دي اوزما ملګري دینځنی نه را منجیله شوي دي».

دغه ځوان دروازه په مکمله توگه پرانیسته او ویی ویل: «خپل غوايي گادې دننه راوړئ،»

حماد ورمخته شو او ورته یی وویل: «نه! اوس به غواي گادې همدلته ولاړ وي، زه اول ستا

د مالک سره خبره کوم، ما هغې ته یوسه».

هغه ځوان چې گیان نوم یی ورته اخیست حماد له ځانه سره دننه یوړ، حویلي د زمکې څخه نژدې

درې فته پورته جوړه کړل شوې وه. د حویلي دننه پراخه لاره او نیمه دایروي جوړه شوې برنډه

درلوده. چې د ورننوتلو له پاره یی پنځه پاتڅې ایښودل شوې وې، هلته د پوخ عمر یو زړه

رانبکونکې شخصیت ولاړ و. په ښيي لاس کې یی مشال نیولې و او په چپ لوري کې یی یوه زړه

ښځه، چې کیدې شي دهغه ښځه وه، او یوه ډیره ښایسته پیغله ولاړه وه.

حماد د گیان سره یو ځای د همدې درې واړو په لور ورغې ، د پاتخو نه ورپورته شو او کله چې هغوی ته ور نژدې شو نو د گیان د خبرو نه مخته حماد هغوی ته مخاطب شو .

که چیرې زه غلط شوې نه یم او لکه څنگه چې ماته ستا دیني او شکل په اړه ویل شوې و دهغې په مطابق که په اندازه لگولو کې له ما څخه څه کمې زیاتې نه وي شوې نو ستا نوم بدري نات دې»
دغه اوږدو قدې زړه رابنکونکې شخصیت خپل مشال د حماد مخ ته ور نژدې کړ او په ډیره اغیزمنه لهجه یې ورته وویل : «هماغه د ټاټ اغوستونکې عرب چې زه یې منتظروم»
حماد ورته وویل : «ایا.....یا؟»

بدري نات حماد لږ څه نور هم تراغیزلاندې راوست : «د خلدون زویه ! زه د تیرو دوو ورځو څخه ستا انتظار کې ناست یم . ایا زما دا خبره سهې ده چې ستا نوم حماد ابن خلدون دې»
حماد په تېرې ژبه ورته وویل «تاته زما په اړه دا اطلاعات له کومه راغلې دي ، او تازه څنگه وپیژندلم»

بدري نات نور هم حماد تر فشار لاندې راوست : «هغه حماد بن خلدون به زه څنگه ونه پیژنم چې د ټولک د ښار نه بیرون یې د ناصرالدین تر مخه د صنوبر د ونې د ډډ نه را چاپیرد سونډو غبرگه رسی شلولې ده»

حماد په اندیښمنه لهجه ورته وویل : «ته د داسې انکشافاتو په کولو سره زما ذهن تراغیزلاندې راوړې ، ایا زه په دې وپوهیږم چې»....

بدري نات یې خبره ورپرې کړه او ورته یې وویل : «اې زما د ملت زویه ! د اسلام ځان څاروونکيه ! ته خپل راز ماته مه وایه . زما او د ناصرالدین تر منځ د تیزتلونکو نمایندگانو په واسطه پیغام رساني کيږي ، زما پیغام راوړونکو دوره ورځي دمخه ستا په اړه ماته ټول معلومات را رسولي دي ، ایا له تاسره زما په نامه د ناصرالدین کوم لیک شته؟»

حماد د گیان ، زړې ښځې او دهغې ځوانې پیغلې په لور په کتلو سره د اضطراب په حالت کې د څه ویلو هڅه وکړه لیکن ... حماد د دې نه زیات نور څه ونه شو ویلاي . بدري نات ورته پخپله په ویلو پیل وکړ :

«ددې درې واړو په اړه هیڅ اندیښنه مه کوه . بیا یې دهغوی پیژندگلوي وکړه او ویی ویل :
دا گیان چند نومېږي ، خومونږ ورته گیان وایو . بیا یې دهغې زړې ښځې په لور اشاره وکړه ، دا زما ښځه ساوتری ده . په اخر کې یې دهغې ځوانې پیغلې په لور اشاره وکړه او ویی ویل چې دا زما لور بملا ده . ددې درې واړو په اړه فکر مه کوه ، مونږ ټول مسلمانان یو . بلکه داسې یې وگڼه چې په دې کور کې گڼ شمیر ملازمین ټول مسلمانان دي . تاته د چا د اصل نوم د یادولو ضرورت نه

شته. ما دکور هر وگړي ته ستا دراتلو په اړه ویلي دي. ته په دې زمکه د ټولو کارکوونکو امیر یی. زه هم ستا د لاس لاندې یم. او ستا د هر ضرورت پوره کول پر ما فرض دي.

حماد دخبرې مخ بلې لورې ته کړ او ورته یی وویل: «له ماسره یو غوايي گاهي دې چې ستا خورین او خورزه په کې دي،»

بدري نات ترې په حیرانتیا سره وپوښتل: «زما خورین او خورزه....» په ځواب کې یی ورته حماد د پشپال اورتننا ټوله کیسه واوروله.

کله چې حماد خاموشه شو نو بدري نات ورته یو نوې انکشاف وکړ. «زه به درته یوه خبره وکړم چې په کوچنیتوب کې د پشپال اوزما د لور بملا تر منځ رشته کړل شوې وه. خو اوس به زه هغه رشته ماتوم، ځکه چې یوه مسلمان په پیغله د هندو هلک سره واده نه شی کولې. او واوره! زه ستا مننه کوم چې د پشپال ژوند دې خوندي کړې او د رتنا عزت دې ساتلې دي. دلته د میشت کیدو په وخت کې که څوک در څخه وپوښتي چې څوک یی او چیرې اوسې نو ورته ووايه چې زه دبدري نات د کارکوونکو څخه یو کس یم او کار می بنار بنار او کلي کلي ته د تجارتي اموالو ور رسول او د قیمتونو معلومول دي.

حماد د اصلي موضوع په لور راغې او ترې ویی پوښتل: «ایا دایلک خان په اړه....»

بدري نات مشال په لاسو کې را واخست او د پاتخو څخه د کیوتو په وخت کې یی ورته وویل: «په دې اړه به زه له تاسره په مناسب وخت کې خبره وکړم. راته چې لمړۍ خوپشپال او رتنا را دننه کړو، هغوی به پریشانه شوي وي»

حماد دهغه سره روان شو او ویی ویل: «دهغوی اندیښنه مه کوه، هغوی په خواږه خوب ویده دي» گیان، ساوتری او بملا درې واړه هم دهغوی تر شا روان شول.

لمړي بدری نات گاهۍ ته ورننوت او رتنا یی دخوبه رابیداره کړه، رتنا درابیداریدو سره سم کله چې بدري نات وکوت نو سمدلاسه یی ترې غیږه چاپیره کړه او په زوره زوره یی وژړل. ددې وروسته بدري نات پشپال هم را پورته کړ، دبدري نات په کتلو سره پشپال خپل لاسونه جوړه کړل او د بدري نات درنښت یی وکړ. هغه د راپورته کیدو هڅه وکړه خو د زخمونو په خاطر و نه توانید راپورته شي. حماد اسماعیل ته ور غږ کړ او ورته یی وویل:

«اسماعيله... اسماعيله! گاهۍ دننه را ننباسه» اسماعیل د غوايانو رسی رابښکودې او د خولي نه یی هغه مخصوص اواز را وویست چې د غوايانو د غغلیدو له پاره به یی کاوه. په دې وخت کې رتنا د ساوتری او بملا سره هم روغېر کړې و. گیان د حویلی څو نور ملازمین هم رابللي و. تر څو د

حماد ، پشپال اورتنا سامانونه دننه یوسي. دوو ملازمینو دکور دننه یو ستر پالنګ راخیستی و ، پشپال یی په هغې کې واچوو او دننه یی یور.

بملا او موری ساوتری دواړو یو ځای یو دبل په مرسته د پشپال کټ یوې خونې ته ور ننویست ، بیا بملا گیان ته وویل چې په دې کمره کې یو بل کټ هم واچوي. رتنا دبملا په لور په کتلو سره وویل: «زما کټ دلته مه اچوئ ، د ورور سره مې دې یا ماما او یا کوم بل داسې ملازم پاته شی چې په پاته شپه کې دهغه خدمت وکولې شی ، زه سفر ستومانه کړې یم او دلته پاته کیدل راته ګران دي ، زه غواړم خوب وکړم او ویده شم.»

بملا وخنډل او ورته یی وویل: «ته به زما او زما دمور سره یو ځای ویده شی ، دلته به په دې کمره کې پلارجان او ورور مې ویده شی.»

رتنا ورنه په حیرانتیا سره وپوښتل چې ورور دې څوک دې ؟

بملا د شونډو لاندې مسکۍ شوه او ورته یی وویل زما ورور حماد بن خلدون ، چې تاسو دواړه یی په غواښی ګاډي کې تردې ځایه را ورسولئ ،»

رتنا ترې په اندیښمنه توګه وپوښتل چې «ته حماد څه پیژنې ؟»

پشپال ددوې دواړو خبرې په غور سره اوریدلې ، دکمري په یوه کنج کې ولاړ حماد ، بدري نات ، او گیان هم ددوې خبرې په پوره دلچسپۍ سره اوریدلې. بملا د رتنا ښایسته او نرم لاس په لاس کې ونیوه او زوری ورکړ:

«حماد ورور ! د پلارجان په کارو بار کې شریک دې ، هغه ښار ښار او کلي کلي کې ګرځي او دشیانو قیمتونه او ارزښتونه یی معلوموي.»

رتنا په حیرانتیا سره وویل: «بیا خو هغه زمونږ تر مخه ددې کارو بار یادونه نه وه کړې»
بملا خپلې خبرې ته اخري غوټه ورکړه او ورته یی وویل: «تا به ترې پوښتلې نه وي او هغه به درته ویلي نه وي»

رتنا دا ځل په پریکنده توګه وویل: «هغه دلته په دې کمره کې نه شی پاته کیدې»

بملا پرې اعتراض وکړ «ولي هغه دلته نه شی پاته کیدې ؟»

رتنا دخپلې غصې دضبطولو هڅه وکړه او ویی ویل: «هغه دحویلۍ دننه نه شي اوسیدلې ، هغه ملیچ او نیچ (ناولې او ذلیل) دې. تیره شپه هغه دشوډرانو په کور کې اوسیدلې او دهمغوي خوراک څښاک یی خوړلې او څښلې دې. ددې نه علاوه هغه زمونږ دهرم په خلاف خبرې کوي ، پرمونږ باندې داحسانونو سره سره زه دهغه څخه کرکه کوم. که چیرې هغه دلته اوسیدي نو دنورو ملازمانو سره دې واوسیدي خو هغه به ددې کور په لوبڼو کې خوراک څښاک نه کوي.»

د ساوترې په ذهن کې څه کشمکش راپیدا شو ، پشپال هم د غصې څخه شونډې خوړلې خو څه یې ونه شو ویلاي. بدري نات رامنځته شو او غوښتل یې چې رتتا ته څه ووايي ، خو حماد یې لاس و نیوه او د کمري نه یې رابیرون کړ او ورته یې وویل:

«ته زما خبره واوره» گیاه هم ددې دواړو سره یو ځای شو ، درې واړه د پاتخو څخه را کیوتل بیا حماد په ډیره پټه توګه بدري نات ته وویل:

«ته په دې اړه څه مه وایه. او که نه شکوک و شبهات به راپیدا شي. اوبیا به زه په سهې توګه کوم کار ونه شم کړای. ما ته په دې حویلی کې دیوه شودر په خیر ځای را کړی ، زما بستره د گیان سره یو ځای واچوئ» ...

بدري نات ورته په سخته لهجه وویل: «دا څه ډول ممکن دي ، هغه پیغام وړونکې چې ستا په اړه د سلطان شهاب الدین او ناصر الدین پیغامونه ماته را رسولي دي په هغې پیغام کې یې ته ددې سیمې د مسلمانو کارکوونکو د امیر په خیر او دنشاپور د شاهین په خیر راپیژندلې یی. او واوره ! زما د ملت شاهین به په دې حویلی کې ولي دیوه شودر په خیر ژوند کوي نه ، نه ، نه هیڅکله هم نه»

حماد یې خبره ورپرې کړه او ورته یې وویل: «ته د رتتا خبره ومنه. هغه یوه ضدي او د مذهب په اړه متعصبه پیغل ده. که چیرې تاسې یې د ضد او تعصب د ماتولو هڅې وکړې نو هغه به نوره هم زیاته و چوي ، او اندیښنه ده چې هغه به ستا په خلاف راپورته شی. په هغه صورت کې به مونږ ته څومره ستونزې راپیدا کړل شي. بس زه به د گیان سره دهغه په خونه کې اوسم.» بدري نات ورته په ستونزمنه توګه وویل: «ایا دا ستاسې حکم دي؟»

حماد د بدري نات دواړه لاسونه و نیول او ورته یې وویل: «نه ! دا زما هیله ده» بدري نات دوباره دننه ولاړ او ویی وویل: «تاسو همدلته تم شی ، زه په کور کې څه هدايات ورکوم او بیرته راځم». بدري نات همغه کمري ته راغې او خپلې لور ته یې ورغږ کړ او ویی وویل: «بملا...بملا ! د پشال سره په کمره کې زما بستره وغورځوه. زه به ورسره د شپې پاته شم. رتتا تاسو مور اولور له ځانه سره یوسئ ، او گورئ چې د رتتا لور کوم داسې ضد پاته نه شی چې پوره یې نه کړئ. د حماد په اړه تاسو مور اولور بې فکره اوسئ ، هغه به د گیان سره یو ځای د ملازمانو په احاطه کې ویده شي.

ساوترې او بملا په دې خبره باندې اعتراض کول غوښتل خو بدري نات ورته اشاره وکړه او خاموشه یې کړل. او پخپله په گڼې توګه بیرون راووت.

د حویلی ملازمینو د هغوی آسونه اخورو ته یوړل ، ویی تړل او هملته یی ورته دانه او گیاه ور واچوله . د غوایانو گادۍ یی هم د اصطبل تر مخه و دروله . بدري نات بیرته راستون شو او د حماد لاس یی و نیوه او ورته یی وویل:

«راځئ زما سره !» درې واړه د حویلی نه بیرون او د اصطبل سره یو ځای د ملازمینو کوټو ته ور ننوتل . حماد او بدري نات په یوې بستري باندی کیناستل ، خو گیان په منډه ولاړ او یو لوی پالنگ یی راوست ، بیا بیرون ولاړ او یوه پاکه بستره یی راوسته ، ورسره یی ورینیمینه پرستن هم وه . بستره یی په ډیره مینه خپره کړه او بیا یی حماد ته وویل:

«یا امیره ! په دې بستره باندی کینه .» حماد او بدري نات پورته شول او په هغه نوې بستره باندی کیناستل او گیان یی تر مخه په هغه بله بستره باندی ناست پاته شو .

حماد د خپلې موضوع په لور را وڅرخید او ویی پوښتل: «ایا د ایلک خان په اړه دې کوم خبر تر لاسه کړې دي؟»

بدري نات په اثبات سره سر و خوځاوه: هو ! زما کارکوونکې د هغه په پیدا کولو کې بریالي شوي دي . ایلک خان د یوه سوالگر په کالیو کې متهرات ته د خپل یوه کارکن کتلو ته ورغلې و . هغه مسلمان کارکن په ښکاره توگه د هندو په کالیو کې د متهرات د راجه په ځای کې نوکر او د هغه د اصطبل څارونکې و . د ایلک خان سره یوه نوې مسلماننه پیغله هم ملگرې وه ، دا نجلی هلته د نگر کوټ په مندر کې نخوونکې او بت پالونکې وه . هغه خو په ښکاره توگه د متهرات زیارت ته راغلې وه خو د هغه اصل کار د راجه په اصطبل باندې ولاړ ایلک خان ته د شمال د هندو راجاگانو په اړه مهم معلومات ورکول وو . ځکه د کوهستان د شوامک په سیمه کې چې څومره هندو راجه گان دی هغوی خپل ټول کارونه د نگر کوټ د ستر پروهت په مشورې او سلا سره ترسره کوي . هغه نجلی چې په مندر کې کار کوي ، او ما نومیرې ، او د لوی پنډت په سترگو کې ستر مقام لری ، دا دوه علتونه لری . لمړۍ دا چې دا پیغله ډیره ښایسته ده . دویم دا چې هغه د مندر په ټولو نجونو کې ښه نڅا کونکې ده . ایلک خان هم د متهرات د کارکوونکو څخه د هغه ځای د راجه په اړه معلومات تر لاسه کول غوښتل ، ځکه په دې ورځو کې په هند کې دا افواه خپره شوې ده چې د غزني حکمران شهاب الدین ډیر ژر په هند حمله کونکې دي . په دې خاطر د دې ځای ټول راجه گان ، مهاراجه گان ، د اجمیر راجه رای ، د پتهورا راجه او د هستناپور راجه کهاندي رای تر نظر لاندې خپل ځانونه را یوځای کوي . هغوی دغه دواړه وروڼه خپل مشران منلي . ایلک خان د خپلو کارکوونکو په واسطه په ډیره بیه دا معلومات راټولوو . او دا یی معلومول چې کوم راجه څومره لښکر لري او څومره د هندوانو د متحده لښکر سره را یوځای کوي .

هغه متهرا ته په همدې نیت راغلې و. هلته هغه دهمغې کارکن سره پاته شوه چې د راجه د اصطبل مشري په غاړه لري. بنایسته او ما هم هملته ور رسیدلي وه. درې واړو په داسې حال کې چې په نیمه شپه کې یې په پوره راز سره خبرې کولې و نیول شول. ځکه چې د اصطبل یو هندو ساتونکې دهغوې ټولې خبرې اوریدلې وې.

د متهرا مسلمان کارکوونکي او ما او ایلک خان دواړو ته د تیښتې فرصت برابر کړې و او پخپله یې د راجه د نوکرانو لاره نیولې وه او تر مخه یې ولاړ و او دهغوې سره جنگیده. بالاخره هغه هملته شهید شو. ایلک خان ته د تیښتې لاره پیدا شوه او هغه د او ما سره یو ځای د نگرکوټ لورې ته وتښتید. خو د متهرا راجه د خپلو نوکرانو په واسطه دواړه تعقیب کړل، ایلک خان او او ما چې څنگه د نگرکوټ مندر ته ورننوتل نو د راجه عسکر هم هلته ور ورسیدل او دواړه یې د جاسوسی او غدارۍ په نامه ونيول. ایلک خان یې ونيو او بیرته یې متهرا ته یوړ، خو د مندر د لوی پروهت په سپارښتنه یې او ما هملته له خپله ځانه سره وساتله. د لوی پروهت پریکړه ده چې په دې زمکه بدي او گناه زیاته شوې ده په دې خاطر انساني قرباني غواړي. اوس راته څرگنده شوي ده چې او ما ددې قربانۍ له پاره ټاکل شوي او هغه به د کرشن مراري په پښو کې حلالوی. او د پروهت د وینا له مخې به ددې قربانۍ وروسته دهند په پنډتانو هر ډول مصیبت تم کړل شي.

بدري نات لږ څه تم شو او بیا یې وویل: «که څه هم دهغه کلاشکلي مندر څخه به د او ما خلاصون شوني نه وي، ځکه چې هغه په یوه لوی اوستر غر پروت دی او درې واړو اړخو ته یې د دیوالو په څیر عمودي شکله ستر ستر غرونه پراته دي او لاندې ترې دریاب بهیږي. مندر ته د ننوتلو له پاره یو اځنۍ لاره دهغې په شرقي برخه کې ده. خو هلته هم داسې کلکه پهره ولاړه وي چې الوتونکي ترې هم دننه نه شي تللي. خو بیا هم ما متهرا ته خپل یوکس ور لیږلې دی چې د ایلک خان د ازادیدو په اړه هڅې وکړي، دغه سړي پرماتند نومیري، هغه د یوه پنډت په بڼه هلته ورغلې دي. او هملته د متهرا د ښار دننه د شرق په لورې د جمنا د دریاب په غاړه (د پنډتانو په یوه شپېڅای) اشرم کې اوسېږي. ددې ځای نوم نرائن اشرام دی، دهغه سره دوه درې نور کسان هم شته. دوی ټول یو ځای د ایلک خان د ازادیدو هڅي کوي...»

حماد ژوره ساه واخیسته او ویی ویل: ددې مقصد دا شو چې زه به لمړۍ متهرا ته او بیا کوټ نگر ته ځم»

بیا حماد خپلې پښې راپورته کړې او وویي ویل: اوس به زه ارام وکړم او سبا سهار به خپله تگلاره ډاگیزه کړم»

بدري نات ورته په اندیښنې سره وویل: «ایا ډوډۍ نه خوري؟»

«نه، ډوډۍ نه شم خوړلای، ما هملته ډوډۍ خوړلې وه او راغلې یم.»
 بدري نات ترې یو ځل بیا وپوښتل: ستا گادې چلوونکې ملگرې چیرې ولاړ. هغه کس چې تاورته د اسماعیل په نامه خطاب کاوه.»

حماد په خپل وجود باندې پرستن راخپره کړه او ویی ویل: «هغه وخت چې تا زه او گیان د پاتخو تر مخه و درولو او پخپله حویلی ته ورننوتلې په همغه وخت کې ستا نورو ملازمینو هغه له ځانه سره یوړ. زما په آند چې هغه به هملته په خواړه خوب ویده شوي وي.»

گیان هم د حماد تائید وکړ او ویی ویل: «ستا خبره سهې ده، کله چې ما تاته پالنگ راوړ، هغه مې هملته کتلې و، ما غوښتل چې هغه ته د ډوډۍ بندوبست وکړم خو هغه هملته د اصطبل تر څنگ کوټي کې په خواړه خوب ویده شوې و او خراتي یې وهلې. مایې دخوبه رابیدل مناسب و نه گڼل، فکر کوم چې ډیر ستومانه شوې به وي، خو ویریرم چې هغه به وږې وده شوي وي، زموږ کسانو وویلې چې هغه ته یې د خوراک وړاندیز کړې و خو هغه ورته ویلي و چې وږې نه دې، ولاړ او په بستره کې پریوت او ویده شو.»

بدري نات داسې احساسوله چې حماد هم په ژور خوب کې ورننوتونکې دې، په دې خاطر راپورته شاو دهغه ځایه ووت. حماد په خپله بستره باندې پریوت، لږه شیبه وروسته هغه هم په خواړه خوب ویده شوې و.

۱۴ مه برخه

شپه توره تیاره اوستوري یی خلید ونکې او په ډیر جبر او بې ذوقۍ سره د سهار په لور په منډه وه. حماد په ژور خوب ویده و چې گیان یی په اوږه لاس کیښود او غوښتل یی راوینښ یی کړي، حماد اړخ بدل کړ او په ډیر معصومیت سره یی په خوب کې وویل: «حسنه، حارثه! ... ما پرېږدئ ... موري! حسن او حارث منع کړه، ما ټوله ورځ کار کړې او ستومانه شوې یم دوې ما بې وخته تنگوي او د خوبه مې باسی».

گیان نیغ ودرید او په ډیر رقت سره یی وویل: «زما د قوم زویه! تا د ملت په خاطر څومره اوږد او سخت سفر کړې او دلته را رسیدلې یی. کومې مورت ته چې ته اواز کوې، هغې ته دې خیر وي، که چیرې حسن او حارث ستا وروڼه وي نو زما مولې دې هغوي پخپله پناه کې وساتي او ژوندې او خوشحاله دې یی کړي».

گیان ځان سنبال کړ او دوباره یی د حماد اوږه زور کړه، ویی خوځاو او ورته یی وویل: «مالکه پورته شه» حماد سترگې پرانیستې او د گیان په لوري وکتل. گیان د «السلام علیکم» په ویلو سره بیا وویل: «مالکه سهار شوې دې، ایا د سهار لمونځ نه ادا کوې؟» حماد راپورته شو او ویی وویل: «ډیره مننه چې زه دې راپورته کړم، او که نه زه په ژور خوب کې تللې وم»

گیان د لاسه ونيوه او ورته یی وویل «راځه چې زه دې طهارت ځای ته یوسم، هلته مې درته گرمي اوبه ایښودې دي»

حماد دهغه سره بیرون راووت، لمړۍ یی په گرمو اوبو غسل وکړ، بیا د گیان سره یو ځای کمرې ته راغې او ورته یی وویل «ماته د اوداسه له پاره اوبه راوړه» گیان له لاسه ونيوه او ورته یی وویل: «ته کمرې ته راشه، هلته د اوداسه له پاره گرمي اوبه ایښې دي».

حماد بیرته په خپله بستره باندی کیناست، گیان یی د پښو لاندې یوه لویه پتيله کیښوده او ورته یی وویل: «ته اودس کوه زه به اوبه در اچوم»

حماد د خپله ځایه راپورته شو او د اوبو کوزه یی د گیان څخه واخسته او د پښو څخه یی پتيله لرې کړه او ویی وویل: «گیانه! خداي په اسمان کې دې او لاندې په زمکه مونږ ټول مسلمانان یو شان برابر یو. کله چې زه خپل کار پخپله کولې شم نو ته به مې ولې خدمت کوې...»

د نيشاپور شاهين

حماد كوزه راواخسته او بيرون راووت او هملته كينا ست اودس يبي و كړ ، تردې وخته پورې بدري
نات هم راغلي و او كوتي ته ننوتې و . حماد داوداسه وروسته راپورته شو او د اسمان په لوري
وكتل ، باران ولاړ و . اسمان صاف و ، او ستورو هرې لورې ته خلا شيندله . حماد كمري ته راننوت .
گيان لا دمخه يو لوي خادر خپور كړې و او بيا دوي د ټولو يو ځاي د سهار د لمانځه د ادا كولو له پاره
په جمع و دريدل .

۱۵ مه برخه

دلمانځه وروسته بدري نات او گيان بيرون راووتل. يځني زياته وه، حماد بيرته په خپله بستره کې ننوت او کيناست. دهغه تر مخه د برنډي په ديوال د لمېدل په واسطه انځورونه جوړ کړل شوي، داسې احساسيده چې کوم حساس مسافر ته دخپل محبوب وطن کوڅې را په يادوي. د شپې دردونه خپل اخري پړاو ته رسيدلي و. په دې خاطر چې سهار په خپلو خنډيدونکو شونډو دويار د وينو د څاڅکو په واسطه د شپې يخ تابوت مات کړي و او تيارۍ يې په تل پاتې بڼه په خپل ځان کې جذب کړې وې.

لږه شيبه وروسته لمر د اوسراو مرکز، دهيلو او نا هيلو، دامن او خوږلنې، د موجود او غائب او شته او نشته، د لوبې د پيلولو له پاره په خنډيدونکې توگه لکه د اور د تورې په څير را څرگند شوې و. او کرار کرار دخپل ټاکلي منزل په لور روان و. رڼا... تيزه رڼا د اسمان تر انتها پورې رسيدلې وه او د شپې ټول رازونه له منځه تللي و.

حماد څه فکر وکړ او راپورته شو. ډيوه يې په پوکي کولو سره مړه کړه. بيرون راووت. د هوا زور مات شوې و، او څلورو خواو ته تيزه رڼا او گرمي خپره شوې وه. حماد اخوا ديخوا وکتل او د حويلۍ جايزه يې واخيسته. هغه ستره ماڼۍ وه چې د پراخې زمکې په منځ کې پرته وه. بنسټي لاس ته يې اصطبل و. په شمال شرقي برخه کې يې د ملازمينو کوټې جوړې کړل شوې وې او په پاته چاپيريال کې ميوه لرونکي او نه ميوه لرونکي بوټي ايښوول شوي و.

حماد بنسټي لاس ته راوگرځيد او د صطبل په لور راغې، اسماعيل هم هملته موجود و، هغه دخپلو غوايانو په ملاگانو وچه ټوټه وهله. دواړو يو له بله سره تود روغې وکړې، بيا حماد دخپل آس د زين سره تړلې خورجين راپرانست او دهغې څخه يې د مښولو برس را واخيست، بيرته دخپل آس په لور راغې. لمړۍ يې پرې په مينه لاس رابښکود، په جواب کې يې مطيع او فرمانبرداره آس و شنږيد، بيا حماد خپل آس په هغه برس باندې و مښود. اسماعيل هم په غوايانو باندې خپله ټوټه گرځوله، بيا وروسته يې د حماد په ملگرتيا د رتنا او پشپال په دواړو اسونو هم وچې ټوټې ووهلې او دهغوي ملاگانې يې و مښودې.

گرمي پوره زياته شوې وه، حماد د آسونو د شاگانو د مښولو وروسته د اسماعيل خواته راغې، بيا دواړه دکمري په لور روان شول. گيان يې مخته راغې. هغه لږ څه قهرجن معلوميده. د حماد په لور يې وکتل او بيا يې په خپل خپور غږ سره وويل «راځۍ او سبانارې و خورئ»

حماد ورسره یو ځای کمرې ته راغې ، په کمره کې یو دسترخوان غوړیدلې و د دسترخوان د پاسه دوه پلیټه ایښودې و . په یوه کې دوه یا درې چپاټي ډوډۍ او په بل کې لږ څه جوش کرل شوې سبزی پرته وه .

حماد په پوره غور سره گیان ته وکتل . او ورڅخه یې وپوښتل «ایا تا سهارنۍ خوړلې ده ؟» گیان په تندي او دنفرت څخه په ډکې لهجې سره وویل : «د مالک خورزه رتنا چې پروڼ ستاسو سره یو ځای دې حویلۍ ته راننوتې ده ډیره بد خلقه او مردوده نجلۍ ده . که څه هم هغه به دمخ نه ښایسته وي خو فطرت او باطن یې د خباثت نه ډک دی .

حماد نرۍ شانته خندا وکړه او ورڅخه یې وپوښتل : «تاته یې څه ویلي دي ؟» گیان د شکایت په بڼه وویل : «دې نجلۍ د راتګ سره سم د ښځو په ځای باندې ولکه کړې ده ، زه چې نن د ډوډۍ د راخیستلو له پاره ورغلم نو ومي کتل چې د پخلنځای ټول انتظام دهغې په لاسو کې دې بملا خور هم ورسره ناسته وه ، کله مې چې ډوډۍ وغوښته نو بملا راته پخپله ډوډۍ تیاروله خور رتنا منعه کړه او ورته یې وویل : «بملا ته یې پرېږده ، دې ملازمینو ته به زه په خپله څه تیار کړم .» کله چې مې ترې ستا او د اسماعیل له پاره ډوډۍ وغوښته نو رتنا په پوره قهر سره وویل : «ته یواځې خپله ډوډۍ وړلې شې ، هغوی دواړو مسلمانو ته ووايه ، چې راشی او خپله ډوډۍ پخپله یوسي . هغې دا هم وویلې چې هغوی ته ووايه چې د سابو له پاره خپل لوبښي له ځانه سره راوړي . ځکه هغوی دواړه ملیچ دي . په دې خاطر هغوی زمونږ لوبښي نه شی استعمالولي . مالک تللې تر څو د پشپال له پاره حکیم راوړي ، کله چې بیرته راستون شي نو زه به ورته د رتنا څخه په دې اړه شکایت وکړم . د داسې هندو ذهن خاونده او په مذهب کې متعصبه نجلۍ په دې حویلۍ کې نه شی اوسیدلې .»

حماد ورمخته شو او د گیان ملایې وټپوله او ورته یې وویل : ته مه په غصه کیږه او بدري ناته ته یې هم په اړه شکایت مه کوه . ما ستا د مالک سره ددې رتنا په اړه تفصیلي خبرې کړي دي ، هغه یوه خپل سره نجلۍ ده ، دهغې د ضد په خلاف قدم اخستل پخپله زمونږ له پاره زیانمن ثابتیدای شي . او بیا په ځانګړې توګه هغه وخت چې مونږ ټول یې په خلاف یو موټی و اوسو . کیدای شي هغه ددې یووالي د علت د پوهیدو له پاره زمونږ د ټولو څارنه وکړي او دهغې دا ډول څارنه زمونږ له پاره زیانمنه وګرځي . ته په دې اړه اندیښنه مه کوه ، زه پخپله ورځم او دخپل ځان او اسماعیل له پاره ترې ډوډۍ را اخلم . ته راته همدومره ووايه چې ډوډۍ د کومه ځایه ترلاسه کیدې شي .»

گیان د شرم احساس وکړ او ویی ویل: «د حویلی په شاتنۍ برخه کې یوه کرکۍ ده، ټولو نوکرانو او ملازمینو ته د هماغې کرکۍ څخه ډوډۍ ورکول کیږي».

حماد بیرون راووت د حویلی باغ ته راغې هغې دوه سترې سترې پانې را پرې کړې او دخپل ټاټ په پڅکه یې پاکې کړې او بیا د حویلی شاتنۍ برخې ته ورغې.

د کرکۍ څنگ ته درار سیدو سره سم حماد دهغې په پله باندې لاس کیښود او ویی ټکوله. لږه شیبه وروسته رتنا راغله او د حماد په لور د کتلو سره سم یې وویل: «د سهارنۍ د اخیستو له پاره راغلې یی؟»

حماد یې په لور د کتلو پرته وویل: «هو!»

رتنا خپل لاس وراوږود کړ او ورته یې وویل: «خپل لوبنې راوړه. سهې ده چې ته به زمونږ محسن یی، خو دا دهندوانو حویلی ده او ته یو ملیچ انسان یی»

حماد ورته دواړه پانې ورکړې او ورته یې وویلې: «په دې پانو کې زما او د گاډي بان اسماعیل ډوډۍ واچوه».

رتنا ورته په ترڅه ژبه وویل: «دیوه محسن په څیر به زه هرو مرو ستا خدمت وکړم، خو تیره ورځ چې دهغو ملیچانو په کور کې تا زمونږ د دهرم سپکاوي کړې دهغې سزا به هرو مرو تاته درکول کیږي.

اوس تله پاره سزا همدا ده چې ته به دلته زما په شتون کې دیوه ملیچ په څیر ژوند کوي ترڅو دخپلې غلطۍ احساس وکولې شي. لکه څنگه چې اور په اوبو له منځه ځي په همدې توګه به زمونږ د دهرم څخه هم ګناه لرې کیږي.

واوره! زه دخپل دهرم سپکاوي نه شم زغملي، ته یو ځواکمن انسان یی، په هر ځای کې بریالي کیږي خو زمونږ دهرم ته په سپکاوي کولو به ته هیڅ بریا ونه مومي.

حماد د غصې او قهر نه شین سور کیده ویی ویل: «دا ستا بې عقلي ده چې زه دلته ستا دیوه نوکر په څیر او دیوه ملیچ غوندې ژوند وکړم، زه یو ازاد انسان یم او ددې ځایه همدا نن حرکت کوم.

واوره! لکه څنگه چې اور په اور نه مړ کیږي په همدې توګه ستا خبرې په ما هیڅ اغیز نه کوي، لکه څومره چې اسمان د زمکې څخه پورته دي په هماغه اندازه زما لاره له تانه جدا ده او زما خیال او فکر ستا ددې عبث او چټي فکر نه لوړ دي.

که څه هم زه یو انسان یم او د بشریت د خدای ورکړو غوښتنو څخه پورته نه یم خو دهغې سره بیا هم زه ستا د بدنیتۍ او بې دینۍ د سیلاب څخه خوندي یم».

حماد لږ څه تم شو خو یو ځل بیا یې د توپان په څیر په خبرو پیل وکړ: «ته د بد شگونۍ یوه څپه یی، او زه ستا د بې دینه کړ چار پابند نه یم. په دې خاطر چې زه اوس پوهیدلې یم چې ستا ذهن تل

دېدی په لور الوت کوی، ما ستا دورور سره مرسته وکړه، ستاعت مې خوندي کړ او بیا د باران او توپان د پرواکولو پرته مې تاسو دواړه دلته را ورسولئ، په کار خود او چې تاسو زما ممنویت کړې و، خو برعکس ته ماته ملیچ وایی، ایا زه همداسې وانگیرم چې تا د روایتی هندو ذهنیت ثبوت ورکړې دې، که چیرې همداسې وي نو زه به وانگیرم چې دهندو په دې زمکو چې تر ټولو زیات ملیچ دی ته دهغوې نه هم زیاته لویدلې یی. ته سپکه، ذلیلله او پسته نجلۍ یی. کاشکې چې د کوم ملیچ په کور کې پیدا شوې وي نو تاته به دا احساس شوې و چې ټول انسانان یو څیر دي، نیک او ستر هغه څوک دې چې د نیکو او ښو اعمالو خاوند اوسي.

رتنا په سخته غصه او ترخې لهجې سره وویل: «زه له تانه نفرت کوم، یاد ساته چې بدن ته ورننوتلې نیزې ویستل کیږی خو نفرت ترې نه ویستل کیږی»
حماد ورته د لوتې ځواب په تېره ورکړ او ویی ویل: «خومره چې ته له ما څخه نفرت کوې دهغې لس هومره زیات زه له تا څخه کرکه او نفرت لرم، ته کمینه، ذلیلله او نیچ یی، کاشکې چې له تاسره نه وې مخ شوې...»

رتنا د غصې نه شونډې خوړلې او ولاړه وه. خوبیا یی هم د ضبط نه کار واخست. په لاس کې د نیولو پاڼو څخه یی په یوې کې جوش کړل شوي سابه او په بل کې څو چپاتي ډوډۍ کینښودې او حماد ته یی ورکړې.

حماد دواړه پانې را واخستې او د رتنا په لور یی په نفرت سره وکتل او یو ځل بیا یی ورته وویل «که په راتلونکې کې دې زما په خلاف ژبه پرانیسته نو یاد ساته چې زه به یی درنه پرې کړم».
رتنا په پوره کرکې او نفرت سره ورته وویل «ورځه ورځه، تالا راغلې ژبه پرېکونکې. ستا په څیر مې ډیر کتلي دي، د یو چا ژبه پرې کول داسې اسانه کار نه دې. کومه ورځ چې ته زما ژبه پرې کړې هغه ورځ به ستا د ژوندانه آخری ورځ وي، اوس ددې ځایه ورځه، له تاسره خبرې کول هم نه غواړم».

حماد بیرته خپلې کمرې ته راغې، گیان او اسماعیل دواړه ناست و، ددواړو تر منځ هغه ډوډۍ، چې گیان راوړې وه، لکه څنګه چې وه همغسې پرته وه، یوې لورې ته د اوبو منګې او د خاورې دوه درې پیاوړې پرتې وې، حماد چې کومه ډوډۍ راوړه هغه یی هم په منځ کې کینښوده، بیا درې واړو په ډیره مینه او ښه خوشحاله چاپیریال کې خپله سهارنۍ وخوړه.

حماد، گیان او اسماعیل درې واړو په خپلو منځو کې خبرې کولې چې بدري نات یی هم کمرې ته راننوت او د حماد په لور یی د کتلو سره سم وویل: «ایا تاسو سهارنۍ خوړلې ده؟»
گیان ورته راپورته شو او ویی ویل: «هو! مالکه مونږه خپلې ګیډې ډکې کړې دي».

دا ځل حماد بدری نات ته مخ کړ او ورته یی وویل: «ته چیرې تللې وې؟»
 بدری نات دهغه سره دهغه تر څنگ په ټاټ کیناست او ویی ویل: «ما د پشپال له پاره حکیم
 راوستې و، هغه مرهم او پټی وکړل او بیرته ولاړ. نو دهغې وروسته زه ستاسو خوا ته راغلم»
 پخوا له دې چې حماد یی په ځواب کې څه ووايي، بدری نات د گیان په لور مخ کړ او ورته یی وویل:
 «گیانه! اسماعیل له ځانه سره واخله او ددې غوایانو او نورو آسونو ته گیاه او دانه برابره کړه»
 تر څنگ یی بدری نات گیان ته خاصه اشاره وکړه، مطلب یی دا و چې اسماعیل له ځانه سره واخله
 او ددې ځایه یی وکاره. گیان وخت ضایع نه کړ او سمدلاسه یی اسماعیل له ځانه سره کړ او ووت.
 بدری نات چې سخت دریځي مسلمان و. او اصل نوم یی ابو الفتح و د حماد په لور د کتلو وروسته
 وویل: «اوس راته ووايه چې تگلاره مو څه ده؟»
 حماد یی تر مخ په څرگنده توگه وویل: «اراده لرم چې نن ما بنام ددې ځایه د متهره په لور روان شم،
 زه به د شپې شپې خپل سفر ته دوام ورکوم. زه هیله لرم چې په متهره کې به ایلک خان ته د بې وسۍ
 د مرگ نه خلاصون ورکړې شم، زه به دهغه د خوندي کولو پوره پوره هڅې وکړم»
 بدری نات ورته په ډیره پټه توگه وویل: «متهره ته د ورسیدو سره سم په نرائن اشرام کې د پندت
 پرماند سره ووينه. کیدې شي چې ستا تر ورسیدو پورې هغه د ایلک خان پورې د ورسیدو
 کوشش کړي وي او دهغه د ازادۍ په اړه کومې پریکړې ته رسیدلې وي. زما یوه خبره یاده ساته چې
 په دې زمکو کې زما د ملت او مذهب د کار کولو په وخت کې به څه خلک تاسې په خپلې ولکې کې د
 اخستلو هڅې وکړې، هغوی به کله دیوې لارې او کله د بلې لارې ستا د کنترولولو هڅې وکړې، یو
 شمیر خلک به ستا د وجود د بنایست او بڼه جوړښت تر اغیز لاندې راشي او تاته به د شک په سترگو
 گوري. کیدې شي هغوی ددې ځای ډیرې ښکلې نجونې نورې هم بنایسته او ستا تر مخ راوړاندې
 کړي او ستا پوهه، علم او ذکاوت تر خپل اغیز لاندې راوړي او په دې توگه له تاڅخه دداسې
 رازونو د راسپړلو هڅې وکړي، چې په کې به نه یواځې زموږ د دواړو بلکه د ملت گټې هم خوندي
 وي.»

بدری نات خاموشه شو او په فکر کې ډوب شو او یو ځل بیا یی وویل: «دا فکر وکړه او بیا دلته
 کار پیل کړه. په دې فکر کې شه چې د نیشاپور نه تر متهره پورې ددې دا دومره اوږد واټن د څه له
 پاره وهلې دې؟ گوره چې! ددې ځای په جادوگر حسن او بنایست کې ډوب نه شي، د ژوندانه په
 دې طلسم کې جمال بې ثباته او حسن یوه دوکه او فریب دې. او د ځوانۍ په تیریدو سره دا بیا د
 ویجاړو شوو غارونو په څیر وړان و یجاړ پاته کیږي»

حماد ورته په ډیر عجز او انکساری سره وویل: «زما محترمه، زما مشره! زه به ځان څار کړم خو هیڅکله به هم دا ډاگیزه نه کړم چې زه څوک یم. اودا چې ته بدري نات نه بلکه ابوالفتح یی. زه له تاسره ژمنه کوم، زه به خپلی ارادی فعاله وساتم او خپلې ارزوګانې او هیلې به خاوري نه کړم. زه به ددې زمکو څخه د وفا نوې مضمون ولیکم. او دخپل زړه راز به هیچاته هم څرګند نه کړم. په دې کې زما د دنیا او آخرت دواړو لازواله نقوش پټ دي. لکه څنګه چې ماهي د ویده کیدو په وخت کې سترګې نه پټوي، او لکه څنګه چې هګۍ د پیدا کیدو وروسته حرکت نه کوي په همدې توګه به زه هم دخپل مقصد د ترلاسه کولو له پاره بیداره اوسم او خپل فرض به اداء کوم»....

حماد لږ څه نور هم ویل غوښتل چې په دې وخت کې ګیان رانتوت اود حماد په لوری په کتلوسره وویل: «تاسې پشپال ور غوښتي یاست»

بدري نات هم ودرید او حماد ته یی وویل: «ورشه، اودهغه سره ووینه، هغه د ډیره وخته ستا پوښتنه کوي، خو ستا د تللو نه مخته زه لږ نور څه هم درته ویل غواړم.» حماد را پورته شو او دکمرې نه راووت.

۱۶ مه برخه

پشپال په خپله بستره باندې پروت و چې حماد د گيان په لارښوونه هغه کوټی ته ورغې. پشپال د لاس په اشارې سره گيان ته دو تلو وويل، گيان هم بيرته راستون شو. پشپال حماد ته وويل: «حماده، دروازه وتړه او زما خبره واوره».

حماد دروازه وتړله او د پشپال په بستره کيناست او ویی ويل: «ووايه. څه راته ويل غواړې؟» پشپال لږ څه فکر وکړ او حماد د تېرو څخه جوړ کړل شوي هغه بتان کتل چې دبسترې ښي لورې ته د دیواله په منځ کې خوندي شوي و. حماد یو ناڅاپه ټکان و خوړ ځکه چې پشپال پرې ناڅاپي غږ وکړ.

«حماده! ایا ته به د تل لپاره په دې حویلی کې پاته کېږې؟» حماد په مشکو کو سترگو پشپال ته وکتل او ورته یی وويل: «زه به درته ډیر کم تر سترگو شم. کیدې شي ستا له پاره دا خبره نوې وي چې نن ما ښام زه له دې ځایه کوچ کوم». پشپال ترې په اندیښنې سره وپوښتل «چیرې ځې؟» «متهر او ته ځم» «د څه په خاطر؟»

«زما کار کلي کلي، محلي محلي او ښار ښار ته سفر کول دي او ستا د ماما د تجارتی شيانو له پاره د قیمتونو او ارزښتونو معلومول دي» «بیرته به څه وخت راستنېږې؟»

«هیڅ نه شم ویلې، کیدې شي چې په اونیو کې اویا په میاشتو کې بیرته راستون شم او یا کیدې شي چې د متهر څخه نیغ نگرگوټ ته ولاړ شم»

پشپال د حماد لاس په خپل لاس کې ونیوه او ورته یی وويل: «حماده! کاشکې ددې حویلی په ځای ته له ماسره په کوم داسې ځای کې وای چیرې چې ماتاته پرته له ویرې ویلې شواي چې: ای زما وروره! زما دوسته! زما محسنه! ماته دخپل مقدس کتاب هغه برخه واوره کومه چې تا په هغه سخت باران او توپانې هواو کې د ځنگل تر منځ د اسماعیل په فرمایش اوروله. کاشکې زه هم د اسماعیل په څیر ددې دهرم څخه ازاد شم او ستا تر څنگ ودرېږم. اه زه څومره بې وسه او مجبور انسان یم»

په فکرونو کې ډوب حماد په ډیر غور سره پشپال ته کتل: «په دې وخت کې پشپال وویل: «حماد! حماد! ایا دهغه مقدس کتاب کومه برخه چې تالوستلې وه، هغه ستا په رسول صلي الله عليه وسلم باندې د الله تعالي له اړخه نازل شوې وه؟»

دا ځل حماد د یوه واعظ او لارښود په څیر وویل «هو پشپاله! هغه مقدس کتاب زما په عربي رسول صلي الله عليه وسلم باندې د الله تعالي له اړخه نازل شوې دې. هغه د چا د دماغ او فکر نه راوتلې نه دې، هغه دانساني درک او او هامو د اغیز څخه پورته دې، دا د ژوندانه یوه مکمل قانون دې، په دې کې د پخوانیو عبرت د پیښو د بیانولو نه علاوه حرمتونه، قوانین، امن، جنگ، د مرګ او ژوند لوايح، دفنا اوبقا، د ژوند او مرګ..... یعنې د هرې موضوع په اړه مکملې لارښوونې موجودې دي. منطق یې ګونګ نه دې، هر امر او هر حکم په واضحه او څرګنده توګه بیانوي»..... کله چې حماد خاموشه شو نو پشپال ورته وویل: زمونږ د دهرم خلک وایی چې د مسلمانانو خداي وجود نه لري»

حماد ورته بیا په خبرو پیل وکړ: «خداي شته او هر څای موجود دې. هغه څوک دې چې د سپوږمۍ، ستورو، او د لمر نظام پرمخ بوځي. او د دې نه علاوه د بحرینو جوش او طغیان او د توپانو قهر په خپلو ضابطو کې دننه ساتی. څوک دې چې بې او بوچینې د اوبو نه ډکوي، څوک دې چې مور ته د بچې د پټه غبرګې د اخیستو او د پلار ته دهغه په سر د شفقت نه ډک لاس کشول ورزده کوي..... پشپال څه ډاډمن معلومیده، بیا یې خپل نښي اړخ ته ایښوول شوو بتانو ته په کتلو سره وویل: «ددوي په اړه څه فکر کوي»

حماد ورته په عاجزۍ سره وویل: «زه د چا د دهرم او مذهب تردید نه کوم. خو دا بتان د سترګو نه رانده او د غوږونو نه کانه دی، دهغوې سماعت، دهغوې حرکات او دهغوې ژبې بندي دي، بیا به نو دا څه ډول خداي وي چې ستاسو په وجودونو ان تربیخه پورې اغیز شیندي. ایا تاسو ددې ټولو د وخت، ځای او جوړونکې په اړه معلومات لرئ، کله یې چې یو انسان جوړونکې وي نو بیا به دوي چا ته څه ورکړې شي؟»

پشپال په ډیره نارامۍ سره څرګندونه وکړه او ویی ویل: «حماد، حماد! زه دخپل دهرم څخه وځم اوستا په درم کې د ورننوتلو ژمنه کوم. ووايه چې څه وکړم چې زه هم ستا او د اسماعیل په څیر مسلمان وګرځم».

حماد مسکې شو او بیا دهغه سره یوځای پشپال د تشهد کلیمه «اشهد ان لا اله الا الله» ولوسته

پشپال یو ځل بیا د حماد لاس په خپلو لاسو کې په ډیر احترام سره ونيوه او ورته یی وویل: «حماده ، حماده ! د نن نه وروسته ته زما ورور یی. زما دوست یی ، زما مهربانه او لارښود یی ، ماته څه داسې کلیمات را زده کړه چې زه یی وویلي شم. په ځواب کې ورته حماد طیبه کلیمه په یاد کړله. کله چې پشپاد کلیمه په ښه توګه یاده کړه نو حماد ته یی وویل: «ته خونن متهراته ځي خو اسماعیل ته ووايه چې زه مسلمان شوی یم خو زما مسلماني به اوس په راز کې پاته وي ، هغه ته دا هم ووايه چې زما تر مکملې روغتیا پورې همدلته پاته شي ، بیا به زه ورسره پخپله تر کلي پورې ولاړ شم او څو ورځي به هلته دهغه او ابوبکر سره پاته شم او مذهبي رسوم به ترې یاد کړم».

حماد په خوشحالی ورته وویل: «ته غم مه کوه. زه به اسماعیل و پوهوم».

پشپال څه نور ویل هم غوښتل چې دروازه وټکیده ، خاموشه شو. کله چې حماد راپورته شو او دروازه یی پرانیسته نو رتننا راننوتله. حماد رتناته د کرکې په سترګو وکتل او دهغه کمرې څخه بیرون ووت. رتننا مخته ورغله او د پشپال تر څنګ کیناسته او خبرې یی ورسره پیل کړې.

۱۷ مه برخه

لمرد ماښام په تیاره کوهي کې ورځوب شوې و، مرغان خپلو ځالو او حیوانات خپلو کلیو او کورونو ته ورگرځیدلي و، د کوهستانو لمنې وړانې و یجاړې او غمژنې پرتې وې. داسې غمژنې لکه په سختې ناتوانۍ کې چې د لمر د پریوتو په وخت کې د کومې کونډې ښځې او ښکې رابهیږي. د بدري نات څخه د رخصت اخستو په وخت کې حماد د بهیم سیم نه ووت او د سړسوتي د دریاب د لرگیو دهغه پل په لور روان و د کوم په واسطه چې هغه غوښتل د سړسوتي شرق لورې ته ولاړ شي. په داسې وخت کې چې د ماښام ځلیدونکې جلوي د شپې تیارو کې ډوبې شوې او سور شفق د شپې تیارو له منځه وړې و، حماد د سړسوتي د دریاب د پل څخه خوا تیر شوې و. د دریاب څخه خوا د تیریدو وروسته هغه شاته وکتل چې د بهیم سیم د کلیو لوړ لوړ برجونه د سپوږمۍ په رڼا کې د ورايه ځلیدل. حماد لږ څه وربښکته شو او دخپل آس څتې یې وټپاوو. بیا یې هغه په چپه پښه کلک وواهه، اس و شنړیده او بیا یې د جنوب غرب په لور په گړندۍ توگه ځغاسته پیل کړه. شپې هم د ورځې د ټولو داستانونو باب تړلې و او دخپلو غمونو مراحل یې په ډیره چټکۍ سره طې کول.. حماد ټوله شپه سفر کاوه، سپوږمۍ د غرب په لور ټیټه او د غروب له پاره یې تیارې نیوه، شپه د خپلو ورکو شوو خزانو په لټون کې ستومانه شوې وه، د حیرانتیا په ډنډ کې پراته ټول کائنات را بیداره شوي و... په همدې وخت کې حماد په یوه گڼ ځنگل کې په سفر روان و. د ځنگل دننه یې یو تالاب وکوت او هملته تم شو. کیدې شې چې هلته به یې د سهار لمونځ ادا کاوه. د آس دخولي څخه یې قیضه راویسته او د زین سره یې را وځړوله او آس یې د وښو خوړلو له پاره ازاد پرېښود، پخپله د تالاب په لور ورو روان شو، په سپوږمیزه شپه کې د تالاب اوبه داسې ښکاریدې لکه د ځنگل په سترگو کې اوښکه.

د اوداسه کولو وروسته حماد راپورته شو او یوې لورې ته ودرید ترڅو لمونځ اداء کړي چې یو ناڅاپه یې ټکان و خوړ. د ځنگل دننه نه څه عجیب او ازونه راتلل. داسې لکه کوم روح یا کوم انسان چې پرې د حملي له پاره ځان تیاروي، حماد خپله توره را وویسته او څلورو خواو ته یې وکتل. بې اختیاره د حماد دخولې څخه د ځنگل په دغه ارامه فضا کې یوه خدا راپورته شوه، ویی کتل چې دهغې تر څنگ په یوه ونه کې یو گونگي مرغه دخپلې خولې څخه څه عجیب و غریب او ازونه راباسي. هغه همدا اواز اوریدلې و او ټکان یې خوړلې و.

خپل اس ته د رانژدې کیدو سره سم حماد د قبلي لورې ته ودرید او د لمانځه نیت یې کاوه چې یو
ځل بیا متوجه شو. بیا یې خپله توره د نیام څخه را وویستله او د آس د زین سره را ځوړند ډال یې هم
را واخست. ځکه دا ځل د ځنگل دننه د آسونو د پښو تپار راته. او دا اوازونه هره شیبه را نژدې کیدل
، آن تردې چې د حماد څنگ ته نژدې را ورسیدل او هملته په گڼو ونو کې یو ناڅاپه تم شول. داسې
لکه چا چې حماد او دهغه اس لیدلې وي او ناڅاپه یې خپل اسونه درولي وی. د حماد له پاره دا
حالات رښتیا هم د اندېښنې وړ وو.

حماد په ځنگل کې په خپل دروند اواز غږ وکړ: «څوک یاست او ولې ما پسې راځئ؟ که چیرې له
ماسره کار لرئ نو زما مخې ته راشئ؟»

په ځواب کې ورته یو اشنا اواز راغې، «یا امیره! زه گیان یم د خپل مالک په هدایت د خپلو څلورو
ملگرو سره ستا په تعقیب را روان یو، مونږ ټول ستا څخه لرې روان یو او ستا ساتنه کوو. له تاسره
یو ځای زمونږ د ټولو سفر کول خطرناک و، ته به غمه خپل لمونځ وکړه، تردې وخته به مونږ هم
خپل لمونځونه اداء کړو.

د حماد شونډي د خندا نه پرانیستې پاته شوې، په شنو گیاهو یې لمونځ اداء کړ او بیرته په آس
کیناست او د خپل منزل په لور روان شو.

۱۸ مه برخه

یوه ورځ د لمر پریواته وروسته ماښامي کې حماد خپل آس د جمنا د دریاب په غاړه غاړه د جنوب په لور ځغلاوه، د یخنی د موسم په واسطه د دریاب اوبه بنکته شوې وې او د اوبو په ځینو ځایو کې شگې راټولې او ډیرې شوې وې، د دریاب په منځ کې په کشتیو کې ولاړ ماهې نیونکي د ماښام سندرې ویلي او خپل جالونه یې راټولول. حماد په کوم ځای کې د تم کیدو په ځای مخته ولاړ. لږه شیبه وروسته هغه د نرائن اشرم تر مخه ولاړ و. د آس نه د کیوتو وروسته یې لمړۍ ددې اشرم د پخواني جوړ شوي تعمیر نظاره وکړه، ویی کتل چې د خپل زیات عمر له کبله نور رږول کیدو ته نژدې شوې دې. بیا یې خپل آس دیوې ونې سره و تړه. او اشرم ته ورننوت. دا ډیر پخواني عمارت او د اسرارو نه ډک و. تر منځ یې دهلیزونه تر لرې لرې پورې غځیدلي او یو د بل سره نښتي و. په چت او دیوالونو یې د مختلفو دیوتاگانو او دیوي گانو انځورونه جوړ کړل شوي و. حماد د عمارت دننه ورغې، داسې ډاډه روان و لکه چې ټول عمر یې دې اشرم ته تلل راتله کړي وي. هغه د خپل ټاټ د کالیو د پاسه دهندو کشتریانو په خیر لباس اغوستې و، د لباس ورته بدري نات ورکړې و. حماد د خپلې قواري نه هم لکه یو کشتري هندو جنگجو بنکاریده. دلږه مخته تللو وروسته هغه ته یو زوړ پنډت تر سترگو شو، حماد ورغې کړ او ورته یې وویل: «مهاراج.....»

پنډت و درید او حماد ته یې وویل «وايه هلکه، څه خبره ده»
حماد په ډیره عاجزۍ سره خپل سر بنکته کړ او ورته یې وویل «مهاراجه! غواړم د پنډت پرماند سره وینم»

پنډت ترې په سخته لهجه وپوښتل: «ته د پرماند سره څه پیژني؟»
حماد ورته په ډیرې نرمۍ سره وویل: «هغه زما د وطن دې»
پنډت ترې یو ځل بیا وپوښتل: «ایا ته هم د بهیم سیم او سیدونکې یې؟»
«هو! زه د بهیم سیم څخه راغلې یم. زه دهغه ځای د بدري نات مامور یم. دلته متهراته د شیانو د اړتیاو د معلومولو په خاطر راغلې یم، بس فکر مې وکړ چې د خپل پنډت سره هم وینم»
پنډت د یوه دهلیز په لور اشاره وکړه او ویی وویل: «په دې دهلیز کې درې کوتي پرېږده او په څلورمې کې به تاته پنډت پرماند تر سترگو شي.»

حماد همغه کوتي ته راغې، په نیمچه خلاصه دروازه کې یې وکتل چې دننه د پوخ عمر یو پنډت په مراقبې کې په پوره سکون او انجماد سره د توری اوسۍ په پوستکي ناست دې او د بگوان په

فکر کې ډوب شوې دې. حماد اخوا د یخوا وکتل ، شاوخوا هیڅوک نه تر سترگو کیدل ، دننه ورغې او هغه پښت ته یې وویل:

«که چیرې زه غلط شوي نه وم نو ستا نوم پرماتند دې»

پښت دخپل ارتکاز د حالت څخه را بیداره شو ، سربې وگرځاوه او دخپلو سرو سترگو په واسطه یې حماد ته په غور وکتل او ورته یې وویل: «ایې هلکه ! څوک یې او ولي دې زما په ځانتوالي کې لغته ووهله»

حماد سمدلاسه دخپل مطلب په لور راغې او ورته یې وویل: «زه دبهم سیم د بدري نات له لوري راغلي يم او دیوه ډیر مهم کار په لږ کې له تاسره وینم» .

پښت دخپله ځایه راپورته شو او ویی وویل «ایا هغه زما په نامه کوم مهم پیغام رالېږلې دې» . په ځواب کې یې حماد دخپلې تورې د نیام څخه دبدرې نات لیکلې لیک را وویست او پرماتند ته یې ورکړ او ورته یې وویل: «دا ولوله ، تاته به هره خبره پخپله ډاگیزه شي» .

پرماتند لیک ولوست او بیا یې دکرتۍ په جیب کې کینود او په ډیره خوشحالی یې د اوسې د تورپوستکي په لور اشاره وکړه او ویی وویل:

«راځه مهاراجه دلته کینه ! کینه» !

حماد په خپل ځای دریدلې پاته شو او په پټه یې هغه ته وویل: «زه دکیناستو له پاره نه يم راغلي ، ماته دایلیک خان په اړه څه معلومات راکړه»

پرماتند ورته په ډیر درنښت وویل: «دا څنگه شوني ده چې د دیوتاو په دې کور کې دې زما امیر دریدلې پاته وي او پښت پروهت ته دې ارام او سکون په برخه شي . ته د اوسۍ په دې پوستکي کینه ، دا زما له پاره ډیره ستره نیک بختي ده» کرار کرار پرماتند دخپلو خبرو لهجه بدلوله «حماد د تورې اوسۍ په پوستکي کیناست پرماتند یې تر مخه په درنښت سره وویل: «ایلیک خان دلته د راجه په بندیخانه کې پروت دې ، هغه ورته ډول ډول اذیتونه ورکوي ترڅو خبرې او اسرار ترې واخلي او دا ترې ډاگیزه کړي چې په دې زمکو کې یې نور څوک څوک ملگري دي او په کومو کومو ځایو کې کارونه ترسره کوي . خو ایلیک خان ډیر ثابت قدمه دې ، یواځې همدا یو ځواب ورکوي او ورته وایی چې زه نه پوهیږم» .

حماد ترې په نا کراری سره وپوښتل: «ایا دایلیک خان د ازادیدو کومه لاره تر سترگو کیدې شي . ما چې دنیشاپور نه تر متهره پورې دا دومره اوږد سفر کړې مقصد یې دایلیک خان ازادي ده» . پرماتند ورته په ناهیلۍ سره وویل: «ما دخپله اړخه بیا بیا هڅې کړې دي خو زما هره ځه ناکامه شوې ده ، هو ! که چیرې ته د همت او جرئت څرگندونه وکړې نو دایلیک خان ازادیدل شوني دي» .

حماد ترې په ناکراري سره وپوښتل: «هغه څنگه»....

پرمانند لږ څه فکر وکړ او ویی ویل: «د راجه عسکر هره ورځ ایلک خان د یوه غوايي گاډي مخته ته ترې او په ښار کې یی گرځوي، هغه ته همدا ډول اذیتونه ورکوي، په لښتویی وېهي او هغه بیچاره هم لکه د نر غوايي په څیر گاډي رانېکاري، هغوی یی ترې ساتي، ترڅو رازونه ترې واخلي خو هغه تر اوسه پورې پوره مقاومت کړې او سوگند یی کړې چې په دې اړه به څه نه وایی. هغه وخت چې ایلک خان په بازار کې گاډي رانېکاري نو په هماغه وخت کې که ته دهغه د ازادولو هڅه وکړې نو د ازادیدو امکانات به یی روښانه وي او که نه دهغه ددې ځایه ازادیدل راته شوني نه ښکاري».

حماد دخپله ځایه راپورته شو او ویی ویل «زه په ټولو حالاتو وپوهیدم، ته اندېښنه مه کوه، که چیرې زما رب ته منظور وي نو په متهره کې به سبا ورځ د ایلک خان اخري ورځ ثابته شي. اوس زه له دې ځایه ځم او په کوم سرای کې شپه کوم».

دواړو یو بل ته خدای پاماني وویل او یو له بله جلا شول. حماد د نرائن اشرام څخه ووت او د جمنه د دریاب غاړې ته ولاړ کله چې د یوه میل واټن د وهلو وروسته د متهره د ښار په لور راوگرځید نو څو اسپ سورو خپل آسونه را وځغلول او دهغه مخه یی ونیوله. حماد په خدا شو ځکه هغوی گیان او دهغه څلور کسه ملگري و. گیان لږ څه د حماد لورې ته را نژدې شو او په ډیر ادب یی ترې وپوښتل:

«یا امیره! مونږ ته څه حکم شته؟ ایا په نرائن اشرام کې دې د پندېت پرمانند سره دخبرو په وخت کې څه ترلاسه کړل»

حماد خپل آس څو قدمه نور هم ورمخته کړ او گیان ته یی په ډیره پټه توگه وویل: «واوره! نن شپه به مونږ ټول همدلته په متهره کې په مختلفو سرایونو کې شپه تیروو. د راجه عسکر هره ورځ ماښام ایلک خان د غوايي گاډي مخته ترې او د ښار په منځ کې یی گرځوي، ددغه کار څخه دهغوی مقصد عبرت اخستل او ایلک خان ته اذیت ورکول دي ترڅو دهغه څخه رازونه را وسپړي، هغوی غواړي وپوهیږي چې په دې سیمو کې نور څوک دي چې د غزني د مسلمان پادشاه له پاره کار کوي. خو ایلک خان په پوره ثابت قدمی سره ولاړ دی. سبا چې هغوی هغه بازار ته راوړی نو زه به په کومه بهانه دهغه گاډي ودروم. ته به هم دخپلو ملگرو سره هملته موجود اوسې. ځویوې لورې ته او دخلکونه به جدا درېږي. ترڅو دهغه ځایه په اسانۍ سره د تیښتې لارې درته پیدا وي. ته به زما لورې ته ویني، کله چې زه تاسو ته د ښیې لاس اشاره وکړم نو ته به دخپلو ملگرو سره یو ځای د راجه په عسکرو غشي ووروی، څه غشي هلته په ولاړو نندار چیانو هم ووروی، ترڅو هلته

دهغوي تر منځ گډوډي راپيدا شى ، په همدې وخت كې به زه ايلك خان له ځانه سره واخلم او وبه يې تښتوم. تاسو به هم دهغه ځايه د تينبستي هڅه وكړئ ، خو د ښار نه د وتلو وروسته به د بهيم سيم په لور نه ورځئ ، ځكه چې دا كار به زما او د بدري نات له پاره ډير خطرناكه وي ، زما تر شاشاد راتلو هڅه كوي.

زه د ښاره وځم او د جمناد درياب په غاړه غاړه به د جنوب په لور پنځه مايله واټن وهم. بيا دهغه ځايه به كين لورې ته د بهيم سيم او سرسوتي د درياب په لور د تلو په ځاي د جمناد څخه تيريږم او د شرق په لورې به ځم. په دې توگه كه د راجه عسكر زمونږ په تعقيب پسې هم راشي نو دوكه به شي او مونږ به د جمناد درياب په شرقي برخو كې لټوي ، زه به بيا دهغه ځايه د جنوب په لور سفر پيلوم او بيا به دهغه ځايه په عامو لارو د تللو په ځاي په ځنگلونو او گياه گانو كې د بهيم سيم په لور د تللو هڅه كوم.»

حماد دخپل ډاډ په خاطر د گيان څخه وپوښتل: «ايا زما په مطلب باندې وپوهيدې؟»
 گيان ورته په مثبت توگه سر و خو آوه او ويې ويل: «په دې اړه هيڅ ډول انديښنه ونه كړې ، زمونږ هر كار او هر حركت به ستاسې د حكم په مطابق وي»
 ددې خبرو وروسته حماد ترې جدا شو او د متهرا د ښار په لور روان شو ، گيان هم دخپلو ملگرو سره يو ځاي د حماد څخه وروسته په پوره واټن ساتلو كې د ښار په لور ورو روان شو.

۱۹ مه برخه

دمندرونو په ښار متهره کي يي ايلک خان د دويمې ورځې له پاره هم د زندان څخه را وويست او د يوه غوايي گاډي مخې ته يي و تړه. هغه يو ډير ښکلي او د ښه قد و قامت خاوند ځوان و، د تورو وينتانو او ښايسته سترگو خاوند و، يو عسکر د گاډۍ د پاسه سپور و او ايلک خان يي په کوټک واهه او د ځناورو په څير يي غغلاوو، د گاډۍ دواړو خواو ته دوه دوه ساتونکي په خپلو خپلو آسونو سپاره وو او ددې گاډۍ د ساتنې دنده يي تر سره کوله.

د ايلک خان حال شيبه په شيبه خرابيده. کالي يي شکيدلې او رږيدلې وو. دمخ نور يي هره شيبه په تورو والي او ښت، هغه بيچاره په پوره خاموشي سره هغه گاډۍ مخته رابښکوده. دندار چيانو يو هجوم يي هم شا شاته روان و. يو شمير خلکو ايلک خان ته بدې سپکې سپورې کولې او څه نورو پرې تيرې وروولې او خپله زړونه يي پرې په دې توگه يښول.

د بازار څخه د وتلو وروسته، هغه وخت چې دا گاډۍ يو پراخه ميدان ته ورسيده نو د نندار چيانو څخه دوه کسه هندوان چې پخپلو کي يي سره خبرې کولې د ډلې د منځته راووتل او گاډۍ يي د شا څخه ونيوله او غوښتيل يي ايلک خان تم کړي. ايلک خان هم مخته زور واهه. دې دواړو هندوانو خپل زور وواهه خو ونه توانيدل چې د ايلک خان مقابله وکړي ځکه چې ايلک خان د يوه مست او بې سره نرغوايي په توگه گاډۍ مخته رابښکودله. دوي دواړو خپل يو بل ملگرې هم را وباله او غوښتل يي په زور سره ايلک خان تم کړي خو دوي درې واړو يو ځاي هم ايلک خان تم نه شو کړاې. او دغه دغره په څير ځواکمن ترک ځوان هغوې درې واړه هم له ځانه سره رابښکودل.

په دې وخت کې په ناڅاپي توگه حماد خپل اس دې لورې ته را و غغلاوه، د گاډۍ څنگ ته را ورسيد او د آسه رابښکته شو، او دغو درې واړو هندوانو ته يي، چې د ايلک خان د تم کولو هڅې يي کولې اشاره وکړه ترڅو وروسته شي. هغه درې واړه ځوانان شاته شول او بيرته په نندار چيانو کې ورننوتل. حماد مخته ورغې او گاډۍ د شا له اړخه ونيوله او تم يي کړه. ايلک خان يو ځل ودرید او په ډيره اندېښنه يي شاته وکتل، کله چې پوه شو چې يو آڅي يوه ځوان يي گاډۍ تم کړې ده نو د غصې څخه سور شو او په خپل پوره ځواک سره يي د گاډۍ د مخته تللو هڅې پيل کړې خو په خپلو هڅو کې بريالي نه شو، حماد يي گاډۍ داسې تم کړې وه لکه چا چې د کوم مضبوط او مستکم خيز سره تړلی وي.

په زرگونو نندار چيان چې شاوخوا د نندارې له پاره ولاړ و، دا مقابله په ډيره دلچسپۍ سره کتله. دهغوې په سترگو کې د حماد قدر و عزت ډير ښت موندلې و. ځکه همغه گاډۍ د شا څخه نيولې وه

او مخته حرکت ته یی نه پریښوده، په داسې حال کې چې دهغه نه مخته ددې گاډۍ د تم کولو له پاره ددرې هندو ځوانانو ټولې هلې ځلې ناکامه شوې وې. ایلک خان هم نور په ډیر زور وهلو سره ستومانه شوې و، ټول وجود یی خولې خولې و، حماد لږ څه زور نور هم وواهه او گاډۍ یی د ایلک خان سره یو ځای شاته بوتله، ایلک خان هم زور وواهه او غوښتل یی چې گاډۍ د شاته تلو نه بنده کړي خو هغه بیچاره ناکامه و.

په گاډۍ کې ناست عسکر په پرلپسې توګه ایلک خان په کوټکونو واهه او چیغې یی پرې وهلې تر څو گاډۍ مخته بوزی. تر څنګ یی هغه ته سپکې سپورې کولې او د غدار، حرامی او... په ښکښلو یی نازوو.

حماد گاډۍ پریښوده او د گاډۍ چلوونکې ته راغې او په ډیر درنښت او احترام یی ورته وویل: «مهاراجه... که ستا اجازه وي زه به ددې څخه څه رازونه را وسپرم».

گاډي بان ورته په خندا وویل: «هرو مرو هڅه وکړه»

حماد ورته یو ځل بیا وویل: «لمرې به زه دهغه سره دوست په خیر خبره کوم ترڅو څه ترې ترلاسه کړم خو که چیرې په هغې کې ناکامه شوم نو هغه د گاډۍ نه جدا کوم او داسې سختي به پرې وکړم ترڅو پخپله چغې ووهي او ټول رازونه را وسپري».

گاډي بان په شکر کونکو سترګو حماد ته وکتل او ورته یی وویل «که چیرې ته داسې وکولې شي نو دا به دې پرمونږ احسان وي، په دې توګه به دراجه په وړاندې زمونږ عزت نور هم زیات شي»

حماد شاوخوا وکتل او گاډي بان ته یی وویل: «ته دغه نندارچیان او ساتونکې لږ څه ددې ځایه لرې کړه، کیدې شی دهغوې په شتون کې هغه څه ونه وایی.» گاډۍ بان د گاډۍ څخه لاندې

راکيوت او د ساتونکو په مرسته یی نندارچیان لږ څه شاته وتمبول او پخپله هم لرې ودریدل.

حماد دخپل آس قیضه ونيوله او د ایلک خان خواته راغې، او په ډیره مینه یی ورته وویلې.

«ایلک خانه... ایلک خانه! زه ستا دښمن نه یم بلکه ورور دې یم. ماته ووینه، زما ځای متهرانه دې بلکه نیشاپور دې، ایا ته هغه دبدری نات پیژنې چې ابو الفتح نومېږي».

ایلک خان دهغه خبرې هسې یو چال و ګڼلې او دهغه نه یی مخ وړاوه. «زه نه کوم نیشاپورې او نه ابو الفتح پیژنم. له ماسره تاته د ویلو هیڅ نه شته»

حماد ورته دا ځل په زړه سوځونکي اواز وویل: «ایلک خانه د تصوراتو د ګرداب نه ځان را وکاره. اود خپلو سترګو حجاب لرې کړه او ماته ووینه.» بیا حماد ایلک خان داوږې څخه ونيوه او ورته یی وویل:

«زما غيور او زړه ور ترک وروره! دغه اندیښنې او اضطراب پریږده او خپل جنون اولیونتوب متحرک کړه، راځه چې دواړه یو ځای د دښمنانو مقابله وکړو او له دوی سره د هایل قایل لوبه و لوبوو. او د دوی د مړینې د اړو څخه ځانونه لرې وکارو.»

د حماد په خبرو د ایلک خان حال د برق وهلې زړې ونې په خیر گړځیدلې و، هغه د پخوانۍ زړې ونې په خیر غمژن او د کوم پخواني بُت په خیر خاموشه و. هغه و برید او څه بې ربطه کلیمات یی وویل: بیا یی په سخت او از کې وویل: «لکه څنگه چې خوند او رنگ پټ نه شي پاته کیدې په همدې توگه ستاسو د هندوانو ذهنیت هم له ما څخه نه شي پټیدې.»

حماد ورته داخل په سخته لهجه وویل: «ایلک خان له ځانه سره یی ولیکه، زه له تاسره کومه پرده عقیده نه لرم. ووايه چې زه ستا د ضمیر کوم عکس تاته رامنځته کړم. که چیرې زما خبره دې ونه منله نو داخلک به دې په تیارو او تعذیبونو کې د سترگو دنور څخه هم بېغمه کړي، جسم به دې ټوټې ټوټې کړي، داسې ټوټې ټوټې لکه په سلگونو کجیران چې د خره او نورو مردارو جسمونه ټوټې ټوټې کوي. ته زما د ملت د قهرمانانو څخه یو یی. راځه..... زما وروره! دواړه یو ځای د دوی له پاره د تېره په خیر داسې گذار ورکړو چې زخم زخم یی کړو او د دې ځایه پښې وکارو. زما آس ستا تر مخه ولاړ دې، دا مونږ دواړه په اسانۍ سره له دې ځایه ویستلې شي»

ایلک خان اوس هم خاموشه و.... حماد ورته یو ځل بیا په شفقت سره وویل «زما مټ وگرځه او د یوه مجاهد په څیر دې خپل ضمیر را بیداره کړه. ایلک خانه ته په کومو فکرونو کې ډوب یی، خپل روح وپیژنه، سوگند دې چې که چیرې ته له ما سره لاس یو کړې نو زه به د دې دښمنانو کورونه وړان کړم او د دوی شخصیتونه به د سهار د لمر په څیر په سرو وینو رنگین کړم»

حماد لږ څه تم شو او بیا یی وویل: «ایلک خانه! قسم یادوم چې که چیرې زما خبره دې ونه منله نو زه به دې دویني حرمت له نظره و غورځوم او پوره سختي به در باندې وکړم او له دې ځایه به دې وتښتوم. یاد ساته زه په زور کې له تا کمزورې نه یم، د تولک دښاره بیرون د صنوبر د ونې څخه را تاوه شوې رسی. تا هم شکولې وه او همغه رسی. ما دوه هومره هم د ناصرالدین تر مخه شکولې ده او همغه زه ستا د مرستې له پاره دې دیار ته را استولې یم.»

د ایلک خان مخ یو ځل روښانه شو، په مخ یی جذبې او احساسات را بیداره شول. حماد ورته بیا خبره وکړه او هغه ته یی ټکان ورکړ: «ایلک خانه! زه نه شم کولې تا دلته متهره کې د مرگ په خونه کې د دوی رحم وکړم ته پرېږدم. د دې او هغې د جذبو څخه پورته زما خبره واوره. زه به ستا دښمنان د یو موټي خاورو په خیر وشیندم او داسې گذار به ورکړم چې بیا یی د علاج له پاره هم څوک پیدا نه شي. واوره! وخت راغلې چې ته له ما سره یو ځای د دې دیار او دشتې نه وتښتې.»

د ایلک خان په شونډو نری شاتنه خندا را پیدا شوه، خو هغه دومره صابر ځوان و چې بیا یی هم په خوله څه ونه ویل: حماد ورته بیا په غوږ کې وویل: «ایلک خانه! گوره زه خپل لاس په هوا کې پورته کوم او خپل عملیات پیلوم. بیا به ته وگورې چې زه څنگه د سترگو په رپ کې خاورې په کیمیا بدلوم. او دغه څوکسه په شمار فرعونیان به چې زمونږ شاوخوا ته ولاړ دي مونږ ته هیڅ ډول زیان را ونشي رسولې.»

حماد خپل ښې لاس په هوا کې پورته کړ. سمدلاسه لرې ولاړ گیان او د هغه څلورو ملگرو په دې ساتونکو او ګاډي بان باندې غشي و ویشتل او بیا یی په نندار چیانو غشي و ویشتل، ګڼ شمیر کسان په کې ووژل شول او په نورو کې ګډوډي را منځته شوه او هر څوک چې په کومه تنبیدلې شو په هغه لاره و تنبید.

حماد سمدلاسه توره را وویستله، هغه رسی یی ټولې پریکړې چې ایلک خان پرې تړل شوې و، بیا حما په یوه ټوپ سره په خپل آس سپور شو او شاته یی غوښتل چې ایلک خان ته څه ووايي چې ایلک خان هم لکه د خونړي زمري په څیر د حماد په آس ور سپور شوې و د هغه شاته ناست و او ویی ویل:

«زه نه پوهیږم چې ته به څوک یی، خو ددې سره بیا هم اوس مې که دوزخ ته هم بوځي د سره تللو ته تیاریم.»

حماد خپله توره او ډال ایلک خان ته ورکړل او ورته یی وویل «زما توره او ډال سنبال کړه، زه آس ځغلو، هر څوک چې زمونږ د لارې د نیولو هڅه وکړي سمدلاسه یی له منځه یوسه.»

ایلک خان توره او ډال سنبال کړل، حماد په ښي لاس د آس واګې و نیولې او په چپ لاس یی د آس د زین څخه را څړیدلې دوړند ګرز را پرانست او سنبال یی کړ او آس یی نور هم تیز کړ. اس د دواړو سره یو ځای په پوره چټکتیا سره ځغلیده او هر چا چې هڅه کوله ددوې تر مخه راشي هغه د حماد د ګرز او د ایلک خان د تورې ښکار ګرځیده. په دې توګه هغوې د ښاره ووتل او د خپلو ملگرو سره یو ځای د یوې بلې لارې په واسطه د جمن په لور ولاړل.

شلمه برخه

د ماښام بې نوره تورو تیارو هرې لورې ته خپل وزرونه غوړولي و... فضا د ویده شوي چمن په څیر خاموشه او اسمان د خپلې مینې نه ډکې سپوږمۍ څخه بې برخې و، ترڅنګ یې د اسمان فضا د وریځو د ګردو غبار څخه ډکه وه. د جمن د توري تیارې غاړې تر څنګ څنګ حماد په پوره کوشش او اخلاص سره خپل آس ځغلاوه. او دهغې سرکشه آس هم د دوي دواړو ته د ګټې او زیان د پې نظر کې نیولو پرته بې پروا د ازاد خیاله په څیر پرواز کاوه. بې خوبه او بې سپوږمۍ شپه د مرګ په سکوت کې ډوبه شوې وه.

تر پنځه میله واټن پورې د جمن په غاړه غاړه د جنوب په لور سفر نه وروسته حماد خپل آس په دریاب کې ورو غورځاوه، آس هم په خپل ځواک سره د دریاب هغه لورې ته ووت. گیان هم د خپلو ملګرو سره یو ځای دهغوې شاته روان و. بلې غاړې ته د وراوختلو سره سم حماد هملته تم شو او د خپلو ملګرو په انتظار کې کیناست. لږه شیبې وروسته گیان هم د خپلو ملګرو سره هلته ورسید. او هغه ټولو خلکو د ایلک خان سره داسې روغې او درنښت وکړ لکه څنګه چې دیوه لښکر عسکر د خپل جنریل تر مخه په ډیر احترام او درنښت سره راځي. د خپل آس نه د کیوتلو په وخت کې گیان ایلک خان ته وویل: «یا امیره! ته زما آس درواخله، دهغه د زین سره فالتو توره او ډال دواړه را ځوړند دي. زه به د کوم ملګري سره په آس باندې سپور شم.» ایلک خان د حماد ډال دهغه د آس د زین سره را وځړاوه او توره یې دهغه د ملا په پټۍ کې را وځړوله او بیا یې ترې وپوښتل:

«راته دې تر اوسه ونه ویل چې څوک یې. او د کومه ځایه راغلې یې... د نیشاپور سره څه اړیکې لرې... ناصرالدین دې څه ډول پیژني، او دا خبره دې ولې راته وکړه چې د بدري نات اصلي نوم ابو الفتح دې» ایلک خان د آسه را بنکته شو او د خپلو پوښتنو د ځواب اخستو منتظر شو. حماد ورته په خند شو او ویی ویل: لا تر اوسه د دې پوښتنو د ځواب وخت نه دې راغلې. مونږ باید سمدلاسه د دې ځایه کوچ وکړو. د دې ټولو پوښتنو ځواب به ته د بدري نات او یا هم د گیان د خولې واورې. د دې دواړه زما د ټولو رازونو او اصلیت نه ښه خبر دي.» حماد په خپل آس سپور شو او یو ځل بیا د جمن د دریاب د غاړې په کږو وږو لارو یې خپل اسونه وځغلول.

پنځه مایله نور هم مخته ولاړل او یو ځل بیا یې د جمن څخه آسونه را تیر کړل او د بهیم سیم په لور یې مخه کړه. په شرق کې لرې لرې د سپوږمۍ د را ختلو نښې هم را څرګندې شوې. د ځنګل ونې بوتې

د سپوږمۍ په دې رڼا کې ډیر غمژن او مړژواندي ښکاریدل ، داسې لکه د لمر د پړیو توپه وخت کې چې د بندي خانې کوم بندي دخپلې بې وسۍ څخه پرده لرې کوي ...یا د کلونو کلونو پخوانیو وړانو ویجاړو خانقاه گانو کې غمژنه سپوږمۍ په سلگیو سلگیو ژړا کوي ، بلکل همغسې لکه د ځنگل هر بوټې چې د سپوږمۍ په شپه زړه نیونکې او غمزده وي او داسې ولاړ وي لکه څوک چې دمشیته دهغه کار کوونکو مامورینو انتظار کوي چې دخپلو لارو څخه بې لارې او بې درکه شوي وي.

حماد ناڅاپه خپل آس تم کړ او دخپلو ملگرو په لوری په غور سره وکتل او ورته یی وویل: «تم شی»

دهغه په اواز کې داسې فکري ژورتیا وه لکه څوک چې یو ډیر زیات مکروه خیزو ویني او د شر څخه یی دخپلو ملگرو د ژغورولو او ساتنې اراده لری. په ځنگل کې یی په ډیره ناکراری او غور سره مخته داسې په زیر سره وکتل لکه یوه روژه نیونکي چې په بې کراری سره د ماښام په لور ویني. په همدې وخت کې ایلک خان د حماد په لور مخ کړ او ورته یی وویل:

«ولې تم شوې؟ ایا کومه خطرې درته تر سترگو کیږي؟» حماد خپل غوږ په لاس کې ونیوه او بیایي وویل:

«ایلک خان! واوره ، غور سره ورته غوږ شه ، تاته په ځنگله کې د آسونو د پښو د قدمونو اواز تر غوږو کیږی؟

ایلک خان تر ډیره پورې غوږ نیولي و تر څو دغه اوازونه واورې ، بیایي په اندیښنې سره حماد ته وویل: «ستا خبره سهې ده ، په ځنگل کې په یوه وار د ډیرو آسونو د پښو اواز تر غوږو کیږي. اودا اواز هره شیبه رالڼدېږي. ددې مقصد دادې چې دا خلک هم زمونږ په لور را روان دی.»

اوس نو د آسونو د پښو اوازونه په ازاده توگه اوریدل کیدل. حماد یو ځل بیا ددې اوازونو په اوریدو سره وویل: «ایلک خانه واوره! ددې راتلونکو سپرو شمیره د لسو کسانو څخه کمه نه ده. زه به ددوې په راتلو کې په دې غلطۍ کې نه لویږم چې ووايم چې دمتهدا عسکر په لږو لږو ډلو کې په څلورو خواو کې خپاره شوي دي او زمونږ لټون به کوي. خو ایلک خانه واوره چې: ... (الحب لله و البغض لله) ترهغې چې زما په جسم کې د ویني اخري څاڅکې هم وي زه به د اوسۍ په څیر د ښکاري او د مرغې په څیر د مرغۍ خورو نه ستاسو د ټولو ساتنه کوم. ایلک خانه ، حوصله او همت له لاسه مه ورکوه....

ایلک خان سینه تانده کړه او ویی وویل: «اې زما نوم ورکی او اجنبي دوسته او لارښوده! کله چې دښمن پر مونږ حمله وکړي نو ته به وویښې چې ایلک به د پنځو اوو کسانو د وژلو پرته مرگ ته زړه

ښه نه کړي. زما دې دمجاهدينو د پښو د آسونو په گردونو سوگند وي چې ايلک خان به په جنگ کې خپل دوست هيڅکله هم ناهيلي نه کړي».....

ايلک خان خاموشه شو. ځکه مخې ته څو کسه سپاره راغلل. او هغوي ټولو ددوي د کلابند کولو هڅې پيل کړې. ايلک خان وشميرل او ويی کتل چې د حماد د خبرې سره سم هغه لس کسان و. ايلک خان وکتل چې د حماد يو لاس کې ډال او په بل کې يی دروند گرز نيولې دي. ايلک خان او نورو ملگرو يی هم خپلې خپلې وسلې په لاسو کې نيولې وې، بيا حماد هغو سپرو ته ورغږ کړ او ورته يی وويل: «تاسو څوک ياست او ولي مو زموږ د کلابندۍ کولو هڅې وکړې»

دهغوي څخه يوه يی د ايلک خان په لور اشاره وکړه او ويی ويل «دمتېرا دغه بندي به په داسې اسانۍ سره زموږ له لاسو په تېښته بريالي نه شي. تا ددې په ازادولو کې دخپلې خاورې او وطن سره خيانت کړې، زموږ په لاسو د مړيني نه مخته مونږ ته وواياست چې تاسو د کومو سيمو پورې اړوند ياست او د کوم ځاي اوسيدونکي ياست»

د حماد څخه داسې ځيرونکې او افغې مار جوړ شوي و چې هره ثانيه يی زړه غوښتل دوي و چيچي، خپل او سپينيز گرز يی دماهي نيونکو د جالونو په څير په هوا کې خوځاوه او دهغه مار په څير يی غږ ويست چې دخپل قهر په وخت کې دخپل قهرجن روح د ژورتيا نه چيغه وهي.

«ستاسې خبرې دومره بې کاره او بې حقيقته دي لکه د يوه احمق د خولې نه چې د حماقت او از راوځي. زه به مو په ځيرو باندې د غم، قهر او تيارو ناهيلۍ راخپري کړم. ستاسو په هډوکو کې به بې کرارې او د يوه نوي قهر سره به پر تاسو دخپل گرز باران و اوروم. په دې تياره شپه کې به زه تاسو ته د فنا ننداره و ښاييم او تاسو ته به د ځنگلې خنزيرانو په څير په پوزه کې د مرگ نټکۍ درواچوم او زه به در څخه دخپل منزل په لور روان شم. زما رب زما سره دې او همغه به ماته برې اوسر فرازی راپه برخه کوي.

مخته راغلي سپرو لا تر اوسه خپله کلابندي نه وه پوره کړې چې حماد د غصې او قهر څخه د سکرو سکروته وگرځيد، خپل گرز يی وگرځاوه... آس ته يی پونده ورکړه او په ټولو دښمنانو يی سرگرځونکې د تکبير غږ (الله اکبر) پورته کړ او دهغه جويان په څير يی پرې حمله وکړه چې تر مخه يی رمي ته څوک د زيان د ورسولو هڅه کوي. هغه په ټولو يوه وحشتناکه حمله وکړه او په همغه لمړۍ حمله کې يی دخپلو درې کسو دښمنانو سرونه پرې کړل.

دهغه شاته ايلک خان، گيان او دهغه ملگري هم په دې جنگ کې راگډ شوي و، د ايلک خان د جنگ کړچار داسې ولکه په يوه وران ځنگل کې چې لوږې اخيستي ځيرونکي په قهر شوي وي،

د نيشاپور شاهين

هغه هم په خپله لمړنۍ حمله کې د دښمن دوه کسان له منځه وړي و، کله چې حماد بيا ځل د الله اکبر غږ وکړ نو ايلک خان په عجيبه جوش او ولولې سره د حماد په لور وکتل او ورته يې وويل:

«زما دوسته، زما حبيبېه! وايه وايه... بيا يې ووايه... دغه مقدس غږ يو ځل بيا پورته کړه...»

حماد يو ځل بيا د تکبير غږ پورته کړ، دا ځل ايلک خان د گيان او ملگرو په لور يې په کتلو سره وويل...:

«دوستانو! تاسو هم دا غږ پورته کړئ، هو! د همدې څخه د اسم اعظم غږ پورته کړئ...»

گيان او ملگري يې د ايلک خان سره يو ځای شو او د تکبير داسې غږونه يې پورته کړل چې ځنگل يې په لرزه واخست او کله چې دوي خپل اړخونه بدل کړل او بيا يې حمله کوله نو ويې کتل چې حماد د څو نورو دشمنانو سرونه هم ورپرېکړي دي. اوس نو درې کسان پاته و. دهغوي د ډلې نه يو د ايلک خان ښکار وگرځيد او هغه نور دواړه يې د گيان او ملگرو په لاسو د ژوند نه بيغمه شول.

۲۱ مه برخه

د سپوږمۍ په دې نیمایي رڼا شپه کې ایلک خان د حماد لورې ته راښکته شو د حماد د ټاټ کالي او دهغه گرز په وینو ککړ و. ایلک خان په ډیر درنښت او احترام سره د حماد په لور وکتل او ورته یی وویل: «زما محسنه! زما حبیبه! دخداي له پاره راته ووايه چې څوک یی او دکومه ځایه راغلې یی. ما په خپل ژوند کې د لمړي ځل له پاره ستا په څیر افسانوي جنگجو کتلې دې. زه همدا اوس له تانه دهغه څه په اړه ډیر څه اوریدل غواړم چې په متهره کې دې هغه غوايي گادۍ تم کړ چې د متهره خلکو پر ماباندې لکه د غوايي په څیر رانښکود.

حماد خپل آس د ایلک خان څنگ ته راوړ او هغه یی په اوږه وټپاوه او ورته یی وویل: «ایلک خان! ته په دې اړه فکر مه کوه. د بهیم سیم په کلي کې به د بدري نات کور ته ورځو او هملته به درته په آرام سره هر څه ووايم. له ما سره ستا په نامه یو لیک هم شته، چې ماته دهرات والي ناصرالدین راکړې. راځه چې لمړۍ دغه ټول لاشونه ښخ کړو او د ویني دغه څاڅکي پاک کړو ترڅو ددې وینو په کتلو سره څوک زمونږ د آسونو تعقیب ونه کولې شي. ټولو یو ځای هغه لاشونه ښخ کړل او د پښو په مښودو سره یی د وینو هغه نښې نښانې هم له منځه یوړې بیا یی د شمال غرب په لور د بهیم سیم کلي ته مخه کړه.

۲۲ مه برخه

سهار ته لا تر اوسه ډیر وخت پاته و چې گیان د بدري نات د کور دروازه وروټکوله. حماد ، ایلک خان او نور ملگري یی تر شا ولاړ وو. لږه شیبه وروسته د حویلی دننه د سپی اواز پیدا شو ، خو سمدلاسه څوک راپورته شو او سپی یی بند کړ او بیا یی د حویلی دروازه پرانیسته. د دروازی پرانیستونکې د حویلی یوه ملازم و. ټول حویلی ته ورننوتل. د گیان ملگرو ټول آسونه د اصطبل په لور یوړل. خو گیان ، حماد او ایلک خان د خپله ځانه سره خپلې کمرې ته یوړل. لږه شیبه وروسته بدري نات هم د کوره راووت. په لاسو کې یی روڼ مشال نیولی و ، د اصطبل په لور د تللو په وخت کې یی هغه ملازم ته ورغږ کړ چې دروازه یی پرانیستې وه. کله چې هغه ملازم په یوه منډه د بدري نات خواته راغې نو بدري نات ترې په پلټونکې توگه وپوښتل: «د حویلی دروازه چا وټکوله».. ملازم ورته په خوشحالی سره وویل: «مالکه! گیان د خپلو ملگرو سره را ستون شوې دې» بدري نات ترې په ډیر شوق سره وپوښتل: «ایا حماد هم ورسره شته؟» ملازم ورته په خندا کې وویل: «مالکه! یواځې حماد نه چې ایلک خان هم ورسره دې» بدري نات د گیان د کوټي په لور ورغې او ویی ویل «زما زړه د پخوانه ویل چې د نیشاپور دا شاهین چې هر کار ته لاس واچوي ، ناکامیږي نه».

حماد ، ایلک خان او گیان درې واړه ناست و او خبرې یی کولې ، چې بدري نات هم ورننوت. دهغه د کتلو سره سم ایلک خان راپورته شو او د بدري نات سره یی غیږه ورکړه. او ویی ویل «زه هم ستا منتظروم» بیا یی د حماد په لور اشاره وکړه او ویی ویل «زه د دغه ورور په برخه کې معلومات تر لاسه کول غواړم خو هغه د خپل ځان په اړه تر اوسه ماته څه نه دي ویلي»....

پخوا له دې چې بدري نات څه ووايي ، حماد د خپل سر څخه خود لرې کړ او دهغې د لاندې ایښودل شوې څرمني د منځ څخه یی یولیک را وویست او ایلک خان ته یی ورکړ او ورته یی وویل: «دا ولوله ، دا ستا په نامه د ناصرالدین لیک دې»...

بدري نات او ایلک دواړو د مشال په رڼا لیک ولوست ، د لوست نه وروسته ایلک خان لاندې بنکته شو او د حماد دواړه زنگونونه یی ونيول او ورته یی وویل: «د نن نه وروسته ته زما امیر یی اوزه ستا یو ډیر ادني سپاهي»

حماد ورته په ډیره عاجزی سره وویل: «نه ددې ځای امارت به له همتا سره وي زه به ستا تر لاسه لاندې په کار کولو خوشحالي محسوسوم».

ايلک خان ورته په ډير درنښت وويل: «دا به څنگه شوني وي، ستا په شتون کې ايلک خان بلکل دامارت وړتيا نه لري. ته زما څخه ډير ځواکمن او د جنگي امورو ماهر يی. ما ته د خوښې ځاي دې چې ستا په خير ديوه امير تر لاس لاندې کار وکړم. په خداي قسم چې ايلک خان د حکم کولو له پاره نه بلکه د اتباع له پاره پيدا شوې دې»

حماد راپورته شو او ايلک خان ته يی وويل: «دسهار د لمانځه وخت داخل شوې دې، راځئ چې لمړۍ لمونځ اداء کړو بيا به دواړه دخپلو نورو امورو په لور توجه کوو»
بدري نات ترې په اندېښنې سره وپوښتل «کوم نوي امور...»

حماد ورته وويل: «نگر کوټ... چيرې چې زما د ملت يوه لور د پنډتانو په بند کې پرته ده... که چيرې هغه ژوندۍ وي نوزه به دهغې دخلاصون او بيرته راوړو په برخه کې هرو مرو بريالی کېږم. خو که چيرې هغو قصابانو هغه په خپلو بتانو قرباني کړي وي نو خداي تعالي دې دهغې روح ته سکون اوراحت ورکړي...»

حماد لږ څه تم شو او ویی ويل: «دهغې مسلمانې نجلۍ نوم څه دې؟ تا ماته ویلی و خو زما د ذهن نه یی نوم وتلې دې».

بدري نات ورته وويل: «دهغې نوم اوما دې او دنگر کوټ په مندر کې خدمتگاره وه، ډيره صابره او ذهينه پيغله ده، که چيرې د وزې په خير يی هم پوست وويستل شی بيا به هم دخپلو ملگرو او پټ تحريک په اړه يوه خبره هم ونه کړي. هغه داسې پيغله ده چې هر ډول باور، وياړ او اعتماد پرې کيدې شی».

حماد په دعايه توگه وويل: «خداي دې وکړې چې زما ترورسيډو پورې زما د قوم دغه لور ژوندې او سلامتې اوسي، نوزه به هغه د دې دوزخ څخه دهغې په راويستلو بريالي شم او...»
بدري نات يی په منځ کې راټوپ کړ او ویی ويل: «دهغې پيغلې سره يو بل راز هم تړلې دې...»
حماد ورته وکتل او ویی پوښتل «څه ډول راز...؟»

بدري نات دايلک خان په لور وکتل او په نرۍ شانتې خداي وويل: «هغه پيغله چې اوما نومېږي، دايلک خان سره ډيره زياته مينه کوي، ايلک خان يی هم هغه خوښوي، نژدې و چې ددواړو تر منځ نکاح وکړل شي، چې دا پيښه وشوه».

حماد وخنډل او ايلک خان ته يی وکتل او ویی ويل: «غم مه کوه، هغه به هرو مرو د دې جهنم څخه راباسم او دهغې نه وروسته به په همدې حويلۍ کې ستا دنبځي په خير له تاسره اوسيږي».
بدري نات يو ځل بيا وپوښتل: «نگر کوټ ته به څه وخت روانيږئ، ترڅو ستاسو د خوراک څښاک بندوبست وکړم. ايا داسې به شوني نه وي چې...»

د نيشاپور شاهين

حماد ورته په منځ کې راتوپ کړ او ویی ویل «د سهار د لمانځه وروسته د دې ځایه روانیږم، له ماسره به یواځې ایلک خان سفر کوي، اوس راځئ چې ناوخته کیږي. لمونځ وکړئ»
ټولو او د سونه وکړل، بیا هغوی ټولو د گیان په کوټه کې د بدري نات په امامت سره د سهار لمونځ اداء کړ.»

۲۳ مه برخه

د خو ورځو پرلپسې سفر کولو وروسته حماد او ایلک خان یوه ورځ د نگرکوټ کلا ډوله مندر ته د نژدې پنځه مایله واټن په لرېوالي سره ور رسیدلي و. په دې وخت کې لمرد سرپاسه ولاړ و، دوی هم د خپلو اسونو رفتار کم کړې و، ځکه چې هغوی غوښتل چې د شپې په تیاره کې مندر ته ورسیږي او هلته شپینۍ حمله وکړي. په همدې خاطر هغوی کرار کرار د کوهستان په نالو او ښکته پورته ځایو کې پټ پټ د شمال په لور مخته روان وو.

کله چې لمړ پریوت نو هغوی د کلا شکله مندر د شرقي برخې څخه تیر شوي و او ډیر مخته تللي و. هغوی د مندر څخه یو دوه مایله نور هم لرې ولاړل او بیا بیرته د غرب په لور وروگرځیدل او د کوهستاني دریاب هغې غاړې ته راغلل چې د دیوال شکله غرونو د درې برخو څخه تیریده او په سړي مندر پروت و. هغوی وکتل چې د یخۍ په واسطه د دریاب اوبه ډیرې کمې او غاړې یې پوره وچې شوي دي، حماد او ایلک خان دواړو د دریاب په همدې وچو غاړو باندې خپل آسونه ځغلول او بیرته د مندر په لور را روان وو.

د مندر شاته د غره نه لاندې یې په یوه تیاره ځای کې خپل آسونه وتړل، دواړو لمړۍ د ماسختن لمونځ اداء کړ، بیا حماد خپله او سپینیزه پنجه را وویستله، د غره په سرد مندر په کتلو سره یې دهغه ځای د پورتوالي اندازه واخسته او بیا یې د زین څخه رسۍ را پرانسته او ددې او سپینیزې پنجې سره یې وتړله. دهغه ټول کار ته ایلک خان په ډیر غور او دلچسپۍ سره کتل. بیا د ایلک خان د سترگو تر مخه حماد خپله رسۍ د او سپینیزې پنجې سره یو ځای تاو راتاوه کړه او پورته یې ورگزار کړه. په همغه لمړي ځل دغه او سپینیزه پنجه ددې دیوال شکله غره په کوم ځای کې کلکه وښتله. حماد د پنجې سره تړلې رسۍ ښه کش را کش کړه او دهغې د ټینګښت اندازه یې واخسته، بیا د خپل آس څنګ ته راغې، د غشو ډک ملا بند یې د ملا و تړه، ډال او کمان یې په اوبه و اچاوه او بیرته درسی خواته راغې او ودرید. ایلک خان هم د حماد په څیر خپل ځان په وسله ښبال کړ.

زما تر شا د راتلو هڅه کوه، یاد ساته چې کوم اوزار پیدا نه شی. او که نه زمونږ دا خطرناک عملیات به د ناکامۍ سره مخ شي. دواړه د خپلو لاسو، پښو او زنگونو په مرسته په ډیره چټکتیا سره پورته وختل، حماد خپله رسۍ په دواړو لاسو و نیوله یو ټوپ یې وواهه، او بیا یې رسۍ د خپلو دواړو پښو تر منځ کلکه و نیوله او پورته پرې خوت، ایلک خان ته یې هم وویل: «ایلک

خانه ! لکه څنگه چې زه پورته ځم په همدې توگه ته هم زما تر شا د راتلو هڅه کوه. خو یاد ساته چې کوم اواز راپیدا نه شی او کنه زمونږ دا خطرناک پروگرام به دناکامی سره مخ شی.

کله چې هغه ځای ته را ورسید چیرې چې او سپنیزه پنجه د یوې تیرې ترمنځ نښتې وه ، حماد ترڅو لمحو پورې اخوا دیخوا وکتل او بیا یې په تیاره کې سترگو رڼا وکړه ، په کوم ځای کې چې پنجه نښتې وه ، دهغې څخه لږ څه پورته د غره ډیره برخه مخته را وتلې وه ، حماد ایلک خان ته په اشارې کولو سره د پورته راتلو وویل ، او بیا دواړه د غره په دغه را وتلې برخې باندې ودریدل ، بیا حماد پنجه د غره د سترو تیرو څخه را خلاصه کړه او هغه یې د تړل شوې رسی سره را ټوله او یو ځل بیا پورته ور وغورځوله. پنجه یو ځل بیا د غره په کومه ستره تیره کې نښتې وه او دوی دواړه بیا د پنجې اوسې په مرسته پورته وختل. په همدې توگه یې دوه ځله نور هم پنجه پورته گذار کړه او دوی ددغې دیوال شکل غر ، چې په سړی بهیم نومې مندر و ، په ورختلو بریالي شول. (د نگر کوټ دا کلا شکل مندر د بهیم په نامه مشهور شوې و. هغه په یوه ډیر لوړ او ددرې خواو نه دنا قابل تسخیر غرونو د پاسه د مشهور راجه بهیم په لاسو تعمیر شوې و. په هندوستان کې دا د بتانو تر ټولو ستر مرکز و. او ددې ځای پروهت په ټولو هندو راجاگانو باندې خپل اغیز درلود. ددې مندر د بتانو په سترگو کې لعل او جوهر ایښوول شوي و)

د غره د پاسه د را ختلو وروسته حماد پنجه په یوه ستره تیره کې ونښلوله او رسی یې ترې لاندې را و ځړوله ، بیا یې په پټه ایلک خان ته وویل: (ایلکه ایلکه ! کومې لورې ته چې مونږ را غلي یو دا خود مندر شاتنۍ برخه ده ، خوددې سره سره به بیا هم دلته وسله وال ساتونکي اوسی. مونږ باید دلته پریوځو او د مار په خیر په سینه هغه لورې ته ور وښویو.

سمدلاسه دواړه په دغه تیر لور ه زمکه باندې پریوتل ، بیا ایلک خان حماد ته وویل « یا امیره ! زه ددې مندر دهرې برخې په اړه معلومات لرم. ستا اندازه سهی ده ددې مندر په شاتنۍ برخه کې هم ساتونکې شته. زه به مخته مخته ښویم ته زما شاته راځه. »

حماد یې وړاندیز ومانه او ورته یې وویل: « یو بل کار هم وکړه ایلکه. خپل ډال شاته وټړه ، ترڅو د ښویدو په وخت کې اواز ونه کړي. »

حماد او ایلک مخته ښویدل ، کله چې د مندر شاتنۍ برخې کې دتورو تیرو څخه جوړ کړل شوي دیوال ته ور نژدې شول نو حماد ایلک خان د اوږې څخه ونيوه او تم یې کړ ، ورته یې وویل « تم شه ، ایلک خانه ! خپل ښي او کیڼ لورې ته وینه. ددواړو خواو څخه ساتونکې را روان دي ، سر ټیټ کړه او ساه دې بنده کړه »

حماد او ایلک خان دواړو خپل سرونه په زمکه ایښودې و. او خپلې ساه گانې یې ودرولې ، خو سترگې یې په دغو وسلوالو ساتونکو نښتې وې چې دښې او کینې لورې څخه راتلل. دواړه ساتونکې راغلل ، یو دبل سره یو ځای شول او بیا بیرته په مختلفو سمتونو روان شول. کله چې هغوی لرې ولاړل نو حماد ورته وویل : « ایلکه ! ددې مندر د شاتنۍ برخې دغه دواړه ساتونکې بیرته راځي او یو دبل سره بیا ویني او بیرته ستنېږي ، ددوې د ساتنې او پهرې همدا طریقه ده. ایلکه... ایلکه ! راځه لږ څه نور هم مخته ورځو او په زمکه پریوځو. خو واوره ! داخل چې هغوی دواړه یو ځای شی او بیا بیرته دمختلفو سمتو په لور روان شي نو په ښې لور تلونکې باندې په زه او په کینې لور تلونکې باندې ته حمله وکړه. پټ پټ دهغه شاته ولاړه شه. لمړۍ یې خوله وربنده کړه او بیا یې کار ور خلاص کړه».

ایلک خان هم ورته په ځواب کې وویل : « ای امیره ! په دې اړه فکر مه کوه. زه به ستا د هدایت سره سم عمل کوم » لږه شیبه وروسته بیا هغه دواړه ساتونکې را وگرځیدل په همغه ځای کې یو دبل سره یو ځای شول او بیرته په مخالفو سمتونو روان شول. حماد او ایلک خان ورته په سنگر کې ناست و او د زمريو په څیر پسې را ووتل او په کرار کرار یې تر شا روان شول او بیا یې پرې ورتپ کړ ، لمړۍ یې ددوې خولې وربندې کړې بیا یې دهغوی په سینو کې د زهرو خنجر ور ننویست ، بیا یې ددواړو ساتونکو لاشونه واخستل او شاته یې کړل ، بیا یې شاوخوا وکتل ، ترڅنگ یې ورته د ونو بوټو یو ځنگل شاتنه تر سترگو شو ، دهغوی دواړو لاشونه یې په همغه ځنگل کې ورواچول او بیرته دمندر لورې ته راستانه شول.

اوس نو هغوی دمندر د جنوبي دیوال تر څنگ څنگ د شرقي برخې په لور وروان و. او همدا مندر ته د ورننوتلو لاره وه. د دیوال اخري سرته په رارسیدو سره حماد د مندر شرقي برخې په لور وکتل ، دمندر په دغې برخې کې د بې شمیره ستونو څخه جوړ شوي دهلیز و چې د شمال په لور تر لرې لرې پورې غځیدلې و. ددې دهلیز دننه بې شمیره ډیوې بلې شوې وې او د همدې ډیوو په رڼا کې هلته ساتونکو خپله دنده تر سره کوله. حماد او ایلک خان دواړه د یوې ستنې سره څنگ ته شول او د ساتونکو دراتلو انتظار یې پیل کړ.

څنگه چې پهره دار د ستنې تر څنگ په تیریدو شو نو حماد او ایلک خان پرې د زمريو په څیر ورو و لویدل ، دهغه خوله یې وربنده کړه او په ډیره چټکۍ سره یې هغه رابښکود او دمندر د جنوبي دیوال په تیارو کې یې ورو غورځاوه.

هغوی بیرته همدې ستر دهلیز ته راستانه شول او شاوخوا یې وڅارله ، دمندر تر مخه شرقي لورې چیرې چې یو نشیبي لاره دمندر په لور راتلله هلته دمندر څو کسه وسلوال پهره داران ولاړ و. د

ستنې شاته ولاړ حماد په پټه وویل: «ایلکه، ایلکه! ایا دا ویلې شې چې او ما به په کومه کمره کې بنده وي»

ایلک دڅو لمخو د خاموشۍ وروسته وویل: «که چیرې ژوندۍ وي او په دیوي او دیوتاو باندې یې قرباني کړي نه وي نو هغه به ددې مندر په تاخانه کې وي».

حماد ترې بیا وپوښتل: «تاخانه کومې لورې ته دي»

«دلته خویوه نه بلکه بې شمیره تاخانې دي او هیڅ نابله انسان ددې تاخانو څخه نه شی وتلی».

خوبیا هم زه فکر کوم چې هغه به د مندر د ستر پروهټ په ذاتي تاخانې کې وي».

«ایا ته دهغې تاخانې په اړه معلومات لرې؟»

هو! امیره ما هغه تاخانه کتلې ده».

«نو بیا واوره ایلکه! د دهلېز د دیوال سره نښتې نښتې مخته دهغې تاخانې په لور ولاړ شه. زه هم درسره ملګرې یم،» دواړه دهغه دهلېز د دیوال سره نښتې کرار کرار مخته ولاړل، یوې دروازې ته په رسیدو سره ایلک خان تم شو، بیا یې هغه دروازې ته لږ څه زور ورکړ او ویی کتل چې دروازه پرانیستې ده، دهغې یوه پله یې لږ څه خلاصه کړه. ایلک خان ورته په پټه وویل: «یا امیره! قدرت په مکمله توګه زموږ سره ملګرې دي. تاخانې ته تلونکې دا لاره پرانیستې ده. اوس زما شا شاته راځه»

دواړو دروازه پرانیسته او دننه ورغلل، دروازه یې تر شا بیرته بنده کړه، کوم ځای چې دوی ولاړ و هغه پاتخې وې چې لاندې کوزیدې، د پاتخو په دواړو خواو کې د دیوالونو سره مشالونه لږیدلي و چې د همدې له کبله پاتخې په پوره اسانۍ سره څرګندیدې.

دواړو بې له دې چې شور و زوګ را پیدا کړي لاندې کیوتل، د نژدې شلو پاتکو نه د کیوتلو وروسته هغوی د تورو تیږو نه په جوړ شوي فرش باندې ولاړ و. دا یوه پرانیستې لاره وه چې مخامخ د غرب په لورې تلله. دواړه څو قدمه مخته ولاړل چې ویی کتل چې دا لاره دیوې بلې لارې سره یو ځای کیږي چې شمال جنوب لورې ته غځیدلې وه. دا ددې ټولو تاخانو دهلېزونه و، ځکه چې ددې دهلېزونو دواړو خواو ته ګڼ شمیرې کوټې وې او ټولې په تیارو کې ډوبې وې خوبیا هم د شمال په لورې پرتو کوټو کې لږ څه روښنایی تر سترګو کیدله.

دواړو په ډیر غور سره یو بل ته وکتل. بیا مخته ولاړل، دواړو د یوې روښانه کمرې دننه وکتل، هلته په کمره کې د کرشن مراري د تیږو څخه جوړ کړل شوې یو ستر بُت ایښوول شوې و، او دهغې بُت د سر سره نژدې دیوال باندې یو ستر مشال هم نښلول شوې و. ددې نه وروسته هغه د څلورو کمرو پلټنه وکړه خو هغه ټولې خالي وې خو د دیوي ګانو او دیوتاګانو د بوتانو نه ډکې

وي او دهر بُت سره نژدې مشالونه ايښوول شوي و. د اکمرې په ښه عطر و خوشبويه شوې وې ، تر څنگ يې د شمال او جنوب پورې غځيدلې دهليزونه هم د همداسې خوشبو څخه ډک و.

حماد او ايلک خان مخته ولاړل اوس دهغوې تر مخه داسې يوه کمره راغله چې د پخوانيو کمره په نسبت ډيره روښانه وه ، حماد لکه د يوه ځناور په څير په زوره زوره ساه واخسته او ايلک خان ته يې وويل «ايلک خانه ! هوښياره اوسه ماته ددې کمرې څخه تيز انساني بوې راځي».

ايلک خان ورته هم په اشارې سره وويل : «يا اميره ! همدا د مندر د ستر پروهت کمره ده»

حماد او ايلک خان همدې کمرې ته ور وکتل ، هلته د مندر د ستر پروهت د يوه بُت تر مخه ناست وو ، يوه ښايسته او ډيره حسينه خدمتگاره ښځه يې تر څنگ وه چې د بُت په سري گلان شيندل او شمعي يې پرې روښانه کولې. د پروهت سرتيت و او داسې څرگنديده چې په سکون او انجماد کې په مراقبې کې ډوب شوي وي ، د پروهت تر مخه او د بُت ښيي لورې ته ، چيرې چې انساني ځان په بُت باندې د قربانۍ له پاره ځاړيده ، يو قربان ځای هم موجود و. په زمکه کې يو ډير ستر موگې ښخ کړل شوې و او اوما يې په هغې پورې کلکه تړلې وه. ايلک خان همغې لورې ته اشاره وکړه او ويې ويل : «يا اميره ! دغه مخته چې کومه نجلۍ وينې چې په رسيو تړل شوې ، همدا اوما ده».

حماد وکتل چې هغه يوه ډيره حسينه او ښايسته ، ښه قد خاونده او سترگې وړونکې پيغله وه. په تاخانه کې بنده او په تورو تيارو کې غمژنه ولاړه وه ، هغه اندېښمنه وه ، د کوټي په تيارو کې لکه د ماتې شوې ډيوې په څير گرځيدلې وه. سترگې يې بندې وې ، داسې معلومېده لکه د ډيرې مودې راهيسې چې خوب ته نه وي پرېښوول شوي او اوس قربان ځای ته په ورختلو باندې هم د کلک خوب کولو اراده لري.

حماد او ايلک خان يو بل ته وکتل ، په سترگو سترگو کې يې پريکړه وکړه ، بيا دواړه د يوه توپان په څير دننه ورننوتل ، حماد د تاخانې دروازه د دننه څخه وتړله ، د مندر د يوداسي چې کله دوي دواړه وکتل نو وجود يې په لږزان راغې ، حماد يې په لور توره و خوځوله او ورته يې وويل :

«که چيرې دخولې څخه دې لږ څه اواز هم وويست نو په دې توره به دې ستوني پريکړم.» هغه د يوداسي گونگه شوه او د بُت تر څنگ په لږ زيدلي وجود ولاړه پاته شوه.

اوما سترگې پرانيستې ، کله يې چې په تاخانې کې ايلک خان وکوت ، نو حيرانه شوه ، لږه شيبه مخته يې په مخ د غم او مرگ څپې تلې راتلې خواوس يې مخ د خوشحالي نه وغورځيد ، داسې برېښيده لکه د ايلک خان په کتلو سره يې هلته د وجود په هلو کو کې سمدلاسه شفا پيدا شوې وي.

په ارتکاز او ذکر کې ډوب پروهت خپل سرو څرخاوه او د ایلک خان په لور یی د کتلو په وخت کې په سختې لهجې وویل: «تاسو دواړه څوک یاست او ولې دلته دې مقدسې خونې ته را ننوتې یاست؟»

حماد د پروهت خبره هسې واخسته او ایلک خان ته یی وویل: «ایلک خان! د اوما رسی پرانیزه او په ځای یی د مندر دیوداسي و تړه او په خوله کې یی ورته دخپلو کالیو څخه څه ورومنډه ترڅو اوازونه شی کړای.»

ایلک خان ور مخته شو او لږزانده دیوداسي یی دېت د اړخ څخه را و نیوله او هلته په قربان ځای کې یی د اوما په ځای و تړله او د اوما رسی یی را پرانیستې....

پروهت یو ځل بیا په خپلو غضبناکو سترگو حماد ته وکتل او په خپل قهرجن اواز یی وپوښتل.... «ماله تاسې وپوښتل چې تاسو څوک یاست چې په خپل سر مندر ته را ننوتې یاست. زه وینم چې ستاسو د ظاهر او باطن ترمنځ یو شرارت شتون لري او هغه انسان، چې دهغه په روح کې شیطان وی، هغه دې مندر ته نه شی داخلیدې.»

حماد په داسې بڼه هغه پروهت ته ورنژدې شو، لکه څنگه چې یو وحشي دخپل یوه ښکار په لور ور نژدې کیږي. تر دې وخته پورې پروهت دخپله ځایه راپورته شوې و، حماد یی هم مخته ولاړ و. «ته نه شې کولې مونږ دې مندر ته د رانتوتلو څخه منه کړې»

پروهت په ډیره حیرانتیا سره د ایلک خان په لور وکتل او ویی ویل: «او ه... ته خو همغه یی چې د اوما سره دې ددې وطن دخاورې سره د خیانت اراده کړې وه او بیا و نیول شوې. تو خو هلته متهره کې بندي وې، دهغه ځایه څه ډول را خلاص شوې یی. حماد د پروهت په خوله یوه درنده سپیره ورکړه او ورته یی وویل: «په دې خاطر د متهره د بند یخاني څخه را و تښتید چې ستا په خیر یی روح ناولې نه و»

پروهت ډیر په غضب سره و غمبید او ویی ویل «هلکه! دخپلې ژبې او دخپلې خولې مزي دې و تړه او که نه په همدې تاخاني کې به دې داسې ټوټې ټوټې کړم چې...» بیا یی د ایلک خان په لور وکتل او لږ څه په سره لهجه یی ورته وویل: «دا ستا ملگرې او زما د وطن د ښمن دلته څه کوي. د مندر کومه دیوداسي یی چې نیولې ده هغه د دیوتاگانو لویه عبات کونکي ده. که چیرې هغې ته لږ څه زیان هم ور ورسیږي نو دیوتاگان به تاسو یو هم ونه ښی. هغه بله نجلۍ چې اوما نومېږي او د کومې رسی یی چې پرانیستې دي دهغې په اړه پرېکړه شوې چې هغه به په دیوتاگانو څارول کیږي... واورئ! دا ستاسو د لوبو کار نه دې، دا به ستاسو په کار رانشي، خو مونږ به یی په خپلو دیوتاگانو باندې څار کړو او اود هغوی د غضب او قهر نه به خپلې خاورې ته نجات ورکړو.»

حماد نور هم قهروړې شو او پروهت یی د اوږې څخه و نیوه ، سخت ټکان یی ورکړ او ورته یی وویل : «ړونده انسانه ! ماته وگوره ! زه ستا د مرگ دهغه دیوتا په څیر راغلی یم چې ستا د دهرم له مخې خپلې مټي یی په پوره توگه غځولې وي ، که چیرې ستا کوم بُت ، کوم دیوتا ، اویا کوم بل څه تاله ماڅخه خوندي کولې شی نو همغه ته ورغږ کړه » .

پروهت دا ځل لږ څه په عبثیا تو سره وویل : «ای هلکه واوره ! حوصله وکړه او په صبر سره زما خبره واوره ! همدا اوس دې خپله ملا سمه کړه او سترگې دې پرانیزه او ددې ځایه ووځه ، او که نه زه به دې داسې زخمي کړم چې خپل پیدایښت به دې هم له یاده ووځي » .

په دغه د اسرارو نه ډکې تاخانې کې حماد یو ځل بیا په قهر وویل : «کاشکې چې ته دهندو دهرم د پروهت په ځای کوم کشتري وای نو تر اوسه به مې ستا خټ وهلې و . مونږ د مذهب دشترانو درنښت کوو . زما د څو پوښتنو ځواب راکړه ، خو که چیرې انکار دې وکړ اویا دې درواغ وویل نو زه به دخپلې تورې په کارولو مجبور کړل شم » .

پروهت د سختې کرکې په ښه وویل : «ته تر اوسه هلک یی ، ورکېږه . په خپله لاره ځه ، زه ستا دهیڅ سوال ځواب نه شم ورکولې ، ته داسې پهلوان نه یی چې زه دې تر مخه مات شم او خپله ماتې ومنم » .

حماد دخپلې درنې تورې څوکه د پروهت په ستوني کې ورنښه کړه او ورته یی وویل «گورم چې ته څنگه زما د پوښتنو ځواب نه شې ویلې»

پروهت د ویرې او وحشت نه په لږه شو ، تر ډیره پورې یی خبرې نه شوې کولې ، حالت یی داسې گرځیدلې ولکه ژبه یی چې په ستونې کې نښتې وي ، بیا یی په ډیره ستونزمنه توگه خپله ژبه پرانیسته او په ترټرې ژبه یی وویل :

«ځوانه ! زه ستا خدمتگار او غلام یم ، ستا دهرې خبرې خیال به ساتم او دهرې پوښتنې ځواب به دې وایم ، خو ما مه وژنه»

حماد ترې په قهر سره وپوښتل : «ستا هغه ناماتیدونکې غرور چیرې ولاړ...»

پروهت ورته په ډیره بې وسۍ سره وویل : «مه اراجیه ! ښه وکړه ، زه هم انسان یم ، له ماڅخه غفلت شوې دې»

حماد یی په ستوني باندې دتورې د څوکې فشار را کم کړ او ورته یی وویل : «دهغه څه پوښتنه چې کوم سهي ځواب به یی راکوې او که نه په همدې تاخانې کې به دې خټ در پرې کړم اوزه به په پوره خوندي توگه ددې ځایه ووځم» .

پروهت په لږزانده اواز سره وویل : «وپوښته ، وپوښته مهاراجه ! زه به درته درواغ ونه وایم»

حماد د پروهټ په سترگو کې سترگې ورننويستلې او ورڅخه یې وپوښتل: «که چیرې د غزني کوم حکمران دلته په هند باندې حمله وکړي نو د کوهستان د شوالک ټول راجه گان به یو ځای دهغه په مقابل کې څومره لښکر راټول کړای شي؟»

پروهټ په غمژن او از سره وویل: «شاوخوا څلوېښت زره کسان»
«دمتېرا او تانیسر څخه د څومره کسانو د راټولو توقع کیدې شي؟»
«شاوخوا پنځلس زره کسان»..

«د کشمیر او شمالي سیمو څخه...؟»

«شاوخوا پنځه ویش زره کسان»...

حماد خاموشه شو، بیا یو ځل بیا د پروهټ په خټ توره کیښوده او په غوریدونکې او ازی وویل: «ته هم دهغې قربان ځای په لور ورځه، چیرې دې چې زما د قوم یوه لور په خپلو بتانو د قربانۍ له پاره په رسیو کې تړلې وه. پروهټه واوره چې! ما به هرو مرو ته اوستا دا دیو داسې بښلې وای، خو اوس تاسو دواړو ایلک خان و پیژانده په دې خاطر ستاسو د دواړو وژل را ته اړین دي»

پروهټ د قربانځای په لور د تللو په وخت کې په زوره زوره چغې کړې «تباهي ده، تباهي ده...»
حماد پرې توره را تاوه کړه او په یوه گذار یې دهغه خټ ور پرې کړ، دبله اړخه ایلک خان هم په رسیو کې تړلې دیو داسې د ژوند نه لاس په سر کړې وه او سړی ترې پرې کړې و. په همدې وخت کې د مندر بیروني برخه کې شور و غوغا واوریدل شوه. حماد ایلک خان ته وویل:

«ایلکه ایلکه! او ما له ځانه سره را واخله اوزما تر شاشا راځه، کیدې شی ددې پروهټ او از بیرون پهره دارانو اوریدلې وی، هغوی به هرو مرو تاخانې ته راځي، زه به د پاتخو سره نژدې هغوی تم کړم، ته او ما له ځانه سره را واخله او را ځه.»

حماد په یوه منډه تر پاتخو پورې راغې او په پاتخو کې شته مشالونه یې مړه کړل او په دریم پاتکي باندې منتظر پاته شو. ایلک او او ما هم خپل ځانونه همتله ورو رسول، تردې وخته پورې څلور ساتونکي په منډه را ورسیدل او د تاخانو دروازه یې پرانیسته او د پاتخو څخه لاندې را کیوتل، حماد، ایلک او او ما د دیوال پورې نښتې و، په دې خاطر ساتونکو ونه شو کتلای، کله چې هغوی څلور واړه د پاتخو څخه ښکته شول نو ایلک خان غوښتل حمله پرې وکړې خو حماد یې لاس و نیو.

کله چې هغه څلور واړه د پاتخو څخه ښکته شول او د تاخانې په لور ولاړل نو حماد دروازه پرانیسته او بیرون یې وکتل، بیرون هرې لورې ته خاموشی خپره وه. حماد ایلک ته په پټه وویل: «... تاسو دواړه زما شاته راځئ»

درې واړو دروازو پرانیسته ، د دروازې څخه ووتل ، بیا حماد دروازو ته د شانه و تړله او د دهلیز د دیوال سره څنگ کې په تیارو کې د جنوبي دهلیز په لور مخته ولاړل. حماد هغوی دواړو ته د تینبتي حکم وکړ او پخپله هم په پوره قوت سره په ځغاسته شو. هغه ځای ته یې ځانونه ورسول چې یې او سپینیزه پنجه په غره کې ځړولې پرې ایښې وه. ایلک خان هم او ما له لاسه نیولې وه او په پوره منډه راوړو.

ناڅاپه د مندر د شرقي برخې یوه ساتونکې شور و غوغا جوړه کړه: «هغوی و تینبیدل.... و تینبیدل.... یواځې دوه کسان دي ،.... او ما هم ورسره ده او تینبتي یې...»
د مندر د شرقي برخې ساتونکو ټولو شور او غوغا پیل کړه.

خپلې رسی ته د ورسیدو سره سم حماد سمدلاسه سنگرو نیوه ، کمان یې د غشونه ډک کړ او ایلک خان ته یې وویل ، «او ما له ځانه سره کړه او لاندې یې کیباسه. زه به د تعقیبوونکو د مخنیوي هڅې وکړم»

ایلک خان د ډیر محبت څرگندونه وکړه او وویي ویل:

«یا امیره ! زه دې د دښمن تر مخه ځانته نه شم پریښوولې ، زه به ستا سره اوږه په اوږه دهغوی مقابله کوم».

حماد په سخت او از سره ورته وویل: «ایلک خان ! دا زما حکم دي ، او ما له ځانه سره واخله او لاندې یې ښکته کړه. او واوره ! چې د کیوتلو وخت کې چې کله د دوو رسیو جوړ راشي نو هلته کوم مناسب ځای وگوره او او ما هلته په کوم ځای کې ودره ، هلته رسی په خپل ځای پریږده ، ځکه چې زه د در کیوتلو په وخت کې خپله او سپینیزه پنجه هم له ځانه سره در کیباسم. او په هماغه وخت کې به تاسو ته ووايم چې څه وخت د رسی په مرسته نور هم ښکته ولاړ شئ او کوم وخت په غونډۍ باندې ودریږئ او رسی پریږدئ ، اوس او ما له ځانه سره واخله او لاندې یې ښکته کړه.... گوره هغه ساتونکې په منډه منډه را روان دي ، زه به هغوی هملته لرې تم کړم»....

ایلک خان لمړۍ او ما سره مرسته وکړه او هغه یې درسی له لارې لاندې کیوستله ، پخپله یې هم رسی و نیوله او لاندې کیوت ، درې څلور گزه لاندې کیوتو سره ایلک خان او ما ته وویل: «او ما ته کرار کرار لاندې کیوزه ، زه به همدلته پاته شم او دامیر ساتنه به وکړم. که چیرې د حمله راوړونکو شمیره زیاته شوه نو زه به بیرته ور ستون شم او دهغه سره به مرسته وکړم» .

او ما ترې په پلټونکو سترگو وپوښتل «دا امیر څوک دي او د کومه ځایه راغلې دي؟»
ایلک خان ورته په پټه توگه وویل: «دا په هندوستان کې د ټولو کارکوونکو له پاره نوې امیر ټاکل شوې دي ، د غزني د حکومت له اړخه دلته را استول شوې دي ، د نیشاپور او سیدونکې دي

او حماد بن خلدون نومېږي. اوس ته وخت مه ضايع كوه او ښكته ولاړه شه. زه همدلته پاته كيږم او دامير څارنه به كوم. ته چې په څومره چټكتيا سره كيوتلې شې هغومره ژر كيوزه ، واوره ! كه چيرې مونږ دواړو ته دلته كومه پيښه رامنځته شوه يا زمونږ په دركيوتو كې ځنډ راپيدا شو ، نو هلته لاندې زمونږ ددواړو آسونه تړلي دي د هغوي څنگ ته ورشه .»

او ما لاندې ښكته شوه او ايلك خان لږ څه نور هم پورته ولاړ او دحماد څارنه يې پيل كړه. هغې رسي پرې ايښې وه او د يوې راوتلې تيرې په سر ناست و او دحماد په لوري كتل. كله چې دمندر ساتونكې په منډو منډو دحماد لوري ته راغلل نو حماد د يوه تيرې شاته كيښاست او په هغوي يې دغشو باران و اورا وو. تر ټولو مخكې راتلونكې پنځه كسه ساتونكې دهغه دغشو ښكار وگرځيدل او له منځه ولاړل. دوو نورو ساتونكو هم هغه وخت سر وخور چې دحماد په لوري د راتلو هڅې كولې. دهغوي شاته څو نور ساتونكې و چې د حماد په لور دراتلو هڅې يې كولې هغوي بيرته شاته و تنبديدل او مندر ته ورننوتل.

په تيره ناست ايلك خان وكتل چې د مندر پنځه ساتونكې دخپلو تورو سره يو ځای دحماد په لور دهغه تر شا حمله كونكي دي هغوي حماد ته ډير را نژدې شوي وو ، كيدې شي چې دا دهغو ساتونكو چال وو چې حماد يې په خپله مخكينۍ برخه كې مصروف و ساته او د فريب نه يې په كار اخستو سره دهغه تر شا پرې د حملې كولو هڅه وكړه.

ايلك خان په يوه ټوپ ځانته پورته وڅير او په چغه يې كړه «يا اميره ! شاته دې وگوره چې دښمن درباندي حمله كونكي دي»

حماد دبرق په څير را وگرځيدل او خپله توره او ډال يې سنبال كړل ، تردې وخته پورې ايلك خان هم هلته ور رسيدلې و. دواړو يو ځای ددغو ساتونكو حمله ناكامه كړه.

ددې پنځو كسانو سترگې د حماد د اوسپنې په پنځې ورنښتې وې ، ځكه ددې پنځې سره رسي هم نښتې وه ، دهغوي څخه يو ځان په ښويدو ښويدو هغې ته ورساوه او هغه يې په پښو ووهله او لاندې يې پرېښته. پنجه لاندې و ښویده. ددې سره سم په فضا كې يوه هولناكه چيغه واوريدل شوه ، حماد او ايلك پوه شول چې دا د اوما چيغه ده په پښو باندې دپنځې د وھونكې ساتونكي په خلاف حماد داسې غصيلي شوي و چې په يوه گذاري توره دهغه دپښتو څخه تيره كړې وه. او هملته يې ځاې په ځاې وژلې و. حماد را وگرزید او دريم محافظ يې هم دخپلې تورې خوراك وگرځاوه.

په دې وخت كې حماد وكتل چې دده دغشو څخه ويږيدلې تنبديدلې ساتونكې چې مندر ته ننوتلي و يو ځل بيا په منډو منډو دهغه په لور را روان دی ، حماد لږ څه شاته شو او سمدلاسه يې

خپل سنگرو نیواو ایلک ته یی وویل: «دا دواړه سنبال کړه ایلکه! زه به دمندر له لوري د راتلونکو سره معامله خلاصه کړم».

حماد په زمکه ګونډه ووهله او بیا یی دمندر څخه په راتلونکو ساتونکو باندی د غشو باران پیل کړ، هغوی یو ځل بیا وتبستیدل او مندر ته ننوتل. حماد را پورته شو، خپله توره یی سنبال کړه او د ایلک خان سره په جنگ کې دنستو ساتونکو په لور ورغی، په هغوی یی حمله وکړه او دواړه یی د تیغه تیر کړل.

حماد هغه ځای ته راغی چیرې چې او سپنیزه پنجه نښتې وه. خو هغه په ډیرې ناهیلۍ سره وویل: ایلکه! رسی! لاندې پریوتې ده. زه د اوما د ژوندانه څخه هم ناهیلی شوی یم. راځه چې په تیرو پښې ږدو او لاندې ښکته شو. هسې نه چې دمندر ساتونکې یو اوږد چکر ووهې او د شمال له اړخه د غره دغې لاندې برخې ته راشي او زموږ مخه ونیسي او زموږ د دواړو د ژوندانه هیلې هم له منځه ولاړې شي. زه ستا ممنون یم چې زه دې د شال له اړخه د دښمن د حملې څخه وژغورلم. ایلک خان ورته په ډیره انکساری سره وویل: «یا امیره! دا زما فرض و، تا ته زما د شکریې د اداء کولو ضرورت نه شته».

دواړه کینې خوا ته راغلل او په تیرو یی پښې ایښودې او په ډیر احتیاط سره لاندې کیوتل. نژدې شل دیرش لویشتې لاندې ایلک خان غږ کړ: «یا امیره! ستا او سپنیزه پنجه دلته په دې غره کې نښتې ده. او رسی ترې لاندې ځانګی.

حماد وکتل چې ریښتیا هم پنجه په یوې سترې تیرې کې نښتې وه، بیا دواړو رسی و نیوله او په ډیره بیړه لاندې کیوتل.

کله چې دواړه ددو ورسو جوړ ته را رسیدل نو حماد ایلک خان ته وویل: «ایلک خان! په کوم نژدې تیرې باندی و دریرې ترڅو دا پنجه دپاسه را خلاصه کړم.

ایلک خان په کینې اړخ کې تیرو باندی خپله پښه کلکه کړه او و درید، حماد دښی لوري تیرو باندی پښې کیښودې او و درید. بیا یی د پڼجۍ سره تړلۍ رسی په زوره و څرخوله او یوه جټکه یی ورکړه.

پاس په غره کې نښتې پنجه لاندې را پریوته، دهغې رسی دحماد په لاسو کې وه، هغه دوباره پنجه په تیرې کې و ښلوله او په دې توګه لاندې را ښکته شول.

لاندې د راکیوتلو سره سم هغوی وکتل چې اوما د دریاب په غاړه په تیر لوړه زمکه باندی چپه پرته ده، حماد ورمونده کړه ترڅو ویني چې ژوندی ده او که مړه شوې ده. خو ویی کتل چې نبض یی چلیري، خو بې هوښه وه. حماد ایلک خان ته وکتل او ورته یی وویل:

«ایلیک، ایلیکه! او ما را واخله او د آسونو په لور راځه، زه د اړسۍ تاووم او درځم. مونږ باید سمدلاسه د دې ځایه حرکت وکړو، د دریاب نه اخوا بلې غاړې ته ولاړ شو. هر څومره زیات چې دلته تم کیرو همغومره خطرات زیاتیري.

حماد په بیرې رسی را تاوه کړه، ایلیک خان او ما په خپلو لاسو کې را پورته کړه او د آسونو ځای ته یې راوسته. هلته یې د دریاب په غاړه په او ما اوبه و شیندلې ترڅو په هوش کې راشي خو هغه همغسې بې هوشه پرته وه خو ساه یې اخسته. ایلیک آس را پرانست، او ما یې د زمکې څخه را پورته کړه او په آس یې له ځانه سره واچوله او سپور شو او د حماد انتظار یې پیل کړ.

لږه شیبه وروسته حماد هم راغې، خپله او سپنیزه پنجه یې د آس د زین سره را وځړوله، رسی یې د زین سره وتړلې او په آس باندې سپور شو او ایلیک ته یې وویل:

«زما شاشا ته راځه، دا کوhestاني دریاب دومره ژور نه دي، زیات نه زیات درې لاسه اوبه لری، او مونږ کولی شو د خپلو آسونو سره یو ځای ترې په آسانی سره هغه بلې غاړې ته تیر شو. د دې خبرې سره سم حماد خپل آس دریاب ته ورو غورځاوه او ایلیک یې هم تر شاشا په دریاب کې روان و.

د دریاب هغه بلې غاړې ته د ورسیدو سره سم د جنوب په لور روان شول او آسونه یې تر خپله و سه ځغلول، د ایلیک په یوه لاس کې د آس واگې او په بل کې یې د او ما نبض نیولې و. هغه احساسوله چې د او ما نبض لا تر اوسه پورې کار کوي.

پنځه میله لرې یو ناڅاپه ایلیک خان چغه کړه «حماده، حماده! تم شه، ... د او ما نبض ډوب شوي دي.» حماد آس تم کړ او لاندې ترې را ښکته شو، ایلیک خان هم او ما د آسه را ښکته کړه او په زمکه یې واچوله. خو کله چې ایلیک خان د او ما په نبض لاس کیښود نو ناهیلې شو. ځکه د او ما نبض ولاړ و او د خپلې ساه اخري اه یې وړاندې کړې و.

ایلیک نیغ ودرید. او د حماد په لور یې په کتلو سره وویل «یا امیره! او ما ساه ورکړې ده» حماد هم راغې او دهغې نبض یې وکوت، ویی کتل چې رینستیا هم او ما مړه شوې وه. حماد هم ډیر غمگین شوې و. د ایلیک خان سترگې د غم او ویر نه ډکې وې، دواړو یو ځای د خپلو تېرونو په واسطه زمکه ژوره کړه، قبر یې وویست او او ما یې هملته ښخه کړه، او دوباره یې خپل سفر پیل کړ.

۲۴ مه برخه

يوه ورځ په داسې حال کې چې لمر د غرب په تاخانو کې پتيدونکې و ، حماد او ايلک خان د سړسوتي د درياب په غاړه غاړه د جنوب لورې ته روا وو. هغوي د بهيم سيم نه څو مايله لرې د خپلو آسونو څخه را ښکته شول ، آسونه يې ازاد پريښوول او پخپله او د سونه وکړله تر څو د مابنام لمونځ ادا کړي، دلمانځه د اداء کولو وروسته يې دوباره خپل سفر پيل کړ. خو دواړه ډير غمژن او انديښمن و.

د بدري نات حويلۍ ته د وررسيده په وخت کې شپه پوره تياره شوې وه، پخپله بدري نات او گيان يې ښه راغلاست ته راغلل. د کور دننه د بدري نات ښځه ساوترې او لوريې بملاهم په منډه دروازي ته راغلل. خو د پشپال او رتنا درک نه لگيده.

کله چې حماد ايلک خان له ځانه سره يو ځای کړ او د گيان د کمري په لور روان شول نو بدري نات منعه کړل او ورته يې وويل «هلته نه ، بلکه دننه حويلۍ ته به ځئ»

حماد ورته په پوره انکسار سره وويل «زما له پاره همغه کمره مناسبه ده. او بيا رتنا».....

بدري نات يې دخبرو په منع کې راټوپ کړ او ويې ويل «هغه دواړه خورا وروړ دلته نه شته.»

حماد ترې په انديښنې سره وپوښتل «هغوي چيرې تللي...؟»

بدري نات ورته په غمژنه توگه وويل «هر څه به درته ووايم ، خو لمړۍ تاسو راته ووايست چې اوما مو څه کړه؟» په ځواب کې يې ورته حماد د نگر کوټ د مندر ټوله پيښه بيان کړه او داوما د مړيني داستان يې ورته واوروو. بدري نات ، ساوتری او بملادري واره ډير پريشانه او غمژن شول

گيان د ټول داستان د اوريدونه وروسته د حماد او ايلک خان آسونو ته د خورا اچولو په خاطر اصطبل ته ورغې ، بدري نات ، ساوترې او بملادري ، حماد او ايلک خان له ځانه سره واخستل او هغه کمري ته ورغلل چيرې چې زخمي پشپال په کې پروت و. خو اوس په دې کمري کې درې پاکې بستري غوړيدلې وې، داسې معلوميده چې د حماد او ايلک خان د اوسيدو له پاره همدا ځای ټاکل شوې و.

په مخامخ بستره باندې د کيناستو وروسته حماد بدري نات ته وويل «تا غوښتل د پشپال او رتنا په اړه را ته څه ووايي»

بدري نات د حماد تر مخه د ايلک خان سره څنگ کې کيناست په دې وخت کې بدري نات په خپل غمژن او از سره وويل: «رتنا خو د اجمير د راجه پتهوراې خلکو له دې ځايه تنبولې ده»

حماد د حیرانتیا نه په خپل ځای کې پورته شو او بیرته کیناست او ترې ویی پوښتل «څنگه او کله ...؟»

بدري نات ورته په خپل لږزان او از سره وویل: «ددې ځایه ستا د تللو څو ورځې وروسته د پشپال زخمونه لږ څه را ښه شوي و. او هغه د اسماعیل سره دهغه د کلي په لور ولاړ. دهغه په نشت کې رتتا د خپل بل ماما او زما دورور لیکهراج کورته ورغله. زما د همدې ورور زوی راجن د رتتا سره نکاح هم شوې ده. کیدې شي چې تاسو په دې خبر یا ستی چې رای پتهورا د یوې مودې راهیسي درتتا پسې دې تر څو ځانته یی واده کړي، په همدې خاطر یی دهغې مور او پلار د واره وژلي دي. هلته د لیکهراج په کور کې لا د رتتا دوه ورځې نه وې تیرې شوې چې د رای پتهورا کسان بهیم سیم ته داخل شول، بدقسمتی سره چې رتتا هغه وخت په کوڅه کې وه. د رای پتهورا کسانو هغه وکتله او ویی پیژندله. رتتا هم هغوی و پیژندل او په منډه یی ځان دخپل ماما کورته ورساوه. خو د راجه کسان هغه کور ته ور ننوتل او رتتا یی دهغه ځایه په زور وویستله. زما ورور او دهغه د کورنیو نورو خلکو د راجه دخلکو سره مقابله وکړه خو هغوی یی ټول ووژل او رتتا یی ترې پورته کړه او اجمیر ته یی له ځانه سره یوړه.

ما د پشپال د راغونښتو له پاره خپل یو کس د اسماعیل کلي ته ولیږه، بله ورځ پشپال هم را ورسید او بیا دلته د تم کیدو پرته د اجمیر په لور روان شو. ویل یی: یا د رتتا عزت خوندي کوم او یا به دهغې په عزت باندي ځان څار کړم. خو کله چې پشپال دهغه ځایه راستون شو نو دهغه دخبرو څخه داسې ډاگیزید چې د مسلمانانو څخه یی ډیر اغیز اخستې دې».

حماد ورته ډاگیزه کړه چې «پشپال مسلمان دې، او هغه زما په لاسو مسلمان شوې دې، هغه اسلام منلې دې»

بدري نات په عجیبه توگه ساوترې او بملا ته وکتل او بیا یی خپله خبره د حماد په لور راوگرځوله «ما څو کسان اجمیر ته استولی و، هغوی بیرته راستانه شوي او ویی وویل چې یوه میاشت وروسته راجه پتهورا دخپلې لور سوئمبر لمانځي او بیا ددې راج کنیا د سوئمبر په دویمه ورځ رای پتهورا د رتتا سره واده کول غواړی. دبیرته راغلیو هغو خلکو وینا ده چې رتتا هلته په اجمیر کې دیوې بندۍ په څیر او سپرې خو د پشپال درک تر اوسه نه دې معلوم چې هغه هلته په اجمیر کې په کوم ځای کې دې. دوی به یو ځل بیا اجمیر ته لیږم ترڅو درتتا دخلاصون له پاره څه وکړای شی. حماد په ژورو فکرونو کې ډوب ناست و او ویی ویل: «رتتا او پشپال باید ځانته پرې نه ښوول شي، زه به سبا د ایلک خان سره یو ځای هغه لورې ته ورځم. زه به هڅه وکړم چې هغه د سوئمبر د لمانځلو نه مخته را خلاصه کړم. خو که بریالی نه شوم نو بیا به دکشترې په کالیو کې په دغه

د نیشاپور شاهین

سوئمبر کې برخه اخلم که چیرې سوئمبر مې وگټه او د راجه لور کرشنا یی ماته واده کړه نو بیا به را ته د رتنا ازادول اسانه وی.

ساوترې او بملا بیرون ووتلې ، بدرې نات حماد ته وویل: « که چیرې تاسو دواړه هغې لورې ته ورځئ نو دا احتیاط نه به کار اخلي ، او که چیرې د چا سره مو جنگ پیدا شو نو دهغه د ملا لاندې گذار مه کوئ ، ځکه په کشتري دهرم کې د ملا لاندې ځای باندې گذار کول گناه ده» ایلک خان خاموشه شو ، ځکه ساوترې او بملا له خپله ځانه سره د خوراک خنډاک شيان راوړې و او بیا ټول په همدې کوټه کې کیناستل او یو ځای یی ډوډۍ و خوړه.

۵مه (وروستی) برخه

بله ورځ حماد او ایلک خان دواړه د اجمیر په لور روان شول. بدرې ناته ورته مناسب کالي او لباس تهیه کړ. او اوس هغوې په دې کالیو کې د کشتري په څیر بنکاریدل. د بهیم سیم څخه د وتلو وروسته هغوې د هستناپور په لور مخه کړه، یوه شپه هملته تم شول او آرام یی وکړ. بیا یی دهغه ځایه حرکت وکړ او په ډیره چټکتیا سره د ساتگر، بهرت پور، جې پور، کشن گر، څخه تیر او د اجمیر ښار ته ورسیدل، په دې وخت کې لمر د غروب په حال کې و. دوی د ښاره بیرون په یوه ځانته ځای کې جوړ شوي سراي کې ځانته یوه کوټه و نیوله او درتنا د ازادیدو له پاره یی په مختلفو تدبیرونو کار پیل کړ.

حماد او ایلک خان په اجمیر کې نژدې یوه میاشت و اوسیدل، خو په دې ټوله موده کې هغوې نه رتنا پیدا کړای شوه او نه یی د پشپال کوم درک خرکو موند. ان تردې چې اجمیر ته په رارسیدو سره یی د رتنا مخ هم ونه شو کتلاي. ان تردې چې هغه ورځ هم را ورسیده په کومه چې راجه دخپلې کرشنا سوئمبر لمانځه.

د رای پتهورا د محل سره نژدې چې د پهلوانانو د مقابلو او دښه ویشتونکو د جنگ له پاره چې کوم ډگر جوړ کړل شوې و، دهغې نه بیرون په یوه خلاص میدان کې، تر هغو چې سترگو کتلاي شو څیمي ښځې کړل شوې وې، تر څنګ یی لویی لویی څیمي او شامیانې هم نصب کړل شوې وې. د راج فیل چې زري ستر ستر څادرونه پرې غوړول شوي وو دخپلو پالونکو په اشارو په ازاده توګه هلته ګرځیده. د کلي کلي او ښار ښار څخه کشتري پهلوانان او ښه ویشتونکي په دې سوئمبر کې د برخې اخستو له پاره دلته راغلي و. په دې ډله کې حماد هم شامل و. په داسې حال کې چې ایلک خان په خپلو لاسو کې نیزه نیولې وه او د حماد تر څنګ ولاړ و اودا ټول منظریی کوت.

لږه شیبه وروسته راجه پتهورا دخپله محله راووت. په طلايی ګاډۍ کې سپور و. شاوخوا یی لعل رنگه پردې راڅپول شوې وې، ګاډۍ د میدان په هغه ځای کې تم شوه چیرې چې د سور کاني څخه اویا اتیا فته لوړ مینار جوړ کړل شوې و. ددې مینار د پاسه لس فته پورته د لرګي څخه جوړه کړل شوې پیښو نصب کړل شوې وه. د لرګیو ددې جوړې کړل شوې پیښو د پاسه د سور رنگ یوه لرګیزه تخته ایښودل شوې وه. ددې تختې تر منځ یوه کوچنې شانته دایره وه او په سوئمبر کې برخه اخستونکو ښه ویشتونکو به همدا سپین ګول دایروي شکله ځای دخپلو غشو ښه ګرځوله. کله چې د طلايی رنگ دغه ګاډۍ په خپل ځای کې و دریده نو تر ټولو لمړۍ راجه پتهورا ترې رانښکته شو، بیا راج کماري کرشنا ترې را ووتله. هغې د سور رنگه ورینمو کالي اغوستې و او په

مخ یی نازکه پوډر هم وهلي و. اخر د همدې گاډۍ څخه رتنا هم په داسې حال کې را کیوته لکه چا چې په زور را کیوستې وي او یا یی ورته په ډیره سختۍ سره د گاډۍ څخه د راوتلو حکم کړې وي. هغه غمژنه وه. د مړژواندي او رژیډلي گلاب په خیر گرځیدلې وه. دهغې په بنایسته مخ باندی د دردونکو احساساتو نښې نښانې د ورايه خرگندیډې.

راجه پتهورا، راج کماری کرشنا او رتنا له ځآنه سره کړې او شانشین په لور ورغې. هلته یی د سوئمبر د پیلولو اعلان کاوه. د راج کماری کرشنا په لاسو کې درنگا رنگ گلانو یوه غنچه وه او د راجه په بڼي لورې کې ناسته وه، او د خپل مخ څخه یی هغه نرې شال هم لرې کړې و.

دندار چیانو یو هجوم راټول شوې وټولو غوښتل د راجکماری بنایست له نژدې وویني، راجه رتنا ته په خپل کین لورې کې د کیناستو حکم وکړ هغه هم مجبوره وه چې د حکم سره سم عمل وکړي او هملته په ورنښوول شوي ځای کې کیناسته. که څه هم هغه غمگینه وه خو دهغې حسن د راجکماری بنایست تر اغیز لاندې راوستې و او دندار چیانو په زړونو کې یی خاص اغیز شیندلې و.

حماد هملته د رتنا تر څنگ ولاړ و، هغه په دې خاطر په خپل مخ او سرباندی او سپینز نقاب ایښودې و چې رتنا یی ونه پیژني او د خپل فطرت له مخې دهغه راز را ونه سپړي، راجه پتهورا د لاس په اشارې سره د سوئمبر د پیلیدو حکم وکړ. په سوئمبر کې برخه اخیستونکي ټول نښه ویشتونکي کشتریان په کتار ولاړ و. د راجه پتهورا کارکوونکي هم هملته د شانشین تر څنگ ولاړ و او ددې نښه ویشتونکو تر منځ یی غشي ویشل.

هر نښه ویشتونکي به چې د شاه نشین څخه تیریده نو د راجه مامورینو به ورته پنځه غشي ورکول، هغوی به یو اوږد چکر واهه او بیا به د هغه برج څخه په لږ واټن د شرق په لورې دریده د کوم د پاسه چې هغه تخته ایښوول شوې وه. هغه ځای کې به چې په سوئمبر کې برخه اخیستونکي دریدل هلته د لرگیو په یوه کوچني شاه نشین باندی یو دروند او وزني کمان ایښوول شوې و او بیا به په همدې شاه نشین د دریدو وروسته د برج د سرې تختې په گول دایره باندی هدف ویشتل کیده.

حماد په داسې حال کې چې په خپلې څهرې یی خود را اچولې و د شاه نشین تر مخه تیر شو، رتنا هغه ونه شو پیژاندې ځکه چې هغه خپل د ټاټ لباس هم بدل کړې و. کله چې د راجه مامورینو ورته پنځه غشي ونيول نو هغه دغه ټول غشي راواخیستل، ویی کتل او بیا یی ترې یو خوښ کړ او نور یی بیرته هغو مامورینو ته ورکړل. راجه ددې وضعیت په کتلو سره ډیر حیران پاته و، په دې خاطر یی دهغه څخه وپوښتل:

«ای نښه ویشتونکيه! تا ولې یواځي یو غشي راواخیست. په داسې حال کې چې دغه پنځه واړه غشي ستا حق دي. ټول واخله او گټه ترې پورته کړه».

حماد خپل سر ښکته کړ او په ټیټه اوازی وویل: «مهاراجه! که چیرې زما فن، زما جنگي مهارت او ریاضت پوخ وي نو زما له پاره همدا یو غشي بس دي، په نورو څلورو به څه وکړم؟»
 راجه ورته یو ځل بیا وویل: «ته یو زړه وراو مېرني ځوان ښکاري، دخپل مخ نه دي دغه نقاب لرې کړه چې زه دي وینم».

حماد ورته په منت کونکې توگه وویل: «مهاراجه! ما د کرشن د بت تر مخه سوگند کړې چې زه به دخپل مخ نه تر هغې نقاب نه لرې کوم ترڅو مې چې دا سوئمبر نه وي گټلې، که چیرې ناکام شوم نو چاته دخپل مخ د ښوولو پرته به بیرته نگر کوټ ته ستنیم. چیرې چې زما گورور د غره په سر ولاړ او هره ورځ زما لارې څاري. خو که چیرې بريالي شوم نو دخپل مخ څخه به پخپله نقاب لرې کوم» راجه خاموشه شو... حماد یی ددې خاموشۍ څخه گټه پورته کړه او مخته ولاړ.

دهغه کمان په واسطه چې غشي ویشتل کیده هغه دومره سخت و چې عام انسان دهغې څخه غشي نه شو ویشتلای. خوبیا هم په سوئمبر کې برخه اخیستونکو ځوانانو بیا بیا هغه راواخست او خپل پنځه غشي یی دهمغې په واسطه په ښې ویشتل. دحماد نوبت تر رارسیدو پورې یواځې دوه کسه ځوانان دغسې وول چې دخپلو پنځو پنځو غشو نه یی یواځې یو په ښې لگیدلې و کله چې دحماد نوبت راوړسید نو هغه په شاه نشین باندې ایښودې کمان راواخیست، یو ځل یی کش کړ، دهغې جایزه یی واخیسته، بیا یی غشي په کې کینېد، ښه یی و نیوله. او په پټه ژبه یی وویل: «ای زما خدایه! په دې ازمینېت کې راته هم بریا په برخه کړه.» بیا حماد کمان را کش کړ، د سترگو یوه کره زاویه یی و نیوله، خپله ساه یی تم کړه او تیز تلونکې غشي یی دنښې په لور ور خوشې کړ، غشي دنښې په منځ کې ولگید.

دحماد دغه لمړنې غشي په ښې په لگیدو سره په خلکو کې یو هیجان را پیدا شو هر ځای خلکو لاسونه پر کول او د خوشحالی نه یی ښکته پورته ټوپونه وهل. د شاه نشین په یوې لور کې ولاړ ایلک خان هم دحماد په دغه ښه ویشتلو باندې ډیر خوشحاله و، دحماد نه وروسته دوه نورو ځوانانو هم دنښې منځ وویشت. او په دې توگه دحماد تر څنګ څلور نور کسان هم دنښې ویشتلو دویم پړاو ته ورسیدل.

کله چې اخري ځوان پخپل هدف د سهې گزار کولو وروسته فارغه شو نو نندار چیان دخپلو ځایو څخه پورته شول او دراجه دمحل سره دنښې میدان په هغو تیرلو په پاتخو کیناستل چیرې چې د ښو ویشتونکو تر منځ د تورې مقابله کیدونکې وه. په دې خاطر چې دحماد تر څنګ چې څلور نور ځوانان په ښه ویشتلو کې بريالی شوي و دهغوې څخه یواځې د یوه د انتخاب له پاره د تورې وهلو مقابله کیدونکې وه. اودهمدې مقابلې گټونکې ته ښایسته کرښان واده کول وو.

راجه پتهورا د کرشنا او رتنا لاسونه و نیول او دهغې میدان د پاسه د جوړ شوي شاه نشین په لور راغلل او کیناستل ، چیرې چې دغه مقابله کیدونکې وې. دا میدان د کوهي په خیر گول شکله و. د میدان څلورو خواو ته د خلکو د کیناستو له پاره د تیږو پاتخې جوړې کړل شوې وې. د تر ټولو ښکته پاتخې تر مخه یی چې د میدان دننه برخه راتله د اوسپني د سیخونو جنگلې او تر څنگ یی اوسپنیزې پنجرې هم را تاوې شوي وې. د دغو مضبوطو سیخونو د جنگلو لوړوالی د دولسو یا پنځلسو لاسو څخه په هیڅ صورت کم نه و. د دې پنجرو څخه یی په یوې کې یو زمرې بند پروت و خو نورې پنجرې خالي ولاړې وې.

حماد او هغه نور څلور کسه ځوانان یی د مرگ دغه کوهي ته راوستل ، لمړی یی حماد یوې لورې ته ودراره او دهغو څلورو ځوانانو تر منځ یی مقابله پیل کړه. دهغوې څخه دوو دوو پخپلو کې د تورې وهلو مقابله وکړه ، خو دا مقابله دومره اوږده نه شوه ځکه دهغوې څخه دوه ځوانانو خپل مقابل لورې په اسانۍ سره لاندې کړې و. بیلونکې او نامراده ځوانان ټیټه سره یوې خواته ولاړل او و دریدل. اوس نو د بريالي شوو دوو ځوانانو تر منځ مقابله پیل شوه. دې مقابله کرار کرار په زړه پورې والې پیدا کړ او تر څنگ یی وخت هم واخیست. بالاخره د نیم ساعت کشمکش وروسته د دې دواړو ځوانانو څخه یی یو بريالي شو.

بريالي ځوان په ډیرې خوښۍ سره اوږده اوږده ساه اخیسته ، داسې بریښیده چې هغه به پوره ستومانه شوې و. د راجه مامورینو هغه یوې لورې ته کیناوه. اوس نو ناکامو شوو درې واړو ځوانانو په نوبت سره د حماد سره مقابله پیل کړه. حماد ډیر کم وخت کې درې واړه تر پښو لاندې کړل. تر دې وخته پورې هغه گټونکې ځوان هم تازه شوې و.

تر یوه وخته پورې دا مقابله و ځنډیده ځکه چې حماد ته هم د ساه اخیستلو او آرام ورکولو اړتیا وه. د څه وخت وروسته د حماد او دهغه بريالي شوې ځوان تر منځ مقابله پیل شوه. په لمړیو کې هغه ځوان په حماد باندې را غوړیدلې و او دخپلې دفاع نه په وتلو سره یی په حماد باندې جارحانه حملې پیل کړې وې. او حماد یی په خپل مخ کې په میدان کې گرد گرځاوه. په میدان کې ولاړ ایلک خان ډیر پریشان او غمژن ولاړ و. ځکه چې حماد یواځې دخپلې دفاع پورې ځان را نغاړلې و.

خو یو ناڅاپه نندار چیان حیران پاته شول ، ځکه حماد اوس د یوه وحشي په څیر توپانې ښه خپله کړې وه. د دفاع نه ووت او په جارحانه توگه یی په خپل حریف برید پیل کړ. دهغه په حملو کې دومره تیزوالی او سختوالي راغلې و چې حریف یی دخپل ځان له پاره ډیرې خطرناکه او تبا کونکې وگڼلې. اوس نو حماد هغه تر خپلې مخې نڅاوه او په ټول میدان کې یی گرځاوه ، داسې

لکه کوم وینه زیښونکې حیوان چې خپل ښکار دمیدان د یوې برخې نه بلې برخې ته په خفاسته وړي.

په یوه ځای کې حماد په خپل رقیب باندې ډیر خطرناکه گذار وکړ چې هغه په ډیره ستونزمنه توګه په خپل ډال واخیست. حماد سمدلاسه خپل ډال را پورته کړ او غوښتل یې په هغه مرګون گذار وکړي خو هغه د حماد ډال هم په خپل ډال باندې واخیست، دا د حماد یو چال و ځکه کله چې دواړه ډالونه یو د بل سره ټکر شول نو حماد دخپل ډال په زور حریف دومره زیات شاته ټیل واهه چې هغه په هوا کې پورته شو او لاندې په زمکه را پریوت. کله چې حماد ورمخته شو او غوښتل یې گذار پرې وکړي نو هغه ځوان سمدلاسه خپله توره وغورځوله او په ملاسته ملاسته یې خپل مخ په خپل ډال کې پټ کړ، ددې معنا دا وه چې هغه خپله ماتې منلې ده.

د حماد په بریالیتوب باندې میدان د شور او ځوګ نه ډک شو، هرې لورې ته دخوشالۍ نعرې وې، په دې هر څه کې ایلک خان تر ټولو مخته و. هغه خپل اوسپنیزه نیزه په تخرګ کې نیولې وه او په دواړو لاسو یې چکچکې کولې او دخوشحالۍ او ډاډ خرګندونه یې کوله. کله چې د راجه مامورینو په هوا کې د لاسونو په څو څولو نندار چیان خاموشه کړل نو راجه پتهورا دخپله ځایه پورته شو او په لوړه اوازی یې حماد ته په وینا کې وویل:

«اې ښه ویشتونکيه! ته یو زړه وړ او بهادر انسان یی، تا دا سوئمېر گټلې دې اوس ته زما د لور کرشنا خاوند یی، دخپل مخ نه دې نقاب لرې کړه ترڅو وینم چې زما د لور راتلونکې میړه څه ډول شکل و صورت لري.

حماد خپل سر را پورته کړ او د مخ څخه یې نقاب لرې کړ، راجه پتهورا وکوت او په ډیره خوشحالۍ یې وویل: بلکل همغسې څهره او انځور دې کوم چې ما دخپلې لور د راتلونکې میړه له پاره په ذهن کې ویستلې و.

اې بې جوړه پهلوانه! خپل او دخپل پلار نوم دې را ته ډاګیزه کړه ترڅو په دغه ډک میدان کې زه ستا او ستا د پلار په نوم ستا دغه فتحه اعلان کړم. ستاسو دعزت ډیرښت وکړم او ددې اعلان سره سم».....

راجه پتهورا خپلې خبرې تم کړې ځکه دهغې دخبرو په منځ کې رتنا په ډیره غصه را پورته شوې وه او په خپل پوره قوت سره چغې کړې او ویی ویل «دا دوکه او فریب دې.... فریب دې.... دراج کنیا په سوئمېر کې د قاعدې مطابق یواځې کشتریان برخه اخستلې شي... دغه ځوان چې سوئمېر یې گټلې دې دا نه کشتري دې او نه دهندو دهرم سره کومه اړیکه لري.... زه یې ډیر ښه پیژنم

.... دامسلمان دې او حماد بن خلدون نومېږي.... د نیشاپور اوسیدونکې دې او دلته د سوداګرۍ کار وکسب کوي»...

درتنا په دې انکشاف سره ټوله میله په خاموشۍ او غم بدله شوه. د کرشنا په منځ باندې هم ترڅو لمحو پورې د غم لیکې را خپرې شوې وې خو ډیر ژر یې خپل ځان سېنال کړ او د هغې په سترگو کې یو ځل بیا د پخوا په خیر خدا او خوشالۍ نڅا کوله. راجه پتهورا ترڅو لمحو پورې په حیرانتیا کې ولاړ او حماد ته یې کتل، خو بیا معلومه نه شوه چې هغه به څه فکر کړي و چې د هغې کوهې شکله میدان د پاتخو څخه راکیوت او کرار کرار مخته راغې.

کله چې راجه پتهورا نژدې دولس پاتکي راکيوتې و نو یوناڅاپه د هجوم تر منځ پشپال هم را پیدا شو او دهغه شاه نشین خواته راغې چیرې چې راجه پتهورا ناست و. د هغې د کتلو سره سم رتنا را پورته شوه او په ډیره خوشحالی یې وویل: «راځه وروره! پشپال را نژدې شو نو په لاسو کې لوڅې توري نیونکو ساتونکو دهغه مخه ونه نیوله ځکه هغه ته رتنا د ورور غږ کړې و». پشپال د رتنا خواته راغې، د راتلو سره سم یې رتنا د لاسو څخه و نیوله او هملته یې په زمکه را وویشته او ورته یې وویل «ته زما خور نه یی... ته زما د مورد گیدې نه نه یی پیدا شوې... که چیرې داسې وای نو نن به دې په دې ډک میدان کې زما او خپل محسن داسې نه رسوا کاوه... کمینې، ذلیلي! هغې ستا د خلاصون په خاطر په دې سوئمېر کې برخه اخستې ده... هغه غوښتل سوئمېر وگټي او راجه ته ځان را نژدې کړې او دموقع او فرصت نه په گټې سره تاله دې ځایه و تښتوي... د ماما څو کسه کار کوونکې هم دلته راغلي دي... هغوی له ماسره کتلي او ټول داستان یې راته ویلي دي، او دا یې هم راته ډاگیزه کړې چې حماد ولې او د څه له پاره په دې سوئمېر کې برخه اخلي. هغه دا ټوله ډرامه ستا د خلاصون په خاطر پیل کړې ده...»

پشپال رتنا په سوکانو او لغتو باندې ښه پسته کړې وه، رتنا د درد د شدت له لاسه چيغې سورې وهلې، دلاندې کیوتونکې راجه قدمونه هملته تم شول، بیرته راستون شو او په دریم پاتکي و درید او خپلو ساتونکو ته یې په سخته لهجه وویل «تاسو څه ته گورئ، ختم یې کړئ، هغې په داسې برېښه توگه د راج محل په ناوې باندې تیرې کړې دي، داسې ناوې چې په دې ورځو کې به ددې ولس له پاره ملکه وگرځي».

ساتونکې ورمخته شول او په یوه ځل یې څو توري په پشپال باندې را پرېښودې. رتنا د دردوونو له لاسه شور و فریاد هم کاوه او ساتونکې یې هم په پشپال د حملې کولو څخه منعه کول. خو اوس به څه شوي و. د پشپال ټول وجود په وینو رنګ شوې و او په زمکه پروت و.

رتنا د پشپال سره په خپله غیږ کې کینېد او ورته یې وویل: «وروره، وروره! داڅه وشول»

ساتونکې او راجه ټول حیران ولاړ وو. پشپال سترگې پرانیستې او په مړژواندې اوازی وویل: «کاشکې... چې ته مې خور نه وای، حماد زموږ ددواړو محسن دې، تا هغه سپک کړ... هغه یو سهې سلامت مندر دې... کاشکې ته دهغې مندر دیوداسې وای،... هغه دنیکی او زړه ورتیا دیوتا دې. کاشکې ته دهغې دیوتا لمانځونکې وای... ما خو فکر کړې و چې د ارج په ځای دې دحماد سره واده وکړم خو تا زما په ټولو هیلو او به وشیندلې،... که چیرې دهغې سره دې مینه نه شوه کولې نو بیا خو دې دهغې څخه د نفرت کولو هم حق نه درلود. ځکه چې هغه زموږ ددواړو محسن دې.»

دپشپال ساه خرابه شوې وه. رتنا خپل دواړه نازک لاسونه جوړه کړل او ویی ویل: وروره! له ما خطا شوې ده، اخر زه هم انسانه یم، زه له تانه بښنه غواړم...»

پشپال تم تم کیدو کې وویل: «اه... نه یم خبر چې حماد ته به څه پیښیږي،... که چیرې هغه ژوندې پاته شو نو بیا دهمغه څه دخپلو گناهونو بښنه وغواړه... که چیرې هغه دې وېښي نو زما روح به ارام شي...»

رتنا وربښکته شوه او خپله خوله یې د پشپال په غوږ کېښوده او په ډیر خوږ اوازی ورته وویل: «وروره! زه درسره ژمنه کوم چې د حماد څخه به بښنه غواړم. زه به ستا روح ارام وساتم. زه به دا ژمنه هم درسره وکړم چې زه به دهغه سره داسې مینه او محبت وکړم چې هغه به دخپل ژوند ټول ترخه یادونه له یاده وکارې. وروره! زه به یې ددې ځایه د ازادیدو هڅې وکړم. وروره! تا غوښتل زه دهغې سره واده وکړم. زه به نن ستا تر مخه هغه ته د میړه غږ وکړم، بس وروره! اوس ته خوشحاله اوسه. د نن نه وروسته د ارجن سره زما هیڅ ډول اړیکې اویا واسطه نه شته. زه دهغه سره خپله نکاح ماتوم.»

دپشپال له اړخه کوم ځواب رانغې، هغې واپور واپور و، خو پشپال مړ شوې و. رتنا په چغو چغو ژړل، راجه پتهورا خپلو ساتونکو ته حکم وکړ، هغوی راغلل او دپشپال لاش یې واخیست او دهغه ځایه یې یو، رتنا هم غوښتل ددې لاش سره یو ځای ولاړه شي خو د راجه کسانو هغه ونیوله او په زور یې کینوله، د رتنا حالت ډیر خراب شوې و او په لوړ اوازی سلگۍ وهلې، خلک هم پریشان شوي وو، هغوی په هیڅ نه پوهیدل چې څنگه ژر داسې یو انقلاب مخته راغی.

پای

د لراوېر برېښنايي کتابتون

قدرمنو لوستونکو !

تاسو کولای سئ د لراوېر ویبپاڼې په برېښنايي کتابتون کې زیات شمېر ارزښتناک او په زړه پوري آثار په خپل تفریحي وخت کې مطالعه کړئ .
د لراوېر انلاین کتابتون ستاسو لپاره د لاندینيو موضوعگانو اړوند آثار پر لیکه کوي :

- اسلام او مذهب
- ساینس او تخنیک
- سپورټ او روغتیا
- تاریخ او سیاست
- هنر او ادبیات
- د ماشومانو لپاره
- بېلابېل آثار

www.Larawbar.net/library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library